

Aram Yayınevinin dikkatine

Yayıneviniz tarafında aşağıdaki dosyamda yapılacak her türlü düzeltmeyi, degistirmeyi kabul eder ve dosyanın bütün yayın ve telif haklarını Aram Yayıncılığa devredeceğimi belirtir, saygılarımı sunarım.

Mehmet Akar

Mehmet Akar, 1973 Mus-Varto doğumlu. Liseyi Vartoda bittirdi. Karadeniz Teknik üniversitesinde öğrenciken kasım 1992’de gözaltına alındı.14 ay Batman cezaevinde kaldı. Ocak 1994’te tahliye oldu ve aynı yıl Fransa’ya gitti. Bu ülkenin Marsilya kentinde Fransızca-kürtçe yerel yayın yapan Radyoda 2 yıla yakın çalıştı ve bir süre MHA Marsilya muhabirliğini yaptı.Daha sonra aynı şehirde 4 yıla yakın resmi tercüman olarak çalıştı ve halen Sophia Antipolis üniversitesinde Etnoloji Lisans son sınıf öğrencisidir.

Kitapta anlatılan hikayeler’in bir kısmı tercümanlık yıllarında birebir karşılaştığı olaylardan ve mültecilerin hayatlarından değerlendirilmiştir.

bir ikinci vakti

I.BÖLÜM

Genç mahkûm, iki gardiyanın nezaretinde uzun ve dar koridorlarda yürürken, zamanın ikinci vaktine işaret ettiğinden habersizdi ve hiç bir zaman cezaevine bir ikinci vakti ayak bastığını bilemedi. Beton zemine aynı aralıklarla vuran ayaklarının koridorda yankılanan seslerine kulak kabartmıştı. Adımlarının gürültüsünü dinliyor ve arada bir de sayıyordu.

Uykusuzluktan gözleri kan çanağına dönmüş, kafası omuzlarında ağır bir yüke dönüşmüştü. Omuzlarındaki ağır yük arada bir ölü bir bebek gibi kucağına düşüyordu.

O’nu hücrelerine götüren gardiyanlar izin verseler, her iki elinin parmaklarını göbeğinin tam ortasında birleştirip, yorgun kafasını bir karpuz gibi kucağında taşımak isteyecekti. Daha önce bir gün kafasını kucağında taşımak isteyeceğini hiç düşünmemişti.

“Kafayı kucakta taşımak garip bir şey olmalı” diye mırıldandı kendi kendine. Mırıltısını yanındakiler duymadı.

Demir çerçeveli uzun koridordaki yolculuk sona erdiğinde, genç mahkûmu, gürültüyle açılan demir kapıdan geçirdiler ve hücreye kapattılar. Sonra aynı gürültüyle, paslı kapıyı mahkûmun üstüne kilitlediler. O, artık demir kapıların arkasında bir tutsaktı.

Genç mahkûm, uyku sersemliğiyle önünde duran demir ranzaya uzandı. Yarı uykulu haliyle, az önce geçtiği koridorları düşünmeye başladı. Neden başka bir şeyi değil de koridorları düşündüğünü düşünmedi. Belki de buna zamanı yetmemişti.

Düşüncesinde, yanındaki gardiyanlarla az önce yürüdüğü koridorları yeniden yürüyor, beyninde yankılanan ayak seslerinin soğukluğunu duyuyordu. Ama bu kez biraz daha rahat yürüyor ve adımlarını daha hızlı atıyordu. Adımları hızlandıkça ağırlaşmış göz kapakları kırmızıya boyanmış gözlerinin üzerini bir yorgan gibi kapatıyordu. Bir kuş gibi hafifleyip, koridorlarda zıplamaya başladığında, artık derin bir uykudaydı. Uyuyordu genç mahkûm.

Daha uykusunun derinliklerinde gezinirken başka bir hücredeki kader arkadaşı, uzun uzun demiri dövdü. Demir dediğim hücre kapısıydı. Ama bir demirci gibi değil, bir isyancı gibi dövdü demiri. Sadece demircilerin değil, isyancıların da demiri dövebileceklerine ilk orda şahit oldum. Demiri döven isyancı, sanki genç mahkûm ile beraber uykuya dalmış olan çerçeveli koridoru uyandırmak istiyordu.

Sessizce uyuyan çerçeveli koridor ise sıraya dizilmiş şimdilik bezgin bir sükûneti yaşayan yorgun hücreleri korkutuyordu. Dili tutulmuş, lal olmuş böyle sessiz zamanlarda, insan kendini bu uçsuz bucaksız cezaevinde yapayalnız hissediyordu. Hiç şüphesiz, biraz önce kapıyı acımasızca döven mahkûm da aynı hisse kapılmıştı.

Sanki bir anda demir kapılar açılmış, bütün mahkûmlar serbest bırakılmış ve şu kocaman cezaevinde o asi yalnız başına kalmıştı da, onun için böyle can havliyle dövüyordu demiri.

Uzunca dövülen kapının çıkardığı sesler, birazdan koridordan süzülüp hızlı adımlarla bu seslere doğru koşacak gardiyanların nefeslerine karışacaktı.

Gardiyanlar, kendilerini karşılayan sesleri nefeslerinde soluyarak, olay yerine ulaştılar. Kapısı dövülen hücrenin önüne vardıklarında, nefes nefese kalmışlardı. Nefesleri metal sesi kokuyordu.

Metallerin soğuk gürültüsüyle uyanan genç mahkûm, görevlilerin ayak sesleriyle sarsıldı. Kendine geldiğinde, bu adamlar koridorda uzun uzun yürüyorlardı. Hayır koşuyorlardı.

Az sonra, gardiyanlar biraz önce dövülen kapının arkasındakiyle tartışmaya başlamışlardı. Mazgal deliğinde kapıyı dövene sert ve ağır laflar salladılar. Beriki de o laflara karşılık verdi ve çok geçmeden mazgal demiri tekrar kapandı. Olayın ne olduğu ise anlaşılamadı.

Böylece bu meselede ne olduğu anlaşılmadan sona ermişti. Belki de sona ermemiş de ileriki bir tarihe ertelenmişti. Eğer bu olay çözülmediyse, ileriki bir tarihte, o hücrenin kapısı tekrar aynı mahkûm tarafından uzun uzun dövülecek ve görevliler yine koşar adım hücrenin kapısına üşüşeceklerdi.

Ama o an için olay yatıştırılmıştı. Çünkü biraz önce koşar adım gelen görevliler, şimdi yumuşak adımlarla, geçtikleri koridorları takip ederek geri dönüyorlardı. Bu adamların adımlarının yumuşaklığına bakılırsa, olay çözülmüştü. Adamlar, genç mahkûmun hücresinin önünden tekrar geçerken, kısa cümlelerle kendi aralarında konuşuyorlardı. Neşeliydiler. Seslerinde kazanmışlığın sırtan laubaliliği vardı. Kullandıkları kısa cümleler, hemen karşısındaki kapalı mazgal demirini aşp, hiç vakit kaybetmeden, yeni gelen mahkûmun kulaklarında dağılıyordu.

Genç mahkûm, adamların bu kelimelik cümleleri kimin için ve hangi manada sarf ettiklerini anlamıyordu. Görevliler, birbirlerine “Evet o. Dün aksam. İki kere. Cumartesi. Bilmiyorum.” diyorlardı. Kelimelik cümleler için çıkartılan sesler, önce onlarla birlikte uzaklaştılar, sonra da giderek ayak sesleriyle beraber kayboldular.

Çerçevesi koridor tekrar sessizliğe büründü. Sanki az önce dövülen demir kapı hiç dövülmemiş ve adamlar koşup, mazgal deliğinin önünde kapıyı döveni azarlamamışlardı. Her şey eskisi gibi, yerli yerindeydi ve o katlanılmaz yorgun sessizlik devam ediyordu.

Yaşanan kısa soluklu şamatayla uykusu kaçan yeni mahkûm, uzandığı demir ranzadan doğruldu ve kafasının her iki tarafında parmaklarını yağlanmış saçlarının içine daldırdı. Sonra kirlenmiş saçlarının içinde, kafa derisinin pütürlü kayganlığı hissetti parmak uçlarında. Parmaklarını kaydıra kaydıra, kafasını avuçlarının içine aldı. Kendini “cezaevinde olduğuna” inandırmak istiyordu. Bunu ispatlamak için ayağa kalktı, sırasıyla önce demir kapıya, demir dolaba ve demir ranzaya dokundu.

Sonra “ben gerçekten cezaevindeyim” dedi.

Sesi hiç bir tepki almadan boşlukta kayboldu. Kendisi de ne söylediğini tam olarak duyamadı. Üzerine kapatılan demir kapıya, yeşil gözlerini dikti. Hayat yemyeşil bir boşlukta gözlerinde. O güne kadar kaç insanın suçlu bulunup da bu kapıdan geçmiş olabileceğini düşünmeye başladı. Bunların arasında suç işlemeyip de bu kapıdan geçenlerin olup olmadığını ve dünyanın bütün suçsuz mahkûmlarını merak etti.

Hayatın koyu yeşil buğusundan sıyrılıp kapkara bir kedere geçişini izledi. Bunları düşünürken nedense ilk olarak kendini hatırladı. “Acaba ben suçsuz muyum?” diye aklına ilk gelen soruyu kendine yöneltti. Bir süre çekingen ve acemi adımlarla sorunun cevabını aradı. Fakat bulamadı.

“Bunu bende bilmiyorum” diye kendi kendine söylendi.

“Benim bile bilmediğim bir durumu, mahkemelerin bilmesi ne kadar da aptalca” demekten de kendini alamadı.

Doğrulduğu yerde tekrar uzandı. Kızarmış gözleriyle üstünde asılı duran tavanı incelemeye koyuldu. Dökülmüş sıvaların açtığı deliklerin arasında gezinirken, en geç üç saat sonra serbest bırakılacağını düşündü. Çünkü ancak o kadar dayanabilirdi. En fazla üç saat sonra, üzerinde büyük bir gürültüyle kapatılan demir kapı tekrar büyük bir gürültüyle açılacak ve içeri giren iri yarı gardiyan “özgürsün, gidebilirsin” diyecekti. Zaten ne suçu vardı ki? Suçsuzdu. Bir yanlışlık olmalıydı.

O “üç saati” bir daha hiç unutamadı. Örümcek yuvası gibi duran rakama hep alerji oldu. Örümcekli rakamdan ve rakamın yanına gelen saat kelimesinin bileşiminden alerji kapıyordu. Bu kelimeleri duyar duymaz, gözleri kıpkırmızı oluyor, elinde olmadan yaşıyorlardı. Bu gerçek bir alerjiydi ve giderek kronikleşiyordu. Kendisi ise örümcek rakamı ve saat kelimesini yan yana, hiç bir zaman kullanmıyordu.

Günler sonra “üç saat sonra bırakılacağını” düşündüğünde, içinden kendine küfür etmek gelmişti. Birisi onun yanında “üç saat sonra geleceğim” veya “üç saat sonra şöyle olacak” dese, çıldırıyordu.

Bir gün havalandırmada gezerlerken, Raman ona “bu gece üç saat boyunca hep kuşların uçuşlarını düşündüm. Fakat onların öyle kanat çırparak nasıl havalanabildiklerine bir türlü aklım ermedi” dediğinde, yeşil gözlü mahkûm yüzünü buruşturmuş ve sinirden dudaklarını ısırılmıştı. Sonra, boğucu ve tehditkâr bir sesle Ramana dönüp;

“O kadar saat değil, daha fazla düşünmüşsündür. Saatlerce düşünmüşsündür, fakat üç saat değil” demişti.

Raman o günden sonra, onun “üç saat” öfkesini anlamış ve o kelimeleri bir daha kullanmamıştı.

Genç mahkûm, kendisini “üç saat” hikâyesiyle hiddetlendiren Raman’ı, üçüncü defa çıktığı havalandırmada fark edip tanımıştı. Neden onu birinci veya ikinci ya da dördüncü defa çıktığında fark etmediğini bir türlü anlayamıyordu.

Örümcek kafalı üç rakamına olan kuşkusundan Raman’ı üçüncü havalandırmada tanınmasında bir uğursuzluk olduğunu düşünüyordu hep.

Yeni gelen mahkûm, daha önce yaptığı gibi, üçüncü defada çıktığı havalandırmada da hemen duvar dibine çökmüş, beton duvarlarda yankılanan sesleri dinliyordu. Volta atan mahkûmların ağızlarından aynı anda çıkan onlarca ses, önce özgürlük aşkıyla birbirlerinin içine doluyor, ardından da beton duvarlara çarpıp kırılıyorlardı. Özgürlük adına kanatlanmış sesler yaralı kanatlarıyla mahkûmlara tekrar geri dönüyorlardı.

Yeşil gözlü mahkûmun kulakları duvarlarda yansıyan çığlıkların peşine düşmüşken, gözleri havalandırmanın diğer ucunda, duvarın dibinde bağdaş kurmuş, durmadan sigarasını içine çeken esrarengiz tutsağa takıldı. Daha yirmisini yeni bitirmiş duvar dibindeki, gri renkli elbiseler içinde saklanmış gibiydi. Belki de kendini gizliyordu. Elbiselerindeki gri renk, arkasında ona destek veren duvarın rengine karışmıştı. Uzaktan bakıldığında, sigara içen bir heykel gibiydi. İşte dikkatini çeken bu heykel adam Raman’dı.

Bir süre, ağladıktan sonra derin derin iç çeken çocuklar gibi gri adamı seyretti ve sonra kısa adımlarla ona doğru yürüdü. Adımları kısa olduğu kadar da korkakçaydı. Uzun bacaklarıyla ilk defa bir karış uzunluğunda adımlar atıyordu. Ayakları zincire vurulan mahkûmlar gibi yürüyordu.

O utangaç adımlarla Raman’ın karşısına geçerek, onunla göz göze gelmeyi bekledi. Beriki yeni geleni fark etmedi bile. Ha bire sigarayı içine çekiyordu. Sadece ağzından değil, kafasının her tarafından dumanlar çıkıyordu. Kafası tutuşmuş gibiydi. Gür saçları, doğa düşmanları tarafından ateşe verilmiş bir ormanı andırıyordu.

Miro onu seyre dalmıştı. Fakat onunla bir türlü göz göze gelemiyordu. Sigarasıyla kendini tutuşturmuş gibi duran Raman, dumana kapılmıştı. Her seferinde ağzında çıkan dumanlar, eski kömürlü trenleri hatırlatıyordu. Sanki dumanla oyun oynuyordu. Zaman zaman

yuvarlattığı dudakları arasından çıkan dumanlar halka halka olup kafasını bir “taç” gibi sarıyordu.

Yeni gelmiş mahkûm pür dikkat kesilmiş, duman oyununu izliyordu. Tam o anda, hiç farkında olmadan, yeşil gözlerinin aşağısında bulunan ağzından kendiliğinden “ Kendini sigara dumanıyla yıkamak mı istiyorsun?” soru cümlesi döküldü.

Özenle çizilmiş gibi duran koyu kırmızı kalın dudaklarının hareketlenmesi ve ağzının açılıp kapanmasıyla dikkat çeken, birer inci gibi yan yana dizilmiş beyaz dişlerinin arasından, peş peşe hiç bir olağanüstülük göstermeden öylece çıkan kelimeler, sigara dumanıyla sarhoş olmuş adamın kulaklarında tınladılar.

Sigara cambazı, hayretler içinde kafasını kaldırıp, karşısında dikilmiş genç mahkuma baktı. İşte onu o zaman fark etti.

Dumanları yarıp, kulaklarıyla buluşan o kısa cümle, Raman’ın ana dilinden söylenmişti. Raman bir anda etrafını sarıp yangın yerine dönüştürmüş olan dumanlardan sıyrıldı ve fal taşı gibi açılan gözlerini, karşısında duran genç adama dikti. Uzun uzun baktı. Aynı dildeki kelimelerle dizdiği “yikanmak değil, kendimi yakmak istiyorum” cümlesiyle cevapladı karşısındaki davetsiz misafirini.

Bu ilginç ve tesadüfi tanışmalarına önce şaşırdılar, sonra acı acı güldüler ikisi de. Gülüşleri acemiceydi. Sanki gülmeyi unutmuş da taklit etmeye çalışıyorlardı.

Genç mahkûm, Raman’a kendini tanıtırken;

“İsmim Miro. Fakat kimliğimde Mirali yazıyor. Sen yine de bana Miro de. Çünkü ben Miro’ya alışmışım. Herkes beni öyle çağırır” dedi.

Miro, Raman’ın dokuz aydan beri cezaevinde olduğunu öğrendiğinde “insan burada dokuz ayda deli olur, intihar eder” dedi.

Raman ise “Deli oldum zaten, bir intihar etmediğim kaldı” diyerek cevapladı O’nu. Genç mahkum, tam bir haftadır kimseyle konuşmamıştı. Cezaevine ayak bastığından beri ilk defa kendisinden başka biriyle konuşuyordu. İçindeki konuşma arzusu dizginlerini koparmış bir at gibi dilinin ucuna dolanıp duruyordu. Dilinin o uçsuz bucaksız ovalarında dizginlerini koparmış şaha kalkmış bir at koşuyordu. Sustuğu hafta boyunca topladığı bütün kelimelerle bazen uzun uzun, bazen de kısa kısa cümleler kurarak sıralıyordu. Dili bir lastik gibi bıkmadan yorulmadan ağzında dönüyordu. Yorulacağı yerde aksine giderek açılıyor ve esnekliği artıyordu.

Buğulu gözlerini ondan ayırmayan Raman ise onu çıplak bir merakla dinliyordu. Anlattıklarına paralel olarak yüzü bazen geriliyor, bazen de bir çocuk gibi neşeleniyordu. Yüzündeki ifade değişmesine rağmen, gözleri hep aynı duruyordu. Gözleri değişken değildi ve Miro’ya sabit bir noktadan bakıyorlardı.

Miro, konuşmasının bir yerinde ayağa kalktı ve Raman’ın omuzlarını kaplayan gri renkli yıpranmış gömleğe hafifçe dokundu. Ardından gülümseyerek ona;

“Bütün konuştuklarımı dinlerken ne kadar da bana benziyorsun. Benim gibi bakıp benim gibi dinliyorsun. Hatta benim gibi hüznülenip benim gibi gülüyorsun. Gözlerinin rengi siyah olmasına rağmen benim gözlerim gibi bakıyorlar. Seni izlerken, bir anda kendimi hem konuşuyor hem de dinliyor gibi hissettim. Üzerimde tam yedi günün suskunluğu olmasaydı ve senin konuşmana fırsat vermiş olsaydım aynen beni dinlediğin gibi dinlerdim seni” dedi.

Raman, yeni yaktığı sigarasını uzun uzun içine çektikten sonra duraksadı. Dumanı ciğerlerine hapsetmek ister gibiydi. Çıplak bakışlarını Miro’dan utanırcasına kaçırarak ağır ağır konuşmaya başladı.

Sesi yıpranmış ve bayatlamış gibiydi. Uzun süredir çalışmayan bozuk bir plak gibi cızırdıyordu. Bir yandan sesine küsmüş ve onu önemsemiyor gibi konuşmasını sürdürürken diğer yandan da yükselen cızırtılara aldırmadan, ha bire uzun uzun cümleler kuruyordu;

“Yüreğimizde aynı ateş yandığı için, gözlerimizdeki hüznün benzerliği normaldir. Bizi birbirimize benzeten acılarımızdır. Aynı baskıları görüp, aynı dertleri yaşadığımız için,

birbirimize bu kadar benziyoruz. Sadece benim ve senin değil, bu çekingen korku dolu bakışlar. Bunlar kocaman bir halkın bakışlarıdır aslında”

Raman, Miro’dan kaçırdığı bakışlarını boşluğa dikmişti. Sanki kafasından geçenleri değil de bakışlarını ve yüreğinin içinden geçenleri okuyordu;

“Aynı zamanın çocukları olarak farklı yörelerde doğduk. Değişik ailer içinde, farklı olarak yetiştirildik. Belki sen tarlada çalışarak hayata ilk adımını attın, bense bir işçi çocuğu olarak, babamın ekmek kavgasına kulak kabartıyordum. Sen eli nasırlı bir ırgat olarak bozkırlarda tırpan sallayacaktın, ben ise babam gibi ekmek kavgasının peşine düşüp, şehrin eskimiş caddelerini durmadan yürüyecektim.

Birbirimizden farklı iki delikanlı olarak büyüüp yaşamı kovalayacaktık. Ama öyle olmadı. Hayatımız başladığı gibi devam etmedi. Zamanın bir kesitinde, aynı acılar, farklı yerlerde ikimizi buldu ve bizi karşılaştırdı.

Ciğerlerimizi kanatan o acıları, birbirimizden habersiz, aynı çığlıkları atarak karşıladık. Farklı yörelerde olsak da aynı mekanizmadan çıkan baskılar boğazımıza aynı hıçkırıkları tıkarken, gözlerimize de aynı korkuyu saldı.

Uğursuz silah sesleri ölü bir toprak gibi üzerimizi örten geceyi yırtarken, aynı çığlıkları atarak, annelerimize sımsıkı sarıldık. Burunlarımızın direğini kırıp genzimizi yakan barut kokusuna gözyaşlarımızı kattık. Evlerimize giren yiyecekler karneye bağlandı. Aç kaldık. Çoğu zaman açlığın izlerinin üstünü korkunun karanlık çarşaflarıyla örttük. Serilen karanlık çarşafların altında, kaç gün açlığımızı sakladığımızı hiç bir zaman bilemedik.

Ay ışığında devleşen gölgelerin eşliğinde ardımızda her şeyimizi bırakarak yollara düştük. Soğuk gecelerde, uzun ince patikalarda nefes nefese yürüdük. Dipsiz uçurumlardan atladık, yılanların, çıyanların pusularından geçtik. Biz kurtulduk. Kurtulamayanları da orada bıraktık. Onlara mezar kazacak kadar zaman ve cesareti bulamadık. Yol arkadaşlarımızın cesetlerini kurda kuşa yem bıraktık.

Sonunda bu yabancı ülkeye sürgünde yaşamaya geldik. Belleğimizde ve kalbimizde o mazlum halkın acıları kazındığı için, burada da kazılanların peşine düştük. Yasadışı ilan edildik, yasaklandık. Kapalı kapıların arkasına kilitlendik.

Farklı yerlerde yaşama gözlerimizi açıp, yaşama tutunmamıza rağmen, birbirimizin ikizi olmuşuz. Bizi acılarımız ikizleştirmiş. Sadece biz değil, bütün bir halk böyle birbirine benziyor. Hepimize acılardan diktirilmiş tek tip elbise giydirmişler.

Aslında bizim bakışlarımız yoktur. Bakışlarımızı çalmışlar bizim. Bakışlarımız çocukluğumuzla birlikte isimsiz bir gecenin geç bir vaktinde, karanlıkta patlayan bir silahın namlusunda lime lime oldu. Bizden koparılıp götürüldüler. Şimdi yüzümüzde asılı duran acının bakışlarıdır aslında. Biz şu anda acının bakışlarıyla bakıyoruz hayata. Acının gözleriyle görüyoruz dünyayı”

Yorgun argın ve zar zor bittirilen bu konuşmanın ardından, Miro’nun korku sinmiş tedirgin gözleri fal taşı gibi açıldılar. Büyüyen gözlerle, acıların denizinde delirmiş dalgalardan yansıyan çığlıkların arasına daldı. Karnı süt beyaz her dalganın koynunda yüzlerce bakışla bakıştı, yüz yüze geldi. Deniz martıları gibi çığlık çığlığa duran bu hüznü bakışların gözlerinden damla damla dökülen acılar okyanusun azgın dalgalarına karışıp sonsuza dek kayboluyorlardı.

Bu benzerlik Miro’nun kafasını karıştırmıştı. O günü takip eden geceyi, aralarındaki benzerliği düşünmekle geçirdi. Nasıl olsa gözleri bir türlü uyku tutmuyordu.

Sonraki gece de uyuyamadı. Uyku bir çocuk gibi küsüp terk etmişti onu. Ne zaman geleceği de belirsizdi. Belki de hiç gelmeyecekti.

Uykunun, o gece de gelmeyeceğini bildiği halde, yine de onun yolunu gözlemeye hazırlanmıştı. Gözlerini, gelmeyecek uykunun yoluna bekçi dikmişti. Kaç gündür kapayamadığı gözleri birer kan çanağına dönmüşlerdi. Kıpırmızı yuvarlak bilyelere dönmüş, acı acı yanan gözlerine bekçilik yaptırıyordu.

Daha ilk gün, yani cezaevine getirildiği gün, demir çerçeveli koridoru yürürken uyku ona eşlik etmiş ve onunla birlikte açılan o koca demir kapıdan içeri süzölmüştü. Önce bir dost gibi onun yorulmuş gözlerine sarılmış ve onları nazlı birer bebek gibi ninni söyleyerek uyutmuştu. Ta o talihsiz ses ortalığı kaplayana dek uyku hala gözlerindeydi. Onunla koyun koyuna sarmaş dolaştı.

Ancak bir kaç hücre ötede duran demir kapı uzun uzun dövöldüğünde, Miro'nun gözlerinde uyuyan uyku uyanmış ve sıçrayarak hücreden dışarı fırlamıştı. Bir çığlık kopararak uzaklaşmıştı. Koparılan çığlığı, Miro kulaklarıyla duydu. Belki de uyku korkmuştu. Onun gibi mahkûm olmaktan korkmuştu. O gün bu gündür bir daha hücreğine uğramıyordu.

İşte o gece de uyku ona uğramadı. Bekçi ettiğı gözleri hep açık ve demir kapının mazgalına takılı kaldılar. Gece boyunca yeşil gözlerini mazgala asmıştı. Bıkmadan usanmadan karşıda asılı duran gözlerine bakıyordu. Sonra aynı acıları çeken insanların birbirlerine benzerliklerini uykusu kaçmış gözlerinde birer birer canlandırdı. Ne kadar tanıdık varsa hepsinin yüzlerini tek tek hatırlamaya çalıştı. Hatırladığı her yüzde önce gözleri aradı; mavi, yeşil, kara, ela, kahverengi, kültengi, onlarca çift göz, bir film şeridi gibi, ikişer ikişer gözlerinin önünden geçiyorlardı. Hücresinde göz defilesi izliyordu. Önünden geçen her çift gözde aynı noktayı yakaladı. Sonunda yakaladığı noktanın mazgalda asılı duran kendi gözlerinde donmuş olan nokta olduğunun farkına vardı ve koca geceyi “donmuş noktaya” bakarak bitirdi.

Geçen talihsiz gecenin yerini alan günün ortasında gri renkli genç adamlar havalandırmada duvar dibine çökmek yerine, volta atıyorlardı. O kısa mesafeyi sayısız defa dönüp dolanıyorlar, her dönüşte, bir önceki turda çiğnedikleri yerlere tekrar basıyorlar ve her seferinde ayak tabanları zemin betonda görünmeyen izler bırakarak ilerliyorlardı.

Miro'ydu ilk kaşlarını çatıp ses veren. Sessizliği bozan oydu. Üzerlerine çökmüş olan sessizliğin perdesini ilk o araladı ve sessizliğin dışına ilk o çıktı. Bir çemberin dışına çıkar gibi, ilk olarak o attı adımlarını. Ağzındaki kelimeler dairenin öbür tarafında, daha doğrusu dışında, havalandırmanın ağır havasına dağıldılar.

Önce beton zemin, sonra gri renkli duvarlar ve o kocaman demir kapı Miro'nun ağzından bir anda çıkıveren o cümleyle dalga geçtiler, birbirlerine göz kırpıp eğlendiler.

O günkü havalandırmanın alay konusu, Miro'nun o saf üç kelimelik cümlesi oldu. Özgürlük ile tutsaklığın sınırına döşenmiş beton yığınları, o güne kadar çok şey duymuş ve çok şeye şahit olmuşlardı. Fakat böyle bir şeyi ilk defa duyuyorlardı. Peki tutsaklık bekçilerini eğlendiren cümle neydi. Miro ne söylemişti de özgürlüğe set çekmiş o koca koca iri yapılar öye kıkır kıkır gülüyorlardı.

“Beni tutsaklığa alıştı” demişti Miro.

Bunu Raman'a fısıldamıştı. Ama naiflik ağzından çıkan kelimelerin anlamlarına sığmamıştı. Sesinin titremesinden gözlerine düşmüş o yanılgılı umuda da doludizgin naifliğin atları koşuyordu. Cirit atıyorlardı. Keyif çıkartıyorlardı.

Umutsuzluk kokan o küçük kelimeler karşısında Raman önce duraksadı. Kafasını bir karpuz gibi iki avucunun içine aldı. Ağırliğini ölçer gibi sağa sola salladı ve ardından attığı voltalarının ritmini değiştirerek yoluna devam etti.

Artık dağınık voltadaydı. Adımları kontrolden çıkmış, bozuk bir kalp çarpıntısı gibi zamansız ve düzensiz bir şekilde betonu dövüyorlardı. Ayaklarının altından çıkan sesler, insanın sinirlerini tahrip eden, akordu bozulmuş acemi bir saz bendin parmaklarından tıkırdayan saz tellerinden çıkan gıcırtilara benziyordu. İnsan gözlerini kapatıp sadece Raman'ın ayak seslerini dinlese, kısa sürede sinirlerine hakim olamayıp, sinir krizi geçirebilirdi. O ise biraz önce kendisine yöneltilen soruya cevap arıyordu.

Bu sorunun cevabını tarihe sormak istiyordu. Gözleriyle tarihi aramak istedi. Tarih her yerdeydi. Her taraf tarih ile kaplıydı. Onları çeviren duvarlar, kapı, kör pencere, demirle çevrili koridor, her biri birer tarih eseri idi.

Sonra düşüncesi onları diğerlerinden alıkoyan yüksek duvarlardan atlayıp, duvarların ardındakilerin peşine düştü. Bin yıllara sığdırılmış, sayısız icraatın arasında gezindi. En sonunda tarihin en büyük şaheserini fark etti. Peki, kimdi bu şaheser? Neydi bu tarihin en değerli pırlantası? Tarihin biricik incisi?

Tarihin bin yıllardır üstünde titrediği ve onunla övündüğü şaheser insanoğluydu. Düşüncesi daha duvarlar ötesinde bu şaheserin peşindeyken, yanlarında yürüyen üçüncü bir kişinin varlığını fark etmesiyle tutup geri çekti.

Tarihti yanlarında yürüyen. Elinde bastonu, yüzünde beyaz sakalı ve alnında asırların kırışıklığıyla karşısında duruyordu. Yaşlı tarihte volta atıyordu. Adımlarını Raman'ın düzensiz adımlarına uydurmak için çabalıyordu. Zorlanıyordu ama. Nefesi tükenmiş ve soluğu kesilmiş bu yaşlının bir ayağı da sakattı. Topallıyordu. Tek gözle gördüğünü de Raman sonradan fark etti. Tek gözlü Tarih.

Asırlar öncesinden gelen bu yaşlının kulakları da duymuyordu. Onun için Raman ilk konuşmaya başladığında, tarih sol elinin avucunu, sol kulağının kepçesine fazladan bir kepçe gibi ekleyerek, gelen sesleri toplamak için çabalıyordu. Bazen de sağ eliyle üçüncü bir ayak gibi ününde tuttuğu, adımlarından önce ona adım attırdığı bastonunu havaya kaldırarak, Raman'a;

“Biraz daha bağır! Biraz daha bağır!” diyordu.

Baktığı tek gözünde adeta bütün bilim insanları adına yoğunlaşmış bir Aristo merakı vardı. Görmeyen diğer gözü ise yüzünde usulsüz bir çukur kazıp, define avcıları tarafından bir gece yarısı alelacele talan edilmiş tarihi bir mezara benziyordu. Harap olmuş bu mezar asırların yorgunluğunda bir çöplüğe dönüşmüştü. Çöplükte, yüzyıllar boyunca uğruna kelle alınıp, kelle verilen ve durmadan at koşturulan onlarca ideolojinin kurumuş ve yaz güneşinde beyazlaşmış kemikleri duruyordu.

Sırtında Helen uygarlığından kalmış ve Mısırlı nakkaşlar tarafından nakşedilmiş ama rengi solmuş ve üzerinde bin yılların tozları duran uzunca bir palto vardı. Ayaklarını Acem ellerinde diktirdiği yemenilerle beton zemine vuruyordu. Sağ avucunda terlettiği bastonu balta girmemiş Amazon ormanlarının en seçkin ağacının dalındandı.

Raman önce kafasında topladığı bir sürü cümleyi birbirine bağladı ve sonra bunların içinde ellerini yüzüne kapatmış ve utanç içinde yan yana diz çökmüş olanlarını sildi. Belki de bunlar, insanlık adına suç işledikleri için, o korkunç yüzlerini kapatmışlardı. Sonra en önemlilerini baş tarafa sıraladı ve kafasında bir sayfa oluşturdu.

Tarihe bu sayfayı okumak istiyordu. Olmadı. Cümlelerden vazgeçti ve kurduğu cümleleri birer birer bozdu. Çünkü her bir cümle bir yargıdan ibaretti. Her biri bir hüküm belirtiyordu. Sadece kelimeleri bıraktı.

Sayfanın orta yerinde birer öksüz çocuk gibi duran kelimelerle bir süre baktı. Ardından her iki avucunu kepçe yaparak boynu bükülmüş gibi duran kelimelerin arasına daldırdı. Kelimeler ağa takılmış birer yavru balık gibi önce avuçlarında hoplayıp zıpladılar. Sonra her biri bir birine tutunarak sustular.

Kelimelerden arındırılmış kafasındaki o beyaz sayfanın ulu orta yerine “tutsaklık” kelimesini koydu ve onun tam karşısına ise “özgürlük” diye avucunda tombaladan şans çeker gibi bir kelimayı çekti. İkisinin ortasına ise zıt işaretini koydu.

Sayfanın başında birer başlık gibi duran bu iki kelimenin altına bir sürü başka kelime sıraladı: “özgürlük” kolonunun altına insanlık, eşitlik, hak, hukuk, kardeşlik, emek ve daha okuyamadığım birçok kelimayı dizerken, “tutsaklık” kelimesinin altına ise; zülüm, işkence, adaletsizlik, gasp ve daha bir dizi kelimayı sıraladı. Ardından kafasını kaldırıp etrafına baktı. Etrafında gördüğü her şeyi ardı ardına “tutsaklık” kolonunun altına resimledi. Bundan böyle kelimeleri değil gördüğü şeylerin resimlerini çizmeye başladı; o kocaman duvarları, demir kapıyı, mazgalı, çerçeveli koridoru ve daha birçok şeyi sıraladı. Sonra dönüp baktığında,

“tutsaklık” kelimesinin altına içinde bulundukları o kocaman cezaevini çizdiğini hayretle gördü.

Raman kafasının beyaz sayfasına bu kavramları dizerken, tarih onu meraklı gözlerle süzüyordu. Kendisine soracaklarını sabırsızlıkla bekliyordu.

Raman kafasında çizdiği bütün bu formüllerin üzerinden geçti. Onlarla ilgili bir açıklama yapmadı. Sonra biraz önce bir sürü kavramla donattığı o beyaz sayfayı çekip aldı ve onu ikiye katlayarak, yazdıklarını bir an için saklamak istedi. Ardından tarihe döndü:

“İnsan tutsaklığa alışır mı?” soru cümlesini onun yüzüne okudu.

Tarih, sonunda kocaman bir çengel duran bu cümleyi, tek gözündeki “Aristo merakıyla” karşıladı. Amazon ormanlarından koparılan bastonunu iki üç defa beton zemine vurdu. Beton zeminden yansıyan ses voltalara karıştı.

Raman soruyu sorarken kaşlarını çatmıştı. Sesindeki titreklilik kaybolmuş, sesine sitem bulaşmıştı. Soru cümlesindeki kelimeler teker teker sitem bulutlarının içinde yüzerek, kendilerini karşılayan tek çerçeveli pencereden içeri girdiler.

Raman tarihe sitem ediyordu.

O sitemkâr ve asi sese karşı, yaşlı tarih uzun uzun berikinin yüzüne baktı. Sonra yutkundu ve çuvala dönmüş dişsiz ağzını açarak konuşmaya başladı.

Sesi garipti. Korkutucuydu. Bir uğultu gibi çok uzaklardan geliyordu sanki. Rüzgar gibi ılık çalıyordu. Mahzundu.

Sesinde, ağlayan analar, aç kalmış çocuklar, köleler, haksızlığa uğramış her renkte insanın ağıtları yankılanıyordu. Sesi renkliydi de. Sesle birlikte renkte veriyordu. Kızıl kıpkırmızı bir sestti. Tarih:

“Binlerce yıldır özgürlük adına tutsağım. Fakat tutsaklığa alışamadım. Binlerce yıl boyunca, milyonlarca cezaevinin karanlık hücrelerinde kaldım. İşkence gördüm. Onurum kırıldı. Aç kaldım. Öldürüldüm. Horlandım. Ayağıma kölelik zincirleri vuruldu, süründüm. Asırlara yayılan bir zaman alanında hiç durmadan, duraksamadan sürüklendim. Şehir şehir, ülke ülke, kıta kıta sürüklendim. En seçme evlatlarımı o dayanılmaz acıların içinde yitirdim. İnsanlığın başına bela olan bütün kirleri pasları kanımla yıkadım.

Sonunda insanlığın “evrensel ilkelerini” oluşturup, onları bir düzlüğe çıkardığımı düşündüm ve umutlandım. Ama maalesef insanlar da giderek kendileri için yarattıklarına teslim olmaya başladılar. İşte bugün insanlar yer yer yarattıklarının esiri olmuşlar ve yarattıklarıyla birbirlerine üstünlük taslamaya çalışıyorlar. İşin kötüsü beni de yarattıklarıyla tutsaklığa alıştırmak istiyorlar” diyerek konuşuyordu.

Sonra sesini biraz daha yükselterek, Raman’ın yüzüne bağırıya dönüşen kelimelerle üflüyordu:

“Genç adam! Sesinde sitem var. Bir asi gibi bakıyorsun. Kafadaki beyaz sayfaya onlarca formül yazdın ve her formülün karşısına karşıtını koydun. Bugün insanlar çizdiğin zıtlıkları silmiş ve karşıt formüller arasına eşit işaretini koymuşlar. İşte farkında değilsin. Beni tutsaklığa bunlarla alıştırmak istiyorlar. Bunlar benim için dikilmiş birer tutsaklık elbisesidirler. Elbiseleri zorla bana giydirip, beni teslim olmaya zorluyorlar.

Özgürlük ve tutsaklık arasındaki mesafeyi kaldırmak istiyorlar. Bizi çeviren koca duvarın bu tarafında ve diğer tarafındakiler arasında mesafe bitmiştir. Asıl tehlike ise dışardadır. İnsanlar dışarıda gezip tozarken, koşarken, gülüp oynarken, tutsaklığa alıştıklarının farkında değiller. Onları alıştırmışlar. İşin garip tarafı, tutsaklığı özgürlük sanıyorlar” dedi.

Tarihin çarpıcı açıklamalarından olsa gerek, Raman’ın yüzünü saran hiddet giderek kaybolmuş ve az önceki sertliğin yerini umutsuzluk doldurmuştu. Yüzünü saran umutsuzlukla birlikte yanında yürüyen Miro’ya döndü. Miro hâlâ meraklı gözlerle, sorduğu sorunun cevabını bekliyordu. Hatta ısrar ediyordu.

Raman ısrarlara cevap vermek için adımlarını değiştirdi ve çevik bir hareketle Miro’nun tam önünde durdu. Ona tutsakların hikâyelerini şöyle anlatıyordu;

“Tutsaklığa alışmanın cezaevi ile alakası yoktur. Daha doğrusu tutsaklık bedenlerin tutsak olmasıyla başlamıyor. Aslında bugün özgür bedenleri tutsaklığa alıştırmışlar. Dışarıda öyle serbest gezen, gülüp dolaşan, milyonlarca omuzun üstünde dolaştırılan kafalar tutsak edilmiş.

Karşıda gördüğün kocaman duvarları aslında onların beyinlerinin etrafına örmüşler. Dünyanın her köşesinde binlerce beyin mahpushaneleri oluşturulmuş. İşte bu mahpushanelerde beyinler tutsak ederek, bedenleri dışarı salmışlar.

Böyle olmasaydı insanlık, dünyayı durmadan kasıp kavuran ve insanlığın nefesini tüketen olaylara bu denli kayıtsız kalır mıydı? İnsanlar eğer dünyada cereyan eden bütün olayları aynı gün duyup, hatta bunların bir kısmını televizyon ekranlarından seyredip, karşı bir tepki geliştirmiyorlarsa, insanlığın manzarasında büyük bir problem yaşanıyor demektir. Aslında tutsaklığa alışmak bu olmalıdır.”

Kara bir gecenin tam ortasıydı. İki yeşil gözü, iki vadi gibi hâlâ capcanlı duruyordu. Onları bir kere bile olsun kırpmamıştı.

Fikir, ağır gecenin hücre karanlığında belirlenmişti kafasında. Gidip de bir türlü gelmeyen uykusunu düşünürken, bir anda uyku yerine gözleri, fikre saplanmıştı. Geçmişine kaymıştı. Geçmiş onundu ve bir kere yaşamıştı.

Gece boyunca geçmişle yüzleşti. Her karşılaşmada elini uzatarak dokunmak istedi. Geçmiş, bütün dertleriyle, kederleriyle, acılarıyla, sevinçleriyle başını koyduğu ve bir türlü uyuyamadığı yastığının altında capcanlı duruyordu.

Sonra ellerini yaşadıklarına daldırdı ve onlardan bir parça kucakladı. Hücre karanlığında, kucağında bir yıldız kümesi parlıyordu. Yeşil vadilerden akan ılık sularda yıldızları birer birer yıkadı. Sonra üşümesinler diye, onları teker teker soluğunda ısıtıp, göğsüne bastırdı. Göğsü, yan yana diz çökmüş tam on bir **yirmi üç** kümesinin ışığında karanlığı yırtarak yol alıyordu. Karanlığı yıldızların ışığında aydınlatan yolculuğunda akli geçmişlere takıldı. Her insanın yastığının altında geçmişinin olduğunu hatırladı. Raman’ı düşündü. Daha doğrusu O’nun geçmişini.

“Acaba insanlar geçmişlerini tekrar yaşayabilirler mi?” diye sorgulamaya başladı kendi kendini.

Sorgulaması, bir hırsız gibi, bir kaçak gibi, gizli gizli, hiç bir işaret vermeden gelen günün ilk ışıklarına kadar sürdü.

Günün ilk ışıklarını görmedi. Fakat güneşin saçlarından süzülen parlak beyazlığı görenlerin hareketlerinden şimdi ışıkların yükselmekte olduğunu tahmin etti.

Miro o gün sabırsızlıkla volta saatini bekledi. Yeni keşfettiği buluşunu Raman’a açmak istiyordu. Hâlbuki Raman o buluşu aylar önce bulmuş ve tüketmişti bile. Fakat Miro’nun bundan haberi yoktu.

Miro’nun sabırsızlıkla beklediği havalandırma saati gelmişti. Şimdi voltadaydılar yine. İkisi yan yana. Kısa gibi görünen uzun yürüyüşleri, hep duvar dibinden dönüyordu. Kaderlerinden konuşuyorlardı. Onları buralara sürükleyen, yedi demir kapının arkasına zincirleyen, geçmişlerine yani hayatlarının yarısına merak sarmışlardı.

Her biri kucağında bir çocuk gibi uyuyan anılarını uyandırıp, onları tekrar yaşamak istiyordu. Özgürlük peşine birer derviş gibi düşmüş, sıra dışı binlerce anılarını ortaya sermek istiyorlardı. Bedenlerini sıkı, ruhlarını daraltan tutsaklıktan, bir an olsun kafalarını kurtarmak istiyorlardı. Onun için yasadıklarını birbirlerine anlatarak, onları tekrar yaşamak istiyorlardı. Sadece kendi geçmişlerini değil, birbirlerinin geçmişlerini de tekrar yaşamak istiyorlardı.

Önce biri başlayıp diğerine anılarını anlatıyor ve dinleyen, dinlediği anılarla, onun geçmişini şimdiki zamanda tekrar yaşıyordu.

Bakışlarını birbirlerine çevirerek, birbirlerinin geçmişlerinde yaşamak istediklerini, yine bakışlarıyla birbirlerine anlatıyorlardı.

Bu defa da Raman'dı ilk söze başlayan. Susmuş bir sözü çıkarıp ona bir sürü kelime yükleyerek, tekrar ortalığa salan Raman'dan başkası değildi.

Önce Miro'nun uzun süredir onu hapsedtiği bakışları altında boğulur gibi uzun uzun soluk aldı ve ağzını tekrar kapattı. Nefesini, sigara dumanında sararmış kocaman burun deliklerinden alıyor, ağzını ise sadece konuşmak için açıyordu.

Miro, ondan geçmişini beklerken, onun bin bir anılı geçmişinde yeni bir yaşama hazırlanırken, hatta kendini bu yeni yaşama kaptırmışken, yaşanmışlıkların içinde yeni bir yaşam düşü kurarken, Raman söze başka türlü başladı. Hiç beklemediği bir yerde söze girdi.

Yorgun haline rağmen durmadan sözü kovalıyordu. Bir kelime avcısıydı ve kaçan sözlerin peşine düşmüştü Raman:

“Sen gelmeden önce yalnızdım. Seninle tanıştığımız gün oturduğum duvar dibinde, o güne kadar hiç oturmamıştım. Ve beni fark ettiğin gün, orada ilk kez oturuyordum. Niye o gün orada oturuyordum? Çünkü anılarımı, yani geçmişimi o gün tüketmişim.

Boşlukta yüzüyor gibi, kendimi sigara dumanına kaptırmıştım. Belleğim silinmişti. Üç yaşında bir çocuk gibi, aval aval etrafıma bakıyordum. Hatta bir ara nerede olduğumu dahi unutmuştum. Gelen seslerden, önce bir çarşı ya da pazarın ortasında olduğumu zannettim. Çünkü havalandırmadaki tutsaklar, sanki açık arttırmada bir şeyler satıyor gibi bağıryorlardı. Sonra biran kendimi bir düğünde sandım ve gelen davul zurna seslerine, oturduğum yerde ayaklarımla tempo tutarak eşlik ettiğimi hatırlıyorum.

Sen yanıma geldiğin zaman ise, kendimi bir askeri kampta zannediyordum. Komutan bize “tutun nefesinizi” diyordu. Nefes tutma yarışmasına girmiştik. Meğer ben nefesimi içime çektiğim sigaranın dumanıyla tutuyormuşum. Bir türlü nefesimi bırakmak istemiyordum. Belki de sen gelmeseydin o an boğulacaktım.

Dedim ya, o gün ilk defa o duvar dibinde oturuyordum. Daha önceleri tam karşıdaki duvarın dibinde oturuyordum. Dokuz ayımı orada geçirdim.

Her seferinde aynı yerde oturduğum için, havalandırmaya çıkan tutsaklar dikkatimi çekiyordu. Herkes meraklı gözlerle bana bakıyordu. Yüzümün güneşe dönük olmasından dolayı, bir çoğu güneşe taptığımı düşünüyordu. Hatta güneşli günlerde önümden volta atanlardan bazıları, “bugün keyfin yerinde, güneşine doya doya bak” diyorlardı. Onlara hiç aldırıyor ve cevap dahi vermiyordum. O koca dokuz ay boyunca hep güneşe karşı oturupta ne yaptığımı merak ediyorsan sana söyleyeyim:

Buraya düştüğümde beni yapayalnız bir hayatın beklediğini daha ilk havalandırmada anladım. İnsanlar etrafımda dolanıp duruyorlardı. Fakat onların konuşmalarından, gülmelerinden, meşguliyetlerinden hiç bir şey anlayamıyordum. Hatta ilk önceleri bana işkence gibi geliyordu. Çünkü kimisi hırsızlık, kimisi tecavüz, kimisi dolandırıcılık davasına bulaşarak buraya düşmüştü.

Daha ilk günde sırtımı ha şu karşıdaki duvara, yüzümü ise parlayan güneşe verdiğimde, şu insanlar önümde grup grup volta atıyorlardı. Her grup birbirinden ayrı ve hepsi de farklı farklı konulara kafa yoruyorlardı. Ama hepsinin kafaları birbirine paralel sokaklar çiziyordu. Çizilen paralel sokaklardan ilerliyorlar ama sonunda bütün sokaklar aynı caddeye çıkıyordu. Buluştukları caddenin etrafı dört duvarla örülü. Aynı caddeye çıkan her grubun ayrı bir dünyası var ve herkes kendi dünyasında gezinerek atıyor voltasını.

Zannedersenem önümden geçen ilk grup dolandırıcılar grubuydu. Paradan bahsediyorlardı. Adeta paraya tapıyorlardı. Ne kadar vurgun yaptıklarını birbirlerine heyecanla anlatıyorlardı. Bir vurgun macerasının peşine düşmüşlerdi. Avcı gibiydiler. Hazine arayan avcılar gibi birbirlerine sokuluyorlardı.

Şu karşıda gördüğün uzun boylu, iriyarı adam varya, işte o adam yanındakilerle önümden geçip geçip dönüyordu. Volta atıyorlardı. Adam yüz bin eurolardan bahsederken, tam onun yanında duran, şu cılız bıyıklı müdahale etmişti. Yüz binlerin para dahi sayılmayacağını söylüyor ve Hollanda'da cezaevinde yatan bir arkadaşının milyonları

götürdüğünü gülerek anlatıyordu. Cılız bıyıklı, milyonları götüren adamın arkadaşı olmakla gururlanırken, sadece yüz binleri götüren iriyarı adam bir anda utanmıştı. Çünkü milyonların yanında yüz binlerin ne önemi vardı ki?

O grubun peşinden önümden hırsızlar geçti. Onlar da hünelerlerini anlatıyorlardı. Kafalarına geçirdikleri maskelerle nasıl kuyumcuları, barları ve sigara bayilerini soyduklarını keyifle anlatıyorlardı.

Dört kişilik bir hırsız çetesi gibiydiler. Belki hepsi de gerçekten birer hırsız çetesinden geliyorlardı. Grubun içinde tam ortada volta atan, bıyıkları yeni terlemiş genç, güneşin daha yeni doğduğu bir sabah vakti tek tük insanlar uyku mahmurluğuyla sokağa çıkmaya başladığında arkadaşlarıyla birlikte bir kuyumcu dükkânını nasıl soymaya gittiklerini anlatıyordu. Plan önceden yapılmış ve görevler dağıtılmış.

Plana göre, olayı anlatan genç adam dükkânın kapısında bekleyecek, diğer arkadaşı da içeri girip altınları toplayacaktı.

Tıpkı filmlerde gördüğümüz gibi uygulamaya başlamışlar planlarını. Arkadaşı içeri girip silahını çekmiş. Sonra kuyumcuya uzattığı çantaya tezgâhta serili altınları doldurmasını emretmiş. İşin kötü tarafı kuyumcu kendisine doğrultulan silahı görür görmez, hemen tezgâhın arkasına düşüp bayılmış.

İşte o beklenmeyen bayılma onların işini bozmuş. Altın dolu tezgâhlar kilitli olduğu için adamlar eli boş geri dönmek zorunda kalmışlar. Yani kuyumcunun korkusu hem canını hem de malını kurtarmış.

O gün son olarak önümden bir tecavüzcü grubu geçti. Bunlar sayı olarak diğerlerinden azdılar. Üç kişiydiler. Ortadaki göbekli pos bıyıklı adamı görüyor musun?

İşte o adam, ellerini arkasında bağlamış usulsüz usulsüz adımlar eşliğinde yürüyordu. Kendinden geçmiş gibi konuşuyordu. Şimdiye kadar tecavüz ettiği kızları, kadınları bir bir anlatıyordu. Sayısını hatırlamıyordu bile. Anlattığına göre sekizinci defa cezaevinin ziyaret ediyordu. Kurbanlarını nasıl tuzağa düşürüp ellerini yatağa bağladığını ve tecavüz ettiğini zevkle anlatıyordu.

Bir bir önümden geçen bu insan defilelerinden sonra koskoca cezaevindeki yalnızlığımın daha da farkına vardım. Onların anlattıklarıyla uzaktan yakından alakam yoktu. Ben ise mensubu olduğum halkın çok doğal haklarının mücadelesini verirken devletler arasındaki çıkar ilişkilerine kurban edilmişim. Bunu biliyordum.

Çok geçmeden etrafımı saran yalnızlık beni teslim aldı ve cezaevinin içinde beni ikinci bir cezaevine koydu. Ellerimi kelepçeledi, ayaklarımı prangaya vurdu. Her havalandırmada beni şu duvarın dibine sürdü ve orada ayaklarımı ve bileklerimi sıkkan zincirlerle bağladı. Kaç defa sırtımı dayadığım duvarın sallandığı ve güneşin üstüme üstüme doğru yürüdüğünü gördüm.

Cehenneme düşmüş gibiydim. Kollarım, kanatlarım kırılmıştı. Kendimi kaybetmişim ve kendim olup olmadığımın bile şüphelenmeye başlamışım. Üzerimdeki şu kirlenmiş gri mantom, yıpranmış şu pantolonum ve derisi çatlamış şu ayakkabılarıma bakıp bakıp kendimi arıyordum. Kaybettiğim kendimi bulmak zorundaydım.

Elbiselerimle yüzleşen gözlerimde kim olduğunu unuttuğum kendimi hayal meyal tekrar hatırlamaya başladım. Kısa kısa, silik silik hatırlıyordum.

Biliyor musun kendimi elbiselerimden hatırlıyordum. Şu gördüğün mont bana Paris sokaklarının soğuk gecelerini fısıldıyordu.

O üzerimdeyken insanın içini donduran soğuk gecelerde sokaklarda sabaha kadar “Kürtlere özgürlük” gösteren afişleri asmışım. Hiç uyumadan soğuk geceyi takip eden günde metro başlarında aynı halkın dramlarını dile getiren bildirileri dağıtmışım.

Bir ara elimi montumun üzerinde gezdirdiğimde, üzerinde hâlâ afişlere sürdüğüm yapıştırıcının kaldığını fark ettim. Ellerime yapışıyorlardı. Ve işte biliyordum, ben oydum. Kendimdim. Koltuğu altında afişlerle sokak sokak gezen bendim. Ayakkabılarım bana

katıldığım toplantıları, yürüyüşleri anlatıyorlardı. En son katıldığım yürüyüşün tozları hâlâ ayakkabılarımda üzerinde durur gibi bana bakıyorlardı.

Kendimi, üzerimde taşıdığım elbiselerden hatırladım. Elbiselerimin taşıdığı anılardan yola çıkarak yürüdüm geçmişime. İnsanın geçmişe yol alması gerçekten acayip bir şey. Geleceğe yol almakla geçmişe yol almak birbirlerinin tersi olmalı. Birbirleriyle ters orantılı çünkü. Şimdiki zaman ise bir dönüm noktası gibi hayatın ortasında duruyor.

Geçmişime dönmek zorundaydım. Çünkü elimde sadece geçmişim vardı. Geleceğimi elimden almışlardı. Onun için dört elle geçmişime sarıldım. Büyük bir kararlılıkla onu tekrar yaşamaya koyuldum. Onun için her havalandırmaya çıktığımda sana biraz önce gösterdiğim şu duvarın dibine çöküyor ve adım adım geçmişimi tekrar yaşıyordum.

Geçmiş senin kontrolündedir. Onu dilediğin gibi tekrar yaşayabiliyorsun. Geçtiğin sokaklardan tekrar geçiyorsun. Katıldığın eylemlere yeniden katılıyorsun. Konuştuğun insanlarla konuştuklarını yeniden konuşuyorsun.

Halbuki o insanlara şimdi söyleyeceğin başka şeyler de var. İşte bunu yapamıyorsun. Hep söyleyip yaptığın şeyleri yeniden yeniden aynısını yapıp söylüyorsun. Örneğin geçtiğin sokağı biliyorsun. Çünkü onu daha önce de geçmişsin. O sokakta toz tutmuş ayak izlerin hâlâ duruyordur. O izlerden tekrar ilerliyorsun. Bir insanla tartışıyorsun, tartışmanın sonucunu biliyorsun. Katıldığın eylemde sol yumruğun kendiliğinden havaya kalkıyor ve aynı sloganı atıyorsun.

Bildiğin bir hayatı yeniden yaşıyorsun. Tekrarladığın bu rutinde bilmediğin hiç bir şey yok ve hiç bir sürprizle karşılaşmıyorsun. Halbuki okuduğun bir kitapta bile sürekli yeni şeyler, şaşıracakların sürprizler bekliyorsun. Ama bunu geçmişinden bekleyemiyorsun. Sana itiraf edeyim ki, geçmiş soguk bir yaşamdır. Belki de terkedilmiş ölü bir diyardır.

Geçmişe yürüyen el ayak buz kesilir. Parmak uçları donar. Hiç bir şey hissetmiyorsun. Merakın, duyguların, korkuların, cesaretin, hislerin zaman zaman başını alıp uzaklaşır. Yapayalnız kalırsın. Kimi zaman yolun kar tutmuş dağlardan geçer, kimi zaman da soğuk pınarlardan su içersin.

Önemli olan hislerinle, duygularınla, cesaretinle, korkunla beraber geçmişin buz tutmuş denizinde yüzebilmektir. Onlarsız, geçmişten geçmişten daha donuklaşırsın. Buzdan bir heykele döner, geleceğe uzanan bütün yolları kaybedip, geçmişin derinliklerine gömülürsün.

Tam dokuz ay boyunca sırtım duvara, yüzüm güneşe dönük geçmişimi yaşarken bunları düşündüm. İşte beni fark ettiğin gün de geçmişimi bitirmiştım. Beni fark etmeden bir kaç dakika önce, beni bulduğun şu duvar dibinde değil de geçmişimi yeniden yaşadığım karşıdaki duvarın dibindeydim. Son bir umutla kendime yükleniyordum.

Geçmişimin sonuna geldiğimin korkunçluğunu fark ediyordum. Gözlerim artık o kocaman güneşi görmüyor, sırtım duvara değmiyor gibiydi. Geçmişimi tüketmiş artık boşlukta yüzüyordum.

O hırsıyla yerimden kalkıp beni bulduğun duvarın önüne kadar yürümüş, yorgun bir tayfa gibi dibine çökmüştüm.

Biliyorum, o meraklı gözlerinle benden geçmişimi istiyorsun. Tıpkı benim de senden istediğim gibi. Üzgünüm ama daha sen gelmeden geçmişimi tüketmiştim. Onunla tam dokuz ay yaşadım. Şu anda kendimi iki kere yaşamış gibi hissediyorum. Yaşadığım her şeyden iki kat acı çektim ve zevk aldım. Geleceğimi elimden almışlardı. Bende geçmişimi geleceğimin yerine koyarak yeniden yaşadım. Beni bağışla benden istediğini tükettim” derken sanki yeniden tükenmişti.

Raman bütün bunları anlatırken kederlenmişti. Gözlerine dolan yaşları elleriyle kapattı ve bir süre sustu. İkisi de susmuşlardı. Sadece attıkları voltaların seslerini duyabiliyorlardı. Kendilerini voltalara kaptırmış gidiyorlardı.

O susmuş zamanda, Miro da geçmişine dalmıştı. Ellerindeki tek sermaye oydu. Onu yoklayıp, okşuyordu. Geçmiş capcanlı ellerinin arasında duruyordu. Avuçları arasına aldığı geçmiş, denizin dibine dalmış bir dalgıcın sırtındaki oksijen tüpü gibi parlıyordu.

Raman'ın az önceki hikâyesinden, insanın geçmişini tekrar nasıl yaşayacağını öğrenmişti. Ve daha şimdiden, geçmişinde yeniden yaşayacağı hülyalara dalmıştı.

Miro bir çocuk gibi geçmişiyile oynarken, Raman da toparlanmış, yağmurlu gözlerini ona dikmiş ve ondan geçmişini istiyordu. Ellerinden çalınmış geleceğin yerine, onun geçmişini koymak istiyordu. Onun geçmişine ortak olmak için sabırsızlanıyordu.

Raman önce bir yutkundu, uzun uzun yutkundu ve ardından fısıldar gibi konuşmaya başladı. Konuşurken, sesi kendisine küsmüş gibiydi. Ses tellerinde kırılmalık vardı. Küskünlük, kırılmalık her telde, ayrı bir hal almıştı. Kimi tellerde figan, kimisinde çığlık, bazılarında ise yasak bir melodi gibi çıkıyordu. Sesler telleri garip bir mozaigi andırıyordu. Miro da ilk defa böyle tek ağızdan çıkan çok sesli bir koroyu dinliyordu. Sanki bir değil de birleşmiş bir kaç sesi birlikte duyuyordu.

Raman'ın mırıldandığı ses orkestrası Mironun kulaklarını okşuyordu. Kendini giderek bu hüznün ve kederle yükselen melankolik seslere kaptırmıştı. Seslerin pesine düşmüş ve sesler etrafı çevreleyen beton duvarları aşp, ona dünyanın en ünlü salonlarından, ünlü bir orkestrayı dinletiyordu. Raman:

“Yüreğinin atışlarında, dünyayı yeşerten gözlerinde, kutsal bir sevda ve alev alev yanan özgürlük ateşini görüyorum. Kaç gündür genzimi aşk ve özgürlük kokusu yakıyor. Senden o kutsal aşkla sarmaş dolaş olmuş, özgürlük türküsünü duymak istiyorum” dedi. Bu uzun cümlelerin ardından, Raman tekrar durdu. Kafasını yokluyor gibiydi. Sonra tekrar konuşmaya başladığında, sesindeki ilk heyecan artık kaybolmuştu;

“Ben sadece geleceğimi değil, geçmişimi de yitirmiş bir cezaevi mahkûmuyum. Siyasi bir tutsağım ben. Senin gibi. Bana geçmişini anlat. Geçmişini, kopuk olan geleceğimize köprü yap. O köprüden geçip özgürlüğe kavuşalım.”

Bu defa sıra Miro'daydı. O anlatacağı şimdi. Geçmişini Raman gibi bir daha yaşayacaktı o da. Geçmişini çalınmış geleceklerinin yerine köprü yapacaktı.

Bir uçurumun kenarındaydılar. Birbirlerine tutunmuşlardı. Miro geçmişini uçurumun üstüne köprü yapıp, özgürlüğe çıkacak ilk adım için harekete geçecekti.

O da Raman gibi, önce uzun uzun yutkundu. Sonra Raman'ın o umutsuzluk ve acı çökmüş yüzüne bakarak içli bir türkü gibi söylemeye başladı;

“Sana geçmişimi anlatacağım. O çilekeş geçmişimi. Geçmişimin içinde insanın yüreğini kanatan acılar, ölümler, işkenceler, hasretlikler var. Aşk var. İnsanı deli divane edip, Mevlana gibi etrafında bıkmadan usanmadan döndüren aşk var. O olayları yaşarken veya onlara tanık olurken, sakın korkma, irkilme, umutsuzluğa kapılma. Onları sadece ben yaşadım gibi görünseler de aslında onlar, koca bir halkın geçmişidirler. Birer çığlıktırlar. Yırtılma dırlar. Eziklik dırlar. Ağıtırlar. Umuttur ve umutsuzluk dırlar. Evet, sana bunları anlatacağım. Bir daha ki havalandırmada seninle geçmişe yolculuğa başlayacağım.”

Miro o gece geçmişini şekillendiren anılarına bir bir yeniden dokundu. Onları eliyle koymuş gibi taptaze yerlerinde buldu. Buna sevindi. Her biri daha dün yaşanmış gibi karşısında duruyor ona bakıyorlardı. Nereden başlayacağını düşünmeye koyuldu.

Bir anda gözleri o kömür karası gözlerle kilitlendi. Hüznü mü hüznü bir çift kara göz ona bakıyorlardı. Kömür karası gözleri keder sarmıştı. Acı bir hüznün duruyordu karşısında. Hüznün, incecik kirpiklerin arasından akan yaşlara karışmıştı. Eylemin gözleriydi bu kara hüznün.

Eylemin o hüznün karası gözleri o gece hücrelerine misafir oldular. Mazgal deliğine kendilerini asmış, dayanılmaz bir intihar senfonisi gibi öylece ona bakıyorlardı. O gözlerle dayanamadı. Ağlamaya başladı. Gözyaşlarını, kirden sertleşmiş battaniyesinin kenarlarına siliyordu.

Ertesi gün havalandırmaya çıktığında neşeliydi. Neşesi gözlerine yayılmıştı. Geçmişine Eylem ile başlayacaktı. Anılarının başına onu koymaya karar vermişti. Nasıl olsa geçmiş onundu. Bir kere yaşamıştı onu. Nereden başlayacağına da elbette kendisi karar verecekti. Bir yanlışlık yapılmayacak, sürprizle karşılaşılmayacaktı. Her anının nasıl biteceğini biliyordu. Anıları birer birer koynuna dizmişti. Elini daldırdığında ilk o anıyı çıkaracaktı. O taptaze gülü.

Az sonra yanında Raman, tekrar voltadaydılar. Elini koynuna götürdü ve nazikçe anlatacağı o ilk anısına dokundu. Bir bahar gününde yayılan taze gül kokuları ortalığı sardı. Bir anda o buz gibi duvarlara bahar gelmiş, güller serpilmişti. Mahpus damında açılan bahar gülleri.

Eylem ile başladı anlatmaya. Sonra duraksadı ve uzun uzun Raman'ın yüzüne baktı. İşte o an bir kuş olup kanatlandı. O aşılmaz gibi görünen duvarları aşarak geçmişe gitti. Geçmiş artık anılar topluluğu olmaktan çıkmıştı. Anılar ellerinden alınan geleceğe taşınmak için orada hazır ve nazırdılar.

Birazdan, ne cezaevi kalmıştı ne de onu tutan duvarlar. O artık yanında Raman, özgürce geçmişinde geziniyordu. Hani yağmurlu bir günde, üniversite kampüsünde tesadüfen Eylem ile karşılaşmıştı. İşte oraya gidiyordu.

Sonra, yıllar önce Eylem ile karşılaştığı otobüs durağında beklemeye başladı. Durak aynı yerinde duruyordu. Yağmur hâlâ yağıyordu. Belki de yıllardır yağıyordu. Hızından hiç bir şey kaybetmemişti. Damlalar aynı azimle otobüs durağının önünden uzayıp giden asfalt yolu dövüyordu.

Şimdi Eylem'i bekliyordu. İlk günkü heyecan yağmurdan sonra açan güneş gibi yayılarak tekrar içini kaplamıştı. Eylem'i, karşıdaki bankta oturmuş, elindeki kitabı karıştırdığını biliyordu şimdi. Kafasını kaldırıp o tarafa baktı. Her şey böyle başlamıştı ve onları bir daha aynen yaşayacaktı.

Eylem, yağmurdan korunaklı karşıdaki bankta gerçekten oturmuş, elindeki kitabı karıştırıyordu. Tıpkı yıllar önce onunla ilk karşılaştığı gibi. İşte o an her şeye yeniden başladı. Geçmiş yolculuğa ilk adımını böyle atıyordu.

II. BÖLÜM

1. Havalandırma

Yüzünü denizde yıkamış şehrin sarı saçları, ortalığa baş döndürücü bir parfüm kokusunu yayarak rüzgârlarda dağılıyordu. Dağınık saçlı bir şehirdi burası. Etrafa rasgele serptiği saç tellerini asırlardır denize yastık yapmış ve bir beşiği sallan gibi Akdeniz'i sallıyordu. Kaybolan göçmen çocuklarına yakılmış ağıtlar eşliğinde o uçsuz bucaksız gölü uyutmaya çalışıyordu. Koca Akdeniz, kucağında bir çocuk gibi uyuyordu. Akdeniz'i kucaklamış şehirdi Marsilya.

Şehir balıkçılarla güne başlardı. Güneşin ilk ışıkları mavi suların berrak yüzeyinde yansdığında, yüzlerce irili ufaklı sandal, Kelebek Adası açıklarında demir atmışken, yine balıkçılar eski bir melodiyi dinliyorlardı.

Adadaki zindanda asırlar önce prangaya vurulmuş mahkûmların özgürlük çığlıkları masmavi dalgalarda birer kelebek gibi seke seke filelerini denize indirmiş olan deniz avcılarının kulaklarında bitiyordu; Özgürlük, ah özgürlük....

Güneşin ilk ışınları sadece mavi gözlerde yüzen sandalların içindekileri telaşlandırıp, hareketlendirmiyordu. O bir çift mavi gözün sırtını dayadığı hafif meyilli tepeyi mesken edinmiş ve birbirlerinin içine geçmiş, eski yeni binlerce dükkânda, onlarca caddede, yüzlerce sokakta, pazarda, çarşıda, bir insan harmonisi başını almış gidiyordu.

Fransızca, Arapça, Ermenice, Yunanca, İtalyanca, Süryanice, Portekizce, İspanyolca, Kürtçe, Türkçe sesleri birbirlerine dolanarak, bir ses senfonisi sabahın ilk saatlerini dolduruyordu.

Bütün bu harmoni orkestrasının tanığı olan Belseus, çıplak yüreğiyle yüzünü limana dönmüş, ufukta görünen yeni bir göçmen gemisinin yolunu izliyordu. Tıpkı asırlar önce şehrin limanında karantinaya alınmış vebalı göçmenleri, çıplak elleriyle tedavi ettiği gibi, sanki yeni gelenlerin derdine de derman olmak istiyordu...

Şehrin kucağında uysal bir çocuk gibi uyuyan deniz, o gün erken uyanmış mavi gözlü bir göçmen çocuğu gibi huysuzlanıyordu. Hırçındı. Son iki günde dur durak bilmeden yağın yağmurdan sarhoş olmuşçasına, asırlardır sırtını dayadığı şehrin üstüne üstüne geliyordu. Her gün peş peşe nazlı nazlı, aynı ritimle ilerleyip kutsal bir tapınağı ziyaret eder gibi şehrin eteklerini öpen çelimsiz dalgalar, bugün kudurmuşlardı.

Daha önce yüzlerce kilometre sürünerek gelip yüzlerini sürdükleri Phocéén sitesine şimdi baş kaldırmışlardı.

Denizin böyle kızgın geçen yorgun günlerinden birinin bezgin ve koyu karanlığına koşarak sığındığı bir akşamdı.

Mevsim ilkbahara daha adımını yeni atmış, kaplumbağa misali ilerlerken, soğuklar, içtikleri yağmurlarla sarhoş olmuş dalgalarla birlikte şehri dövüyorlardı. Şehir topa tutulmuştu sanki. Eli ayağına dolanıyordu. Titriyordu. Nefesi korku kokuyordu. Gökten düşen damlalara ve şaha kalktıklarında her biri karnı süt beyaza dönüşen canavar dalgalara teslim olmaya hazırlanıyordu.

Çok geçmeden, şehri tepeden ilahi bir gözlemci gibi gözleyen ve koruyan, başı göğe doğru uzanan Notre Dame Kilisesi'nin burçlarında beyaz bayrak görüldü. Bir gelinin

gelinliği gibi nazlı nazlı dalgalanan bu bayrak, şehrin teslim olduğuunun ilk işaretiydi. Nihayet şehir yağmura ve dalgalara teslim oluyordu.

Teslim olan bu şehirde, insanlar savaştan kaçar gibi yağmurdan kaıp yol kenarındaki saaklara sığınmaya alışırken, caddeler yağmur sularıyla yıkanmanın keyfini çıkarıyorlardı. O koca şehirde, iki gún önceye kadar on binlerce insan caddelerde, alış veriş merkezlerinde sahillerde keyif çatarken, iki gündü adeta sığınaklarından çıkmıyorlardı.

Yağmurlu sokaklarda görülen tek tük insanlar ise ya işten eve ya da evden işe kaışarak giden tiplerden, yada ellerinde küçük fileler bakkallardan ev ihtiyaclarını karşılamak için çıkmış insanlardan oluşuyordu.

Sanki herkes evine kapanmış, güneşli gúnleri hayal ediyordu. Güneşi bol bu memlekette, yağmur adeta bir işkence gibi geliyordu.

Derslerimi bitireli yarım saat olmuştu. Otobüs durağındaydım. Her zamanki gibi. Birazdan öğrencilerle tıka basa dolacak otobüse binmek için mücadele edecektim. Öğrencilerin bağırışları, şakalaşmaları, gülüşmeleri, öpüşmeleri, yağmurun o tiz sesini bastıracaktı yine.

Böyle durumlarda insan o sulu manzarayı unutuyordu. Bütün olanlardan habersiz, bütün olanlara kulaklarını tıkayan, küsen veya küsmüş numarası oynayan bir genç kız öğrenci, yanı başımızdaki yağmurdan korunaklı bankta oturmuş, düşünceli düşünceli elinde tuttuğu kitabı sanki hiçbir acelesi yokmuş gibi yavaş yavaş karıştırıyordu.

Bu yağmurlu havada kitap karıştıran kız acaba kitabını mı okuyordu yoksa birini mi bekliyordu? Daha dikkatlice baktığımda kendini tamamen okuduğu kitaba kaptırdığını fark ettim.

Kız kitap okuyordu. O hazin yağmurun düştüğu bunaltıcı biraz da soğuk havada, yoğun geçen bütün o gúnün akşamında, daha doğrusu günü akşama götürecekt o ilk durakta, onu öylesine meşgul eden kitabı merak etmeye başlamıştım. Neden böyle meraklanmıştım? Bunu bilmiyorum. Bir aşk romanımıydı acaba o her tarafı ıslatan yağmuru, yanı başındaki kalabalıkları ve gürültüleri ona unutturan? Merakım bir sihirbaz seyircisinin olağanüstü bir numarayı izlerken sonucunu merak ederken kapıldığı heyecandan daha beterdı. Kızdan habersiz onu izlemeye başladım.

Bir sanat müzesinde asılı duran bir yağlı boya tabloyu seyrediyordum. Bank'ta oturmuş güzel bir kızın tablosuydu o karşımda duran. Yeşile boyanmış ve yağmur sularıyla ıslanmış taptaze çimenlerin ortasına yerleştirilmiş, demir ayaklı, krem rengine boyanmış tahtadan yapılmış o yalnız bankın sağ ucuna oturmuş, uzun boylu, ince, beline kadar düşmüş siyah saçları, dizlerinin üstünde tuttuğu kitaba eğilmiş kara gözleriyle esmer bir kız oturuyordu.

Tabloyu çizen ressam, en çok kızın uzun saçlarına ve de kara gözlerine özen göstermiş olmalıydı. Esen rüzgârda taradığı saçlarının her bir teli havada yüzüyordu. Öne doğru eğilmiş kocaman gözlerinden uzanan kirpiklerini bir kaç fırça darbesiyle uzatmış ve onlara olağanüstü bir hal kazandırmıştı.

Durup dururken o tablodan olağanüstü bir şey bekleyen bir havaya kapılmıştım. Kaptırmıştım kendimi.

Yağan yağmurun tiz sesinde zaman ilerlerken, kendimden geçmişçesine dalmış ona bakıyordum. Bütün düşünceleri kafamdan kovmuş, sadece onu düşünüyordum. Amatör bir sanat meraklısı gibi karşımdaki şaheseri inceliyordum.

Gerçeklik âlemin kapılarını ardımda bırakıp, hayaller okyanusunda yüzerek ona ulaşmaya hazırlanmışken, her şey allak bullak olmuş ve bir anda gerçek ile hayal arasında gidip gelmiştim. Garip bir şekilde birden bire bocalamış ve zikzaklar çizmiştim. Bu iki dünyayı birbirine karıştırmıştım. Gerçeği hayal, hayali gerçek sanmıştım. Beni bu iki âlem arasında götürüp getiren o kız olmuştu. Her şeyi o bozmıştu.

Hâlbuki banktaki kızın beni hayallerimle baş başa bırakması gerekiyordu. Daldığım o hayal âleminde beni geri çağırılmamalıydı. O mavi sulara daha yeni açılmıştım. Yıllardır sabırla beklediğim derinliklere kulaç atmanın tam zamanıydı.

Ama kız bırakmadı. Günahıma girip, bana mani oldu. Beni yarı yolda çevirdi. Çünkü hiç beklenmedik bir anda başını kitaptan kaldırdı. İşte o an tablo dağıldı ve her şey bozuldu. Daldığım hayallerim param parça ellerimde kaldılar. Her biri yaralı bir kuş gibi bir süre parmaklarımın arasında çırpındılar, sonra birer birer yok oldular.

Ellerimde biten hayallerimin ardında, gerçek âlemde bir mucize ile karşı karşıyaydım. Bir okyanus olsaydım içimdeki bütün faylar kırılır, dalgalar bütün karayı yutardı. Dünyayı sel basacak, bu gezegen sular altında kalacaktı. Dağ olsam cehennem ateşini aratacak lavlar püskürecektim. Bütün gezegeni ateşler saracak dünya alevlerin altında kalacaktı.

Kız başını kitaptan kaldırır kaldırmaz onunla göz göze geldim. Kirpikleri yağmurdan ıslanmış, bir çift kömür karası göz, tam gözlerimin içine kilitlendi. Hayatımda ilk defa bir çift göz karşısında bu denli donup kalmış, adeta bir heykele dönüşmüştüm. Eğer o zaman, bir elimi kaldırmış olsam, öylece donup kalacaktım. Sağ ayağımı kaldırıp, bir adım yürümek istemiş olsam, ayağım havada kalacaktı.

Donmuş halimle karşımdakine uzun uzun bakıyordum. Her geçen saniye başka bir güzelliğini keşf ediyordum. Yay gibi uzanan kaşlarının altından birer ok gibi çıkmış kirpikleri birbirine yapışmışlardı. Kaşları birer hilal gibi göz kapaklarını süslemişti. Beline kadar düşmüş saçlarının her teli, yağmurda hafif hafif esen rüzgârın tılsımına kaptırmıştı kendisini. Aynı rüzgârın kanadında, üstüme mis gibi kokusu yayılıyordu.

O iki kara göz, biraz daha gözlerimin içine bakmaya devam etselerdi, daralan nefesimin yanında, kalbimin durması an meselesi olacaktı. Kıpırmızı kesilmiştim. Başıma bir kova kaynar su mu dökülmüştü sanki. Yoksa saçlarım yağmurdan mı ıslanmıştı? Bilmiyordum. Fazla üstüne düşüp bilmek de istemiyordum. Ellerim titriyordu. Acaba şok mu geçiriyordum? Onu da bilmiyordum. Bildiğim tek şey o gözler beni büyülemişti.

Otobüse binmem gerekirken, binemedim. Çok geçmeden yanaklarımı okşayan yağmur damlalarının arasındaki kafamı tekrar kaldırıp onu seyre dalmaya başladım. Hayatımda ilk defa bu kadar güzel bir kız ile karşılaşıyordum. Sonra elinde tuttuğu kitabı tekrar fark ettim. Kitabı merak ettiğimi hatırladım. Elinde tuttuğu kitap bir aşk romanı değildi. E.Durkheim'in "suicide" kitabı idi.

Bir intihar kitabı. İntiharları açıklayan bir kitap. Neden acaba bu kömür gözlü kız intiharlar üzerine yazılan bir kitabı okuyordu. Hem de bu havada, bu sıkıcı günde. İntihar etmek için harika bir gün. Yoksa intihar etmeyi mi düşünüyordu bu güzel kız?

O intihar kitabı bana intiharları hatırlattı. İntihar eden genç kızları düşünmeye başladım. Acaba intihar eden o genç kızlar nasıldılar? Boylarını, saçlarını, saçlarının rengini, yüzlerini gözlerini evet en çok da gözlerini merak ettim. Bir genç kız nasıl hayatına son verebiliyor?

Bilmiyordum. Belki de intihar için hiç bir geçerli sebep yoktur. Ama insanlar durmadan intihar ediyorlardı. Demek ki onların geçerli birer sebepleri vardı ve bu "geçerli" sebeplerden dolayı canlarına kıyıyorlardı.

Az sonra beraber otobüse binmiştik. Ben ve o kız aynı otobüste aynı yolda aynı yakın geleceğe doğru yola çıkmıştık.

Ama şimdi onunla tekrar göz göze gelmemek için gözlerimi köşe bucak kaçırıyordum. Cesaretim kırılmıştı. Adeta tövbe etmişim. Korkak biri olmalıydım. Kendimden bile korkuyor muydum? Gerçekten bir korkak mıydım? Bilmiyordum. Belki de ilk defa korkaklığımı tartışıyordum. Başkasıyla değil, kendi kendimle. Ya da onu keşfediyordum. Çünkü korktuğumu kendime itiraf ettim, kabul ettim. Beni korkutan neydi? Yoksa duygularım mı?

Korktuğum duygularım, korkuma aldırmadan kabarmış bir ırmak gibi gümbür gümbür önümde akıyordu. Bu gümbürtülerin korkunçluğu yüzüme inmişti. Korku heyecana karışmış, yanaklarımdan ecel terleri gibi akmaya başlamıştı.

Kafamı otobüsün o buz kesilmiş buharlı camına dayadım ve bu kez dışarıyı seyretmeye başladım.

Yağmur hala yağıyordu, durmadan yağıyordu. Sanki ilk defa yağıyordu. Daha önce böyle bir yağmuru görüp görmediğimi düşünmeye koyuldum bu defa da. Sonunda böyle bir yağmuru daha önce gördüğümü hatırlamadığımda karar kıldım.

Diğer yolcuların bu su banyosu karşısındaki şaşkınlıkları benim bu kararı almamda etkili olmuştu. Yolcuların çoğu benim gibi şaşkın şaşkın gökte serpilen o su tanelerine göz dikmişlerdi. Kaç tane su taneciğinin düştüğünü hiç kimse bilmiyordu. Durmadan düşüyorlardı. Birer ip gibi ardı ardına dizilmiş aralıksız gökten iniyorlardı. Sanki gökyüzünden yere doğru milyarlarca ip sarkıtılmıştı. Sarkıtılan her ipte milyonlarca tane peş peşe vermiş, yere doğru koşuyorlardı. Aynı mesafede aynı zaman birimine tekabül eden taneler yere de aynı hızla çarpıyorlardı.

Nisan yağmurları diye kendi kendime fısıldadım. Ancak ben duyabildim ağzımdan dökülen kısa kelimeleri. Bu kendiliğinden oluşan cümle bana nisanı hatırlattı.

O gün 1 Nisandı. Acaba başıma gelenler bir 1 Nisan şakası mıydı? Bu 1 Nisan şakası olmasa da 1 Nisan hayalimdi. Derken birden kendimi üç yıl öncesinin bir Nisan'ında buldum. Nasıl olduğunu anlayamadım.

Gözlerim yağmurla bakisirken sulanmıstı. Sulu gözlerimde o kadim ayin resmi çizilmisti. Diz çöküp resme bakdığımda, yüzyüze kaldığım imajin hemen arkasında çiglik çigliga duran öbür nisanlari da görmüstüm. Arkalarda bana mahsun mahsun bakan o üç gömlek eskimis nisanı ıslak saçlarından tanimistim ve o esmer saçlara bakarak herseyi yeniden hatırlamistim;

Tam üç yıl önce, 1 Nisan günü göçmenler dairesinde tercümanlığa başlamıştım. İşte o gün bu gündü hayatım değişmişti. Bugün kadar olmasa da, bunun gibi yağmurlu bir gündü. Hayatımda ilk parayı kazanmanın heyecanıyla evden o ıslak 1 Nisan günü ayrılmıştım. Bakışlarımda o gün tarifsiz bir umut belirmişti. Belki de bir şey başarmanın somut deliliydi.

Madam Martine ile karşılaşmıştım. Yani göçmenler dairesinde çalışan hanımefendiyle. O kısa boylu, büyük kalpli insanla. Onunla birlikte çalışacaktım. Benim dilimde söylenen dramları onun diline çevirecek, hayatımı kazanacaktım. Sadece iki dudak arasında çıkan ve her biri acı yüklü bir bulut olan o talihsiz cümleleri çevirecektim.

Ya geri kalan, dile getirilmeyen kısımları? Dilin eski bir silah gibi tutukluk yaptığı, o sesiz zamanları? Her sığınmacının yanaklarından ayrı ayrı akan o pınarları? Korkuyu? Kederli bakışları? Utançtan dile getirilemeyen o insanlık suçu işkence seanslarını? Tecavüzleri kim anlatacaktı? Bütün bu ağır yükün tercümanı kim olacaktı?

Madam Martine işin hemen başında bana güvenmişti. Yüzündeki ifade bunun kesinlikle göstergesi olmalıydı. Kısa kesilmiş sarı saçları, minicik boyu ve kalın çerçeveli gözlükleriyle, beni baştan aşağı süzdükten sonra, kısık sesiyle sormuştu:

“Öğrencisiniz herhalde! Ne okuyorsunuz?”

"Hukuk fakültesi" diye cevap vermiştim. Bu cevabın ardından, kalın çerçevelerinin arkasından sanki mahkûm edilmiş gibi mahzun mahzun bakan, o mavi gözelerinin parladığını görmüşüm. Önce sağ eliyle gözlüklerine dokunmuş, onları okşar gibi düzelttikten sonra, ağır ağır konuşmaya başlamıştı;

“Günümüz insan hakları ve adalet için mücadele günüdür. Ama bugün bunları biraz unutmuşa benziyoruz. İnsan haklarına ihtiyacımızın olmadığını düşünüyoruz. Hukuk ise, zengininin elinde. Kendi aralarında adaleti kendi kurallarına göre uyguluyorlar. Fakir her şeyden olduğu gibi bunlardan da yoksun.”

Ardından o minicik boyuyla bana yaklaşmış ve o tombul ufak tefek eliyle omzuma dokunmuştu;

“Sana güveniyorum. Burada bir taraftan Hukuk’u okurken diğer taraftan bizim ile birlikte adaletsizliğin ve hukuksuzluğun karşısına dikileceksin.”

Gururlanmıştım. İçim içime sığmamıştı adeta. Ta ki o insanları görene kadar, hep o gururla dolaşmıştım. Yerlerini yurtlarını terk etmiş insanları. Mültecileri. Yol arkadaşlarımı. Gecelerin karanlığında azgın denizlere yüreğini vuran insanları. Benim senin gibi insanları. O günden sonra her adımında karşılaştığım, elleri nasırlı, yüzleri kederli fakir Kürt köylüleri. Onların dramları yaşadığım dramlardan daha ağır basmıştı. Yüreğimi onların acılarına ayırmıştım. Ömrümün son üç yılını sürgündeki dramların tercümanlığına harcamıştım.

O kısa otobüs yolculuğu boyunca geçmişe açtığım küçük pencere, yolculuğumun bitmesine kadar bana yetmişti.

Kafamı uzatıp nefes aldığım o küçük pencere, yolculuğuma yetse de yaşadığım o olağanüstü durumu bana unutturmaya yetmemişti. O gözler hafızamda taptaze, capcanlı duruyorlardı. Sanki kafamın bir köşesine kopyalanmışlardı ve durmadan bana bakıyorlardı. Gözlerimin içine bakıyorlardı. Yürürken, gezerken, konuşurken, sürekli o gözlerle bakışıyordum. O gözlerle hep göz gözeydim.

Birazdan, evde annem beni gülen yüzüyle karşılayacaktı. Yine babam için sitem edecekti. Ağız dolusu kocaman küfürleri sallayarak, onun tembelliğine, ayyaşlığına adeta isyan edip, kendini bir daha, bir daha, kahr edecekti. Sadece o kadar mı? Yani sadece sorun babam mı? Keşke sadece onunla sınırlı kalsaydı o dert küpü kadının hüznüleri.

Kız kardeşim de yeni bir dert. Belki de bütün o dertlerin üstüne ekilmiş acı bir biberdi. Asıl annemi korkutan babam değil kız kardeşimdi. Zaten annem, babam için yıllardır;

"Allah belanı versin! Ne halin varsa gör" sözünü tekrarlayıp duruyordu.

Ya kız kardeşim, ona ne diyecekti. Ona hangi sözü bulacaktı. Hangi küfrü edip rahatlayacaktı. Son zamanlarda kız kardeşim yanlış insanlarla gezmeye başlamıştı. Eve geç geliyordu. Ailemizde onun adı da kötüye çıkmak üzereydi. O kadar sorunun, acının, üzüntünün içinde, bir o eksikti. Onun için zavallı annem hep üzerime titriyordu. Zaten elinde sadece ben kalmıştım. Ben olmasaydım ne yapardı acaba diye hep düşünüyordum.

Bütün üzüntü ve sitemlerden sonra, annem benim o yorgun yüzüme bakacak ve bana "mutlaka hastasın" diye on defa tekrarlayacaktı. Doktora görünmem için beni ikna etmeye çalışacaktı. Bunu yaparken bin bir türlü hastalık örneklerini verecek, yorulana kadar benimle uğraşacaktı.

Her zamanki huyuydu. Hep benimle uğraşırdı. Benim için iki şey yapardı; birincisi; benimle uğraşmayı severdi. İkincisi; benimle gurur duyardı. Halbuki ona hasta değil de aşık oldum deseydim ne kadar sevinecekti. Belki de yerinden fırlayıp boynuma sarılacaktı. İşte bunu yapamazdım. Söyleyemezdim. Acaba gerçekten âşık mıydım? Bilmiyordum.

Eve vardığımda annem bütün bu düşüncelerimi aynen uygulamıştı. Sadece babamı eksik bırakmıştı. O gün babamdan hiç söz etmedi. Ona küfür etmedi. Bunun da mutlaka bir nedeni vardı. Çünkü bütün üzüntüsünü kız kardeşime ayırmıştı. Kız kardeşim ona babamı unutturmuştu.

2. Havalandırma

Durmadan terleyen avuç içlerimi siliyordum. Dün akşama kadar ortalığı velveleye çeviren yağmurun yerini şimdi güneş doldurmuştu. Geçen son günlerin aksine, güneş peri yüzlü bir kız kılığına bürünmüş, davetkâr tavırlarla insanları evlerinden sokaklara çağırıyordu.

Yorgundum yine. Yorgunluk ağır bir yük gibi üzerime çullanmıştı. Bütün gücümü toplayarak onu taşımak zorundaydım. Yorgunluk beni, kendini taşımaya mahkûm etmişti. Onun esiriydim. Peki, bu yorgunluk neyin nesiydi? Belki de bu bir bahar yorgunluğuydu. Ya da çalışma yorgunluğu. Zaten evvelki aksam saat sabahın birine kadar, cumartesi günü yapılacak yürüyüşte okunacak bildiriye tercüme etmek için uğraşmıştım. Ama maalesef bitirememiş ve sandalyede uyuyakalmıştım. Hep olduğu gibi yine o cefakâr kadın, annem yetişmişti imdadıma. Sabaha kadar masada uyumamı o engellemişti.

Hâlâ terleyen avuçlarımin derindeydim. İkide bir dizlerime sürüyordum ama biraz sonra tekrar terliyorlardı. Aklım fikrim ise o kızda. Sersem sersem geziniyordum. Benimkisi amaçsız bir gezinmeydi. Herhalde yine o’nu aramış olmalıydım. Şu peri kızını. Durup dururken karşıma çıkan o kömür gözlü kıızı arıyordum.

Yoksa beni bekleyen o kadar işin gücün arasında, o koca kampüste haylaz haylaz dolaşmamın ne anlamı vardı. Üstelik dersim de bitmişti. Hatta ders biteli bir saati geçmişti.

Demek ki bir saattir aynı alanda avuçlarımin silerek geziniyordum. Acaba kaç kere avuçlarımin silmiştim? Bilmiyordum bunu.

Son anda gitmem gerektiğini hatırlamıştım. Çünkü saat 17.00’de Madam Martine beni bekliyordu. Birlikte otele yerleştirilmiş o Kürt ailesini ziyaret edecektik. Aileyi daha önce görmüştüm. Beş genç kız, anne ve baba. Hepsi küçük bir otel odasında misafir olarak kalıyorlardı. Amma da misafirdiler yani. Geçici olarak oraya yerleştirilmişlerdi. Otel masraflarını göçmen dairesi karşılıyordu.

Otel öyle bilinen otellerden değildi. Binbir mültecinin “ahini” soluyan bir mekanda kurulmuştu. Müşterileri gibi, otelin sahibi de “yabancı” kökenliydi.

Orasi, suyu arada bir akan, sıcak suyu ise haftada bir veya on günde bir bulunabilen, tuvaletleri çalışmayan, ortalığı toz duman, koku kaplamış, camları kirilmiş, tahmin bile edemeyeceğimiz garip bir yerdi.

Göçmenler dairesinin giderek azalan bütçesi, ancak böyle bir malikâneye ancak yetmişti.

Bu zavalı aile o oteli bulabildikleri için de şükür etmeliler miydi? bilmiyorum. Ama asırlardır dur durak bilmeden devamlı göç alan bu kadim şehirde bu “garip mekani” bulamayanlarda vardı. Bu malikanenin bulunduğu sokaga dikkatlice bakıldığında, durum bütün çıplaklığıyla insanın vicdanına gece ayazında sogumus ellerini dokundururdu.

Sonra, istemeye istemeye üniversite kampüsünü terk ettim. Gitmek istemiyordum, sanki beni zorla çekiyorlardı. İçimde idama çarptırılmış bir mahkûmun isteksizliği vardı. İdam sehpasına doğru yürüyordum sanki. Arkama baka baka ilerliyordum. Gözlerim arkada kalmıştı. Eli boş dönmüştüm. Utanmıştım. Hayıflanmıştım. Bütün gece kurduğum o güzelim hayaller, ipi kopan Sünni imamın doksan dokuzluk tespih taneleri gibi tek tek düşüp, kaybolmuşlardı. Sonuncusu da düşünce, üniversiteyi terk etmiştim. Hayallerime giren kıızı göremeden çekip gitmiştim.

Ertesi gün hafta sonu tatili başlayacaktı. Ne kötü bir şanstı bu. Ancak iki gün sonra üniversiteye geri dönebilecektim. Yüreğime bir ateş közü gibi düşen o kızı bir daha aramam için tam koskoca iki gün daha beklemem gerekiyordu.

İlk defa bu kadar isteksiz bir hafta sonu tatiline başlayacaktım. Ama bu seferki gelişimde onunla karşılaşmak için bütün yolları deneyecektim. Kendime söz vermiştim.

Binlerce öğrenci barındıran o üniversitede onu bulacaktım. Gerekirse onu bulmak için binlerin yüzüne tek tek bakacaktım. O gün gibi gevşek davranmayacaktım.

Peki onu tekrar tanıyacak mıydım? Yani gözlerini hatırlayabilecek miydım? Ya onu tanıyamazsam? Veya bir daha görmesem? Ne olurdu? Hafızamı yokladım. O gözler hâlâ bana bakıyorlardı. Onları unutmuyacaktım...

Bütün bu sorularla boğuşurken göçmen dairesine varmışım. Madam Martine kapıda beni bekliyordu. Gecikmiştik. Daha doğrusu ben gecikmişim. Üstelik trafığa takılacaktık. İş paydosu olduğu için bu saatler şehri adeta kilitliyordu. Şehrin bütün sokaklarından mantar gibi çıkan arabalar ancak kaplumbağa hızıyla ilerleyebiliyorlardı.

Bizde, bizden habersiz başlayan kaplumbağa yarışına katılmıştık. Yarışı kazanmak için çabalıyorduk. Bu yarışta acaba kaçınıydık? Kaç araba önümüzde ve arkamızda vardı? Kim birinciydi ve hedefe ne kadar zamanda varacaktık? Bunların hiç birisini bilmiyorduk.

On dakikada varmamız gereken yere, ancak yarım saatte varacaktık. Benim yüzümden olmuştu bütün bunlar. Hiç tanımadığım birinin peşine bir derviş gibi takılmış ve gecikmişim. Belki de ismi cismi olmayan bir hayalin peşine takılmışım. Serapta görmüş olabilirdim. Nede olsa bendim bu, benden her şey beklenilirdi.

Durumu Madam Martine'e açıklayamayacaktım. Dersten geç çıktım diyerek hayalimdeki gözler için ilk yalanımı sallayacaktım.

Ama yolda konuşmamıştık. Madam Martine bana kızgın olduğunu çaktırmayacaktı. Yalnızca yol boyunca o kalın gözlüklerin altındaki burnundan hızlı hızlı solumaya devam edecekti. Ben ise gerçek âlemi çoktan terk etmiş, hayaller dünyasında geziniyordum. Bir düşün peşine düşmüş, onun hülyasına dalmışım.

Otele vardığımızda, baba dışarıda bekliyordu. Belki de bizi bekliyordu.

Hayır, bizi beklemiyordu. Çünkü geleceğimizden haberi yoktu. Hatta gelişimiz onun için sürpriz olmuştu. Şaşırmıştı. Ama bizi görür görmez hemen tanıdı.

Adam yaralı bir aslan gibiydi. Önce uzun uzun bastan aşağı ikimizi süzmüş, sonra ağır adımlarla bize doğru yürümüşü.

Kafasını isgal etmiş bütün soruları bir an için öfkesinde bogdurarak, bana bağırmıştı. Benim gibi saat ücretiyle çalışan zavallı bir tercümanı, bütün olanlardan sorumlu tutmuş ve içinde biriken kinini üstüme kusmuştu.

Sesi kenetlenmiş dişlerinin arasından birbirine karışarak çıkıyordu. Burnundan soluyordu:

"Sen yedi kişinin bu küçük otel odasında nasıl yaşadığını biliyor musun? Üstelik ne su, ne de tuvalet. Ayrıca sarhoşların naralarından geceleri uyuyamıyoruz" demişti.

Sözleri kulaklarımı yaralayıp, beynimi sarsıtmıştı.

O'nu boşu boşuna sakinleştirmeye çalışmışım.

Giderek kontrolünü kaybediyordu.

Yıllardır ailesiyle birlikte perişan bir şekilde Avrupa'da olan bu adam, bunalıma girmişti. Adam aklını kaçırmıştı, yada kaçırmak üzereydi.

Aile önce Almanya'da ilticaya başvurmuş ve bir yıl orda kalmıştı. Talihsizlerin sığınma talebi ret edilince ver elini Hollanda, ardından Belçika. Fransa geldikleri dördüncü ülkeydi.

Beş genç kız, bir kürdan gibi ipince bir anne ve göbeği biraz şişmiş bunalımlı baba. Dilini kültürünü bilmedikleri, bizden başka kimseyi tanımadıkları bu ülkede perişandılar.

Otel odalarına çıktığımızda, ortalık savaş alanı gibiydi. Anne oturmuş, kızlar ayakta bekliyorlardı.

Zavallı anne. Bize ikram edecek bir şeyi olmadığı için utanıyor ve üzülyordu.

Yedi insanın o küçük odada nasıl yaşadıklarına hayret etmişim. Hayretimi Madam Martine'den saklamamışım. O bana hiç bir çarenin olmadığını tekrarlamıştı.

Bu insanlar o otel odasına adeta mahkûm edilmişlerdi. İşin ilginç tarafı bu mahkumiyet mahkeme kararıyla verilmemişti.

Sorunlarını çözmek için ziyaret ettiğimiz ailenin problemlerini dahi dinlemeden geri dönmüştük. Adeta kaçmıştık oradan. Otelin merdivenlerini hızlı adımlarla inerken, arkamıza bile bakmamıştık.

Adamın o hokkalı küfürlerine kulak tıkamışım. Allahtan kimse o küfürlerin tercümesini benden istememişti. Acaba küfürlerde tercüme edilir miydi? Onu da bilmiyordum. Bilmediğim ne kadar çok şey vardı. Bilmediklerim her gün artıyordu.

Sonra Madam Martine'in bütün çırpınışlarına rağmen, o talihsiz aileye yeni bir kapı açılmadı. Onlar için çalınan her kapı, onların şahsında Madam Martine'in yüzüne çarpıyordu. Zavallı kızları düşünüyordum. Onların yaşlıları okullarda şarkı söylerlerken, onlar otel odasına kilitlenmişlerdi.

O daracık odada dolasan saç tellerinden dolayı çok geçmeden kızların her birinde akciğer alerjisi baş göstermişti. Vereme yakalanmış gibi öksürüyorlardı. Zaten hastaneye ilk kaldırıldıklarında, onlara önce verem teşhisi konmuş, bir kaç gün karantinaya alınmışlardı. Doktorlar ağızlarını kapatarak onları muayene ediyorlardı. Sonra durumun verem olmadığı anlaşılmıştı.

Üst üste krizler geçiren baba ise bir süre sonra psikolojik tedavi görmeye başladı. Ortada kalan anne ise o zayıf haliyle aile fertlerinin dertlerine hala koşuyordu. Baba'nın bağırıışları karşısında susuyor ve belki de durmadan ugradığı haksizliğin kaynağını düşünüyordu; hemcinslerine reva görülen haksizlik ne zaman ve nerede başlamıştı??

Zavallı ailenin trajedisi aylarca o otel odasında devam etti. O küçük odada, koyun koyuna yedi can yaşadılar. Kavgaları, bağırıışları, çağırıışları o daracık odanın dört duvarına çarpıp boğuluyordu. O kuş yuvası gibi odaya ne kadar şey sığdırdıklarını onlardan başka kimse bilmiyordu. Tamamen yabancı oldukları bu gurbet elde hiç kimse onları anlayamadı. O yuvada yapmak isteyip de yapamadıkları o kadar çok şey vardı ki...

Kim bilir kaç zaman hiç gülemediler, sevinemediler, karınları doymadı, temiz bir banyo yapamadılar. Hatta rahat bir tuvalete bile gidemediler. Otelin kat sakinleri tarafından kullanılan o küçük tuvalet sık sık meşgul olur bazen de bozulurdu. O ayakyolu boş kaldığı zamanlarda bile önünde daima iki sarhoş, avlarını bekleyen iki aslan gibi duruyordu. Kızları bekliyorlardı.

Aylar sonra, bir günün sabahında, güneş daha yeni sarı saçlarını o küçük odanın penceresine asmışken, herkes daha uykudayken, kızlar son kez saçlarını taramışlardı. En küçükleri bir şarkı mırıldamıştı. Belki de çok eski bir melodiydi. Ya da modası geçmiş bir ezgi. Bir kaç parçadan oluşan özel eşyalarını toplamış ve yolculuklarının başından beri taşıdıkları o gri çantaya yeniden yerleştirmişlerdi. Sonra birer birer otelden çıkmışlardı. Kimseyi uyandırmamak için, inerken ayaklarının ucuna basmışlardı. Geldikleri gibi, herkesten habersiz gitmişlerdi.

Büyük ihtimalle, o kadim şehri ve belki de bu ülkeyi terk etmişlerdi. Daha önce terk ettikleri diğer ülkeler gibi. Nereye gitmişlerdi? Kimse bilmiyordu. Belki de bu sefer şanslarını İtalya'da deneyeceklerdi. Kim bilir şu anda İtalya'nın denize açılan bir kentinde, küçük bir otel odasında yine daha önce bekledikleri gibi bekliyorlardır belki. Neyi mi bekliyorlardır? Bilmiyorum. Belki de onlara insanca bir muamele yapılmasını bekliyorlar.

Dedim ya o hafta çok yoğundum. Sadece işim Madam Martine ile birlikte o aileye ziyarette bulunmakla da bitmemişti. Tabi buna ziyaret denilirse. Ziyaret etmek üzere

gittiğimiz yerden kaçmak zorunda kalmıştık. O hafta sonu yapılacak başka bir işimiz daha vardı.

Kürtler AB ülkelerinin kendi sorunlarına daha duyarlı olması için, şehirde bulunan AB Temsilciliği önüne kadar yürüyerek, temsilciye bir dosya sunmak istiyorlardı. Basın bildirisini yine ben okuyacaktım. Fakat daha hepsini tercüme etmemiştim. Annem yine biraz gururlanacak ve biraz da endişelenecekti. Onun endişelerini dağıtmak için, olayın başından beri ezberlediğim o demokrasi ve insan hakları hikâyemi tekrarlayacaktım. İşin kötü tarafı ben de o hikâyeye inanacaktım.

Annem her yürüyüş, her toplantı, öncesi bana;

“Oğlum kurban olayım gitme. Gidiyorsan dahi öne çıkma. Seni yakalasalar ben maf olurum.” diyecekti.

Önce ona üzülme müzülme diyecektim ve ikna olmadığını görünce, hemen sesimi yükselterek:

“Bak anne, sen boşuna endişeleniyorsun. Burası Türkiye değil. O yüzden üzülmen yersiz. Burada herkes demokrasi çerçevesinde kendi haklarını talep edebilir. Kimse buna karışmaz. Bu suç değildir. Ben bir Kürt’üm. Kürtlerin haklarını savunuyorum. Fakat bir militan değilim. Zaten böyle bir şey olsaydı, seni ve okulumu çoktan terk etmiş olacaktım. Kürtlerde kimse dil bilmediği için, bu görev bana düşüyor ve ben kendimi sorumlu hissediyorum. Onların sesini ben kamuoyuna yansıtacağım, hepsi bu kadar” deyip noktayı koyduktan sonra annemin boynuna sarılıp onu öpecektim.

Zavallı annem her seferinde ikna olurdu. Aynı şeyi o son talihsiz gün de tekrarlamış ve onu yine ikna etmiştim.

O gün sadece benim için endişelenmediğini sezmiştim. Gözlerindeki keder farklı bir şeyler anlatıyordu. Epey zamandır eve geç gelmeye başlayan kız kardeşim sorun olmuştu. O gün de geç kalma sorunundan başka şeyler de vardı.

Kız kardeşimin sigara kâğıdına sarılmış bir şeyler içtiğini görmüştü annem. Ama bana söylememişti. İçtiği sigaranın memlekette içilen bir “tütün” sigarası olduğunu düşünerek rahatlamaya çalışmıştı. Sokaklarda ve okullarda genç kız ve erkeklerin ne yaptıklarını, ne içtiklerini, o ince sigaranın ne olduğunu bilmemişti. Onun için kız kardeşimin “ince sigarasını” içine gömmüş, gençliğin basit bir hevesi olduğunu düşünmek istemişti. Bu durum, kız kardeşim için başka bir yolun başlangıcı olmuştu.

O zaman bana söylese belki her şey çok farklı olabilirdi. Çünkü ortaokulda, lisede, bu tür durumlarla çok karşılaşmışım. Kendimi her türlü pislikten korumuştum. Annem bu olayı bana açmadığı için ileride pişman olacak ve çok üzülecekti.

Babam ise hiç oralı olmayacaktı. Zaten o da kendini içkiye vermişti. Evimizde bir alkolikle birlikte şimdi bir de esrarkeş vardı. Onlarla birlikte yaşıyorduk. Babam alkolik, kız kardeşim esrarkeş annem ise dert keş olmuştu. Benim ne olduğumu, ne olacağımı ise daha bilmiyordum.

Yürüyüşten sonra eve biraz geç dönmüştüm. Annem yine endişelenmişti. İçeri girer girmez gözlerindeki gururu fark etmiştim. Beni televizyon haberlerinde izlemişti. Neler söylediğimi anlamamıştı ama Kürtler için yaptıklarımın gurur duymuştu. Buna rağmen olayın tehlikeli yanını bana tekrar hatırlatmaktan kendini alamamıştı. Sıra yine ona uzun uzun demokrasi ve insan hakları hikâyesini anlatmaya gelmişti.

Gecenin ilerleyen saatlerinde ise yeni hülyalarım dalmıştı. Peri masalındaydım. Sabahı bekleyecektim.

3. Havalandırma

Uzun boylu bir ilkbahar günü, sonu görünmeyen bir yol gibi önümde duruyordu. İnce ve uzun bir yol. Daha o güne başlamamıştım. Duvara asılmış, fırça dokundurulmamış, bembeyaz bir tuval gibi önümde duran o güne başlayacaktım.

Birazdan seçkin bir ressam gibi yerimden kalkacak, elime alacağım fırçamla, akşama kadar büyük bir şaheser yapmaya çalışacaktım. Eğer ben bir sanatçıysam, fırçamın hakkını vermek zorundayım.

Daha ucuna dokunmadığım o gün de bir şahesere başlayacaktım ve bir orta çağ sanatçısı gibi geceyi gündüze katarak, o eseri günün birinde tamamlayıp, insanlığa miras bırakacaktım.

Önce içimde esmeye başlamış ve damarlarımı yavaş yavaş titreten o sese kulak vermek zorundaydım. O sesin beni götüreceği yere gitmeliydim. İçimdeki kıpırdamalar bir yönü işaret ediyorlardı. Bilemediğim bir yönü. Belki de bildiğim bir yönü. Anlaşılan bir yolculuğa hazırlanıyordum.

Her zamanki gibi yolculuğum okul yoluna adım atmakla başladı. Olağan bir yolculuktu bu. Herhangi bir sırrı, gizemi yoktu. Otobüse binmişim. Kafamı ellerimin arasına almış düşünüyordum. Dışarıyla ilişkim kesilmişti. Bir dervişim ben. Ya da kendi etrafında sonsuzluğa doğru dönen Mevlana. Sadece içimdeki o sese kulak vermişim. Onu dinliyordum. Anlamaya çalışıyordum.

Sonra o peri kızı sanki bana randevu vermiş gibi karşıma dikilecekti. Uzun uzun o kömür karası gözleriyle, benim yeşile çalan, o yorgun ve uykusuz gözlerime bakacaktı. Bunu önce hayal sanacaktım. Bu hayali kaybetmemek için bütün gücümü toplayarak, kafamda röntgenleri çekilmiş, kopyalanmış gözlere bakmaya devam edecektim. Eğer o kız ağzını açıp konuşmasaydı, ardından bana gülümsemeseydi, bakışlarım hep onun yüzünde asılı kalacaktı. Belki de işlenmeyen bir zamanda onu sonsuza izlemeye kadar devam edecektim.

Ama öyle olmadı, işte konuşuyordu benimle. Konuşurken yanakları al al olmuş, gözleri daha da büyümüş ve belinden aşağı bir şelale gibi akan saçları diken diken olmuştu. Beni önceden tanıyormuş gibi konuşuyordu. Ağzından çıkan kelimelere bakılırsa, benim hayatımı dahi biliyordu. Bana hayatımı anlatıyordu. Hem de benimle Türkçe konuşuyordu. Cümlelerini uzun uzun kuruyordu. O uzun cümlelerin bir türlü sonu gelmiyordu. Sesi bazen kısılıyor bazen açılıyordu. Arada bir, her iki gözünü birden kırparken, uzun kirpiklerini, eski bir savaş meydanında karşılaşan savaşçıların mızrakları gibi birbirine karışıyor ve sonra tekrar ayrışıyorlardı.

İçimde ki o ses tatlı bir sızı gibi ilk defa o kadar açıktan bana hükmederek, beni yönlendiriyordu. Önümde duran cennet bahçesinin kapısını açarak, rengarenk çiçekler ve çiçeklerin arasında bir yay gibi kıvrılıp, nazlı nazlı akan ırmaklar, bir çiçekten diğerine konan sarı kanatlı kelebekler ve içeri girer girmez beni sarhoş eden o mis kokuların içinde gezinen peri kızı ve bu kızla buluşmamı istiyordu. Bunda ısrar ediyordu. Önceden verilmiş bir söz gibi randevular alınmıştı sanki. Bu peri kızı ile o cennet bahçesinde gezecektim.

O olağanüstü şelalelerin kenarında, çiçeklerin arasında peri kıızıyla gezinirken, bana biraz önce sorduğu soruları ve bu soruların kapsayan ardı arkası gelmeyen uzun cevaplarını tekrar ediyordu. Sanki kaydettiği bir kasetten okuyor gibiydi. Bütün kelimeler aynı ritimle çıkıyordu ağzından. Bütün söylediklerini aynı notalara uyarlamıştı sanki.

Önceden duyduklarımı harfi harfine ve aynı ses tonuyla tekrar dinliyordum. Belki de yanıliyordum. Bütün bunları bana ilk defa anlatıyordu. Hayır yanıliyordum. Bunları daha önce hiç duymamıştım. İlk defa duyuyordum. Kulağıma hoş bir şarkının nakaratı gibi geldiği için bunları daha önce duyduğum yanılgısına kapılmıştım bu anlık tereddüt de.

Peri kızı:

"Merhaba! Artık seni sık sık televizyonlarda görüyoruz. Anlaşılan Avrupa'ya Kürtleri anlatmakta ısrarlısınız" diyordu.

Demek ki beni önceden görmüştü. Tanıyordu beni. Kürt olduğumu biliyordu ve şimdiye kadar yaptığım onlarca basın açıklamasını *kanal 3'ün* yayınladığı yerel haberlerinde izlemişti. Bütün olup bitenlerden haberdardı. Ben onu daha görmeden, o kömür karası gözler içimi bir sızı gibi kaplamadan, o beni fark etmişti, tanıyordu.

Ne garip bir tesadüf. Gecelerdir kendisi için uyuyamadığım, uykusuzluktan kan çanağına dönmüş gözlerimin içine baka baka, karşımda durmuş olan ta kendisiydi. Üstelik Kürt olduğumu da söyleyerek, Kürtlerin sorunlarını ve haklarını Avrupa'ya anlatmamdan söz ediyordu.

Düzgün Türkçe konuşan bu kız Türk olmalıydı. Kürtlerin haklarından bahsettiğine göre ayırım yapmayan demokrat biri olmalıydı.

Bu halkla kardeşçe yaşayabilme imkânı ve gerekliliği ilk defa ciddi ciddi kafama takılıyordu. Ortalıkta cereyan eden o kötü olaylara rağmen, içimden bir şeyler Türk halkıyla birlikte yaşama duygusunda ısrar edilmesi gerektiğini dayatıyordu.

Karşımda, Kürt olduğumdan dolayı beni hor görmeyen ve çok olağan bir şeyden bahsediyormuş gibi, o halkın haklarından söz eden, hayalimdeki kız duruyordu. Ama ona hâlâ ağzımı açıp tek kelime söyleyebilmiş değildim. Sadece düşünüyordum. İçimdeki sese kulak veriyordum. O kömür gözlü ise beni yıllardır tanıyormuş:

"Geçen hafta üniversitede yapılan yürüyüşte de seni görmüştüm. En ön saflarda yürüyordun. Bir de pankart taşıyordun. Her olayda böyle ön sıralarda mı yer alırsın sen?" diyerek sözlerini sürdürmüştü.

Bana yöneltilen bütün bu sorular gibi, bakışlarını da cevapsız bırakıyordum. Hala içimdeki sese kulak veriyordum.

Kız sorularının cevaplarını beklemeden devam ediyordu. Acelesi vardı sanki.

"O yürüyüşte tam arkada yürüyordum. Sana seslendim ama duymadın. Kendini sloganlara kaptırmıştın."

Geçen gün üniversitede öğrenciler, Fransa Eğitim Bakanı'nın ön lisans diplomasını yürürlükten kaldırmasını protesto etmek için yürümüşlerdi. O yürüyüşü, öğrenci sendikası "UNEF" organize etmişti. Bende sendikanın yönetiminde yer aldığımdan, diğer bütün yürüyüşlerde olduğu gibi orda da aktif görev üstlenmiştim.

Meraklı bakışlarla bana yöneltilen bütün o söyledikleriyle ilgili bir açıklama yapmadan ona;

"Peki, sen kimsin?" diyerek bir soru sorabilme cesareti gösterdim.

"Bende senin gibi biriyim. Türkiye'den ailemle birlikte geldim. Sosyoloji okuyorum."

Son cümleyi otobüsten inerken söylemişti. Acelesi vardı. Saat 09.00'da başlayan dersine yetişmeliydi. Saat 9'a 5 vardı. Benimde aynı saatte dersim olmasına rağmen onu kaybetmek istemiyordum.

Hızlı adımlarla yürüyordu. Bende ardından ona yetişmeye çalışıyordum. Nefes nefes'e kalmıştım. Sonra aniden geri döndü. Onun bir adım gerisindeydim. O'nun ani dönüşüyle burun buruna gelmiştik. Konuşurken nefesinin sıcaklığını hissediyordum.

"Dersim var, gitmek zorundayım. Saat 11.00'de dersim bitiyor, fakat eve dönmem gerekiyor. Ama yarın saat tam 12.00'de Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nin kantininde görüşebiliriz. Tabi eğer müsaitsen?" demişti.

Son cümleyi söylerken bana soru dolu bakışlarını tekrar yöneltmişti. Önce yutkunmuşum. Sonra titreyen sesimle;

"Tabi olur, neden olmasın" demiştim.

Birbirimizden öylece ayrılmıştık. Bana daha sonra o gün neden zamanı olmadığını ve gözlerimdeki bütün ısrarlara rağmen neden dersini bittirir bittirmez eve dönmesi gerektiğini

açıklamıştı. Annesi hastanedeydi. Kardeşine bakması gerekiyordu. Bundan dolayı dönmek zorunda kalmıştı.

Daha sonraki konuşmalarımızda beni ilk nasıl gördüğünü de anlatmıştı. Söylediğine göre bir akşam TV haberlerinde, 900 Irak Kürdünü taşıyan ve gece yarısı ST. Raphaelle sahillerinde karaya vuran gemi ile ilgili haberi izlemişti. Ben de tam bir hafta boyunca gece gündüz o zavallı Kürt mültecilere orada tercümanlık yapmışım. Fransız medyasının yoğun ilgi gösterdiği o Kürt gemisiyle ilgili birçok kez basına açıklamalar yapmışım. İşte beni ilk o zaman televizyon ekranlarında görmüştü.

Bir kaç gün sonra fakülteye gelmek için bindiği otobüste benimle karşılaşmış ve şaşırmış. Tesadüfün bu kadarına dudak ısırmış. Benimle tanışmak istemiş. O gemi faciasıyla gelen Kürtleri sormak istiyormuş. Fakat sonradan vazgeçmiş. Belki de çekinmiştir. Dediğine göre ben çok dalgınmışım ve hiç orali olmamışım. Beni rahatsız etmek istememiş.

O günden sonra benimle haftada bir iki defa otobüste karşılaşmış fakat ben her seferinde başka âlemlerde olduğum için, bir türlü benimle konuşamamış. Bir ara ilk konuşmayı benden beklemiş ve sonradan bundan da umudunu kesmiş. Çünkü ben onun farkına bile varmamışım. Bir gün kafamı kaldırıp ona bakmamışım.

İşin diğer ilginç bir taraf da; bir hafta önce o bardaktan boşalırcasına yağan yağmurda bankta kitap okurken, benimle göz göze geldiğini hatırlamıyordu. Hayatımın bir dönüm noktası olan, o ilk karşılaştığımız anı anımsamıyordu. Bu beni üzmüştü. Çünkü o büyümlü anda gözlerimin tam içine bakmış ve aklımı başımdan almıştı.

O anı hatırlamaması, bana hiç normal gelmiyordu. Bunu bir türlü anlayamıyordum. Sonradan bana söylediklerine göre benimle ilk karşılaştığı andan beri bana ilgi duymuş ama bu ilgiyi kendinden bile saklamaya çalışmıştı. Daha çok politik ve ideolojik motifleri ön plana çıkararak, benimle tanışmak istemişti. Kendisini bu tür olaylara şartlandırarak benimle tanışmayı tercih etmişti. Yoksa siyasi olaylar olmasa benimle tanışmaya yanaşmayacaktı.

Bütün gün içindeki sese pür dikkat kesilmiş dinliyordum. O ilginç kızla tanışma seansından sonra o ses artık sakinleşmiş bir ırmak gibi hışırdarak akıyordu. Gece boyunca ise su sesi dinlemiştim. Bentlerini yıkmış, rahatlamış ve artık yatağına çekilmiş o ırmağın sesinde uyuyor muydum yoksa uyanık mıydım? Rüya mı görüyordum yoksa gördüklerim gerçek miydi? Bilmiyordum.

Ertesi gün, daha saat 12'ye gelmeden, Dil tarih Coğrafya Fakültesi'nin kantininde oturuyordum. Tenha bir köşeyi işgal etmişim. Elimde yabancılar hukuku adlı kalın bir ders kitabı vardı. Yabancılar hukuku ile ilgili bilgilerimi tazeliyordum. Rastgele kitabı karıştırıyordum. Karıştırdığım her sahifeden ancak bir iki satır okuyabiliyordum. Sayfalar arasında atlayıp duruyordum. Bir kaç gündü yemekten içmekten kesildiğim gibi kitap okumaktan da kesilmişim.

Az sonra tam karşımda duvara asılı saat 12.00'yi kalp atışlarımın eşliğinde vuruyordu. Fakat o hâlâ ortalıkta yoktu. Çok geçmeden kitap karıştırmayı da bırakmış, pür dikkat kesilmiş duvardaki saat'e bakıyordum. Saat tam 12.00'yi 5 geçiyordu, sabrım giderek tükeniyordu. Yüreğimdeki fırtına, içimdeki sesi ilk defa bastırmıştı. Artık kalbimin sadece atışlarını dinlemeye başlamışım ki o içeri girmişti. Bir rüzgâr gibi geliyordu. Onu nasıl karşılayacağıma bir türlü karar verememişim. Tereddütteydin. Önce ayağına kalktım. O ise benim tereddütlerime aldırmadan nazlı nazlı akan bir ırmağa benzeyen sesiyle birlikte elini uzatmış ve "Eylem" demişti.

Hiç farkında olmadan ani bir refleksle bende elimi uzatıp "Miro" demişim. İkimizde kıpkırmızı kesilerek oturmuştuk. O sırada avuçlarımın tekrar terlediğini fark etmişim. Utanarak avuçlarımı dizlerime sürmüştüm. Bu da yeni bir alışkanlıktı. Herhalde vücudumun kimyası değişmişti. Avuç terlemelerim, o yağmurlu günde başlamıştı yada ben o zaman fark etmişim.

Ağızlarımızdan çıkan cümleler yarım yamalak ve utangaççaydı. Heyecandan ikimiz de de titriyorduk. O da dünkü tılsımını kaybetmiş gibiydi. Eski bir silah gibi tutukluk yapıyordu. Bir türlü nereden söze başlayacağımızı bilmiyorduk. Kocaman insanlardık ama şaşkın şaşkın birbirimize bakıyorduk. Masaya bıraktığı kitapların arasında M.Duras'ın "la douleur" romanı görünüyordu. İmdadımıza o büyük edebiyatçı yetişmişti. O bizi tanıştırap yüzlerimizdeki utangaçlığı, cebinde taşıdığı acıların mendiliyle silecekti.

İşaret parmağımla bir ilkokul çocuğu gibi masada duran, acıları anlatan romanı göstererek, ona ilk soruyu soruyordum. Kitabı işaret etmiştim. Avuçlarım hâlâ terliydi. Onları birbirine yapıştırmıştım. İçlerinde biriken ter, avuç içlerimi gıdıklıyordu.

“Duras'ı okuduğuna göre edebiyata meraklı olmalısın?” diye sordum.

Bu sözler, birbirlerini takip ederek kesintisiz bir şekilde ağzımdan çıkıyordu. Sanki bir şiir okumuştum. Hayır, sadece şiirin ilk mısrasını mırıldanmıştım. Cevap vermeden önce iki kara elmas gibi yüzünde parlayan gözleri daha da büyümüşü. Bir konferans konuşmacısı gibi ağır ağır;

“Diğer güzel şeyler gibi edebiyatı da çok geç keşfettim. Edebiyatı keşfettiğimde sosyolojiye başlamıştım. Onun için sosyolojide okuyan bir edebiyat meraklısıyım desem fazla abartılı olmaz.” demişti.

Sonra tam önünde duran kitaba gözlerinin ucuyla bakmış ve:

“Duras'ı çok seviyorum. Onu okuduğum ilk günden beri peşimi bırakmadı. Bana arkadaşlık yapıyor. Ya sen edebiyatla ilgileniyor musun?” diye soruyordu.

"Edebiyattan çok adaletle ilgileniyorum. Özgürlük, insan hakları ve eşitliğin peşine düşmüşüm" dediğimde, gergin olan yüzünü bir gülümseme kaplamış ve bir süre tatlı tatlı güldükten sonra;

“Tam bir politikacı gibi konuşuyorsun. Zaten hayatın politika. Kürtler adına politikaya hazırlanıyorsun?”

"Politikacılar insan hakları, eşitlik laflarını fazla sevmezler. Ben onlardan ayırıyım. Halkın arasındaki kulvarda koşmak istiyorum" demiştim.

Söylediklerimle onu düşündürmüştüm. Meraklanmış hatta sabırsızlanmıştı ve son söylediklerimi pek sevmişti.

Sıra ona gelince:

“Biraz önce adalet ve eşitlikten bahsettin. Bu kavramlar gerçekten somut kavramlar mıdır? Yani bunların günümüzün şartlarında gerçekleşmeleri mümkün mü?”

“Dünyada adalet ve eşitlik olduğuna hiç inanmadım, inanmıyorum demek istemiyorum ama iyimser değilim. En azında önümüzdeki kısa zaman için. Ama bu bunların arayışından geri duracağımız anlamına da gelmiyor. Adalet ve eşitliğin peşinde koşmaya, mücadelesini vermeye devam edeceğiz.”

İçimizi kasıp kavuran rüzgârların tersine yürümeye çalışıyorduk. Akıntıya karşı kürek çekiyoorduk. Bu yüzden zorlanıyorduk. Zorlanarak yürüyorduk. Ter içinde kalmıştık. Kalplerimiz karşılıklı gümbür gümbür atıyordu. Biz ise duygularımızı siyasi argümanların arkasına saklayarak, o uçsuz bucaksız okyanusta hayatımıza mal olacak yolculuğa çıkmaya hazırlanıyorduk.

O an biri aramıza girip ağızlarımızdan sanki zikzaklar çizerek hiç de yeri ve zamanı olmayan o cümleleri çekip alsaydı, ikimizde çırılçıplak, yüzlerce öğrenci arasında, duvarları sararmış, boyası dökülmüş, yüksek tavanlı öğrenci kantininde ulu ortada kalacaktık. Bu söylemler bedenlerimize siper olmuş ve daha ilk anlarda içimizi dolduran arzularımızın dizginlenmesini sağlamışlardı. Daha sonraları arzularımız içimizde yanıp yanıp tekrar küllerinden tutuşan bir yangına dönüşecekti. Tıpkı kelebeğin durmadan yanan bir lambanın etrafında dönmesi gibi bizde içimizde yanan o ateşin etrafında dönecektik.

4. Havalandırma

Eylem'i artık sık sık görüyordum. Birbirine biraz benzeyen ve birbirine biraz zıt olan hayatlarımızın, ondan sonrasını birlikte geçirmeyi kararlaştırmıştık. İşin ilginç tarafı bu kararı her birimiz kendi başına, diğerine danışmadan almış ve diğerinden saklamıştı. Bu yüzden birinin diğerinden haberi yokmuş gibi davranıyorduk.

Sonra sıcak bir bahar günü sırtımızı ısıtan güneşe karşı, Eylem şiir okuyordu. Nazım Hikmet tutkunuydu. Nazım'ın Fransızcaya çevrilmiş bir çok şiirini ezbere biliyordu. Zaman zaman onları o melodi gibi çıkan tatlı sesiyle okuyordu.

O gün Nazım'dan değil de ünlü Fransız şair Jacques Prévert'en şiirler okumaya başlamıştı. Ben bank'ta oturmuştum. Eylem ise tam karşımda sırtını güneşe dayamış ve başının üstünde parlayan güneşle birlikte bana bakıyordu. Bu ikili gözlerimi kamaştırmış, beni büyülemişlerdi. Bir ara birbirine paralel, iki güneşin yeryüzünde parladığını düşünmüştüm.

Belki de bütün bunlardan dolayı titriyordum. Vücudum bir beşik gibi sallanıyordu. Depreme yakalanmış Japon adaları gibiydim. Ya da okyanusta vurgun yemiş bir dalgıçtım. Ruhum, bedenimi elektrik soku gibi sarmıştı. Şoktaydım. Sonra bana J. Prévert'in "gölgeler" şiirini okumaya başlamıştı;

Tu es là
en face de moi
dans la lumière de l'amour
Et moi
je suis là
en face de toi
avec la musique de bonheur
Mais ton ombre....

İşte aslında can evimden vurulduğumu, bu mısralardan sonra anlamıştım. Dayanamamış ve elerimle yüzümü kapatmıştım. Şiiri bittirir bittirmez yanıma oturmuştu. İlk defa elini tutmuştum. O küçücük ve yumuşak el, avuçlarımın içinde tir tir titriyordu. Uzun bir süre konuşmadan kalp atışlarımızı dinlemiştik. Yüzüne dökülen saçlarıyla kafasını önüne eğmişti. O kara elmas gözlerinden birer damla yaş aktığını sonradan görmüştüm. Yaşlı gözlerle; "Bana biraz kendini, çocukluğunu anlat " demişti.

Bilmediği hayatımı keşfetmek istiyordu. Ben anlattıkça, o kömür karası gözlerini yere dikmiş dinlemişti.

Okuduğu şiirlerle beni mest etmişti ya, çocukluğumun bütün acı çizgileri, bir film şeridi gibi gözlerimin önünden geçiyordu. Biraz önce okunan şiirlerin verdiği hüznle, o acı hikayeme başlayacaktım. Ona sekiz yaşımdan sonra hatırladığım olaylarla, geçmiş hikayemi anlatacaktım. Olayları anlatırken, sanki yaşadıklarımı tekrar tekrar yaşıyordum. Heyecanlanıyordum. Sinirlenişiyordum. Ağzımdan çıkan her cümleden acılar damlıyordu. Çocukluğuma gitmiştim:

Çocukluğum eskimiş, saklı hayatların küflü tavan aralarında nem tutmuş, yıpranmış ve yer yer silinmiş bir film şerididir. Yasadışı olduğu için, onu hep zulalarda sakladım. Soğuk karanlık gecelerde nefesimle ısıtıp gözyaşlarımla yıkadım.

Onu ele vermemek için neler yapmadım ki? Güneşin tutulduğu kaç karanlık günde zulmün tarlasını boydan boya geçtim. Mayınlanmış patikalarda aylarca yürüdüm. Sonra ıssız çöllerde bir bilinmeyene doğru yol alan kervanların peşine düştüm. Aç kaldım, susuzluktan dudaklarım çatladı. Ama onu terk etmedim.

Yer yer silinmiş çocukluk hikâyemle bir gün tesadüfen tekrar gün yüzüne çıktım. Belki de bir mucizeydi bu. Çünkü yüzlerce yaşıttım aynı yollarda, karanlığın soğuk derinliklerine gömüldüler. Gün ışığına çıkmış birkaç çocuktan birisi de bendim.

O yüzden sana çocukluğumu bölük pörçük, kesik kesik anlatacağım. Parçalanmış bir çocuğun hayat hikâyesinin bir kaç parçasını anlatacağım. Bunlar benden geriye kalmış, yitiremediklerimdir.

Soğuk bir sonbahar gecesinde, esen rüzgârın önüne düşerek köyümüzü terk ediyorduk. Sırtımızda rüzgârın o kuvvetli elleri, ensemizde ise onun soğuk soluğu, durmadan yürüyorduk. Sıcak nefesimiz, ensemizden akan kristalleşmiş buz ırmaklarında donuyordu. Donmuş nefeslerimizle ilerliyorduk.

Geride köyümüzle birlikte binlerce anımızı, bütün yaşanmışlıklarımızı bırakarak gidiyorduk. Bir ara başımı rüzgârın o soğuk soluğunda çevirdiğimde, bakışlarımın onun buz kesilmiş yüzünden geçerek arkamızda bıraktığımız hayatlarımızın bir önceki kesitine, geride bıraktığımız bin yıllardır atalarımızın yaşadığı topraklarımıza kaydığını gördüm.

Evler sıcak cenazeler gibi upuzun yatıyorlardı. Her cenazenin başucuna birer mum yakılmış ve karanlık mum ışığında yırtılıyordu. Her bir mumun ağzında giderek devleşen alevler yükseliyordu.

Evlerimiz yanan birer mezar, anılarımız ise onların içinde tutuşan gömülü yaşadıklarımızdı. Geride bıraktığımız cenazelerimize ağlıyorduk. Gözyaşlarımız sel olup akmalarına rağmen, hıçkırıklarımız soluğumuz gibi ensemizden akan buz pınarından donuyordu. Donmuş soluğumuzla birlikte, donmuş hıçkırıklarla yolculuğumuza devam ediyorduk....

O korkunç gecenin peşinden gelen zamanda, önce avurtlarımız çöktü, sonra gözlerimizin ferisi söndü ve sırasıyla, saçlarımız döküldü, tırnaklarımız söküldü. Burunlarımızın direği kırıldı, dillerimiz tutuldu, sırtımızda kamburlar çıktı, dişlerimiz döküldü. Ve her birimiz kuru birer dikene dönüştük böylece. Artık rüzgârın önünde kuru bir diken idik. Toz toprak içinde sürüklenip gidiyorduk. Sadece kulaklarımız duyuyordu.

Kendimi bir kenger dikenini gibi hatırlıyorum. Kurumuştum. Rengim sarıya boyanmıştı. Nasıl da cansızdım. Rüzgâr beni tepe takla sürüklüyordu. Bazen bir taşın, bazen bir ağacın dibine sığınıp, biraz nefes almak istiyordum. Elim ayağım tutmadığı için, tutunamıyordum. Arkadan gelen her yeni rüzgâr dalgasıyla tekrar yerlerde sürüne sürüne ilerliyordum. Kulaklarımı dolduran rüzgârın o tiz sesinin arasında, annemin, babamın, kardeşlerimin inlemelerini, çığlıklarını duyuyordum. Bende onlar gibi çığlık çığlığa idim. Fakat kulaklarım kendi çığlıklarını duymuyordu.

Aylar sonra kendimizi o devasa şehrin ortasında yapayalnız bulduğumuzda artık bambaşka insanlara dönüşmüştük. Kalabalık bir günün ortasında İstanbul'da tanımadığımız binlerce insanın arasında yürürken bu yabancılığımızı fark ettik. Sonra annem, babam, kız kardeşim Dilan ve erkek kardeşim Azad ve ben ailemizden birinin görünmediğini fark ettik. Bir kişi eksiktik. Ailemizin bir ferdi ortalıkta görünmüyordu. Bu görünmeyen ablam Berivan'dı.

Berivan'ın zaten olmadığını sonradan hatırlıyorduk. Aslında böyle bir kişinin yaşantısı mevcuttu geçmişimizde. Fakat, geçmişimiz mum ışığıyla yanıp kül olduğu için, ve ateşi içimizde olmasına rağmen biz bu küllerden o kadar uzaklarda olduğumuz için öyle birisini sonradan hatırladığımızı onca zaman hatırlayamamıştık.

Hatırlamamak bana acı veriyordu ve çektiğim o acıyla geçmişimize mezar olmuş köydeki evimizin külleri arasında geziniyordum. Avuçladığım simsiyah kömürleşmiş küllerin içinde Berivan'ı arıyordum. Geçmişimin belleği kül tanelerine dönüşmüş, kırık bir aynaydı. Her parçası bir kül tanesi olmuş aynada Berivan'ın peşine düşmüştüm.

Sonunda O'nu parlayan kül tanelerinde hayal meyal gördüm. Çatık kaşlarından ve kocaman kara gözlerinden tanıdım. Kaşları daha önce hiç görmediğim bir biçimde çatılmıştı. Bize kızgındı hatta küsmüştü. O melek yüzlü kız kendisini o yangınların içine bir başına bırakarak, terk edip gittiğimiz için kızgındı bize.

İşte O'nun hikâyesi de bu hayalin peşinden geldi. Belleğimde, tek sıra, eski yazıyla yazılmış bir yazı şeridi yavaş yavaş geçiyordu. Ekografiye bağlanmış sağlam bir kalbin vuruşları gibi aynı koordinatları vurarak ilerliyordu.

Daha sonbahar rüzgârları başlamadan, dolunaya teslim olmuş gri bir gecede, Berivan ellerinin parmaklarına kına yakarak, yüreğini dağlara vurmuştu.

Geçmişimizin külleri arasından çıkıp geldiğimde, cebimde sadece bu birkaç kelime vardı. Çok sonraları, bu kelimeleri birer birer vicdanımın ipinden geçirerek boynuma astım. Hâlâ onları boynumda taşıyorum.

O inanılmaz şehrin bağrında yaşayan milyonlarca insanın içinde sadece bir insanı tanıyorduk. Saatlerdi ayaklarımız milyonların içindeki o birini bulmak için birbirine dolanıyorlardı.

Bir kâğıt parçası bize rehberlik ediyordu. Daha doğrusu kâğıt parçasına çarpık harflerle yazılmış o üç satır yazı.

Rehberimiz çok geçmeden yerlerde durmadan çırpınan ayaklarımıza acımış olmalı ki, önce bizi otobüse bindirdi. İnsanların adeta üst üste bindiği otobüsle birçok caddeyi sokağı, çarşuyu, pazar yerini, köprüyü geçerek kilometrelerce yol aldık.

Otobüs yolunun bittiği o son durakta, rehberimiz kendini başkalarına göstererek, onların tavsiyeleriyle bizi bir vapura bindirdi ve yolculuğumuz bu sefer denizde devam ediyordu. Sonra tekrar otobüs... derken rehberimiz dünyanın en zor işini başararak, bizi milyonların içinde aradığımız O birinin karşısına birer birer dikti. Önce babam, sonra annem, ardından ben ve kardeşlerim. Her birimiz birer birer aradığımız adamın karşısına dikilmiştik.

Onca yorgunluğun, tükenmişliğin ardından, feri çalınmış gözlerimizle, onun gözlerine yalvarır gibi bakıyorduk.

Kıtaları denizleri aşarak, arayıp bulduğumuz bu adamın adı Ali idi. Karşımda duran adamın uzun ve ince boyunu, kır saçlarını ve pala bıyıklarını daha görmeden, onun sigara dumanında sararmış ve üst üste binmiş dişlerini, çökmüş avurtlarını ve çukurlara yan yatmış gözlerini görmüştüm.

Davetsiz gelişimle şaşkına dönüp, dili tutulan bu adam yıllar önce gelip bu şehri mesken tutmuştu. Akrobamızı. O bir aşk masalının peşine takılıp gelmişti. Köyde aşık olduğu kızı kaçırp, buralarda izini kaybettirmişti. Fakat yıllar geçmesine rağmen o hâlâ tedirgindi. Kızın babasının “namus” intikamından korkuyordu. Onun için hep tedbirli gezerdi. Sağ elinin işaret parmağı sürekli belinde taşıdığı tabancanın tetiği üzerinde gidip geliyordu.

Kafasını eğerek, kısık sesle konuşuyordu. Kendine küsmüş sesini kuvvetlendirmek için arada bir el hareketleri ile destekliyordu sözlerini. Fakat bütün çabalarına rağmen sesi gitgide kayboluyordu.

Bizde kaybolan sesin peşine düşmüş ve onu yakalayıp anlamaya çalışıyorduk. Babam önde annem arkada, biz onların peşinde, koşuyorduk. Ayaklarımız yalın, anımız boncuk boncuk terlerle kaplıydı.

Sonra avuçlarımızda paramparça olmuş birer düşle her birimiz nefes nefese kalmış olarak geri dönüyorduk. Bir süre avuçlarımızdan parmaklarımıza doğru kayan kırılmış son düşün kırık parçalarına diktik gözlerimizi. İstanbul'u bu düş kırıntılarının arasından zor görüyorduk.

Aslında ellerimizde kırılan o koskoca şehirdi. Şehir şiddetli bir depremle bin bir tarafından kırılmıştı. Camiler, saraylar, asma köprüler, boğazlar, gökdelenler bin bir parça olup yerlere serpilmişti.

Viraneye dönmüş şehrin içinde yalınayak avare avare geziyorduk. Kırılan son düşümüzün kırıklarını toplarken, kırıklar ellerimize batıyordu. Kırılan son düşümüzün kanattığı parmaklarımızla yüzümüzü kapatıyorduk. Kızıla boyanmış parmak izleriyle yüzümüzü boyuyorduk. Boyanan yüzlerimizle her birimiz birer heykele dönüşüyorduk. Yüzleri kan kızılına boyanmış beş heykel meydanda taş kesilmiş bekliyordu.

Bu kırmızı yüzlü heykellerden birisi yetişkin bir adamdı. Uzamış terli beyaz saçları yıpranmışlığı onca zamandır kan ter içinde geçen yolculuklara göğüs germiş ve hala bir türlü yıkanamamış kirle kaplı ceketinin yakasına yapışmıştı. Gözleri çukurlarda kurumaya yüz tutmuş iki küçük gölet gibi üzgün üzgün bakıyordu. Önde dökülmüş dişleri, ağzını yakılmış ve terk edilmiş bir köy evine benzetiyordu.

Buna karşın o kocaman nasırlaşmış elleri, kalın bilekleri ve sağlam bacakları yıllardır tarlada ter dökmüş bir ırgata benzetiyordu onu. Bu adama bakıp, yaşını tahmin etmek çok zordu. Dökülmüş dişleri, çıkmış kamburu ve kurumaya yüz tutmuş gözleri, onu ısrarla elli yaşın üzerinde gösteriyordu. İşin ilginç tarafı o kendisi de kaç yaşında olduğunu bilmiyordu. Bu al yüzlü heykel, ırgatların sabah sabah işe gitmek için toplandıkları bu şehrin ırgat meydanına dikilebilinirdi.

Irgat heykelinin hemen arkasında taş kesilmiş heykel de bir kadın heykeliydi. Heykele sarılmış onca elbisenin altında kemikleri birbir sayılan bu uzun boylu ve yuvarlak kafalı kadın, insanın içine endişeyle birlikte bir korku salıyordu. Yuvarlak kafasına yapışmış yuvarlak yüzündeki yuvarlak gözlerindeki keder ona bakanlara hemen bulaşıyordu. Bulaşıcı bir keder donmuştu kırmızı yüzünde.

Kaç derdin, kaç acının, kaç hasretin, kaç çığlığın, kaç ayrılığın, kaç ölümün kederleri olduğunu kiç kimse bilmiyordu. O heykelin karşısına dikilip o gözlere bakan her göze bir keder bulaşıyordu. Kimine ölümün, kimine ayrılığın, kimine ise işkencenin kederi bulaşıyordu. Bu heykeli ezilmiş ve zülme uğramış bütün kadınlar adına, “Kadınlar Meydanı’na” dikmek gerekirdi.

Diğer üç heykel ise birbirlerine yapışmış çocuk heykelleriydiler. Bir kız, iki erkek çocuk heykeli. Gözlerindeki acının ve korkunun en kahredici izleriyle etraflarına şaşkın şaşkın bakıyorlardı. Her birinin boğazında onlarca hıçkırık düğümlemiş duruyordu. Bu birbirine yapışık çocuk heykellerini de zulme uğramış bütün dünya çocukları adına “Çocuklar Meydanı’na” dikmek gerekirdi.

Heykelleşmiş bedenlerimiz ve bu bedenlerimizde uzanan taşlaşmış ellerimizde lime lime olmuş İstanbul ile, o şehirde yaşama kolları sıvadık. Yaşam dediğim, kolları kanatları kırılmış, budanmış bir sonbahar ağacıydı. Çeşitlerinden arınmış, sadeleştirilmişti. Nefes alıp vermek, oturduğu yerde uzanıp yatmak ve bir kuru ekmeği beşe bölmek gibi basit birkaç hareketten ibaretti bu yaşamak. Geri kalan zamanda ise kafayı avuçların arasına alıp, dertler okyanusunda yüzmekti yaşamak. Babam hariç, diğerlerimiz müthiş birer yüzücü olmuştuk bu okyanus sayesinde. Annem önde, biz arkada, durmadan yüzüyorduk.

5. Havalandırma

Eylem'e geçen gün anlattığım çocukluk hikâyem kafasını karıştırmıştı. O artık karışık kafalı bir kızdı. Kafasını durmadan çalkalayan çocukluğumu düşünüyordu. Saplanıp kalmıştı takıntı yaptığı geçmişimin bataklığına. O bataklığın içindeki yılanlara, çıyanlara ve onlarla mücadeleme merak sarmıştı.

Yaşadıklarım onun içine dert olmuştu. Beni hâlâ ona anlattığım hikâyenin içinde yaşıyor gibi düşünüyordu. İçinde yaşadığım zamanın çoktan geçtiğini ve onun yanında olduğumu unutmuştu. Geçmiş şimdiki zamanla karıştırıyor, beni sekiz yaşında bir çocuk olarak, o devasa şehrin varoşlarında kovalıyordu sanki.

Sadece geçmişteki beni değil, annemi de tanımak istiyordu. Annemin yuvarlak gözlerinden akan bütün kederlere bulaşmak istiyordu. Durmadan annemle ilgili bana sorular soruyordu. Kaç zamandı Kadınlar Meydanı'na dikilmiş olan o kadın heykelinin karşısına geçmiş, o yuvarlak göz çeşmelerinde birer ırmak gibi durmadan akan kederleri yudum yudum içiyordu.

Geçen zamanla birlikte, akan ırmaklara yeni yeni ırmakların da karıştığından ve yeni karışan her ırmağın annemi ne hale getirdiğinden haberi yoktu.

Her defasında, bugünkü annemi ona anlatmaya çalışmama rağmen O melodi gibi sesiyle beni susturmayı başarıyordu. Bugünü duymak istemiyordu. Belki de bugünden korkuyordu. Hatta bugünden zaman zaman nefret ettiğine de şahit oluyordum. Önce benimle birlikte, çocukluğumdaki annemi tanımak istiyordu.

Yine onunla ilk karşılaşp tanıştığımız yerde buluştuğumuz bir gün, tekrar daha önce oturduğumuz masaya oturmuştuk. Her şey o ilk buluştuğumuz gün gibi yerli yerindeydi. Yine bir öğle vaktiydi. Saatin saniyesi biraz önce 12.00'yi vurmaktan geliyordu. Etrafımızdaki masalarda yine öğrenciler vardı ve her zamanki gürültüyle konuşuyorlardı. Sanki ikimiz birer tiyatro oyuncusuyduk ve etrafımızdakiler de sahnenin dekoru. Sahne tekrar hazırlanmış ve bir kaç gün önce oynadığımız piyesi tekrar oynayacaktık.

Hayır! Hayır yanılıyorum. Aynı piyesi değil de, piyesin devamını oynuyorduk. Her şey tamamdı ve biraz sonra verilen bir işaretle başlayacaktık. Zaten yaşam da böyle bir tiyatro değil midir? Önceden tasarladıklarımızı oynamıyor muyuz? İşte bizde oynuyorduk.

Çok geçmeden işaret verildi ve ikinci perdede başladık. Bu perdede Eylem yine durmadan bana çocukluğumla ilgili sorular soruyordu. Bir kere ona hikâyemin başını anlatmıştım ya, benden sonunu istiyordu. Geçmişimi bir sürme gibi bakışlarına sürmüştü. Çocukluğumla bana bakıyordu. O çilekeş günlerimin merakı, onun gözlerinin makyajı olmuştu. O gün makyajını acılarla yapmıştı. Acıları sürmüştü yüzüne ve çocukluğumun acıları onu olağanüstü bir şekle sokmuştu.

Geçmişimi yıllardır sakladığım zulamdan tekrar çıkarıp bir oyuncak gibi ona göstermemi istiyordu. Çocukluğumla çocuk olup, oynamak istiyordu. Çocukluğa sığmayan o tehlikeli oyunda benimle beraber olmak istiyordu.

Ben ise tedirgindim, yorgundum. Yasadığım o korkunç olayları çıkarıp ona göstermek, bana işkence gibi geliyordu.

Sorulan sorulara artık kaçamak cevaplar veriyordum. Çocukluğumu erteliyordum. Ona mutlaka bir gün o talihsiz yaşantımı bütün detaylarıyla anlatacağımı biliyordum. Fakat o gün değil.

Çok geçmeden O'da bunu fark etmiş olmalıydı. Yüzümdeki yorgunluğu ve korkuyu görmüş olmalıydı. Kim bilir onun için olacak ki, bana sorduğu soruları kesmişti. Bıçakla keser gibi bütün sorularını kesmişti. Adeta onları geri çekmişti. Artık ne ortalıkta, ne de yüzünde hiç bir soru işareti görünmüyordu.

Karşımda durmuş ve yorulmuş gözlerimi okşar gibi bana bakıyordu. Bakışları suskundu. Belki de bir şeyler düşünüyordu.

Düşündüğü şeyi bulmuştu. Üstüme çevrilen o meraklı bakışlarının hapsindeydim. O kömür karası gözlerin tutsağıydım. İşte o sırma kirpiklerini birbirine değdire değdire sormuştu. Beklemediğim bir konuda sormuştu. Sorduğu soruyu bekliyormuş gibi yapmış, açık vermemiştim. Şaşırmama rağmen, belli etmemiştim. O konuda geç kaldığımı üzümlere belirtmiştim. Gerçekten niye onu hiç merak etmemiştim. Yoksa onu kaybetmekten mi korkmuştum. Acaba onun hayatını öğrendiğimde, gözlerimi kamaştıran o olağanüstü çekicilik kaybolur diye korkmuşmuşum? Yoksa onun hayatının gizli bir efsane gibi kalmasını mı istiyordum?

O ay parçası kızın hayatı, kendi güzelliği gibi olağanüstü bir şey olmalıydı. Belki de o olağanüstülüğü öğrenmektense bilmemek bana daha çekici gelmişti. Susmayı tercih etmiştim. İlk günden beri, ona sadece tek bir soru yönelmiş ve ardında susmuştum.

Ama şimdi artık kaçınılmazdı. Biraz sonra bana sorduğu o sorunun ardından, bütün perdeler yırtılacak ve peri kızının gizemli geçmişi, artık benimle yürüyen bir arkadaş olacaktı. Eylem:

“Peki, sen niye bana hiç sormuyorsun? Yani kim olduğumu? Ne bileyim geçmişimi falan? Veya çocukluğumu diyelim” diye sorunca bende:

“Evet, gerçekten ben sana niye hiç sormuyorum?” diyerek aynı soruyu kendime birde ben sormuştum.

O sorudan sonra artık onun hayatını öğrenecektim. Babası öğretmenmiş. 12 Eylül askeri darbesinden önce Kürt illerinde görev yapıyormuş. O’nun deyimiyle Kürt çocuklarına eğitim veriyormuş. Kürtlerin dramına o zaman tanık olmuş ve Kürtlerin haklarını ta o zamandan beri, yani daha biz doğmadan önce savunmaya başlamış. Bir Türk olarak, kardeş halkın haklarını savunmuş.

Aynı zamanda, öğretmen gecesini gündüzüne katarak ülkeye demokrasi getirmek için de mücadele etmiş. 12 Eylül darbesiyle birlikte bir gece yarısı evleri basılarak göz altına alınmış. Üç ay boyunca işkence görmüş ve daha sonra tutuklanarak iki yıl cezaevinde kalmış. Cezaevinden çıktıktan sonra, öğretmenlikten atılmış ve hayatı tehlikede olduğu için, yurt dışına Fransa’ya çıkmak zorunda kalmış.

Neden Almanya değil de Fransa’yı seçmiş diye sorduğumda, babasından duyduklarını bana anlatıyordu;

“Babam daha öğrencilik yıllarında Fransız tarihini okumuş ve Fransız halkının tarihe bıraktığı devrimlere hayran kalmış. Cezaevindeyken arkadaşlarına sürekli “bir gün yurt dışına çıkmaya mecbur kalırsam, J.P Sartre’ın memleketinden başka bir yere adımımı atmam” demiş. Babam Sartre hayranıdır. Onun bütün kitaplarını okumuştur. Ben de babamın etkisinde kalmış olmalıyım ki, daha lise yıllarında Sartre’ı okumaya başladım. Sartre’dan konu açılınca, babam hep;

"Biz Türkiye’de Sovyetlere marş dizerken, Sartre, marş dizdiğimiz ülkenin geleceğinin karanlık olduğunu görmüş ve insanlığın geleceği o sosyalizm maskesine bürünmüş, karanlık ülkede olmadığını söylüyordu. Herkesi şaşırtacak bir şekilde Sovyetleri eleştiriyordu" derdi.

Bir de Sartre’ın Cezayir savaşı sırasında takındığı tavrı sürekli anlatırdı. Ne zaman biriyle tartışsa, Kürtlerden söz açıldığında hep Sartre’ın Cezayirliilerin Fransa karşısındaki direnişi sırasındaki tavrını örnek verirdi.”diyerek babasının saygın duruşunu anlatıyordu. Diğer yandan;

"Sanki babam Fransa’yı seçmekle iyi mi yapmış? Tabii ki iyi yapmamış. Siyasi mülteci olarak geldiği bu ülkede, ona hiç bir kolaylık sağlanmadı. Yıllarca öğretmenlik yapmış üniversite mezunu adam inşaatlarda amelelik yapmaya mecbur kaldı. O su anda bir ameledir” diyerek babasını suçluyordu.

6. Havalandırma

Eylem ile olan konuşmalarımız günden güne uzayıp gidiyordu. Kelimelerden bir zincir oluşmuştu ve bu zincire her gün yeni yeni halkalar ekleniyordu. Ağzımızdan çıkan her kelime bir halkaydı ve yuvarlana yuvarlana peşimizde sürüklenen zincire tutunup, onu biraz daha uzatıyordu. Bizde böyle uzayan zincirle yürüyor ve zaman zaman geriye dönüp, bizi takip eden halkaları tekrar avuçlarımızın içine alıyorduk. Bize lazım olanları gerilerden koparıp, tekrar tekrar ekliyorduk.

Bu arada hayatımızdaki kelimelerin, daha doğrusu özellikle de Eylem'in kelimeleri arasına Nur diye üçüncü bir şahsın ismi eklenmişti.

Nur'un ne zaman ve neden bize katıldığını tam olarak hatırlayamıyorum. Eylem ilk olarak Nur'u hangi cümlede kullanmıştı? Nur'un görevi o cümle içinde neydi veya Eylem ona hangi görevi vermişti? Nur görevini yapmış mıydı, yapmamış mıydı? Bu sorulardan hiç birisinin cevabını hatırlayamıyorum.

Bildiğim tek şey, hikâyemize artık Nur diye biri de katılmıştı. Ve ben bu kahramanın söylediği bazı şeyleri duyuyordum. Eylem ile sohbetlerimizde adı gittikçe daha sık geçmeye başlamıştı. Ve ben Nur'u daha görmeden tanımaya başlamıştım.

Nur ismi ilk defa hafızama "Doğunun duyguları, batının aklını karıştırıyor" cümlesiyle kazanmıştı.

Eylem Nur'dan duyduğu bu cümleyi bir tartışmamızın en heyecanlı anında cebinden çıkarıp orta yere atarken daha da heyecanlanmıştı. Bu akıl ve duygu arasında hafızam önce gidip gelmiş ve sonra yavaşlaya yavaşlaya durmuştu. Freni patlamış bir araba gibi bir sağa bir sola, yani doğuya-batıya, duyguya-akla vura vura durmuştu. Dururken o iki kavramı ve onlar arasındaki ilişkiyi, çelişkiyi düşünüyordu.

Naçar hafızam daha bu iki kutbu düşünüp dururken, Nur'un, bir elinde Doğu'nun duyguları, diğer elinde Batı'nın aklıyla çıkıp geldiğini fark etmiştim. Uzun boylu, uzun giyimli ve uzun saçlı bir genç kız akıl ve duygular içinde bana doğru geliyordu. Boyu giysileri ve saçları birbirine karışmıştı. Hangisinin hangisinden daha uzun olduğunu bir türlü kestiremiyordum. Belki de her üçü aynı uzunlukta idi. Saçları, boyu ve giysileri, tek makasta, aynı mesafede kesilmiş birer "doğruydular". Bana ilk başta sağ elinde tuttuğu "Doğu'nun duygularını" göstermişti.

Duyguların bu denli karmaşık ve anlaşılmaz olduğunu ilk o zaman fark etmiştim. Etrafa ayrı ayrı kokular saçan ve ayrı ayrı renklere bürünmüş bu karmaşık nakışı anlamak gerçekten zordu. Hafızamda aynı şeyler olmasına rağmen, yine de ağızım açık aval aval o duygulara bakıyordum.

Kız, şaşkınlığıma aldırmadan sol elindeki karmakarışık şeyi de göstermişti. Batı'nın akıllı Doğu'nun duyguları karşısında karman çorman oluyor dengesi bozuluyordu. İşte akıl karışıklığını da en çarpıcı şekilde ilk o zaman görmüştüm. Karmakarışık bir akıl aval aval karışındaki akıl almaz duygulara bakıyordu.

Boyu saçlarına eşit o uzun giysili kız ellerindekilerle durmadan, şaşkınlıkla korkutulan gözlerimin önünden geçiyordu. Kaç defa geçtiğini bilmiyorum. Bir band kaydı gibi kendini tekrarlayıp duruyordu. Ama her geçişinde boyu biraz daha kısalıyordu. Boyu önce santim santim sonra da milim milim kısalıyordu. O uzun boylu kız uzun zaman sonra küçücük bir kıza dönüşmüş bir halde podyumda tur atar gibi, durmadan gözlerimin önünden geçiyordu. Bir parmak boyuna dönüşen kız ardından daha da küçülerek bir tırnak parçasına dönüştü. Ben onu böyle izlerken bir gün o tırnak parçasının da kaybolup gideceğini biliyordum.

Gözlerimin önünde kendi üzerine durmadan akan bir ırmak gibi geçen o parmak da eriyip ırmakla birlikte kaybolunca, orta yerde yapayalnız kalmıştım. Üşüdüğüme göre, çırlıçıplak olmalıydım.

Çıplaklığım, durmuş hafızama dokunmuştu. Uyuyordu. Soğuk tenimin yarattığı o korkunç atmosferde, önce bir çocuk gibi çılgılık atmıştı ve çılgınlığı, kulaklarımın kepeçlerine vura vura beynime yükseliyorlardı. Hafızam, koynumda minik bir bebek gibi ağlıyordu. Önce o minik bebeği yatıştırdım ve ardından hayatımda ilk defa onunla baş başa kalmayı düşündüm. O zamana kadar neden bunu düşünmediğime de uzun uzun üzüldüm.

Atılmış o çocuksu çılgınlıklarına rağmen, aslında onun bir bebek olmadığını hemen anladım. Belki de o bebek yüzlü kocaman bir Bilge idi.

Hafızamla kurduğum o ilk diyalogu bugün gibi hatırlarım, aramızda kurulmuş bir oyun gibi başlamıştı ve ben onunla oyun oynuyordum;

Hafızam bana ilk önce duyguları sunmuştu ve bunları anında geri çevirip, kabul etmemiştim. Sonra bana “aklı” sunmuştu, işin ilginç tarafı bunu da reddetmiştim. Hafızam şaşırmıştı ve aval aval yüzüme bakıyordu. Donup kalmıştı yerinde ve benden bir açıklama bekliyordu.

Şaşırmış hafızamı daha da şaşırtmamak için ağzımı açmışım ve şöyle dediğimi hatırlıyorum;

“Duygulu akıllar, akıllı duygular istiyorum. Yoksa akıl tek başına en az duygu kadar eksik kalır.”

Konuşmalarımızın arasında kendine yer bulan o saçları, boyu ve giysileri uzun kızın hayaletinden sonra, bir gün kendisinin de çıkıp geleceğini biliyordum. Eylem tarafından isminin sık sık tekrarlanmasını, onun bize yaklaştığının ilk işaretleri olarak algılıyordum. Nur’un yola çıktığını biliyordum, fakat yolu ne zaman bitirip, bize ulaşacağını bir türlü kestiremiyordum.

Onun için Eylem’e sorma ihtiyacını duymuştum.

“Nur ne zaman gelecek?” dediğimde, Eylem sorulan soruya cevap vermek yerine, başka bir soruyla yanıtlamıştı beni.

“Onunla tanışmak istiyor musun?”

Hiç düşünmeden “evet” demiştim. Bu kısacık kelime ağzımdan çıkar çıkmaz, Nur’un hayali tekrar gözlerimin önünde belirdi. Aslında bu bir hayal bile değildi. Söylediği sözü taşıyan bir gölgeydi. Gölge, çıplak elleriyle Batı’nın aklını ve Doğu’nun duygularını tutmuştu. Duygulara ve akıllara tutunarak yürüyordu.

Ağzımdan saniyelik çıkan o evet cevabına karşılık, Eylem hemen harekete geçmişti ve “o halde gecikmeyelim, Nur bizi bekliyor” cümlesini yürüyüşünün ilk adımına eklemişti.

İkimiz apar topar yola koyulmuş Nur’a doğru ilerliyorduk. Nur sanki bizimle görüşmek için uzak bir yoldan gelmiş, yol boyunca başı dumanlı dağları, ovaları aşmış, yılanların çıyanların pusularından kurtulmuş ve bize ulaşmasına bir kaç adım kalmışken yorulmuş ve yol kenarında mola vermişti. Şimdi o yolun bir kaç adımını biz yürüyor, eksik bıraktığı o kısa mesafeyi biz kapatıyorduk.

Aslında birbirine çok yakın, hatta birbirine yapışık olan o çok katlı binaları uzun bir yürüyüşle dolanarak, ikimiz peş peşe, bir dalgıcın suya dalışı gibi öğrencilerin kafeteryasına dalmıştık. Gözlerim, saçları, boyu ve giysileri birbirine eşit duran, elleri akıl ve duygularla nakışlı o kızı arıyordu.

O’nu, tek başına bir masanın ucunda tutuşuyor gibi oturmuşken bulmuştuk. Yüzünü sürdüğü kitaptan kaldırarak bizi karşılamıştı. Gözbebeklerinde hâlâ bir sürü cümle birbirine dolanarak, ilerliyorlardı. Bunlar biraz önce okuduğu sayfanın cümleleri olmalıydı.

Gözbebeklerinden birer yay gibi titreyen o kelimeler geçidinden anladığım kadarıyla, bir aşk romanı okuyordu.

Doğu’nun duygularıyla sevgilisi uğruna kendini dağlara vurmuş bir genç kızın yürüyüşünü, ekrandan seyrederek gibi donmuş, üzerimize çevrilmiş saydam göz merceklelerinden seyrediyordum. Kız çıplak ayakla dikenlere basa basa yürüyor, ardında kan lekeleri bırakarak uzaklaşıyordu. Sonra bir uçurumla burun buruna geldi. Kızıla boyanmış çıplak ayakları yere

tutunamadı ve dibi görünmez uçurumdan yuvarlanarak paramparça oldu. Geriye, sadece bir çığlık bıraktı.

Atılan o son çığlıkla irkilerek kendime geldim ve bana elini uzatmış beklemekte olan Nur'un elini tutarak onunla tanıştım.

Nur hayalimdeki gibi, uzun saçlı, uzun boylu ve uzun elbiseli bir şekilde karşımda duruyordu. Başına örttüğü siyah türbanın altına sığmayan saçları sırtında gür bir ırmak gibi akıyordu. Giydiği uzun etek, ayak yüzlerini kapatmıştı. Hafifçe uzun ve ince burnunun yukarısındaki ela gözleri çekine çekine yüzüme bakıyorlardı. Yanakları ise al al olmuştu. Belki de al yanaklı bir kızdı.

Siyah, kumral veya sarı saçlarını türban altına saklamış Müslüman kızların bütün güzellikleri birer gölge gibi bu kızın başına düşmüşken, yüzünü çizen, ela gözlerine ve hafif incemiş burnuna, al al yanaklarına ay parçası düşmüştü.

Tanışma faslının ardından, tedirgin seslerimizde yankılanan uzun cümleler, nedense giderek kısalıyorlardı. Sanki birisi hırsız gibi yanımızda pusuya yatmış ve her seferinde ağzımızdan çıkan cümlelerden bir kelime çalıyordu ve bundan dolayı cümlelerimiz birer kelime azalıyordu.

Durumu sonradan fark ettik ve fark ettiğimizde ise, ağızlarımızdan sadece iki kelimelik cümleler çıkıyordu: iyi geçiyor, zaman bitiyor, onu tanıyor ve benzeri onlarca kısa cümle bir parola gibi ağızlarımızda yankılanıyorlardı.

Ağızlarımızı yoran parolaların imdadına politik kavramlar yetişmişti ve bunlar da bir tartışmaya dönüşüyordu.

Bu kavramlara dokunur dokunmaz, boyu kısalmış ve cüceleşmiş cümleleri bir tarafa koyarak, yeniden uzun soluklu cümlelerle dudaklarımızı kırıpıyorduk. Her defasında, dudaklarımız onlarca defa birbirine değip, bazen yuvarlaklaşıp, bazen yassılaşıp, şekilden şekle giriyorlardı.

Dudaklarımızda oluşan şekillerle, nefesimizi daraltan birkaç konuyu orta yere atıp, onları katlarından dışa doğru açıyorduk. Konulardan bazıları, asırlardır kendi üzerine katlana katlana sert bir ceviz haline gelmiş birer tabuydu: Kürt sorunu, insan hakları sorunu, Müslümanlık sorunu ve daha bir çok sorun....

İlk başta masamıza “Kürt sorununu” yatırdık. O koskocaman milyonlarca halkın sorunu, bastırıla bastırıla, katlanıla katlanıla, kabuğu taşlaşmış bir cevizce dönüşmüştü. İlk önce bunun dış katlarını açarak işe başladık. Asırlardır açılmamış katlardan bazıları yıpranmış, bazıları ise silinmişti. Binlerce hatta milyonlarca defa üst üste katlanmıştı. Açılan her katın arasından, acı, gözyaşı ve kan damlıyordu. Çok geçmeden çocukların çığlığı anaların çığlığına karışmıştı ve biz bu çığlıklara dayanamadık. Hastayı yolun yarısında, ameliyat masasında bırakan acemi doktorlar gibi, birer birer masayı terk ettik. Masayı terk ettiğimizde, her birimizin gözlerinde, diğerinden saklanmış gizli ırmaklar akıyordu.

O gün direnişimiz bizi terk ettiği için, Müslümanlık sorununu başka bir tarihe erteledik ve o tarih geldiğinde bu defa bu sorunu masaya yatırdık: İstanbul sokaklarında geziniyorduk ve çok geçmeden ayaklarımız bizi çığlıkların koptuğu o ilim irfan yuvası olan üniversitelerin kapılarına götürüyordu. Her üniversite kapısında, başlarını siyah, beyaz, yeşil tülbentlerle kapatmış onlarca Nur'un çığlığı, ilim yuvasının kapılarını tutmuş, yüzlerce polisin postallarına takılıyordu. Müslüman bir memlekette, Müslüman kızların vicdanlarının seslerini duyuyorduk...

Hayatımıza konuk olan diğer günlerde, kadın hakları, kadın intiharları, aile, evlilik ve aşk gibi konuları tartışıyorduk...

7. Havalandırma

Diaspora dedin mi kafanın vadilerini sulayan ve şırl şırl akan ırmaklar durur, mevsimler değişir, sonbahar rüzgârları dağlardan bayırlardan taşıdıkları tozları dumanları yeşilliklerin gözlerine doldurur ve onları birer birer kör eder.

Kör edilmiş yeşil vadilerde, acılar, üzüntüler, dertler, kederler, ayrılıklar, hasretlikler, saklandıkları kuytu köşelerden birer birer çıkıp, bellerinde taşıdıkları hançerleriyle, iyilikleri güzellikleri arkadan sinsice vurup, onları yerin yedi kat dibine gömerler.

Kürtler yüzlerini, gözleri ölü toprağı dolmuş diyarlara sürmüşlerdi. Yani diasporaya. Sürülen her yüz, karmaşık desenli modern bir tabloydu. Tek bir ressamın fırçasından çıkmış bu milyonlarca tablo, ilk bakışta insanın gözlerini kamaştırıyordu. Birbirinin benzeri gibi görünen her tablonun ayrı ayrı nüansları vardı oysa. Fakat hiç kimse eğilip, nüanslara bakmazdı. Arada bir yolunu şaşırıp, nüansların içine dalanlardan geriye dönen de olmazdı. Çünkü bu ayrıntıların içinden geçen yollar, dolambaçlı, tuzaklı, mayınlı olup, gidenleri geri vermiyordu. Kaç yiğidin o dolambaçlı yollara baş koyduğu da meçhul.

Yüzleri, küçük ayrıntılarla birbirlerinden ayrılan ve her küçük ayrıntının arkasında şaha kalkmış bir ırmak akan, bu insanların gördükleri ve yaşadıkları da hep aynıydı. Aynı yaşantılar farklı izlerle yüzlerine nakşolmuştu. Hangi olayın kimde ne derecede iz bıraktığı ise, cevabı ömür boyu sürecek bir soruydu.

Anlattıkları bütün hikâyeler birbirine benziyordu. Kimisinin kısa, kimisinin uzundu. Kimisinin yeni, kimisinin eskiydi. Kimisi utanıyordu. Kimisi ağlıyordu. Kimisi oğlunu yitirmişti, kimisi kızını. Kimisi kocasını kaybetmişti, kimisi karısını.

Yüzlerini diaspora duvarında resmedenlerin çoğu suç işleyip, afaroze edildikleri için bu yolu seçmişlerdi. Suçları vicdanlarının sesini dinleyip, onun peşine takılmaktı.

Yaşadıkları o gri elbiseli ülkelerinin gökyüzünü kara bulutlar sardığında, vicdanları, önce bir kuş yavrusu gibi sol memelerinin altında çırpınmaya başlamış, sonra terk edilmek üzere annesi tarafından, bir sabah namazında, imamın arkasında kıyama duran cemaatin hep bir ağızdan sessizce okudukları Fatiha Suresi'nin orta yerinde, cami avlusuna bırakılan bebeğin kopardığı çığlık olmuştu.

Terk edilmiş bebeğin acı dolu manzarasına yürekleri dayanamayanlar, o gün bu gündür koparılan bu çığlığın peşine düşmüşlerdi.

Çığlığın peşine düşerlerken, oğullarını kızlarını kaybedeceklerini, işkence göreceklerini, köylerini yaktıracaklarını, aç kalacaklarını, çıplak ayak saharalara vurulacaklarını, okyanusların dalgalarıyla boğuşacaklarını bilmiyorlardı.

İnsanın yüreğini titreten o sesi dinlemelerinin ne kadar pahalıya mal olduğunu sonradan anlayacaklardı.

Her tarafı yara bere içinde kalmış bu insanların sadece kalpleri rahattı. Onun için bütün üzüntülerini, kederlerini, yürek rahatlığında boğmak istiyorlardı. Yüreklerinde akan şelaleleri, vücutları işgal edip, kan revan içinde bırakan yılanların çıyanların üstüne salıp, onları birer kötü ruh gibi kovmak istiyorlardı....

Ben de vicdanlarının peşine düşmüş, insanların peşine düşmüştüm. Onlar, vicdanlarını kovalıyorlardı, bende onları.

Bir gün yine göçmenler dairesinin o çıplak ve boyası dökülmüş odalarından birinde oturuyordum. Karşımda duran camları kirlenmiş pencereden, dışarıyı seyretmeye dalmıştım. Hemen ayaklarımın dibinde sonsuz bir ırmak gibi akan caddedeki dev kalabalık, insanı korkutuyordu.

İnsanlar durmadan gelip geçiyorlardı. Sanki orası bir geçiş noktasıydı ve herkes oradan geçmek zorundaydı. Ya da şehirde her gün sayım yapılacaktı ve herkes mecburen oradan geçip buradayım, şehirdeyim, bak geçiyorum diyecekti.

Sokağı seyre dalmıştım. Bir sokak seyircisiydim ve binlerin âleminin içinde bir ruh gibi geziyordum. Kuş olup, her geçenin omzuna konup, ona birkaç adım eşlik ediyordum. Kalabalıkta, her biri aynı âlemin içinden gelip geçmesine rağmen, farklı âlemlere doğru yol alıyorlardı. Aynı âlemde olup, farklı âlemleri yaşıyorlardı. O sokakta, tek bir âlemin içinden binlerce âlem geçiyordu. Bir âlemler geçidiydi aslında şahit olduğum. Her geçenin âleminde farklı bir soru, farklı bir cevap, farklı bir bakış, farklı bir kavrayış, farklı bir üzüntü, farklı bir sevinme vardı.

Birbirlerinin aynısı gibi yaşamaya çalışan bu insanların bu kadar birbirlerinden kopuk ve ayrı olmalarına, ağzım açık kalmış, onlarca şaşkınlık süvarisi kuşanıp gözlerimde cirit atıyorlardı....

Başkalarına şaşırmışken, bana şaşanların da olduğunu bilmiyordum. Madam Martine karşımda durmuş ve yüzüme bir gölge gibi düşen şaşkınlık süvarilerinden ürkmüş gibi bana bakıyordu.

Şaşkınlığımla, başkalarını şaşırttığımı sonradan fark etmiştim ve hemen âlemler denizinden bir an önce kurtulup, vicdanlar muhasebesine girmek için çabalıyordum.

Birazdan vicdanlarının sesine kulak vermiş insanları dinleyecektik. Belki onlar susacak, onları bu maceraya sürükleyen vicdanları konuşacaktı. Nede olsa onlar vicdanlarının peşlerine takılıp buralara kadar savrulmuşlardı.

Gözleri, bir gece karanlığında tutuşmuş köyleri gibi alev alev yanan ve deniz rüzgârlarında vurgun yemiş bir aileyi dinleyecektik o gün. Aile dediğim, kamburu çıkmış pos bıyıklı baba, babanın etrafını saran, boyları birbirlerine yakın ve her tarafı yara bere içinde, gözleri çukurlara yuvarlanmış, saçları birbirine karışmış, kirlenmiş, ağlamaktan gözleri şişmiş en küçükleriyle, üç çocuk ve bir suçlu gibi başını önüne eğmiş, yıpranmış, gözü yaşlı anneydi.

Bu adamların hayat hikâyeleri sadece bizi ilgilendiriyormuş gibiydi. Sadece biz bunları dinleyecektik ve kahrolacaktık. Yani ben ve Madam Martine. Başka kimseyi ilgilendirmiyordu. Görevler dağıtılırken, bize bu acıklı görev düşmüştü. Daha doğrusu o zehir zemberek görev Madam Martine'e düşmüştü ve beni de onun yardımcılığına seçmişlerdi. İşte o acıklı görevi yapıyordum. Peşine düşüp geldikleri vicdanlarının sesini Madam Martine ile birlikte birde onlardan dinleyecektik.

“Neden geldiniz?” sorusunu adamın diline tercüme ettim. Zor ve karmaşık bir soru sormuştum.

Adam sakın sakın anlatmaya koyulmuştu. Sanki çok doğal bir şeyden bahsediyor gibi yaşadıklarını sıralıyordu. Sade bir sesle, hiç heyecanlanmadan ve kelimeleri eski bir taş duvar ustası gibi, yerli yerine koyarak anlatıyordu. Yer yer bir tiyatro sanatçısı gibi sesini yükseltip alçaltıyordu. Gözlerindeki doğal üzümlük, onu seyirciler karşısında başarılı bir rol yapıyormuş gibi gösteriyordu. Beyazlaşmış kalın kaşlarını bazen çatıyor, bazen de onları serbest bırakıyordu. Arada bir nasırlaşmış kocaman ellerini birlikte havaya kaldırıp, sonra dizlerini dövüyordu.

Hikâyenin sesinin yankılandığı oda taş kesilmişti sanki. Duvarlar, tavan ve kirli pencere donmuş gözleriyle olanları seyrediyorlardı.

Taş kesilmiş odada, anne kafasını eğmiş gözlerini yerlerde yıpranmış, kirlenmiş marleyle dikmişti. Belki de yerdeki kareleri sayıyordu. Çocuklar suskun suskun babalarına bakıyorlardı. Onun heyecanlandığı yerde onlar da heyecanlanıyor ve üzüldüğü yerde de üzüliyorlardı. Arada bir de bakışlarını bana ve Madam Martin'e yöneltiyorlardı. Yüzümüzdeki ifadesizliği anlamaya çalışıyorlardı. Gözlerimize konacak bir umut işaretini bekliyorlardı.

Hikâyenin tam orta yerinde pos bıyıklı adam ani bir hareketle yerinden kalktı ve koynunda sakladığı dünyayı yüreğini çıkartır gibi çıkartıp orta yere koydu. Ardından meraklı bakışlarımız arasında kılıcını kınından çıkartıp, onu bir süre havada tuttu. Acem diyarından yadigâr edilmiş kılıç, bir ay parçası gibi parlıyordu.

Az sonra bir karpuz gibi dünyayı ikiye böldü. İki parçaya ayrılan dünyanın içi olgunlaşmış, hatta biraz da zamanı geçmiş sahici bir karpuzun içi gibi kıpkırmızıydı. Kan damlıyordu. Kesilen binlerce damardan oluk oluk kan akıyordu. Büromuzu bir anda kan seli basmıştı. Bu kan selinin içinde boğulacak gibiydik. Her tarafa kan kokusu sinmiş ve bizi kan tutmuştu.

Köpüren kan deryasına rağmen, adam ağzından bir sürü kelime çıkartıp her iki elinin avuçlarına dizdi. Her bir avuçta yüzlerce kelime tek sıra olmuş sırasını bekliyorlardı. Hikâyesini, avucuna dizdiği kelimelerle, anlatmaya koyuldu bu defada. Çok geçmeden bir sihirbaz gibi, yaptığı kelime oyunları, ikiye ayırdığı dünyanın bir parçasını gül-gülistanlığa çevirdi. Aynı oyunlarla diğer parçasını cehennem ateşine boğdu. Sonra yerde giderek kan kaybeden her iki parçayı avuçladı ve bize sundu.

Madam Martine ile birlikte, altın tepsi içinde bize sunulan dünyaya bir süre baktık. Tıpkı parçalanmış bir yürek gibiydi...

Mülteciler dairesini terk ettiğimde, bölünmüş dünyanın parçalarını avuçlarımda taşıyordum. Artık kahırlı dünyamızın yükü omuzlarımdaydı ve onu bir ömür boyu taşımaya mahkûmdum.

Mahkûmiyet kokan yürüyüşüme, kalabalığın ayak darbeleri arasında devam ediyordum ve belki de boynuma asılan tutsaklık zincirini, içinde yüzdüğüm insan deryasının derinliklerinde kaybettirmek istiyordum.

Karıştığım kalabalık, beni, şehri adeta asi bir ırmak gibi yukardan denize doğru ikiye ayıran ve hemen hemen günün her saatinde sayısız otomobille dolup taşan anacaddenin kenarına taşmıştı.

Nehirden karşıya bakıyordum. Yani caddenin öbür tarafına. Neden bakıyordum ve ne zamandan beri bakıyordum? Bilmiyordum.

Ardından, bir çocuğun yalvarma yakarma sesleri kulaklarımı tırmalamaya başladı aniden. Daha konuşmayı yeni öğrenmiş, cılız bir çocuk bir yandan ağlıyor, bir yandan da karşıya epey zamandır dikilmiş gözlerime bakarak yalvarıyordu. İnsanın ciğerini parçalayan bir sesi vardı çocuğun.

Küçük çocuk, gözlerimin yanılmasını istiyordu. Karşıda gördüklerinin bir yanılığın olması için kendini yerden yere vuruyordu.

Gözlerim ise, küçük çocuğun inlemelerine, hıçkırıklarına, yakarmalarına, kulaklarını tıkamış ve pür dikkat kesilerek, nehrin karşı tarafını izliyordu. O an için gözlerim yüreğindeki bütün duygularını idam ettirmiş ve buz kesilmişti. Bir kuş gibi çırpınan çocuğu dinleyecek durumda değildi.

Kopardığı acı dolu çılgınlığın işe yaramadığını gören çocuk yerinden kalktı ve karşıyı takibe almış gözlerimin önüne geçerek, onları o küçücük avuçlarıyla kapatmak istedi. Çocuğun o küçücük ve yumuşacık günahsız avuçları, her biri birer dergâh kapısı gibi sonuna kadar açılmış ve kan deryasına dönüşmüş, dehşet dolu gözlerimi kapatmasına yetmedi.

Sonra, çaresiz bir şekilde çırpınan çocuğu kucaklayarak bağrıma bastım ve onu tekrar yüreğimin kapısından geçirerek, içime gömdüm. Çünkü o içimden çıkan bir çocuktü. Artık gözlerime teslim olmuştum ve onların bakıp da gideceği yere gidecektim. O iki yuvarlak noktanın peşinden sürüklenecektim. Onlar önde ben arkada yeni bir maceraya atılacaktık.

Gözlerim, bana işaret parmağıyla uzun süredir baktığı yeri, yani yolun karşı tarafını gösteriyordu. Gösterdiği yerde, kızlı erkekli acayip giyimli bir grup genç birbirleriyle boğuşuyorlardı.

İlk bakışta herkes birbiriyle boğuşuyor gibi görünse de, birbirlerine sataşan acayip giyimli gençlere dikkatli bakan biri, hemen durumu anlardı. Genç bir kız yüz üstü yere yatırılmış ve takriben iki metre boyunda, uzun saçlı, vücudunun görünen her tarafına yaptığı dövmele, yağlı boya ile boyanmış eski bir heykel gibi görünen adam, yerde yatan cılız kızın uzun saçlarından tutmuş çekiyordu.

Kısa bir süre önce aldıkları uyuşturucunun etkisinden olsa gerek, kız hiç tepki vermiyordu. Renkli adam, kızın saçlarını bıraktığında ise, kız alnını akşam güneşiyle kızarmış betona bırakıyordu. Simsiyah saçları yerlerde bir süpürge gibi sürünüyordu. Kız ölü gibi yerde yatıyordu. Çok geçmeden koca adam tekrar kızın saçlarından çekmeye başladı. Durum bütün grubun hoşuna gitmiş olmalı ki, hepsi onların etrafında dolanıp, acayip acayip hareketler yapıyorlardı.

İşte o ana kadar, gözlerimin bana göstere göstere, tek tek anlattığı bu kısa film serisinde, ürküp korkulacak, heyecanlanacak bir şey yoktu. Hergün sokakta karşılaştığımız bir olaydı.

Eğer o kız o an kafasını kaldırmasaydı, hemen her gün şahit olduğum bir olaya daha şahit olacak ve belki de iki dakika sonra o olayı unutacaktım. Kim bilir kafamı meşgul eden vicdanlar meselesinden sıyrılmayacaktım belki ve hâlâ o fakir Kürt köylüsünün vicdanını dinliyor olacaktım.

Öyle olmadı, çünkü yerlerde sürünen kız, kafasını kaldırır kaldırmaz ve bulunduğu karşı tarafa bakar bakmaz, bütün taşlar yerli yerinden oynadı. Beynimdeki sinirler, damarlar gerilmeye başladı. Kalp atışlarım göğüs kafesimin duvarlarını parçalarcasına vurmaya başladı. Nefesim kesik kesik, kopuk kopuk çıkıyordu.

Manzara karşısında donup kalmıştım. Uyanmam için gözlerim beni dürtmeye başladılar. Kendime geldiğimde gözlerim ısrarla karşı yakada olanları bana göstermeye çabalıyordu.

İsrarla gösterilen yere, gözlerimin ışığında tekrar bakmaya başladım. Beni dondurup heykele çeviren kıza heykelimi göstere göstere birkaç adım attım. Kız kalabalığın içinde önce ortaçağdan kalmış bir heykelin yürüyüşünü fark etti, sonra onu bir yerlerden hatırladığını anımsadı. Vücudu aldığı uyuşturucuyla uyuduğu için, kim olduğunu ilk etapta çıkaramadı. Hatırlamak için alnını kızgın zemine dayadı ve ağırlaşan göz kapaklarını yavaş yavaş kapattı. Artık karanlık bir dünyadaydı. Her taraf griye boyanmıştı. Grinin döşediği yolda, el yordamıyla yürüyüşe çıktı ve çok geçmeden, biraz önce gördüğü ve hatırlamadığı heykelle burun buruna geldi tekrar; onu hemen tanıdı ve tanıır tanımaz, acı bir çığlık atarak gri dünyanın üzerine serdiği perdeleri birer birer yırttı. Yırtılan perdeler arasından gün ışığına çıkarken, bu sefer sahiden taşlaşmış heykelle göz göze geldi ve heykel ona doğru yürüyordu.

Ben, heykel yürüyüşüyle yol alırken, o benden önce toparlandı; önce onu saçlarından çeken yağlı boya figüranlı adama, oynadıkları oyunun bittiğini anlatmaya çalıştı ve ardından dirseklerinin desteğiyle yavaş yavaş yerinden doğruldu, dizlerinin üstünde namazda rukua oturmuş bir mümin sofı gibi oturdu. Yüzü bana dönüktü. Perişan bir şekilde saçları yüzüne dökülmüştü ve bana bakıyordu. Karşılıklı bakışıyorduk.

Az sonra, azgın bir ırmak gibi akan trafiği yarıp bir an önce ona ulaşmak için hareketlendim. Bütün kanım beynime tırmanmıştı ve kafam ağırlaşmış, şişmişti. Yumruklarımı sıkarak, dişlerimi gıcırdatıyordum. Bir an önce karşı tarafa geçip, o acayip giyimli adamları yumruklamak istiyordum.

Kızın, o esrarkeş şebekesinin içine düşmesine ise, kelimenin tam anlamıyla şok olmuştum. Sigara dahi içmeyen o genç kız, nasıl böyle bir esrarkeş şebekesinin doğal bir üyesi haline gelmişti de ben fark etmemiştim? Gözlerim kör olmalıydı. Kendimi bir an için aptal ve enayi zannettim. Gerçekten de bir enayiydim, hem de enayilerin en âlâsı. Epey zamandı, kendimi, insan hakları, adalet ve benzeri gibi kavramlarla, zavallı insanların savunmalarına soyunmuş sayıyordum. Hâlbuki dünyanın en zavallı insanı bendim. İnsanlara

büyüklik taslayıp, onları dışarıda bekleyen tehlikelere karşı uyarırken, can dostum esrarkeşlerin içinde, meydanlarda yerlerde sürünüyordu.

Can havliyle kendimi azgın bir nehir gibi akan trafiğin içine atmıştım. Karşı tarafa geçip, ona yetişmeliydim. Arabaların acil frenleri ve korna sesleri kulaklarımın zarlarını patlatıyordu. Aldırmıyordum ve akan trafiği allak bullak edip, karşı tarafa geçmeğe çalışıyordum.

Caddeyi tam yarılamışken, grubun hareketlendiğini gördüm. Ana caddeye küçük bir nehir gibi açılan sokağa doğru koşuyorlardı. Kız en arkadaydı. Koşacak güç kalmamıştı dizlerinde. Aldığı uyuşturucudan sersemleşmişti. Belki de bütün o olanlar ona bir rüya gibi geliyordu. Kendini rüyada hissediyordu.

Caddeyi geçmiştim. Biraz önce kızın sürüldüğü yerdeydim. Artlarında sadece betona sinmiş kan lekeleri bırakmışlardı. Demek ki kız yerlerde sürünürken bir yerleri sıyrılmıştı ve belki de yaralıydı.

Görünürde kimseler yoktu. O acayip giyimli adamları, karşıdaki sokak yutmuş olmalıydı. Kafamı kaldırıp sokağa baktığımda, sokak yuttuklarıyla doymamış bir canavar gibi ağzını açmış bekliyordu.

Ağzını açmış bekleyen canavara doğru, bir deli gibi koşar adım ilerliyordum. Sokakta, birbirlerinin hemen hemen aynısı gibi yapılmış eski binalar karşılıklı bakıyorlardı. Binalar arasında ilerliyordum ve soluğum duvarlarda yansıyor. Bazı binaların kapıları açıktı. İnsanlar, o günkü işlerini bitirmiş evlerine dönüyorlardı. Yüzlerine sinen günün bütün yorgunluğuna rağmen, evlerine dönmenin verdiği sevinç okunuyordu yorulmuş gözlerinde.

Yoktular, kaybolmuşlardı. Kim bilir şimdi nerelerdeydiler. Acaba kız kaçarken onlara kim olduğumu söylemiş miydi? Hâlâ onların peşinde olduğumu biliyorlar mıydı?

Köşeyi dönerken kan ter içinde kalmıştım. Nefes nefeseydim. Yavaşlamıştım. Yorgun yorgun yürüyordum. Artık hiç bir şey düşünemiyordum. Kafam bomboştu. Geri dönmek ve devam etmek arasında tereddüde düşmüştüm. Durmuştum. Derin derin nefes alıp, tam döneceğim sırada, onları tekrar görmüştüm. Sokağın diğer ucunda oturmuşlardı. Tekrar koşmaya başladım.

Az sonra, beni tekrar fark etmişlerdi. Onlar koşuyor, ben kovalıyordum. O dar sokakta kovalamaca oynuyorduk. Köyde oynadığımız saklambaç oyununu hatırladım. Bir nefeste onların biraz önce oturdukları yere varmıştım. Tekrar nefes nefese kalmıştım. Kafamı önüme eğmiş, derin derin nefes almaya çalışıyordum.

Tam o sırada, köşeye saklanmış o iki metre boyundaki boyalı füğüran önüme atladı. Elinde bıçak, üstüme üstüme yürüyordu. Çok korkmuştum. Ne yapacağımı bilmiyordum. Nasıl kendimi savunacağımı unutmuştum. Ellerimi kaldırmış geri geri gidiyordum. Çok geçmeden geri adımlarım bitmiş ve sırtım duvara değmişti. Jilet gibi keskin bıçak boynuma dayatılmış ve gırtlığının kesilmesi artık an meselesi olmuştu. Kaderim o esrarkeşin elinde yaralı bir kuş gibi hoplayıp zıplıyordu.

Adam benden en az otuz santim uzundu. Kafasının her iki yanını usturaya vurmuş ve ortasındaki saçları uzatmıştı. Sırtında at kuyruğu biçiminde uzun bir örük uzanıyordu. Her tarafına dövme yaptırmıştı. Vücudunun üzerine çizdiği onlarca vahşi hayvan resmi, onu yedi başlı bir canavara benzetmişti. Kulaklarına, burnunun deliklerine, kaşlarına halka şeklinde bir sürü büyük küçük alet takmıştı. Bıçağı tuttuğu sağ elinin dört parmağında birbirine yapışık demirler bulunuyordu. Burnundan soluyordu. Soluk almasıyla birlikte, burnundaki halkalar birbirlerine değip, uzaktan çalan bir Kilise çanı gibi sesler çıkartıyordu. Öndeki iki diş kırıktı. O yüzden peltek peltek konuşuyordu. Konuşurken yüzüme tükürük sıçırıyordu.

Avazı çıktığı kadar bağırarak üst üste durmadan yüzüme aynı sözleri tekrar ediyordu;

“Kızın peşini bırak, yoksa gırtlığını kesip, seni geberteceğim!”

Korkudan bana bir haller olmuştu. Bir iki kere ağzımı açtığımı hatırlıyorum, fakat bir türlü konuşamıyordum. Bazen rüya görüyorsun ya, rüyada ağzın kilitleniyor ve

konusamıyorsun, işte ben de tam öyle olmuşum. Konuşamıyordum. Biraz önce yüzüme hücum etmiş olan kan, geldiği gibi geri çekilmiş ve bir ölü gibi bembeyaz olmuşum. Yüzüm bir ölü yüzüne benziyordu. Rengi ile birlikte, yüz ifadelerim de silinmişti.

Canavar adam, gırtlığıma tuttuğu bıçağı çekerek, kocaman diziyle karnıma balyoz gibi bir darbe indirmişti. Olduğum yerde yığılmıştım. Midemin delindiğini ve bağırsaklarımın koptuğunu zannediyordum. Midem bulanmaya başlamıştı. Kusmak için öksürüyordum. Yığıldığım yerde, canavar adamın sokak ortasındaki ağır ağır yürüyüşünü, bir film seyrederek gibi, seyreliyordum. Adam, sakın sakın yürüyordu. Yürürken, elini kolunu sallıyordu. Yürüyüşü, bir kabadayı yürüyüşünden ziyade, bir katil yürüyüşüne benziyordu. Geridekini merak edip, bir kere bile arkasına bakmadan, gözden kaybolmuştu...

Eve geç dönmüştüm. Babam her zamanki gibi hâlâ dönmemişti ve kuytu barların karanlık köşelerinde içkisini yudumluyordu muhtemelen. Annem küçük pencerenin eskimiş perdesinin arkasında, beni bekliyordu. Geciktiğim için meraktan çatlayacaktı. İçeri girer girmez, dağınık ve donmuş halimi hemen fark etmişti. Nasıl fark edemezdi ki? Savaştan çıkmış bir haldeydim. Gerçekten de savaştan çıkmıştım. Hem de jilet gibi keskin bir namlunun ucundan son anda kurtulmuşum. Belki de tesadüfen.

Yorgun yorgun bir köşeye yığılmıştım. Annem acılı gözlerini üstüme çevirmiş, içinde bulunduğum durumun açıklamasını istiyordu. Hayatı baştanbaşa acılarla dolu olan kadına, canım kötü bir şey anlatmak istemiyordu. Hâlbuki birkaç zamandı kendi kendime, ona iyi haberler getireceğime dair söz vermiştim. Ama ne yapalım, kör talih bir kere peşimize düşmüştü, bizi bırakmıyordu. Acılarla yiyip bitirecekti bizi.

İşin belki de en acıklı ve en anlaşılmasız tarafı, annemin bütün bunları benden saklamasıydı. Beni üzmemek için o sırları aylarca saklamıştı.

Kaşla göz arasında ailemizde yeni bir yara daha açılıyordu. Bu yaranın açılmasında hepimizin suçu vardı. Suçluyduk elbette. Suçlu olduğumuzu anlamıştık ama iş işten geçmişti.

Yalvaran bakışlara dayanamadım. Anlatmak zorundaydım. Her zamanki gibi "Anne" diyerek başladım. Sesime ağır bir acı dolanmıştı. Durumu anlatırken, onun olaydan haberdar olmadığını düşünmüştüm. Onu da kendim gibi kandırılmış bir aptal sanmıştım. Hâlbuki yanlışmıştım.

"Sana kötü haberlerim var" diyerek ilk cümleyi kurmuşum. Sonra tekrar yutkunarak "Yani kız kardeşim Dilan için. Onu biraz önce şehirde bir esrarkeş grupla gördüm" dedikten sonra daha fazlasını anlatamamıştım. İçimden anlatmak gelmiyordu. Ortalığı bir suskunluk kaplamıştı. İkimizde susmuştuk. Sanırım ikimizde Dilan'ın o duruma düşmesinde payımızın olup olmadığını düşünüyorduk. Bu uzun suskunluk ve düşünce faslından sonra söz sırası O'na gelmişti.

"Uzun zamandır Dilan eve geç geliyordu. İlk başlarda her seferinde bir bahane uyduruyordu. Son zamanlarda ise susuyordu. Bir gün evde, değişik bir sigara içerken görmüştüm. Üzerine gittiğimde içtiği şeyin sadece basit bir sigara olduğunu ve onu da artık içemeyeceğini söylemişti. Çok acı çektiğim için, onun da benim gibi acı çekmesini istemiyordum. O yüzden, fazla üzerine gitmek istemedim. Sonraları bazen krizleri tutuyordu. Kriz tuttuğu zaman mutlaka evden çıkıyordu. Bir keresinde engel olmaya çalıştım ama engelleyemedim. Fenalaştı ve bırakmak zorunda kaldım.

Günden güne zayıflıyordu. Artık ne yıkanıyor, ne de saçlarını tarıyordu. Ne kadar sorsam, hastayım diyordu. Benimle konuşmak istemiyordu ve sürekli yalnız kalıyordu. Okulu terk ettiğinden beri sana karşı kendini devamlı suçlu hissediyordu. Senden bu yüzden kaçıyordu. Sen eve geldiğinde O odaya kapanıp, uyumaya çalışıyordu."

Annem bütün bunları anlatırken, yıllardır durmadan akan gözyaşları tekrar iki pınar gibi akmaya devam ediyordu. Önce gözlerini sonra da burnunu uzun uzun sildi ve ağlamaklı sesiyle;

“Ben nerden bileyim dışarıda eroin var, esrar var, bilmem ne var. Ben dilsiz sağır bir insanım. Ne dışarının seslerini anlarım ne dillerini ne de hallerini. Bu koca şehirde ne olup bittiğinden haberim yok” derken hıçkırıklara boğulmuştu.

“Dışarıda bir sürü şey var. Dışarısı onu iyi tanımayanlar için büyük bir tuzaktır. Sadece uyuşturucu değil, ortalıkta bir sürü tehlike ve hastalık dolaşıyor. Hergün bir sürü insan ölüyor.”

“Peki, oğlum bunlar vardı da, sen niye söylemedin, neden beni uyarmadın?”

“Ben senin kızının geç geldiğini, sarılmış sigaralar içtiğini, krizleri tuttuğunu nereden bilecektim. Sen bana bütün bunları anlattın mı ki ben de sana dışarıyı anlataydım.”

“Haklısın, diyemedim. Belki de seni üzmemek için söyleyemedim. Veya kız kardeşin için söyleyemedim. Ne bileyim gençtir ve sonradan aklı başına gelir diye düşünmüştüm.”

“Akli başına gelene kadar canı gidecektir.”

O gece yatamadık. Sabaha kadar Dilan’ı beklemiştik. Fakat o gelmemişti.

Kendimi suçlu hissetmeye başlamıştım. Belki de onu o halde gördüğüm için gelmemişti. Keşke gelseydi de o halde gelseydi diye defalarca içimden tekrarlamıştım. Babam geç saatlerde dönmüştü. Yine her zaman ki gibi sarhoştu ve içinde bulunduğumuz telaşı anlayacak durumda değildi. Hemen yatağına uzanıp, uyumuştı. Keskin bir alkol kokusu, ter kokusuna karışmıştı. Gecenin ilerleyen saatlerinde, sadece onun horlamalarını dinliyorduk.

Ertesi gün erkenden annemle birlikte durumu haber vermek için polise gitmiştik. Bir süre sonra saçları beyazlamış, yaşlı bir komiserin odasında oturmuş, ona başımızdaki bu yeni olayı anlatıyorduk. Komiser sakın sakın dinliyordu. Belli ki bu tür hikâyeleri daha önceden çok dinlemişti. Hem annemin söylediklerini çeviriyordum, hem de kendi şahit olduğum olayı detaylarıyla anlatıyordum.

Adam bütün söylediklerimizi dinledikten sonra, önce yüzümüze acı acı bakmış ve sonra bizi suçlayan bir tavırla:

"Her anne-baba çocuklarının yetiştirilmesinden sorumludur. Dünyaya getirdikleri çocuklarını yetiştirip, topluma kazandırmak onların görevidir. Burada iki durum söz konusudur; ya siz evde kıza çok baskı yaptınız, onu dövdünüz ve kız çareyi dışarıda, o serseri grubun içinde buldu, ya da kıza dışarıda olup bitenleri kavrattıktan, onu bir kuzu gibi sokaklara saldınız ve kurtlara kaptırdınız" demişti.

Sonra derin derin nefes alarak, bizden kız kardeşimin kimliğini istemiş ve inceledikten sonra, yorgun gözlerini bir daha üstümüze çevirmiş;

"Kız 18 yaşını doldurmuş. Kanunlara göre 18 yaşını bitiren herkes hürdür ve istediği yolu seçer. Kanunen hiçbir şey yapamıyoruz, üzgünüm" demişti.

Doğru ya kız 18 yaşını bitirmişti ve dilediği şekilde yaşayabilirdi. O artık öğretilmemiş bir yaşamı yaşıyordu. Bilmediği, bilmekte geç kaldığı bir yaşamı. O’nun gibi Avrupa’da yüzlerce genç kız ve genç erkek vardı. Hepsi de öğrenmedikleri o çirkin yaşama adımlarını attıklarında, batağa saplanacaklarını bilmiyorlardı. O fakir Kürt köylü çocukları, bir bir uyuşturucu gruplarının tuzaklarına düşüyorlardı. Anne babaları, yarın o karmaşık hayata adım atacak çocuklarının yetişmesini, sadece onların giyinmeleri ve beslenmeleriyle sınırlı tutuyorlardı.

Anne evde pişirdiği yağlı yemekleri onlara yedirerek görevini yaparken, baba, babalığını yapıp onları giydiriyordu. Dışarıda hangi hastalıkların dolaştığı ve hangi tuzakların kurulu olduğundan birçoğu haberdar değildi. Birçoğunun AIDS ve diğer bulaşıcı hastalıklardan haberleri olmadığı gibi, bunlardan nasıl korunacaklarını da bilmiyorlardı. Birkaç istisna dışında, hiçbir aile çocuklarının okuldaki durumlarını da bilmiyordu. Hatta birçoğu çocuklarının okula gidip gitmediklerini dahi kontrol edemiyorlardı. Dil bilmedikleri için, ne bir veliler toplantısına katılıyorlardı, ne de okul tarafından onlara gönderilen bir mektuba cevap yazabiliyorlardı.

Onlar, bu şehrin sağır ve dilsizleriydiler. Daha başlarına çok şey gelecekti ve onlar başlarına geleceklerden habersiz, yaşıyorlardı.

Komiserlikten ayrılırken, ikimiz de susmuştuk. Suçlu olduğumuzu anlamıştık. Fakat artık çok geçti. Ailemiz yaprak yaprak dökülüyordu. Dağları mesken tutan ablamın ardından, kardeşim Azad'ı kaybetmiştik ve şimdi de belki sıra Dilan'daydı. Diğerlerimizin akıbeti de hâlâ belli değildi. Bir türlü tutunamıyorduk. Elimizi attığımız her dal kırılıyordu

8. Havalandırma

O yeşil yüzlü bahar göç edip gitmişti. Yerini ise gri renkli yaza bırakmıştı. Doğa genç bir kız gibi yeşile boyanmış elbiselerinden soyunuyordu. Güneşin sarı saçlarında sararmış altın renkli elbiselerini giyyordu. O artık günün modasına uyarak dudaklarını sarıya boyatmış bir sevgiliydi. Günün tam ortasında, yelkovanı 12.00'yi kalp atışları eşliğinde vururken, güneşle buluşuyor ve onun kıpkırmızı, ateşten dudaklarını öpüyordu.

Doğanın güneşle seviştiği anlar birer izdihamdı. Böyle seanslarda, doğa, kendisini sarıp sarmalayan güneşin kolları arasında kan ter içinde kalıyordu. Çoğu zaman yem-yeşil saçları tutuşup, büyük bir yangına dönüşüyordu. Yaz boyunca kaç defa saçlarından tutuştuğunu kimse bilmiyordu. İnsanlar üzerlerine serpilen aşk ateşinden kurtulmak için, plajlara koşuyorlardı.

İşte o gün yine doğanın güneşle randevusu vardı ve birazdan saatler 12.00'yi vurduğunda, doğa bir daha güneşin kızgın dudaklarını öpecekti. Biz ise o olağanüstü sevişme anına şahitlik yapacaktık.

Sevgililerin buluşmasına doğru durmadan ilerleyen zamanın gemisindeydik. O evhamlı yolculuğumuzda saçlarımızı denize taramış, derin mavilikleri seyrederken, bir yandan da kalp atışlarımızı dinliyorduk. Sonra ani bir hareketle Eylem yerinden kalkmış, küçücük yumuşak elleriyle terleyen ellerimi avuçlamış ve kömür karası gözleriyle bana tekrar şiirler okumaya başlamıştı. O büyülü sesle kendimden geçmiş, güneşin doğayla olan randevusunu unutmuş ruhumun derinliklerinde geziniyordum. Ruhum terapiden geçiyor gibiydi.

Bir anda ortalığa yayılan J.Prévert'in "Embrasse-moi" şiiriyle irkildim. Sanki yüreğim parçalanıyordu. Eylem tam karşımda, ellerimi tutmuş ve kömür karası gözleriyle, gözlerimi hapsetmişti. Eski bir melodi gibi yankılanan sesi, ayaklarımızın dibindeki dalgalara eşlik ederek, kıyıdan uzaklaşıyordu;

Serre-moi dans tes bras
Embrasse-moi
Embrasse-moi longtemps
Embrasse-moi
Plus tard il sera trop tard
Notre vie c'est maintenant..

İlk defa birbirimize sarılmıştık. Hayatın yaman çelişkilerine kalbim dayanamamış ve onun kollarında gözlerim yaşarmıştı. Sonra Eylem ellerimi tekrar avuçlarının içine almıştı. Tir tir titriyordum.

Ona belki de yakın zaman da yaşadıklarımızı anlatmaya hazırlanıyordum. Kafamda onlarca soru işareti birbirini takip ediyordu. Nereden başlayacağımı bilemiyordum. Kararsızdım. Sanki birileri beni, o sarhoş duyguların âleminden çekip çıkarmaya çalışıyordu.

Peki, bu kimdi? Acaba o ses miydi? Hayır, o ses olamazdı. Çünkü o ses sadece bana duygularımı hatırlatıyordu.

Yakın zamanda yaşadıklarım, davetsiz birer misafir gibi boğazıma kilitlenmişlerdi. Önce kız kardeşim ve boyanmış o canavar heykel, sonra annem, gözlerime bakıyorlardı. Kız kardeşim ağlamaklıydı. Fakat katil adam onu bırakmıyordu. Annem'in gözleri ise her zaman olduğu gibi yine acılarla dolmuştu.

İçimi bir zehir küpüne dönüştüren bütün bu acıları Eylem'e anlatıp, ondan panzehir olmasını isteyecektim.

Ağzımı ilk olarak bunun için açmıştım. Açık duran ağzımdan, içimi kemirenleri kusmak istemişim. Olmamıştı. Zehir yükünü yüklenmiş kelimeler, birer birer boğazımda düğümlenmişlerdi. Onlarca, hatta yüzlerce kelime birbirini boğazlamışlardı. Günlerdir taşıdıkları zehir yükleri altında ezilmiş, kan-ter içinde kalmış kelimeler, amansız bir figan koparıyorlardı.

Boğazımda koparılan fırtınalara dayanacak gücüm kalmamıştı ve günlerdir önlerine çektiğim bentleri söküp, onları zincirlerinden boşaltmak için çabalıyordum.

Eylem ortaya atılıp çabalarımın önünü kesmişti.

Anlatacaklarımı anlamış olmalıydı. Yüzümdeki acıları, kederleri okumuş olmalıydı ki işaret parmağıyla dudaklarıma dokunarak, "sus" demiş ve "lütfen sus, yalvarırım sus, anlatma, seni kahredenleri, senin boğazını boğazlayanları, senin nefesini tüketenleri. Seni kahreden acılar, beni öldürür" demişti.

İkimizde susmuştuk. Sanki yorulmuştuk. Korkmuştum. Anlatmaktan vazgeçmişim. Artık anlatmak gelmiyordu içimden. İşte tam o sırada, bana yeni bir şiir okur gibi tekrar seslenmişti;

“Lütfen bana çocukluğunu anlatmaya devam et. Oynadığın oyunları, arkadaşlarını, sevinçlerini, korkularını anlat. Beni büyüleyen o çocukluğunu anlat. Bana bugünü değil, dünü anlat. Beni daha tanımadığın o dününü. Seni buralara savuran dününü. Seni dünden tanımak istiyorum.”

Bir suçlu gibi önüme eğdiğim yorulmuş gözlerimi kaldırmıştım. Bu sefer sıra bende idi. Hemen Eylem’in karşısına geçmişim. O ufacık ve yumuşak ellerini terlemiş avuçlarıma sürerek maziye dalmıştım. Bir imamın okuduğu ayetler gibi çocukluğumu tekrar okumaya başlamıştım. İstanbul’u anlatıyordum. Daha doğrusu İstanbul’un kendisi değil de, onun içinde kıvrılıp bin bir dala ayrılan o çilekeş hayatımı anlatıyordum:

Şehrin kocaman varoşlarında Ali’nin iki odalı evinde, tam on kişi yaşamaya kollarımızı açmıştık. Daha doğrusu, eskiden o iki gözlü, kibrit kutusu gibi gecekondur evde beş kişi yaşıyordu. Beşte biz zorunlu misafir sıfatıyla onlara katılmıştık, on kişi 30 m²’lik evde yaşamaya dört elle sarılmıştık. 10 m²’lik odalarda beşer kişi, kişi başına iki m², geri kalan 10 m² ise, tuvalet, mutfak ve küçük bir banyodan ibaretti.

Yaşadığımız yer, İstanbul’dan kilometrelerce uzaktı. Şehre çamurlu ve dolambaçlı yollarla bağlanıyordu. Hafif bir tümseğin üstünde alelacele inşa edilmiş küçük bir ev bize kapısını açmıştı. Mertliği tutup, kapısını ardına kadar açan ev, güneşin doğuşuna bakıyordu. Güneşin yoluna bir bekçi kulübesi gibi dikilmişti ve onu gözlüyordu. Yağmurlu ve bulutlu günler hariç, güneşin her doğuşuna o ev tanıklık yapıyordu. Belki de her sabah, uzaktan iki gözü gibi görünen, o iki penceresini güneşe açarak, ona duaya durup ve yine uzaktan ağzı gibi görünen o ahşap kapısıyla yeryüzünü aydınlatan, ısıtan, o büyük güce :

« Ey zifiri karanlıkları aydınlatan, tabiatı canlandıran, rızkları dağıtan, altın saçlı yüce güneş, sen bu evin içindekileri koru, onlar sana emanet » şeklinde seslenirdi.

Hani ülkelerin veya şehirlerin yüzölçümü yapılırsa, kişi başına düşen m² hesaplanır ya, o evde bana da 2m²’lik bir alan düşmüştü. Bir mezar kadar.

Daha hayattayken bir mezarda yaşıyordum. Yani görüyordum, duyuyordum, bakıyordum, anlıyordum, ağlıyordum, üzülyordum, kızılıyordum, ama bir mezarda yaşıyordum. Canlı canlı 2 m²’lik bir alana hapsolmuştum. Sadece ben mi? Hayır, bizim evdekiler mi? Hayır. Peki kimler yaşıyordu bu mezarlarda? Varoşlarda yaşayan hemen herkes.

Peki nasıl yaşayacaktık? Ne ile yaşayacaktık? Yani şu meşhur ‘ekmek’ var ya, onu nasıl kazanacaktık?

Önce babam bizi kurtarmaya soyundu. Yağlı güreş yapan bir pehlivan gibi soyundu. Her sabah kızıl bıyıklarının uçlarını İspanyol boğalarının boynuzları gibi, gül yağıyla tutturarak evden çıkıyordu. Tabii ki iş aramak için. Akşama kadar onun iş bulması hayaliyle

biz evde kalanlar düşünüp dururken, meğer o kuytu kahve köşelerinde, sigara dumanının eşliğinde kumarın tadını çıkartıyormuş.

Çok geçmeden babamın foyası meydana çıkmıştı ve annemle o olağan kavgalarına tekrar başlamışlardı. İşin garip tarafı, annem her ne kadar bağırp çağırmaktan bir şey kaybetmemişse de, iktidarı ona biraz kaptırmış gibi görünüyordu. Babam ise güçlenmişti ve artık annemi takmıyordu.

Yaşadıklarımız, annemin direncini kırmıştı. Ben ve kardeşlerim, daha önce korktuğumuz o yiğit annemizin durumunu anlamıştık ve eteklerinden tutup, bırakmak istemiyorduk. Hatta yine bir akşamüstü, bıyıkları ütülü olarak eve geç gelen babam, annemle rutin bir iş yapar gibi tartışmış ve bu tartışma esnasında, ilk defa hızını alamayarak annemi tokatlamaya başlamıştı. Cefakâr kadın, hemen işin vahametini anlamış ve hiç sesini çıkartmadan, köşesine çekilmiş, ağlamaya başlamıştı. Üzüntüler denizine dert yetiştiriyordu sanki.

Aylarca zavallı ev sahibinin ekmeğiyle beslenmiştik. Boğazımızdan geçen ekmeği o vermişti. Yani her gün zorluklarla savaşıarak eve getirdiği ekmeği de bizimle bölüşmüştü. O hep lafta söylenen, slogan olarak atılan ve ideolojik sistemlerin felsefesi olan "ekmeği kardeşçe bölmek" felsefesinin biz pratiğini yaşamayı başarmıştık. Daha doğrusu, işin mimarı ev sahibimizdi. O başarmıştı bunu.

Günün birinde, çamurla kaplı toprak sahada mahallenin çocuklarıyla top peşinde koştururken, boyacılık mesleğini tanıdım. Ayakkabı boyacılığı yapabileceğimi ve çalışıp para kazanabileceğimi fark ettim. Önümde yuvarlanan çamurla sıvanmış top şekil değiştirip küçük bir boyacı sandığına dönüştü. Çamurlar içinde yerde duran sandığı omuzladığım gibi sahanın içinde tur atmaya başlamıştım.

Ben hariç diğer 21 futbolcu arkadaşım, sıraya dizilmiş ayakkabılarını boyatmak istiyorlardı. Sonra en öndekinin önüne çöktüm ve ayaklarında her biri kocaman kocaman duran, cam gibi parlayan ayakkabıları boyamaya başladım.

Biraz önce yırtık pırtık elbiselerle çamur içinde top koşturan arkadaşlarım tamamen değişmiş, her biri kravatlı, kostümlü, işi gücü olan birer delikanlıydılar artık. Boyadığım her ayakkabı başına, deste deste para alıyordum....

Son kalan ayakkabıyı boyarken havaya kaldırdığım sağ elimin işaret parmağı, gerçeğin perdesine takıldı ve onu ortadan yırttı.

Önce yırtılmış yere gözlerimi dayayarak, bir süre gerçeği seyrettim. Gerçeğin öbür yakasından onu seyretmek bana acayip geliyor, içimdeki acı alevlerini gürleştiriyordu.

Sonra her iki elimin ön parmaklarıyla ortadan yırtılmış gerçeğin perdesini ikiye ayırdım ve az önce terk ettiğim mekâna geri döndüm. Gerçeğe ayak basar basmaz, hâlâ çamur içinde arkadaşlarımla top koşturduğumu fark ettim...

Gerçeğin öbür yakasında keşfettiğim meslek capcanlı belleğimde duruyordu. Eğilip ellerime baktım, ellerim az önce boyadığım ayakkabıların boyasıyla kararmıştı sanki. Hiç vakit kaybetmeden koşar adım eve döndüm.

Ertesi gün ilk defa sırtımda boya sandığıyla sokaklara çıkıyordum. Ve ekmek peşindeydim. Bütün boyacılar;

"Boyiyalım, boyiyalım abiler. ayna gibi olmazsa bedeva" diye bağırp, müşteri toplarken, ben susuyordum. Susmama rağmen, o gün üç çift ayakkabı boyayarak eve iki ekmek getirmiştım. Annemin gözleri, elimdeki ekmekleri görünce akan nehirlerle dönüşmüşlerdi.

Artık evin tek umuduydum. Sabah erkenden evden çıkıp ve sokaklarda;

"Boyiyalım abiler" diye bağıra bağıra akşamı getiriyordum. Ayakkabıları boyarken adeta o küçücük ellerim küsmesinler diye onları da boyuyordum. Artık ayakkabı boyası da benim vücudumun bir parçasıydı. Saçlarım nasıl doğal olarak siyahsa, ellerim de doğal olarak laciverti.

O “boyiyalım ağabeyler” diye bağıırıp gezdiğim sokaklarda, bir gün simitçilik mesleğini keşfetmiş ve simit satmaya karar vermişim.

Hemen ertesi gün kafamın üstünde simit tepsisi ile bu sefer "simitçiii" diye bağıırarak geziyordum. Sonra “simitçi” kelimesinin önüne “sıcak” sıfatı da eklendi ve bu bir zaman böyle devam etti.

Gel zaman git zaman, tanınmış bir simitçi haline gelmişim. İstanbul'un bir çok sokağını, caddesini, çarşısını, pazarını karış karış gezerek simitlerimi satıyordum. Babam ise uyuz gibi dumanlı kahve köşelerinde, hiç olmayan parasıyla hâlâ kumar oynuyordu.

Günün birinde akşama doğru, tepsimde kalan son üç beş simiti satmak için girdiğim kahvede babamla göz göze gelmişim. Keşke girmeseydim o kahveye de o rezalete tanık olmasaydım. İnsanın bir şeyleri duymasıyla, aynı şeylere tanık olması arasında bazen uçurumlar vardır. Babam, kendisi gibi pos bıyıklı üç adamla birlikte üstlerini sis gibi örten sigara dumanı içinde kâğıt oynuyordu. Beni görünce suratının rengi değişmiş utanmıştı. Bende utanmışım. Kendimden mi yoksa ondan mı utandığımı bir türlü anlayamamışım. Simitleri satmaktan vazgeçip, girdiğim kapıdan geri dönmüştüm. Dışarı çıktığımda içimi garip bir sıkıntı kaplamış, canım kalan simitleri satmak istememişti. O akşam öylece eve dönmüştüm.

Kırda açan Newroz çiçeklerinden fazla haberimiz olmasa da, Newroz'u kutlayacaktık. Hem de artık köydeki toprak damların üstünde, ufacık bir ateş yakarak değil, koca şehrin göbeğinde, büyük ateşler yakarak "azadi" diye bağıracaktık.

Ekmeğin ucundan bir kere tutmuştum ya, onu artık bırakmak istemiyordum. O gün Newroz'a katılmak için tepsime her zaman sattığımın iki katı simit dizmişim. “Hem Newroz'u kutlar hem de simitlerimi satarım” diye keyifleniyordum.

Saatlerce süren mücadeleden sonra polis kordonu altında boynu bükülmüş Newroz alanına girmeyi başarmışım. Katılanlar, bayramın heyecanı ile polisin korkusu arasında gidip geliyorlardı. Simitlerimin pek rağbet görmemesi bundan olsa gerek. O korku ve heyecanda kimsenin boğazından kuru simit geçmemişi.

Çok geçmeden meydan kalabalıklaşmıştı. Kadınlar "tillilli" çekerek, şarkı söylüyorlardı. Alev alev tutuşan gür Newroz ateşinin üstünden yanan petrol kuyusu gibi dumanlar yükseliyordu. Newroz ateşi lastik ile yakılmıştı. Her tarafı yanık lastik kokusu kaplamıştı.

Newroz kıyafetleri giymiş bir sürü genç kadın, koyunlarından çıkardıkları "yeşil sarı kırmızı" renkli bayrakları kaldırarak, hep bir ağızdan "biji azadi" diye "yasa dışı sloganlar" atıyorlardı.

Bende bir anda heyecana kapılıp sloganların yasadışılığını unutarak farkında olmadan onlara eşlik etmişim. Bir anda kendimi köyümüzdeki o unutulmaz gecede sanmışım.

İşte olanlar da o zaman olmuştu. Kıyamet o zaman kopmuştu. Yüzlerce polis avuçlarında sıktıkları coplariyle "özgürlük" diye bağıranları coplamaya başlamışlardı. Coplar törendeymiş gibi aynı ritimlerle, aynı aralıklarla, aynı şiddetle, aynı hırsla inip kalkıyor ve copların bu gösterisine çığlıklar eşlik ediyordu.

İlk koşuşturma sırasında yere düşmüştüm. Alanda koşuşturanlar beni ve simitlerimi çiğneyerek geçiyorlardı. Bir anda nefesimin tükendiğini hissetmiş ve boğulacağımı sanmışım. Başımı çamurun içinde çiğnenmiş simitlerimin üzerine koyup, sonumu beklemişim. O an susamlı simitlerimin sıcak kokusunda açlığımı hissetmişim. O cehennem ateşinin ortasında kuduran açlığımı, simitlerin sıcak kokusuna bastırılmışım.

Bir tanesini dahi yemeye kıyamadığım güzelim simitlerim ayaklar altında çiğnenmişti. İşin o kadarıyla kurtulacağımı sanmışken, bir anda copların yağmur gibi üzerime geldiğini gördüm. Coplar kafama, yüzüme, burnuma ve vücudumun her hareketinde açıkta kalan muhtelif yerlerime isabet ediyor ve değdikleri ağır bir acının ardından adeta uyuşturuyorlardı.

Newroz bayramını kutlarken maruz kaldığım cop seremonisinden sonra karga tulumba yerden alınıp polis arabasına atılmıştım.

Gününün moda deyiimi ile "gözaltına" alınmıştım. Bana eşlik eden herkes gibi, benim de yüz ve gözlerim patlamış, adeta savaştan kurtarılmış bir gaziye dönmüştüm. Patlamış gözlerimle çevremdeki suskun patlatılmış gözlerle ve morarmış, bazıları kanamış yüzlerle bakıyordum.

Hepimiz karakola götürüldük. O gece sabaha kadar ağladım. Benden büyük olanlar, ayakları birbirine bağlandıktan sonra işkenceden geçirildiler. Falakalarda avazları çıktığı kadar bağırlarken, yanımdakilerle birlikte aynı acıyı hissediyor ve irkiliyorduk. Bu arada bende defalarca tekme tokat onlara göre hafif sayılacak bir dayak töreninden geçtim.

Sabah erkenden, yüzüme konuk olan yara berelere bakılmadan, diğer yaşlıtlarım gibi kulağımdan tutularak karakoldan dışarı atıldım. Benden büyüklerin işkence seansları ise devam ediyordu. Hayatımda ilk defa o gün küçük olduğuma sevindiğimi hatırlıyorum.

Eve döndüğümde, annem beni sulu gözlerle karşılamıştı. Gece boyunca uyuyamamış ve gözlerini Dicle ve Fırat'a kayık yapmıştı.

Babam da kahveye gitmemiş beni bekliyordu. Buna ayriyeten sevinmiştim. Gözaltında bana ne yapıldığını bildikleri için, hiç kimse bir şey sormamıştı. Ben de anlatmamıştım. Vücudumdaki ağırlarla ertesi güne kadar derin bir uykuya dalmıştım. Uyandığımda yeni bir gün başlamıştı. Her doğan yeni günde, yeni bir umut aramak için, hiç bir şey olmamış gibi, simit tepsisiyle yeniden sokaklara tekrar düşmüştüm.

Az sonra, pazar yerinde;

"Taze simit var" diye bağıırıyordum.

9. Havalandırma

Mesken tuttuğumuz maviliğe gözlerimiz alışmıştı. Karşımızda sonsuzluğa doğru uzayıp giden koyu derin maviliğin karşısında, Eylem, saçlarını sermiş ve kıyıya hep aynı ritimle vuran dalgaları okşayan serin rüzgârda tel tel tarıyordu. Kulaklarımızı eski bir melodi dolduruyordu. Bense Eylem'in gözlerinin içine kilitlenmiş, adeta kendimi kara elmas kuyulara hapsedmişim. Gönüllü olarak kendimi zincire vurmuştum.

İşte tam o zaman, yani kendimi zincire vurduğum an, zamanın durduğuna şahit olmuşum. Sonsuzluktan gelen ve sonsuzluğa giden zaman tüneli, o an durmuştu. Belki de benim gibi durmadan yanan kara elmas kuyularına kilitlenmişti kendini. An da yanıma hapsolmuştu. Zamanın akışının, kendini terk ettiği bu mekanlaşmış anda herşey bir an için asılı kalmıştı.

Karşımızdaki deniz, artık duvarda asılı duran, Picasso'nun fırçasından çıkan bir yağlı boya tablosuydu. Bende ve Eylem ile tablonun bir köşesinde oturmuş ayaklarımızın dibinde sonsuzluğa doğru uzanan maviliği seyre dalmıştık. Bu mest edici maviliğin üstünde bir kaç pamuk pamuk beyaz bulutlar seyrek aralıklarla kendilerini göğün tavanına görünmez yağlı iplerle asmışlardı. Her biri toplu idam edilmiş bir isyan elebaşları gibi donup kalmışlardı. Kanatlarını çırpmış bir grup martı maviliklerden bir karış yukarıda uçuşup duruyorlardı. Kısırak gibi şaha kalkmış son dalgalar da intihara gelen balinalar gibi kıyıya vurup vurup parçalanıyorlardı. Zamanı yitirmiş doğa, öksüz bir çocuk gibi ölmüş gözlerle bize bakıp sabırsızlanıyordu.

Nefesim durmuştu. Kalp atışlarım giderek kayboluyordu. Zamansızlık öyle uzayıp gitse kesin kıyamet kopardı. Şaha kalkmış dalgalar bentlerini aşp, bizi alıp götürecek gibiydi. Önce bizi, sonra da o yaşlı kenti boğazlayıp boğacak gibiydi. Nedenini bilmediğim bir şekilde o an o kadim kentin öylece sulara gömülüşünü hayal ettim. Sonra dünyanın dört bir yanından, insanlar gemilerle gelip, denizin altında kalmış bu kenti keşfederken bizim efsanemizi de öğreneceklerdi.

Ama o şehri sulara gömülmüş olarak hayal etmek garip bir acı veriyordu insana. Halbuki efsanelerde sular altında kalmış şehirlerden konuşulurken hiçde böyle bir acı duygusuna kapıldığımı hatırlamıyordum. Ama şimdi efsaneleşmek hiç de imrenilecek cazip bir hikaye gibi gelmiyordu bana.

Sonra birden bire zincirleri kopararak hapsediğim yerden fırladım. Zamanın içinde yürüyordum. Zaman beni yürütüyordu. Derin derin nefes alıyordum.

Eylem'in karşısına geçtim. Yüzümdeki utangaç çizgilere aldırmadan, onlara kulaklarımı tıkayarak, çocuk eldivenleri gibi bileklerinde duran incecik ellerini avuçladım. Avuçlarıma sürünen beyaz pamuklu eldivenlerin sıcaklığını yüreğimde hissettim. Yüreğimi saran ateşin eşliğinde yüzlerce kelime boğazıma takıldı. Kulaklarım sağır, gözlerim sarhoş gibi bakıyorlardı. Kıyıya aynı ritimle vuran, nazlı dalgaları okşayan rüzgârın eşliğinde, kelimeler ağzımdan ardı ardına dökülüyordu. Dökülen kelimeler önce peş peşe sıralanıyor ardından dizelere diziliyorlardı;

Akdeniz'de başlar gecelerim.

Kaç zamandır

Gözlerinin deryasında, buluşurum özlemlerimle.

Dünyanın bütün çiçeklerini;

papatyalarını, lalelerini,

kan kırmızı karanfillerini topladım sana.

Sen mi yıkadın Akdeniz'i gözlerinle,

yoksa gözlerinden mi aktı Akdeniz,

Söyle esmer kız!

Terli avuçlarımin içine hapsettiğim o iki pamuk el, uçmak için kanat çırpıp birer kuş yavrusu gibiydiler. El sahibinin yanakları ıslanmıştı. Durmadan burnunu çekiyordu. Birazdan ayağa kalkmış, sahnenin tam ortasında, binlerce seyircinin önünde, acıklı bir sahneyi oynayan iki tiyatro oyuncusu gibiydik.

Yüzüme düşen bakışlar bana « anlat » diye yalvarıyorlardı. Hala çocukluğumu istiyorlardı benden. Şiirimle büyülenen peri kızı kaldığım yerden devam etmemi istiyordu. Ben nasıl kırabilirdim O'nu:

İstanbul'un sokaklarına bir tek ayaklarım alışabilmişti. Bazen benden habersiz beni omuzlarına alıp, onlarca sokaktan geçiriyorlardı. Ama onların yürüyüşlerinden, geçtikleri sokakları birer birer tanıyordum. Hangi sokakta nasıl yürüyeceklerini ve nerelerde duracaklarını adım gibi biliyordum.

Ayaklarımin bir gün o sokaklardan kesileceğini bilmiyordum. Sokaklara açılan yürüyüşümün ömür boyu sürecek bir yürüyüş olduğunu düşünüyordum. Her günün, ilk ışıklarını arkama alarak çıktığım ömür yürüyüşleri sürerken, ben durmadan gecekond mahallemizde birilerinin eksileceğinin hiç farkında değildim.

Ancak günün birinde evimizde ömür yürüyüşü tartışılırken mahallemizde eksilenleri fark ettim. Her gün birileri çekip gidiyordu.

Bizde çekip gitmenin tartışmasına girmiştik.

Babam ille de ;

“Biz de bu mahalleden eksilenlerin peşinden gideceğiz” derken, annem;

“Yok, asla” diyordu.

Yoksul hanemizde sürüp giden bu tartışmaların seyircileri de vardı. Her iki aktör sahneye çıkıp tartışmayı oynadıklarında, seyirciler sahnenin hemen yanı başında yere diz çöküp, meraklı gözleriyle onları izliyorlardı.

Tartışma oyununda heyecan giderek artıyordu. Oyuncular birbirlerini ikna etmek için ellerinden geleni yapıyorlardı.

O gün yeni bir tartışmanın tekrar başlamasıyla, biz seyirciler tribünde yerlerimizi çoktan almış bekliyorduk. Her zamanki gibi üç seyirciydik: ben ve kardeşlerim.

Sahnenin sağına ve soluna dikilmiş oyuncular da konuşmadan birbirlerine bakıyorlardı.

Sahnenin sağında annem yer alıyordu. Gözlerindeki siyah boncuklar kaybolmuş, buz tutmuş saydam iki camdan rakibine bakıyorlardı. Burnundan soluyordu ve her soluk alış verişinde, adeta burnunun direği titriyordu. Kar yağmış saçları, kar beyazı tülbindenin altında sıraya dizilmiş buz saçakları gibi uzanmışlardı. Yorgundu ve yorgunluktan kolları birer sarhoş gibi önüne düşmüş, boşlukta sallanıyorlardı.

Sahnenin diğer tarafında ise babam duruyordu. Hareketli gözlerini durmadan rakibinin üzerinde gezdirip, gülyaağı ile tutturulmuş bıyıklarının altından arada bir hin hin gülüyordu. Her gülüşü, öne çıkmış, kimisi dökülmüş, sigara dumanıyla sararmış dişlerine takılıyordu. Bu şeytani gülüşlerle rakibini tuş edeceğini iyi biliyordu. Sanırım böyle yorgunluktan ayaklarının bağı çözülmüş gibi duran rakibinin üstüne üstüne gitmesi de bundandı.

Rakibinin üstüne giderken, sarı bir mağaraya benzeyen ağızda bir tutam şeytani gülüşle birlikte bir sürü sihirli kelime de dökülüyordu. Yorgunluktan düşünce sistematığı dağılan rakibi de kendini ortalıkta yayılan bu kelimelerin sihrine kaptırmış gibiydi.

Babam:

“Adamla konuştum, haftaya gidiyoruz. Avrupa'ya gidiyoruz” derken Annem susuyordu.

Babam ise suskunluğa aldırmadan aksine bu onun suskunluğundan daha da istifade ederek;

“Neden bu kadar burada kalmayı istiyorsun? Köyümüz yakıldı, geri dönemeyiz artık. Burada da ne evimiz barkımız, ne işimiz, nede aşımız var. Senin ısrarlarını anlayamıyorum. Bak herkes gitti. Biz niye gitmeyelim ki?”

Annem hâlâ susuyordu. Belki de konuşacak kelime bulamıyordu. Ne diyebilirdi ki? Yani evimiz mi var? İşimiz, aşımız mı var? Köyümüze mi döneceğiz diyecekti? Diyemezdi, çünkü bunlardan hiç biri yoktu.

Babam suskunluktan dilini yutmuş annemi tuş etmişti. Savaş meydanında savaşı kazanmış muzaffer bir Napolyon şövalyesi gibi her iki elini avuçlarında birleştirip kararı açıklamıştı babam:

“O halde hazırlanın, haftaya yolcuyuz. Adamla konuşmaya gidiyorum.”

Annem taş kesilmiş, saydam gözlerle ona bakıyordu. Sanki ilk defa yeniliyordu. Yenilginin acısı vampir gibi yorgun vücudunda tükenmeye yüz tutmuş kanının son damlalarını emiyordu.

Babam zafer sarhoşluğuyla, ortalığı gürültüye boğan bir marş eşliğinde sahneyi terk ediyordu.

Sahnenin sonunda, evimizde artık gitme hazırlıkları başlamıştı. Gitmeye gün sayıyorduk. Her birimizin kucağında, ası astarı olmayan hayaller durmadan büyüyordu. Büyüyen hayallere tutunmuştuk ve ayaklarımız giderek yerden kesiliyordu. Hayallerimizin kanatları altında, o tarihi şehir üzerinde uçuyorduk.

Uçarken, bütün şehri kuşbakışı ile görüyordum. Boğazlar, asma köprüler, minareler, yollar, gökdelenler, ormanlar, denizler, ayaklarımın altındaydı.

10. Havalandırma

Bir yaz sıcaklığında buluşmuştuk. Üzerimize durmadan yağan kızgın sıcaklar, bedenlerimizi kan ter içinde bırakmıştı. Yüzlerimizde biriken boncuk boncuk terler, gözyaşları gibi yanaklarımızı ıslatıp akıyorlardı. Akan ter ırmaklarında yıkanıyorlardı..

Eylem, kızgın sıcakları ortalığa seren güneş gibi kızgındı. Gözleri birer kan çanağına dönmüş, burnundan soluyordu. Bakışları bıçak gibi keskindi. İlk defa o kömür karası gözlerinden, gözlerimi kaçırmıştım. Korkmuştum.

Buluşmamız kocaman bir sessizliğin gölgesinde başlamıştı. Uzun süre üzerimize çöken o uğursuz sessizliğin ağırlığı altında kalmış, ezilmiştik. Konuşamıyorduk. Belkide dillerimiz dönmüyordu. Bu sessizliğin gölgesinden kurtulmak için durmadan yürüyorduk.

Soluk soluğa kalıncaya dek yürümüş, kan ter içinde kalmıştık. Sanki bir yere varmak için acelemiz vardı da, ondan bu kadar hızlı yürüyorduk.

Ne kadar yürüdüğümüzü bilmiyorduk. Kim bilir belki de hayatımızın en uzun yürüyüşünü yapıyorduk.

Son nefeslerimizi de harcayarak ayaklarımızın altında sessiz sedasız duran tepeyi tırmanıyorlardık. Son adımlarımız son nefesimizde tükendiğinde tepeyi aşmıştık.

Soluk soluğa kaldığımız noktada duran ve bizi ateş saçan gözleriyle selamlayan güneşle karşılıklı bakışıyorduk. O an koştuğumuz maratonun sonuna geldiğimizi anladık. Çünkü ayaklarımızın altında kireç taşlarıyla yerlere kocaman bir “FINISH” çizgisi yazılmıştı. İşte tam orada, maratonun bittiği yerde güneşin huzurunda hazır olda durmuştuk. Başlarımız göğe değişiyor gibiydi. Sanki güneşten bir işaret bekliyorduk.

Çok geçmeden beklenen işaret gelmişti. Güneşe bakmaktan kızaran bakışlarımızı birbirimizin üzerine çevirmiştik. Eylem’in yüzündeki şimşekler dağılıp gitmişti. Dağılan şimşeklerin yerini yorgunluk almıştı. Belki de maraton koşmanın yorgunluğuydu bu. Yorgun yüzüyle bana bir şeyler söylemek istiyordu. Söylemek istediklerini, gözlerinden bir falcı gibi okumuştum.

Birazdan Eylem ağzını açacak ve bana yeni bir haber verecekti. Haber olumsuz olmalıydı. Çünkü haberin olumsuzluğu da gözlerinde yazılmıştı.

Eylem bu haberi verirken, yine alnını kırıştıracak ve kırışan alnı ile birlikte, kara gözlerinin üstünde birer yay gibi duran kaşları, karşı karşıya kalmış iki hilal gibi bir süre bakışıp kalacak ardından o tıpatıp biri birinin aynısı olan hilaller, alnında duran kırışıklıklarla birleşip, serin bir sabah rüzgârında sahile vuran paralel dalgalar gibi birbirlerini takip ederek kıyıdan uzaklaşacaklardı.

Eylem:

"Dün akşam Nur’la telefonda konuştum. Bu hafta sonu dönecek" demişti.

Nur yaz tatili için ailesiyle birlikte bir kaç gün önce Türkiye’ye gitmişti. Tatilini yarıda kesip, hemen döneceğine göre önemli bir vaka söz konusu olmalıydı.

Söylenen cümleye karşı bir şeyler fısıldamak zorundaydım. Çünkü Nur o cümleden sonra durmuştu. Nefesi kesilip boğulan biri gibi yüzüme bakıyordu. Benden “ha öyle mi, neden? Ne oldu da hemen dönüyor? Bir aksilik mi oldu?” gibi en az bir veya bir kaç soru cümlesi söylememi bekliyordu.

Bunlardan veya bunlara benzer bir soru sorsam, Nur kaldığı yerden devam edecekti.

Sonunda beklediği soruyu sordum. En kısa soruyu tercih ettim. Ağzımdan çıkan tek kelimelik soru cümlesine, yüzümdeki şaşkınlık da eşlik etti;

“Neden?” diye sorduğumda gerçekten de şaşırmıştım, Nur’un o kadar istekli gittiği ülkeden bir kaç gün içinde apar topar dönmesine. Bu genç kızın ismi nedense bana hep İslam dünyası ve Müslümanların sorunlarını hatırlattığı için, ilk başta dönüşün böyle bir sorundan

kaynaklandığını düşünmüştüm. Belki de orada umduğunu bulamadığı için dönüyordu. Geri döner dönmez de, yine benimle tartışmaya devam edecek ve kesin bu sefer;

“Türkiye’de din sorunu da en az Kürt sorunu kadar karışık. İstanbul’dan Yozgat’a kadar tam 112 kişiyle karşılaştım ve her 112 kişiye din ve ibadetle ilgili sorunlarını sordum. Aldığım 112 cevapta da herkesin koynunda birer sır gibi saklanmış sorunlar olduğunu gördüm. Türkiye adeta bir sorunlar deniziymiş. Kürtlerin, Alevilerin, gayrimüslimlerin, solcuların yanında İslamcılarında sorunları olduğunu görünce şaşırdım. Bunun yanında her türlü din ve ideolojiden kadınların, çocukların sorunları yanında daha saymadığım onlarca diğer sorun. İşin ilginç tarafı bütün bu sorunların her biri sanki bir ipe bağlanmışlar: kimisi kırmızı, kimisi yeşil, kimisi mavi, kimisi bembeyaz. Yıllardır ipten sallanan bu sorunları birer birer çözüp, bir bahar sabahında onları gökyüzünün maviliklerine bırakmak lazım. Göreceksin o zaman, ne kıyamet kopacak, ne de ülke bölünecek. Sadece semalarda rengarenk gökkuşakları açılacak. Biz de semalarında renk cümbüşü açan ülkenin insanları olarak gururla yasayacağız”.

Ama öyle olmadı. Eylem Nur’un dönüş sebebini anlatırken, başka bir manzara ile karşılaşacaktım. Belki de aslında hiç yabancı olmadığım bir manzara olmasına rağmen nedense bana çok garip ve farklı bir görüntü gibi geliyordu.

“Nur memlekette nişanlanmış, onun için dönüyor!”

Haber buydu ve Eylem bu haberi bana okuduğunda, susmuştum.

Yani neden nişanlandı? Veya kimle nişanlandı? Hemen geldiğine göre, zorla mı nişanlandı ya da nişanlandırıldı? Sevmediği biriyle mi nişanlandırıldı? Babası mı onu zorladı? Nişanlısı nerede? Diyemedim. Sadece Eylem’in yüzüne bakıp, ondan açıklama bekliyordum. Bu sefer sormadan açıklama bekliyordum. O da durumu anlamış gibi;

“Kuzeniyle nişanlandırılmış. Kuzeni de askerde. Hiç görüşmemişler bile. Nur sadece onun askerlik fotoğrafını görmüş” diyerek devam etti.

“Peki, Nur istemiyor mu onu ?”

“Hayır! İstemiyor tabi ki. Fakat babası yapmış yapacağını. O da kabul etmek zorunda kalmış. Zaten başka çaresi de yoktu.”

“Ama buraya gelip ret ettiğini söyleyemez mi ?”

“Deli misin sen. Mümkün değil bu. Ben Nur’u tanıyorum. Göreceksin, Meral kendini ailesine kurban edecek. Sırf kendisinin yüzünden ailesi bir sorun yaşamamasın diye, o tanımadığı adamla evlenecek.”

“Evlense daha kötü olur, böyle evlilik yürümez ki!”

“Nur hayatı boyunca susacak. Her şeyi sineye çekecek ve evlilik böyle yürüyecek.”

Özellikle 1970’li yıllarda Fransa’ya işçi olarak gelmiş ve çocukları burada büyümüş olan Kürt ve Türk aileleri, çocuklarını bu ülkeden evlendirmek istemiyorlar. Avrupa’da yetişen kızlar, yaşadıkları ülkelerin dillerini konuşuyor, devlet, polis doktor ve dairelerin nerede olduklarını ve hangisinin ne işlev gördüğünü biliyor, yasaları tanıyorlardır. Bu bilmişler aileler için birer tehlikedirler. Ayrıca kızların aileleri de bu ülkede yaşadıklarında, mutsuzlarsa ayrılmak için mahkemelere başvururlar. Bir de buralarda büyümüş kızlara "kirlenmiş, el değmiş, Fransızlaşmış" gözüyle bakıyorlar. Temiz kız almak için Türkiye’ye başvuruyorlar. Çocukları evlenme çağına geldiğinde ülkeden bir “ithal gelin” veya bir "ithal damat" sipariş ediyorlar.

Çoğu zaman, gelin ile damat, düğün gecesini birbirlerini görüp tanıyorlar. Ve artık o gençlerin hayatı ısmarlanmış bir gelin veya damadın kollarında, şaşalı bir düğün töreninin ardından yıllarca sürüp gidecektir. Zaten ısmarlanmış gelin ve damatların anne babaları da birbirlerini görerek, severek, karşılıklı aşk yaşayarak evlenmemişlerdir ki çocukları öyle evlensin.

Avrupa’ya göç etmiş Kürtler ve Türkler de mülteci psikolojisi daha belirginleşmiş. Beraber yaşadıkları diğer toplumlara, kapılarını kapatmışlar ve kendi içlerinde izole olmuş,

kendi sorunlarının etrafında durmadan, sürekli bir çemberin içinde dönüp duruyorlar. Kendileri dışındaki toplumları, kendileri ve değerleri için tehdit olarak görüyor ve gittikçe daha da içlerine kapanıyorlar.

Nur'un ailesi de 70'lerde bu ülkeye göç etmiş, Nur da bu topraklarda doğup, büyümüştü. İki kültür arasında gidip gelmiş, sürekli zikzaklar çizmişti. Sonunda hayatı "ısmarlanmış" veya "ithal edilmiş" hiç tanımadığı, bir "sevgili"nin kollarında geçecekti. Hem de bu berberlik, hayat boyu sürecekti. Onları ancak ölüm ayıracaktı. Çünkü bu toplumun kanunu buydu. Başka türlü aileye leke sürülecekti. Töre böyle emrediyordu. Ölmek var ayrılmak yoktu.

Büyük ihtimalle, Nur hayat arkadaşını, diğerleri gibi düğün gecesinde görecekti, davul zurna eşliğinde, siyah takım elbiseli, kravatlı, saçları ütülenmiş adamın koynuna girmeden önce, onu bir kaç saat seyredip, tanıma fırsatı bulacaktı. Yani artık onun şansına tombaladan ne çıktıysa! Nur ömür boyu birlikte olacağı adamı tombaladan çekecekti. Hem de yakın bir zamanda.

Nur ile başlayıp, kafamdan geçen binbir sorunun içinde karmaşaya dönüşen bir ruh hali içinde, eğilip kınalı küçük ellerini avuçlarıma aldım. Kınalı elleri ve sarı saçları ile yeni gelin, bir kuş yavrusu gibi çırpınıyordu. Soluk alış verişlerimle birlikte ona bir kaç defa üst üste "zavallı gelin" demekten kendimi alamadım.

O bahtsız utangaç köylü kızı, biz daha denizleri aşıp, bu şehre gelmeden önce gelin olmuştu. Hep susmuştu. Onun için "gelin hikâyesini" kimse bilmezdi. Hikâyeyle birlikte, yüreğinde yüzlerce sır saklıyordu. O bir sırlar deryasıydı.

Kim bilir, belki de "kınalı küçük gelin" daha on dört veya on beş yaşlarında iken, yaşlılarıyla birlikte, köyün çamurlu sokaklarında "saklambaç" oynarken, bir akşamüstü, güneş daha yeni batmışken, karanlık yavaş yavaş çökerken, O'nu istemeye gelen o süslü püslü "Avrupalı" adamlar görünmüşlerdi.

Adamlar, birer davetsiz misafir gibi, kınalı gelinin babasının kapısını aralayıp, içeri dalmışlardı. İşte o akşam, alelacele, sıcağı sıcağına, hiç beklemeden, düşünüp taşınmadan, hiç tereddüt bile etmeden, çekinmeden, sıkılmadan, kimseye haber vermeden; kınalı küçük kızı bir anda kınalı küçük gelin yapıvermişlerdi.

Kınalı küçük gelin, Fransa'ya gideceği için, babası dünden razıyken, kör olası annesi de, zil takıp oynamaya başlamıştı. Kızlarının başına devlet kuşu konmuştu. Kızları Fransa'ya gelin gidecekti.

Sonra resmi işlemlere başlanacaktı. Önce kızın yaşı büyütülecek sonra yola koyulacaklardı. Görevlinin cebine, kayınpeder tarafından "gizlice" sıkıştırılan o küçük hediyecikten sonra, gelin aniden, hemen oracıkta, zahmetsiz, sorunsuz, onsekiz yaşına basacaktı. Ve o artık Fransa'da gerdeğe girmeye hazır hale gelmiş bir ithal gelin olacaktı.

Kınalı küçük gelin, daha rüyalar aleminde dolaşırken, dolambaçlı bir kaç yoldan daha zahmetsizce geçerek, kendini bu liman şehrinin kalabalığında bulmustu.

Düğün gecesinde, muhteşem davul zurna eşliğinde, müstakbel damatla görüşmüştü. Artık onun kollarında yaşayacaktı.

Biz her şeye olduğu gibi bu hikâyeye de geç kalmıştık. Geldiğimizde, kınalı gelin artık gelinlikten çıkmış, dört çocuk annesi, koca bir karıydı. Hatta artık iş çıkırından çıkmış ve bir zamanların kınalı gelinine şimdi psikolojik tedavi uygulanıyordu.

Biz daha orda yokken, onların mahallesine taşınmamış, onunla henüz tanışmamışken, yani o daha küçük bir gelinken, her gün kocası tarafından eve kapatıldığını duymuştuk. Ne dil, ne kanun, ne polis, ne de doktor bilen kınalı gelin günden güne çürümeye başlamış ve beyninde artan çürüklerle birlikte durmadan annesine ve babasına beddualar okumuştü.

Kayınpederi ile kayınbiraderleri gelinlerine sadece bir görev vermişlerdi; çocuk doğurmak. Durmadan çocuk doğuracaktı. Gelin görevini başarıyla yapmıştı. Dört yılda dört

tane çocuk doğurmuştu. Sonra bir gün avazı çıktığı kadar bağırmaya başlamıştı. Yani delirmişti.

Kocas, önce deliren eşini memlekete göndermiş ve yörede ne kadar hacı hoca varsa, hepsine okutmuştu. Maalesef fayda etmemişti. Gelin hâlâ avazı çıktığı kadar bağırıyordu. Kınalı gelin artık çocuklarından ayrı, bir psikoloji kliniğinde tedavi görüyordu. Belki de, o artık çıldırmış, bahtsız bir ithal gelindi.

Gelin, klinikte yatarken, damat tekrar baba ocağına dönmüştü. Tek başına değil üstelik dört çocukla beraber.

Daha sonra mahallemizden taşındıkları için, artık kınalı gelinin akıbetini bilmeyecektim. Bildiğim tek şey, o bahtsız kadının akıbetinin pek hayırlı olmayacağıydı.

Bütün bunları düşünürken, Eylem başka şeylere dalmıştı. Yani aşkın girdabına. Ben kınalı gelinin yolculuğuna doludizgin ilerlerken, o aşkın yolundaydı. Ardından beni yakamdan çeker gibi, kınalı gelinin yolculuğundan geri çevirmişti. Çevirirken kulağıma fısıldamıştı;

"Biz toplum olarak aşktan korkuyoruz. Çünkü aşk, toplumumuzda bireysellikte bağdaştırılıyor. Yetiştığımız ailede, bireyselliğe ve en önemlisi, bizim için hayati önem taşıyan, birey özgürlüğüne yer yok. Yani sen aileye kendi özgürlüğünü dayatamazsın. Senin böyle bir hakkın yok. Aile fertlerini ilgilendiren her önemli karar, aile onayıyla alınır. Sen bir birey olduğun halde, aynı zamanda bir hiçsin. Önemli olan aile ve onun selametidir."

Kafamda bir sürü soru işareti bırakarak, bir an soluklanmak için durakladığında araya girmiş, soluklarını bölmüştüm.

"Yani biz aşkı yasaklanmış bir toplumda mı yaşıyoruz?" diyerek, kafamdaki sorulardan sadece birini sorabilmişim.

Evet, toplumumuzda aşk yasaklanmıştır. Âşıklar, yasadışı ilan edilerek, cezalandırılmıştır. Ama o kadim coğrafya, âşıkların coğrafyasıdır. Asırlardır o topraklarda, sayısız aşklar yaşanmıştır ve hâlâ da yaşanmaktadırlar. Romeo ve Julliette, belki de o topraklara ekilmiş, ilk aşk tohumlarından. Aşkın acısından can veren, ayrılığa yüreği dayanmayan, kahrolan, verem olup kan kusan, çöllere düşen, binlerce isimsiz Romeo ve Julliette, o topraklar altında yatıyor. Ferhat ile Şirin, Kerem ile Aslı, Siyabend ile Xece, Mêm ile Zin sadece bilinen âşıklardan bazılarıdır.

"Toplumun bu kadar şiddetli bir şekilde aşkları cezalandırması ve aynı toplumda bu kadar büyük aşkların yaşanması bir çelişki değil midir?"

Toplumun kendisi bir çelişkidir. Bu sadece Türkiye'de yaşayan insanlara özgü de değildir. Bu çelişkiler, Zeus tapınaklarından, Büyük İskender'in geçmekte zorlandığı Kürt ülkesinin asi Zagros dağlarının ardındaki Pers memleketine, oradan Afganistan, Pakistan ve Hindistan'a kadar uzanır. Bu toplumlar baştan sona birer çelişki yumağıdır. Belki de içlerindeki en büyük çelişki, aşk çelişkisidir. Bugün İran'da âşıklar, recm edilerek öldürülüyorlar. İnsanlar kendi aşkları uğruna recmedilmeyi göze alıyorlar ve belki de recm edildikleri o an onların aşklarının ayyuka çıktığı andır. Hindistan'daki aşk şarkıları insanın yüreğine ateş düşürüyor.

En büyük aşklar, hâlâ yasaklı kastlar arasındaki aşklardır. Bu insanların duyguları asırlardır bedenlerini fethetmiş. Her biri Ganj nehri gibi kutsal ve derinden akıyor, Zagroslar gibi başı dumanlı ve geçit vermiyor. Yoksa ölüme mahkûm edilmiş yasaklı aşkların coşkusu başka nasıl açıklanabilir ki?

Yüreğimin ateşini gürleştiren Eylem'in bu açıklamalarından hemen sonra ayrılmıştık. Günlerdir içimi saran sıcaklığı dinleyerek alelacele eve dönüyordum. Galiba Eylem'in biraz önce tarif ettiği aşk ateşi, yüreğimde yanıyordu. Kıskaç bir cadı gibi yüreğimi boğazlamış, bırakmıyordu.

11. Havalandırma

Dilan, olaylı akşamın ertesi günü tekrar eve dönmüştü. Ancak gün bizimle yaşamaya dayanabilmişti. Bu yirmi bir gün boyunca kendini zindanda hissetmiş ve uyuşturucuya alışmış bedeni onu yiyip bitirmişti. Kriz üzerine kriz geçirmişti.

Mutlaka tedavi olması gerekirken, annem buna karşı çıkmıştı. Kimsenin haberinin olmasını istememişti. Kızının üzerine uyuşturucu lekesinin gelmesine ısrarla karşı çıkmıştı. Adının esrarkeşe çıkmasından korkmuştu.

Neye mal olursa olsun, işi herkesten habersiz, kendisi çözmek istemişti. Törelere emrettiklerini yaptığına kendini inandırmıştı. Kendine güvenmişti. Sorunu toplumdaki diğer sorunlarla karıştırmıştı ve kendi yöntemleriyle halledeceğini zannetmişti.

Maalesef yanılmıştı. Çünkü uyuşturucunun vücuttaki etkisini bilmiyordu.

21 gün boyunca kız kardeşime bekçilik yapmış, yememiş içmemiş, uyumamış ve her kriz esnasında gözyaşları dökmüştü.

Yaşadığı kâbustan olsa gerek, giderek zayıflamış, hatta tanınacak halden çıkmıştı.

O artık kendisi bile değildi.

Çetin mücadeleyi verirken, işin işten geçtiğinin farkına varmamıştı. Bütün bunların farkına çok önceleri varması gerektiğini bilmemişti. Ah! Önceden haberi olsaydı! Kızını hayatta bırakır mıydı görünmeyen ve bilinmeyen şehrin pisliğine?

Kızına hiçbir şey öğretmeden, onu karmaşık hayatın içine bırakmıştı. Şehir, bir ceylan yavrusu gibi avlamıştı daha hayatla tanışmayan şansız kızı. Koca şehir onu yutmuştu, şimdiye kadar yüzlercesini yuttuğu gibi. Hem de acımasızca yutmuştu.

Tehlikenin ne olduğunu ve nerden geleceğini bilmeyen zavallı kız, bir anda kendini uyuşturucu bağımlısı bir grubun içinde bulmuştu. Bunu özgürlük sanmış, hoşuna gitmişti. Annesi, benim gibi içini acılarla doldurma, sen gençsin, biz gençliğimizi yaşamadık, bari sen yaşa, demişti. İşte o da gençliğini yaşayacaktı.

Fakat onu nasıl yaşayacağını bilmemişti. Hele hele kiminle arkadaş olup, kiminle olunmayacağını, neyin yararlı, neyin zararlı olduğunu, hiçbir zaman öğrenmeyecekti. Annesi 'yaşa' demişti, o da yaşayacaktı.

Dilan, okuldan kaytarmakla başlamıştı o yasadışı işe bulaşmaya. Sandra'yla birlikte, esrarengiz barlara takılmakla değişmişti hayatı.

İlk birayı içerken, kendini özgür hissetmişti. İlk sarhoş olduğunda ise, herkese ağız dolusu küfürler savurmuştu.

Çok geçmeden okulu bırakmıştı ve artık işsiz güçsüz genç bir kızdı koca şehirde. Onun gibi Sandra da okuldan kopmuştu ve ikisi artık sık sık görüşüyorlardı. Birbirlerinden hiç ayrılmayacak iki arkadaşılar. Belki de kader arkadaşlarıydılar. Kaderleri bu eski liman şehrinde birleşmişti.

Ayrılmaz ikili, eski denizcilerin şarkı söyledikleri, bin bir anıyla dolu şehrin asırlık limanlarının kumsallarına gençliklerini özgürce sermişlerdi. Deniz rüzgârlarında yıpranmış limanlara gençliklerini sererek özgürlüklerini yaşayacaklarını sanmışlardı.

Annem Sandra'yı tanıyordu. Sadece onun görünen yüzünü. Gülen gözlerini ve her seferinde bükülen dudaklarını tanıyordu. Hatta kızının şehirde bir arkadaşının olmasına sevinmişti bile. Kendisinin yaşamadığı gençliğini, kızının yaşaması onu havalarda uçurmuştu.

Zaman, ayrılmaz ikiliyi uyuşturucunun girdabına mahkûm etmişti. Dilan, yasadışı maddeyi ilk aldığı anda avazı çıktığı kadar özgürlük diye bağırarak, sesi, sahile vuran yorgun dalgaların sesinden yansıyamadan kaybolmuştu. Belki de boğulmuştu.

O artık sesi boğulmuş bir kızdı.

Sonra, beynini kendi elleriyle yiyen bir insan gibi ağlamaya başlamış ve meret maddenin etkisiyle fonksiyonları tamamen durmuş ve işlevsiz kalmış beyniyle aval aval boşluğa bakmıştı. Kurlsız bir yolun yolcusu olduğunu bilmeden, o yolda ilerlemeye başlamıştı. Yolun dönüşsüz olduğunu da hiçbir zaman fark etmemiş ve her seferinde ters bir dönüş yapıp, geldiği yere tekrar geri döneceğini zannetmişti. Çıktığı kapıdan bir çocuk gibi tekrar içeri gireceğini sanmıştı, hiçbir şey olmamış gibi.

Geri döndüğünde, biraz nazlanıp, hatta annesinin kucağına atlayıp, biraz da ağlayacaktı, şımartılmış bir çocuk gibi, annesi babası ona yalvaracak ve eski Dilan olup, her şeye yeniden başlayacaktı.

Geri dönüşün yolları giderek uzuyordu. O dolambaçlı yollarda, bitmez tükenmez ve belki de önüne geçilmez fırtınalar kopmaya devam ediyordu. İş aksiliğe binmişti ve rüzgarların kanatlarında uçuyordu. Yollara setler çekmiş fırtınaların hızları giderek şiddetleniyordu. Her biri birer tufana dönüşecek ve geçtikleri her yeri yakıp yıkıp virana çevireceklerdi. İşte o genç ömür bir ip gibi inceliyor, şaha kalkmış fırtınalara dolanıp kaybolacaktı.

Dilan viraneye dönmüş ruhunun boğazlarında, acemi bir kaptanın idaresindeki gemi gibi yalpalaya yalpalaya okyanuslara sürüklenecekti. Uçsuz bucaksız denizlerde günlerce canavar dalgalarla boğuştuğundan sonra, dev dalgalar bilinmeyen bir limana götüreceklerdi onu. Bilinmeyen okyanusun, bilinmeyen limanına sığınacaktı.

Sığındığı illegal limanda, içinde kopan bütün amansız fırtınaları dindirmek için, ona ilk şurubu, limanın yasadışı korsanları damardan vereceklerdi. İçirilen ilk şuruptan sonra bütün pusulaları şaşıracaktı.

Her denize açılışında bir türlü geldiği rotayı bulamayacaktı ve günlerce aç susuz, yalnızlık denizinin ortasında tek başına mücadele verecekti. İşin kötü tarafı, her seferinde gök gürültüleriyle birlikte sağanak yağmur başlayacak, deniz kabaracak, dalgalar birer azgın canavar gibi üstüne üstüne gelmeye başlayacak ve sürüklenerek o illegal limanın illegal korsanlarına tekrar sığınacaktı. Ciğerlerini kasıp kavuran yaman fırtınaları dindirmek için, her seferinde o mucizevi şurubu, altın fincanda, dozu arttırarak damardan tekrar tekrar içecekti.

Günün birinde, denize açılmış balıkçıların rotasının peşine tesadüfen takılarak, ona yıllar öncesi gibi gelen, liman şehrine geri dönecek ve bir an kurtuluştan söz ederek umutlanacaktı.

Kurtuluş olmayacağı gibi, umutlar da çok geçmeden fırtınaların acımasız uğultularında kaybolacaklardı. Tam yirmi bir gün boyunca, cehennem ateşinin alevlerinde durmadan yanacak, sonunda sarı alevlere teslim olacaktı. Kendini bir daha okyanusun canavar dalgalarına vurup, bir balık gibi tuzlu sularda çözünmüş oksijenle yaşamaya başlayacaktı.

Azgın dalgalar, onu o bilinmez ve illegal limana tekrar sürükleyecekler, artık kendisi de o illegal limanın bir korsanı olacaktı.

Korsanlar, birazdan yeni gelen üyelerinin güney rüzgarlarında yırtılıp delik deşik olan bahar renkli yeşil bluzunu törenle çıkaracaklardı üstünden. O mavi pantolonu da. Artık yeni gelen de siyahlara bürünmüş acemi bir korsandı. Görevi ağırdı; azgın okyanusun azgın dalgalarıyla boğuşacaktı.

İşte tam o gündü. Yani Dilan'ın evden kaçtığı gün. Sanki onun evden kaçacağını biliyordum gibi, eve geç gitmişim. Annem bir daha yıkılmıştı. Artık hiç bir dermanın, hiç bir ilacın, onun dertlerine deva olamayacağını o gün anlamışım. Çaresi olmayan bir derde yakalandığımı o gün fark etmişim.

Katmerleşmiş ve şaha kalkmış acılarına bir güç hariç, hiç kimse söz geçiremezdi artık.

Talihsiz kadının acılarını ancak o dindirebilir, dertlerini hiçbir zaman geri gelmemek üzere o susturabilirdi; Ölüm.

Belki de annem ölümü düşünüyordu. Boşluğa kilitlenmiş acı gözlerle başka ne düşünebilirdi ki? Ne kahırlarla, ne dertlerle yetiştirdiği yavrusunu, yine ne kahr ve ne dertlerle kaybetmişti.

Üçüncü yavrusu da o gün bir kuş gibi yuvadan uçup gitmişti. Bir daha gelmemek üzere havalanmıştı. Diğerleri gibi o da artık gelmeyecekti. Belki bunun da cenazesini diğer yavrularının cenazeleri gibi görmeyecekti.

Birincisi, eşit olmayan bir savaşta, belki de vücudu kazan bombalarıyla paramparça olmuş, toprağa karışmıştı bile. Cenazesini hiçbir zaman görmeyecekti.

İkincisini Akdeniz yutmuştu. Üçüncüsü ise, dermanı olmayan bir derde yakalanmış ve o gün göçmüştü. Onun da cenazesini görmeyecekti. Belki bir köprü altında, girdiği uyuşturucu komasından geri dönemeyecek ve kaldırıldığı bir hastane morgunda günlerce bekletildikten sonra, genç vücudu kimsesizler mezarlığına gömülecekti.

Son gidenin acısı daha yamandı ve bir yanardağ gibi durmadan, usanmadan yanacaktı.

O gidişten sonra, konuşacak bir şeyimiz kalmamıştı. Belki de paylaşacak birşeyimiz de yoktu. Artık bir aile bile değildik. Her birimiz bir köşede, düşüncelerin deryasında geziniyorduk. Ölü gibiydik. Babam da bize eşlik ediyordu. Kim bilir belki de nereden nereye geldiğimizi düşünüyorduk. O acı hayatımız bir film şeridi gibi gözlerimizin önünden geçiyordu.

Üçümüz de o akşam oturmuş, hayatımızın sessiz sinemasını izliyorduk. Hâlbuki bir kaç yıl öncesine kadar, ne kadar da sakın bir yaşamımız vardı. Ne kadar mutlu bir aileydik. O günleri düşünürken, boğazım düğüm düğüm oluyordu.

O sihirli köyü küller içinde terk ettiğimizden beri, hiçbir yerde tutunamamıştık. Tutunduğumuz her dal kırılmış ve üstümüze yığılmıştı. Tutunduklarımızın altında kalmıştık.

Bir rüya gibi gelen acımasız gerçeklerle, ne zaman uykuya daldığımı bilmiyorum. Zaten rüyayı da o aralıkta görmüştüm. Rüyamda Dilan ile beraberdim. O mutlu çocukluk yıllarımızdaydık. Onunla köyümüzün hemen karşısında duran tepenin yamacındaki ağaçlardan yaban armutları topluyorduk.

Armut topladığımıza göre, sonbahar olmalıydı. Çünkü o küçük ve ekşi armutları sonbaharda topluyorduk. Ama rüyada sonbahar değildi. İlkbahardı. Her taraf yemyeşildi ve karşıdaki ovada rengârenk çiçekler açmıştı. Fakat biz armut topluyorduk.

Her bir ağaç, binlerce armut tutmuştu. Armutlar, daha öncekiler gibi, küçük ve yeşil değil de, iriyarı ve sapsarıydılar. Ağaçların dallarından sarkan sarı armutlar iştahımızı kabartmıştı. Biran önce sarı armutlara ulaşır, onları yemek istiyorduk.

Oysa ağaçların arasında durmuş, armutlara bakıyorduk onları yemek yerine. Birdenbire içimdeki ses, armutların zehirli olduğunu fısıldadı bana. Zaten onların iriyarı olmalarından ve sapsarı renklerinden şüphelenmiştim. Daha o ses kulaklarımı okşamadan, armutların tehlikeli olabileceğini sezmiştim.

Daha ben kulaklarımda çınlayan sesleri dinlerken, Dilan'ın bir zıplayışta ağaca çıkıp, sarı armutlardan bir tanesini kopardığını fark ettim. Elinde kocaman bir sarı armut bana bakıyordu. Karşılıklı baktık. Gözlerinin rengi değişmişti ve o bir çift kara göz, sarı armutların etkisinden olsa gerek, sarıya boyanmışlardı. Sarıgözlerle bana bakıyordu. Armudu yiyip yememekte kararsızdı.

Ona yeme, armutlar zehirli demem gerekirken, söyleyemiyordum. Dilim tutulmuş olmalıydı. Doğuştan dilsiz bir insan gibi bir süre şişmiş dilimi ağzımda çevirdim, fakat herhangi bir ses veremedim. Dilim ağzımın içinde olmasına rağmen, sesimi kaybetmişim. Sanki onu yutmuşum.

Onun için hiçbir şey söylemeden, aval aval yüzüne bakıyordum. Bakışlarımın altında armudu ısırmaya başlamıştı o. Bir hayvan gibi yiyordu. Koca armutların her birini, bir seferde yutuyordu.

Eline aldığı başka bir armudu daha dişlerken, armudun içinden kocaman bir yılan çıktı. Önce yılanın o büyük başı çıktı, sonra gövdesi bir ip gibi arkasından uzandı.

Yılan, Dilan'ın boğazına dolanmaya ve boğazını giderek lastik gibi sıkmaya başladı. Çok geçmeden karayılan çatal iğnesini her tarafına batırıyordu.

O korkunç manzara kadar korkunç bir çığlık atarak uyandım.

Uyandığımda, annem ayaktaydı. Gözlerinden hâlâ yaşlar akıyordu. Güneş, davetsiz bir misafir gibi pencereye asılı ince perdeleri aşmış ve yatağımın üstünü sarıya boyamıştı. Saat dokuzda geliyordu. Tam dokuzda göçmenler dairesinde olmam gerekiyordu ve onbeş dakikam kalmıştı.

Annemden bakışlarımı kaçırarak, sessizce giyinmeye başlamıştım. O gün ilk defa kahvaltı yapmadan evden çıkmıştım. Her sabah annemin özenle hazırladığı kahvaltıyı, o gün hazırlayıp hazırlamadığına bile bakmamıştım.

Biraz sonra göçmenler servisinde yeni bir drama tanıklık yapacaktım. Topraklarından kopartılmış, fakir bir Kürt ailesinin dramına.

Gecikmeli olarak göçmenler dairesine gelmiştim. Madam Martin ile yan yana oturmuş, masanın öbür tarafında oturan yaşlı anneyi ve iki genç oğlanı izliyorduk. Daha çok kadının yüzüne ve ellerine bakıyorduk şaşırarak. Kadının yüzünü ve ellerini saran yanık izleri, onun büyük bir felaketten çıktığının kanıtlarıydılar. İşin ilginç tarafı, yanık izleri sadece anneye sınırlı değildi. Bulaşıcı bir hastalık gibi yanındakilere de sıçramıştı. Annenin yanında uslu uslu oturan iki genç oğlan da, anneleri kadar olmasa da, çıkan yangından nasiplerini almışlardı.

Bir felaketten kurtulmuşlardı. Yüzlerinde ve ellerinde, felaketin hayatları boyunca onlara bıraktığı hediyeler duruyordu. Yıllardır felaketin hediyelerini taşıyorlardı. Onların yaşlıları anne ve babalarının verdiği hediyeleri kucaklarında taşırlarken, onlara, felaket hediyelerini taşımak düşmüştü.

Çok dertli ve umutsuz oldukları gözlerinden belliydi. Dertleri ve üzüntüleri biran için gözlerinden inip, vücutlarındaki yara bere izlerini örtmek istiyorlardı. Onları, dert ve üzüntülerinden başka örtecek hiçbir şeyleri yoktu çünkü. Bin bir tehlikeden geçerek, o yaz sıcağında insanın beynini eriten şehrin eskimiş sokaklarında bulmuşlardı kendilerini. Masum gözlerle, gecedен yorulmuş gözlerine bakıyorlardı. Belki de kendilerini, gözlerimde buluyorlardı. Onların gözlerindeki acıların aynısını, gözlerimde saklamış olmalıydım. Acılarımız bizi o şehre savuran kaderlerimiz gibi birbirine benziyordu. Onların acılarla dolmuş gözlerinde, ben de kendimi görüyordum. Belki de hem onların hem de kendi dertlerimin tercümanıydım.

16 Mart 1988 Halepçe katliamından arta kalan o küçülmüş aile, güney Kürdistan'dan geliyordu. Saddam'ın açtığı yaraları taşıyorlardı yüzlerinde. Ve yıllar sonra da olsa hala o korkunç tufanın solugunu alıyorlardı. Kimyasal bombalarla insafsızca boğdurulan binlerce sivilin yaralı tanıklarıydılar onlar.

Üzerlerini kızıl bir bayrak gibi kaplayan yaraların üstüne, varlıkları dahi dünya milletleri tarafından tanınmayan, tanınmak istenmeyen bu kimsesiz halk, zavallı Kürtler, dünyanın yetim evlatları gibi birçok cümle alt alta yazılmıştı sanki. Aralarında on binlerce isim birbirine tutunmuş gözlerine bakıyorlardı. Her birinin gözlerinde acının en dayanılmaz ölüm safhası duruyordu.

Talihsiz kadının yüzünde ve ellerinde duran korkunç izlerle ilgili sorular sorulmuştu. Olaya direk girilmişti ve merak edileni öğrenmek istiyorlardı.

Yaşlı kadın anlatıyordu. Yutkunarak, hüznü hüznü, dertli dertli anlatıyordu. Yumuşak yumuşak, ağır ağır anlatıyordu. Bir bilimkurgu filmini değil, kendi gerçek filmini anlatıyordu:

“Önce Saddam’ın askerleri geldiler, şehirde ne kadar erkek, genç, kadın, kız varsa hepsini alıp götürdüler. Sonradan aynı operasyonu bütün bölgede yaptıklarını duyduk. Her taraftan on binlerce insanı toplayıp götürüyorlardı. Nereye götürdüklerini kimse bilmiyordu. Kocamı, kocamın üç erkek, iki kız kardeşini, benim bir kız, iki erkek kardeşimi ve bir sürü diğer akrabamızı alıp götürmüşlerdi. İçimize büyük bir korku girmişti ve ne yapacağımızı şaşırmıştık.”

İşte infal hareketi denilen felaket de buydu. Saddam Halepçe’ye kimyasal bomba atmadan önce infal hareketini düzenlemişti. Kadın dayanamamış, ağlamıştı. Gözyaşları annemin gözyaşlarına karışıyordu. Nasıl karışmasın ki, yüreklerinde aynı acının alevleri yanıyordu durmadan.

Sonra başına sardığı tülbinden köşe uçlarıyla yüzünün yanık izlerinde kaybolan gözyaşlarını silmiş ve tekrar devam etmişti:

“İlkbahar daha gözlerini yeni açmış, küçük bir bebek gibi emekliyordu. Newroz’un arifesindeydik. Bu bayrama sadece 4 gün kalmıştı. Halepçe’nin etrafını saran tepelerde kardelenler güneşe durmuşlardı. O gün güneşli bir gündü. Güneş bütün merhametiyle Halepçe üzerinde parlıyordu. Çocuklar, babalarının götürülüşünden habersiz, sokaklarda saklambaç oynuyorlardı. Ben bu iki çocuğumla birlikte evdeydim. Çocuklarımdan biri bir yaşında, diğeri iki yaşındaydı. Bunlardan büyük, diğer üç çocuğum da dışarıda oynuyorlardı. Cıvıltıları kulağımdaydı. Bir anda uçaklar görünmüştü talihsiz şehrin semalarında. Birer canavar gibi daireler çizerek, kendi etraflarında dönüyorlardı. Sonra şehrin üstünü kara bir bulut kaplamış, güneş o bulutun arkasında kaybolmuştu. Belki de utanıp geri çekilmişti. Halepçe’yi saran bu toz bulutu yavaş yavaş şehrin üzerine iniyordu. Çocuklar annelerinden elma istiyorlardı. Çünkü o toz dumanları, şehre çürük elma kokusu yaymıştı. Çok geçmeden şehir o kara bulutun ve üzerine yağan tozların altında kalmıştı. Felaket başlamıştı. Nefesimiz çıkmıyor, yüzümüz, ellerimiz, kaynar su dökülmüş gibi yanıyordu. Ağzımdaki ıslaklık kurumuş, tükürük bezlerim tükenmişti. Ağzım, burnum kupkuruydu. Nefes alamıyordum. Yere serili kilimi ıslattım ve her iki bebeğimi de alarak kilimin altına girdim. Üçümüz kurtulduk. Bu yara berelerle kurtulduk. Tabi bu kurtuluş sayılırsa. Dışarıdaki çocuklarım ise ölmüşlerdi. Herkes ölmüştü. Sokaklar cesetlerden geçilmiyordu. Her yer ceset doluydu. O gün Halepçe sokaklarında binlerce çocuğun çığlığı asılıydı...”

12. Havalandırma

O gün erken doğmuştu güneş. Sonbahar mevsimlerinin tersine esiyordu sarı saçlı rüzgârlar. Günlerin insan ömrü gibi eriyip gittiği bir zamanda gelen bu erken doğum, tabiatı şaşkına çevirmişti. Tabiat uykulu uykulu gözlerle üzerini erkenden saran sarı perdeleri arada bir aralayıp, tez gelen güneşi selamlıyordu. Belki de mevsimler tersine dönmüş, zaman mutasyona uğruyordu!

Önce güneşin sarı saçlarını görmüştüm. Hayır aslında onları görmemiş, hissetmişim. Çünkü daha gözlerim kapalıydı. Uyuyordum. Demir kepenkleri giymiş küçücük pencерemde, bir kaç altın sarısı saç teli yatağımın üzerine kadar uzanmış, çıplak kollarımı omuzlarımdan okşuyordu.

İşte tam o zaman uyanmışım ve sonsuz bir mutluluk içinde mest olmuşum.

Uykudan mahmurlaşan yeşil gözlerimi, sarı saçların şemailinden açamıyordum. Gözlerimi birden açsam odama dolacak olan güneşin parlak ışınlarına dayanmaz, kör olurum diye korkuyordum. Bu yüzden gözlerimi aralarken, birden bire tam açmadan, kirpiklerimin arasından sihirli sarı saçları seyrederken, annemin sesini duymuştum. Bülbül gibi şakıyordu yine. Sanki başucumda okumaya gelen sabah bülbülüydü.

Kulağıma hep en sevdiğim müziği fısıldayan bu sesi özlemiştim. Hasret kaldığım bu sesi yıllardır duymamıştım. Belki de bu yüzden bu ses bana önce bir hayal gibi gelmişti. Bir an için kendimi rüyada sanmışım. Gerçeğin yankılarını daha sonra hissetmişim kulaklarımda. Tanıdık ses titremiyordu. Acıklı değildi. Sitem etmiyordu. Kendinden küsmemiş ve sahibiyle barışıktı. Onun gerçek sesiydi bu. Yıllar önce de beni okşayarak, bağrına basarak ama aynı zamanda meydan okuyan daha sonra annemin kendisini yıllardır terk ettiği sesiydi. O ses, yıllarca sürmüş bir özlemdi.

Kulaklarımda çınlayan o sestен günün pazar olduğunu hemen anlamışım. Koşar adım üzerimize yürüyen bir sonbahar pazarıydı. Yani tatil günü. İnsanların enerji toplamak için dinlenip, ertesi gün tam hız çalışmaya koyulacağı günün öncesi. Hep merakla beklenen ve kısa geçmesinden şikâyetçi olunan gün. Dinlenme günü.

Annem giyinmiş ayaktaydı. Halinden çoktan ayakta olduğu anlaşılıyordu. Belki de sarı saçlı güneş gibi o da bütün geceyi sabırsızlıkla beklemiş ve ondan önce uyanmıştı. Ya da onunla birlikte.

Kim bilir belki de ikisi de birlikte odamın kapısını açmışlardı. Annemin o gür sesini duyduğumda güneşin sırtımı okşayarak dolandığını fark etmişim.

Annemin yanıdaydım. Ellerim kendiliğinden omuzlarına dokunmuş, gözlerinden yıllar sonra ilk defa parlayan mutluluğa tanık olmuşum.

Beni bir çocuk gibi kucaklayıp bağrına basmak istiyordu. Buna niyetlenmiş, bir ara kollarını açmış, sonra vazgeçmişti. Belki de beni bir çocuk yerine koymaktan vazgeçmişti. Ya da kocaman boyumdan ve çenemde biriken sakallarımdan utanmıştı...

Bekliyorduk. Sıra beklemede idi. Benim için olmasa da, onun için bitmez tükenmez bir bekleyişti bu. Beklerken, onun sabırsızlığından etkilenmişim. O'nun sabırsızlığı bulaşıcı bir hastalık gibi bana da bulaşmıştı. Giderek sabırsızlanıyordum.

Yan yana oturuyorduk. Etrafımızı saran duvarları örten sessizlik bize kalp atışlarımızı dinletiyordu. Yüzümüzü heyecandan giderek artan kalp atışlarımıza çevirmiştik.

Annem kuş yavrusu gibi çırpınan kalbinden korkmuş olmalı ki arada bir kalkıp önce odanın içinde bir iki tur atıyor, ardından pencereye uzanıp tam karşıda altın tepsi içinde bize ışıklarını sunan güneşe bakıp sonra gözlerini kırpyordu. Ardından gelip tekrar yerine oturuyordu.

Bir ara yorulmuş gibi karşımda durdu. Şimdi güneşin yerine, bana göz kırpyordu. Kırılan gözleriyle uzun uzun yüzüme baktıktan sonra randevu saatini sordu. Hâlbuki bunu akşamdan ona söylemişim. Hatta randevu saatini besmele gibi defalarca içinden tekrarladığını anımsıyorum. Gecenin içinde bir ara dağlarda, bayırlarda, vadilerde kovalayan vefasız rüyalarımın uyanmış gibi olduğumda, annemin, ağzına dolanmış tekerleme gibi;

"Saat 10.00'da gelecek, saat 10.00'da gelecek" diyerek karanlığa dua okuduğunu hatırlıyorum.

Hepimizin yakından tanıdığı "çilelerin kadını", yine de bana randevu saatini soruyordu. Bir imamın namaz saatini, bir hastanın ameliyat saatini, güneşte açılacak bir gülün güneş saatini, zincirlere vurulmuş bir mahkûmun tahliye saatini sorması gibi. Yaz sıcağında oruç tutan ve susuzluktan dudakları çatlayan bir müminin iftar saatini sorması gibi bana saati soruyordu. Üstelik kendisinin bildiği bir şeyi soruyordu.

Ben yine de;

"Saat 10.00'da gelecek diyerek O'na daha önce söylediğim randevu saatini tekrarladım. Saati hatırlatırken gözlerine bakmışım. İstemedenden de olsa bakışlarımı gözlerine kilitlemişim. Uzun süredir korkup bakmadığım gözlerinde kısa bir gezintiye çıkmışım.

Karşımda çakmak çakmak parlayan bir çift göz, yıllardır acılarla gark olmuş, sönmeye yüz tutmuş iki petrol kuyusu gibi bir an için bütün acılarına ara vermiş, onları bana gülen göz bebeklerinden söküp atmış, belki de başka zamanlara ertelemişti...

Hala ağır ağır geçen aynı zamanın gemisinde yol alıyorduk. Yolcuyduk ve bu yolculuk bizi saat 10.00'a, verilmiş bir söze götürecekti.

Saatler ilerledikçe anemin sabrı daha da tükeniyordu. Sanki zamanla paralel olarak sabır da yitip gidiyordu. Zaman durgunluğu şaha kalkmış, üzerine üzerine gelip sabrını azar azar koparıyordu.

Zaman her zamanki gibi zamanlığını gereğini yapıp galip gelmişti. Daha randevu saati dolmadan sabır tükenmişti. Aç bir çocuk gibi annemin göğüslerini çekip çekip koparmıştı. Bunun sonrası daha da zor olacaktı. Sabrın olmadığı mekânın ayak seslerini dinliyordum.

Sabırsız yürek, tüyleri yeni bitmiş bir kuş yavrusu gibi çığlık atıyordu. Ana yüreği işte. Yılların acılarını içine biriktirmiş bu kadın, randevu saatine varmadan çıldırabilirdi.

Tekrar ayağa kalkmıştı. Yine güneşe bir göz daha atmak için kıpırdamıştı ki kapı çalınmıştı.

Kapı sesi duyulduğunda, annem güneşle göz gözeydi. Gözlerini açmış, sonsuzluğa hükmeden sarı çarşaflara sürecekti. Belki de yanaklarına hücum eden yağmur sularını, sarı perdelerle, güneşin eteklerinde silecekti.

Annem daha ayaktaiken ve pencereden sarkan bir tutam sarı saç eline almış yüzüne sürmeye hazırlanırken, kapının zili çaldı.

Zil çaldığında daha randevu saati gelmemişti. Tam yedi dakika erken çalmıştı. Saatin on olmasına daha yedi dakika varken, sanki bütün kilise çanları kapının ziline bağlanmış gibi aynı ritim ve aynı harmonide çalışıyorlardı.

Bir anda, evin içini mistik bir melodi sarmıştı. İnsanı ibadete çağırıyor gibiydi. İmanlı biri olsa, hiç tereddüt etmeden, hemen odayı dolduran o mistik havada diz çöker ve önünde birleştirdiği iki avucuyla, içinden dilek tutup, dua ederdi.

Kapı açılır açılmaz, bir rüzgâr gibi içeri girmişti o. Sonbaharın gri eldivenli ellerinin tabiatın boğazında olmasına karşın, kucağında bir tutam gül ve dağ çiçekleriyle gelmişti.

Annem bağırını Mevlana dergâhı gibi ardına kadar açmıştı. Az önce utanıp beni bastıramadığı göğüslerine onu bastırmıştı. O, annemin yüreğinde yıllardır toplanmış ve bir türlü kabuk bağlamayan, kanayan yaralarına yani üzüntüler denizine merhem gibi dağılmıştı.

Annemin önce kızım, Dilan'ım, diye çığlık attığını duymuş ve heyecanlanarak onların yanına koşmuştum.

Sarılmalar esnasında, annemin yanağından iki damla yaşın süzüldüğünü görmüştüm. Sevinç gözyaşları olmalıydılar.

Acı gözyaşlarını çok görmüştüm. Onlara alışmıştım. Fakat sevinç gözyaşlarına acemiydim. Alışmamıştım. Çünkü onlara yıllar sonra ilk defa şahit oluyordum. Sevinçten akan tuzlu gözyaşlarının tanığıydım şimdi.

O da en az annem kadar heyecanlanmış ve yüreği yabani bir kuş gibi küt küt atmıştı. Vücudundaki bütün kanı yüzüne sıçramış, kıpkırmızı kesilmişti. Yanakları al al olmuş, renkli bir oyuncak bebeğe benzemişti. Küçülmüştü. Tombullaşmıştı.

Gözlerini dikmiş, hayretler içinde ötekine bakıyor, ötekini inceliyordu. Ötekini seyretmeye dalmıştı.

Dalışı amansızdı. Sanki heykel olup, taş kesilmişti. Bıraksalardı, al yanaklarıyla karşıdakini saatlerce seyredecekti. Yeni bir âlemi keşfetmiş gibiydi. Sanki biraz önce keşfettiği âlemin caddelerinde, sokaklarında, çarşı pazaryerinde geziniyordu. Âlemin insanlarıyla konuşup, onlarla el sıkışıyordu. Kim bilir bu kadar geç kaldığına göre, âlemin tatlı sularında balık avlamaya çıkmış da olabilirdi. Ya da uçsuz bucaksız bozkırlarında, yemyeşil ovalarında, yalın ayak koşuyordu. Koşarken uzun siyah saçları rüzgârlarda kanatlanmış ve peşinden kelekler sürüsü gibi ilerleyerek, bir ağıt, bir sızı gibi, derinden gelen "birin kure be dermane" melodisine eşlik ediyordu.

Annem bırakmadı. İçeri girenin orada heykel kesilmesine fazla dayanamadı. Biran önce sihiri bozmak istedi.

Önce sağ elini havaya kaldırarak gelenin omzuna dokundu ve dokunuşunu ağzından çıkan cümleler tamamladı;

"Allahım ne mutlu bu güne! Kızıma kavuştum. Bundan sonra sen ve Miro için yaşayacağım."

Kelimeler annemin ağzından döküldüğünde, omzuna dokunduğu Eylem hayretler içinde kendine gelmişti. Daldığı uykudan uyanmıştı. Gördüğü rüyadan çıkmış, rüyası bölünmüştü. Bölünen bir aşk gibi, ona acı veriyordu. Şaşkındı. Bir bana, bir anneme bakıyordu. Bir sonraki bakışında 'erken geldin, daha annemin yaşam hikâyesini bitirmemişim. Hikâyesini tam öğrenmeden onu gördün!' demiştim.

O da olsun, onu görmem hikâyesini öğrenme hakkını elimden almaz demişti.

Sarf ettiği sözlerle birlikte, annemin yüzüne uzun uzun tekrar bakmış ve devam etmişti.

Hikâyenin devamını dinlediğimde, ezilmiş ve çile çekmiş bütün dünya kadınlarını temsilen bu melek yüzü düşüneceğim.

Son cümle bir tespihin boncukları gibi iki dudağının arasında tek sıraya dizilerek ak dişlerinin çizgilerinden çıkarken, annemin kederli yüzünü işaret ettiğini görmüştüm.

Kısa konuşmadan sonra hepimiz susmuştuk. Herkes tekrar kendi iç âlemine dalmış, bağırlarda kıpırdayan acılar ve duygularla sarmaş dolaş olmuştu.

Eylem oturduğu yerden sanki fırlar gibi kalkmıştı. Annemin biraz önce defalarca tekrarladığı şeyi tekrarlamaya başlamıştı. Annemi taklit eder gibi pencereye yürümüştü. Onun yaptıklarından haberdar olmuş gibi davranmıştı. Tepemizde duran ve altın saçlarıyla bizi okşayan güneşle göz göze gelmişti. Güneşe göz kırpmamıştı. Onunla sadece bakışmıştı. Utangaç bakışlarla güneşe bakmıştı.

Güneş bizim gibi kendi randevusuna sadıktı ve orada çoktan yerini almıştı. Bize şahitlik yapacaktı.

Kulaklarımız ağızlarımızdan çıkan seslere kilitlenmiş, avcı birer kuş gibi, ortalığa dağılan ses tellerinin ardına düşmüşlerdi. Duvarlara vurup yankılanan sesleri topluyorlardı.

Her kulağın kucağında onlarca ses duruyordu. Kucaklarda usluca oturan her sesin gırtlığı yüzlerce düğümle düğümlenmişti. Kimisi boğulmuş, kimisi de boğulmak üzereydi. Nefesi tükenmiş her sesin boynunda onlarca kelime asılıydı. Kelimelerin bazıları kan rengine boyanmışken, geriye kalanlara korkunun maviliği sinmişti.

Odada ses katliamı yaşanıyor. Her ses teli, Naziler'in gaz odalarında titreyen birer Yahudi çocuk gibiydi.

Çok geçmeden annemin ağzından çıkan sesler kaybolmuştu. Artık yitirilmiş sesiyle konuşuyordu. Sessizlikte yansıyan cümleleri duymuyorduk. Onların çaresiz şekilde duvarlara çarpıp, yaralı kuşlar gibi yerlerde çırpınmalarının şahidiydik.

Sırasıyla, benim ve Eylem'in sesleri de peşpeşe düşüp kayboldular. Üçümüzde kaybolan seslerimizle konuşuyorduk.

Annem bir ara soyu kurumuş, tükenmiş sesinin eşliğinde çıplak ellerini göğsüne doğru götürdü ve kaşla göz arasında, büyümüş yüreğini, göğsünden söküp orta yere bıraktı. Kızıla boyanmış koca yürek önce kafesten kurtulmuş bir kuş gibi silkindi, sonra sırayla bağrında taşıdığı üç yarayı birer birer açtı.

Açılan ilk yara eskimişti. Kan ve irin bağlamıştı, şişmişti. Fakat kabuk bağlamamış, kabuksuz bir yaraydı. Göğsünün derinliklerinde iğne gibi incelmış onlarca sızı, birer ağıt olmuş "Berivane, Berivane" diye yükseliyorlardı.

İkinci yara kırmızıya boyanmış bir deryaydı. Uçsuz bucaksız bir okyanus gibi kudurmuş gidiyordu. Binlerce dalga pusulasını şaşırان eski bir zaman gemisini önüne katmış, sürüklüyordu.

Üçüncü yara daha tazeliğini koruyordu. Daha yeni açılmış bir yaraydı bu. Hâlâ kan damlıyordu. Onlarca şırıngayla delinmiş, zehirlenmiş bir yaraydı. Yaraların canlı tanığı olduğum için ağzımı açıp kaybolan sesimle çığlık atmaya çalışmadım. İşlevsiz kalan küçük dilimi yutmadım. Ama yanaklarıma yağan yağmurlara da mani olamamıştım. Yüzümü nisan yağmurlarıyla yıkanıyor.

Yüzüme damlayan tuzlu ıslaklığa Eylem'in sürgün kokulu melodileri eşlik ediyordu. Sesleri yitirilmiş sesiz melodilerin eşliğinde zaman hala ağır ağır ilerliyordu....

13. Havalandırma

Genç bir adamdı. Daha on sekizini yeni bitirmişti. Çatık kaşlı, esmer tenliydi. Bakışları da terk ettiği kadim coğrafya gibi sertti. İnsanı ürkütüyordu. Geniş omuzlarıyla bir pehlivanı andırıyordu. Suskundu.

O'nun hayat hikâyesi sadece onu ilgilendiriyordu. Benden başka kimse hikâyesini bilmiyordu. Ben de sonradan öğrenmiştim.

Kendinden bahsetmeyi sevmezdi. Az ve ağır ağır konuşurdu. Konuşurken sanki kükrüyordu. Hırslıydı. Sinirliydi de. Buna rağmen, sigaradan sararmış dişlerinin arasından kelimeler tane tane çıkıyordu. Ağzından çıkan her kelimeyi sayar gibi konuşuyordu.

Hayat hikâyesini öğrenmeden önce, onunla ilk defa Kürt Kültür Evi'nde karşılaştığımda çok dikkatimi çekmişti. Tek başına oturuyordu, yorgundu. Düşünceli düşünceli etrafını izliyordu. Yüzüne umutsuzluk sinmişti. Fosur fosur sigara içiyordu. Belki karnı açtı ve açlığını sigarayla bastırmak istiyordu. Akşam yatacak yeri olmadığı için de kaygılıydı. Akşamın derdine düşmüş gibiydi.

İsmi de bana hayat hikâyesini anlattığı gün öğrenmiştim. Adı Zeynel'di. Terk ettiği coğrafyada yaşamış diğerleri gibi, onunda boynunda uzun bir hikâye asılı duruyordu. Çalkantılı ve tehlikeli bir yaşamın hikâyesiydi onunkisi de.

O hikâyesinin sekiz yıl önce, yani on yaşında başladığını söylüyordu. Daha on yaşında iken gözaltına alınmış, işkence görmüş ve sonraki yıllarda hapis yatmıştı. Ölümlerden kıl payı kurtulmuş ve yaralanmıştı. Babasını ve ağabeyini o amansız savaşta kurban vermiş, annesini yalnız bırakıp gelmişti.

Yaşadıkları, sadece kısa bir hikâye değil, bütün yaşamına sinmiş, uzun bir dramdı.

Anlatırken gözleri doluyordu. Hala on yaşındaki bir çocuk gibi heyecanlıydı. Zaten hikâyesine on yaşında başlamıştı ve kendini o günkü gibi hissediyordu.

O bir "Serhildan" çocuğuydu ve "Serhildanlar" içinde büyümüştü.

Zeynel;

"Kadım coğrafyadaki ilk "Serhildan"ı yaşayan çocuklardan biriyim. O küçük şehrin caddelerinde, araba lastikleriyle ve boş varillerle, panzerlerin önüne barikat kuranların arasında bende vardım. Şehri kaplayan dumanlar arasında, zafer işaretli resmim gazetelere ve televizyonlara yansıyan ilk "Serhildan" görüntüleri arasında yer alıyorum.

Newroz'larda meşaleleri tutuştururken, üzerlerine yağmur gibi kurşun yağanlardan biri de bendim. Hemen önümde okul arkadaşım Harun kafasından vurulup yere yığılmıştı. Elindeki meşaleyi tutup kaldıran da bendim. Ben de vurulmuştum. Sağ omzumdan kurşun yiyip, kanlar içinde Harun'un yanına uzanmıştım. Kanlarımız birbirine karışıyordu. Ölülerini sayarlarken, beni de saymışlardı. Sonradan sağ olduğum anlaşılmıştı.

Babam bir Kürt yurtseveriydi. Kürtleri kendine dert etmiş, onların peşine düşmüştü. Onun için durmadan tehdit ediliyordu. Kaç defa gözaltına alınıp, işkenceye maruz kaldığını bilmiyorum bile. Son gördüğü işkenceden dolayı, on gün yatakta yattığını hatırlıyorum. Korkudan doktora da gidememişti.

Çektiklerimiz yetmiyormuş gibi çok geçmeden şehrimizin başına bir de "faili meçhul cinayetler" musallat olmuştu. Sokak ortasında günde iki bazen üç kişi vuruluyordu. Böyle karmaşık günlerden biriydi. Karanlık güçlerin kulaç attığı bir sabah güneşinde, babam, sokak ortasında vurulmuştu. Cenazesinin üstüne ilk yetişenlerdendim.

İlk çığlıklarımın gözlerine korku sinmiş, sokak sakinleri kafalarını tedirgince, korkakça, utangaçça pencerelerden uzatmış, kanlar içinde yatana uzun uzun bakıyorlardı. Sonra cenazenin başına toplanmışlardı. Kurşun babamın kafasının arkasından girmiş, alını

parçalayarak çıkmıştı. İlk çığılıktan sonra susmuştum. Ya da donmuştum. Veya kan tutmuştu beni. Babamın alnından oluk oluk akan kana bakıyordum.

Cenazenin kaldırılmasından bir gün sonra, daha herkes taziyedeysen, ağabeyim kapıyı çarparak çıkmış ve bir daha dönmemişti. Yüreğini dağlara vurmuştu.

O'nun gidişinin ardından evimizin üzerindeki baskılar daha da arttı. Artık hayat bize haram olmuştu. Annemle birlikte defalarca karakola götürölüp işkenceden geçirildik.

Çocuk yaşına rağmen bir yıla yakın hapis yattım. Sonra ardı arkası kesilmeyen ölüm tehditleri başladı. İnsanın içine korku salan, gece yatmasını engelleyen yattığında ise kâbusla uyandıran, bir gölge gibi insanı her yerde izleyen ve kulaklarında çınlayan, insanı bunalıma sokan tehditler... Uzun süre bunlarla yaşadım.

Ağabeyimin dağlara gidişinin üzerinden iki yıl geçmişti. Yeni başlamış bir günün erken saatlerinde, savaş uçakları durmadan şehrin yanı başındaki çıplak tepeyi dövüyorlardı.

Akşama kadar süren bombardımanın ardından, ilçeye onbir erkek ve yedi kız cesedi getirilmişti. Cesetler yanmışlardı. Kimin kim olduğu belli değildi. Annem, ağabeyimi çoğu yanmış saçlarından ve parmağındaki yüzükten tanımıştı. Yüzü yanmış ve bir bacağı kopmuştu. Getirilenler, gün boyu devam eden şiddetli savaştan artakalanlardı. Bize de savaştan artakalanları toplamak kalmıştı. Onları toplamıştık."

Kısa kestiği hayat hikâyesinden sonra, Göçmenler evinden ayrılmıştı. Sokaktaki uzun yürüyüşünü pencereden seyretmiştim. İçinde kanayan hikâyeyle, kendini şehrin kalabalığına teslim etmişti. Hikâyesi, şehrin uğultusuna karışıp gitmişti.

Belki de o gün akşama kadar yürümüşü. Yürürken, geleceğini endişeyle düşünmüş olmalıydı. Artık genç bir mülteci olup, sığınmacı psikolojisi ile yaşayacak, yarına dair hayallerini de öyle kuracaktı.

Ayakları muhalif yürüyüşlere alışmış bu "Serhildan çocuğu", o liman şehrinde de durmayacaktı. Her eylemde ön saflarda yer alıp, Kürtlerin haklarını aramaya devam edecekti.

Bir yürüyüş sırasında, onunla yine karşılaşmıştım.

"Siyasi tutsaklara özgürlük, Kürdistan'a barış" pankartını taşıyordu. Coşkuluydu. Yüzünde adeta doğduğu, serhildanlara katıldığı kentin neşesi yerleşmişti.

Bu arada çok geçmeden Zeynel'in iltica başvurusu iltica dairesi tarafından incelenmiş ve onu sözlü ifadeye çağırıp, dinlemişlerdi. Bana günler önce anlattığı hikayesini, bütün detaylarıyla onlara da tekrarlamıştı. İltica dairesi anlattıklarıyla ikna olmamış, ondan yıllar önce başlayıp birkaç ay öncesine kadar devam eden yaşadıklarının delillerini istemişti. Yaşadığı işkencenin delillerini istiyorlardı ondan.

Zeynel artık bu ülkede ilticası ret edilmiş bir kaçaktı. Fransa'da kaçak olarak yaşayan binlerce mülteci den biriydi. Yüzü diğer kaçakların yüzüne benzeyen ve içine geri gönderilme korkusu dolmuş, liman şehrin yasa dışı konuklarına sığınmişti.

Yakalansa, geldiği topraklara geri gönderilecekti. Hem de polis eşliğinde. Onun için morali bozuktı. Endişeliydi. Buna rağmen, bütün yürüyüşlere ve toplantılara katılıyordu ve her seferinde en önde "siyasi tutsaklara özgürlük, Kürdistan'a barış" pankartını taşıyordu. Gece gündüz bu deniz şehrinde bulunan Kürt Kültür Evi'nde çalışıyordu. Bütün görevlere koşuyordu. Herkes tarafından sevilen asi çocuğun başına neler geleceğini kimse bilmiyordu. Akdeniz'e sırtını dayamış şarkı söyleyen şehirde, onun günlerinin sayılı olduğunu kimse düşünmek bile istemiyordu.

Sonunda yağmurlu bir gün de o talihsiz an gelip çattı. Zeynel'in doğuşundan beri kendisini izleyen talihsizliği bir türlü peşini bırakmıyordu.

Bir sabah yağmurunda sırlıklam olmuş bir halde yürürken ve daha dudaklarının üstünde eskimiş bir "Serhildan marşı" varken, nereden çıktığını hiç bir zaman bilemeyeceği, bir polis arabası önünü kesmişti. Önce kaçmayı düşündü ama sonra vazgeçti. Dar bir sokaktı, kurtuluşu imkânsızdı. Çocukluğundan beri taşıdığı korkulu polis psikolojisi tekrar her tarafını

sarmıştı. Bir anda nefes nefese kalmıştı. Şaşkındı. Yıllardır aranan bir suçlu gibi, bembeyaz kesilmişti. Bu kentteki macerasının sonuna geldiğini anlamıştı.

Polisler ondan oturma kâğıdını istemişlerdi. Oturma kâğıdı yoktu. O bir kaçaktı. İlticası delil olmadığı için, ret edilmişti. İllegaldi bu şehirde.

Bir suçlu gibi elleri arkadan kelepçelenerek götürülmüştü. Hakkında sınırdışı kararı vardı. Karar önceden verilmişti. Kesindi. Türkiye'ye yollanacaktı. Bir kaç gün sonra İstanbul'a uçacak olan uçağın ayrıcalıklı yolcusu olacak olan Zeynel, iki polis eşliğinde korumaları ile gönderilecekti. Öyle ya suçluyu sağ salim yerine ulaştırmak gerekiyordu.

Hâlbuki asi çocuk, kendi ülkesinde işkence görüp, arandığı için, kendini aşılmaz yollara vurmuş, bin bir tehlikeden geçerek, denize açılan şehre konuk gelmişti.

Demokrasi mahrumu ülkesinde hakları ihlal edildiği için, insanlık adına, insan hakları olan başka bir ülkenin kapısını aralamıştı. Uğruna ölümleri göze alıp geldiği, insanların evrensel haklarının anavatanlığını üstlenmiş olan ülke, delilleri olmadığı için onu kabul etmiyordu.

Az sonra yolcular, pistte hazır bekleyen uçaktaki yerlerini almış ve uçak birazdan havalanıp bir kuş gibi İstanbul'a uçacaktı.

Ama durumda bir gariplik vardı. Saati gelmesine rağmen, uçak hâlâ piste bekliyordu. Yerlerinde oturmuş uçmayı bekleyen yolcular, giderek sabırsızlanıyorlardı. Hatta içlerinden bazıları koltuklar arasında gezinen üniformalı genç hosteslere gecikmenin sebebini soruyorlardı. Ama uçağın neden uçmadığını hâlâ kimse bilmiyordu.

Fakat çok geçmeden bu bekleyişin sebebi anlaşılacaktı. Uçağın "özel yolcusu" Zeynel Bey iki koruması eşliğinde İstanbul'a uçurulacaktı.

Yolcuların garip bakışları arasında, elleri arkadan kelepçeli ve iki polisin arasında kafasını eğmiş, genç bir suçlu görüldü. Suçlu onlarla birlikte Türkiye'ye uçacaktı. Hakkında tahminler üreterek, eğlenecekleri bir yolcu bulmanın sevincini yaşadıklarının farkında olmadan surat ifadesi değişen yolcular hepsi suçluya bakıyorlardı.

Hiç kimse onun ne suç işlediğini bilmiyordu. Bazıları acıyarak, bazıları da tiksinierek bakıyordu iki polis arasındaki elleri kelepçeli adama.

Her yolcu kendi kafasından bir suç yakıştırıyordu O'nun eğilmiş başına bakarak. Bu eğik başın hangi suça yatkın olduğunu tahmin etmeye çalışıyorlardı. Bunu düşünen herkes akıllarından geçen suç şeridi ile karşılarındaki görüntüyü eşleştirmeye çalışıyorlardı.

Havalanan uçak Akdeniz'i kanatlarının altına alınca, Zeynel'e dönen gözlerin bazıları da camlardan alttaki maviliklere kaydı. Zeynel aylar önce bin bir tehlikeyi göze alarak aştığı bu denizi şimdi uçarak geçiyordu.

Ama bunların yerine İstanbul'da nasıl bir törenle karşılanacağını düşünüyordu. Kendisini ağırlayacak birinci sınıf karakollar ve işinin ehli polisler içini ürpertiyordu. Ve hayatında ilk defa bir yolculuğun hiç bitmemesini istiyordu. Ömrü boyunca bu uçsuz bucaksız maviliklerin üstünde uçmak istiyordu. Uçaktaki yol arkadaşlarının bakışları bile artık umurunda değildi.

İstanbul'a da elleri kelepçeli indirildi ve öyle karşılandı. Artık gerçek bir suçluydu. Hem de en ağır suçu işlemişti. O artık tescilli bir bölücü ve vatan hainiydi. Birazdan gözleri bağlanarak hücreye konulacak ve günlerce süren sorgulamanın ardından, "yasadışı bölücü örgüte üye olmak" suçundan, DGM'ye çıkartılacaktı. Sonunda Bayrampaşa Cezaevi'nde uzun yıllarını geçirecek olan siyasi tutsak Zeynel'in mahkemesi örgüt üyeliğinden 12 ile 15 yıl arasında ağır hapis cezasına çarptırılması için ağır ağır devam ettirilecekti.

O liman kentinden karga tulumba götürülen Serhildan Çocuğu Zeynel'in ardından da, dünyanın yetim çocukları haklarını aramaya devam edeceklerdi. Kadınlar, erkekler, çocuklar, yaşlı ve genç demeden, bıkmadan usanmadan yıllardır temel insani hakları için hala yürüyorlardı. Yürüyüş kortejinin önünde her seferinde Zeynel'in taşıdığı "Siyasi Tutsaklara

Özgürlük, Kürdistan'a Barış" pankartı artık sinirlerinin gerginliği yüzlerinden okunan gençler tarafından taşınıyordu. Ama o pankartın içinde artık Zeynel'in kendisi de vardı.

Simdi eskimiş o şehrin caddelerinde, o pankartın ardından yürüyen yoldaşlarının talepleri arasında Zeynel'in özgürlüğü de vardı.

14. Havalandırma

Nur, tatilini yarıda keserek dönüp gelmişti. Erken ve zamansız dönüşünü hastalığıyla açıklıyordu. Hastalığının kollarından çekerek onu geri getirdiğini iddia ediyor, suçu hastalığına yüklüyordu. Olmayan bir hastalığı öne sürerek etrafını saran meraklı bakışları dağıtmaya çalışıyordu. Bin bir yemin ederek;

“Hastayım, onun için döndüm! Lütfen bana inanın” diyordu.

Ama her seferinde ağzından çıkan “hastayım” sözcüğü gözleriyle çelişiyordu. Gözleri onu yalanlıyordu.

Gözlerinden hastalıkla bağdaşmayan büyük bir felaketin telaşı ve garip bir çelişki okunuyordu. Felaket henüz ulaşmamıştı o ela göletlere, fakat onun tellalları bütün sokak başlarını, caddeleri, yolları tutmuş avazları çıktığı kadar « Kıyamet kopuyor! Kıyamet kopuyor » diye bağırıyorlardı....

Tellalların uğursuz çığlıkları bir kar fırtınası gibi Nur’un beynini sarmıştı. O artık beyni kar beyazıyla sarılmış bir genç kızdı. Etrafına bembeyaz bir beyinle bakıyordu. Üstelik yorgundu. Kafasındaki uğultu, gerginlik ve çelişki yumağı bedenini yormuştu. Morali çökmüştü. Bir şehrin akşam ışıkları gibi bin bir yerden parlayan neşeli yüzü artık savaştan harabeye dönmüş, yıkılmış ve binlerce evladı gazlarla boğdurulmuş Halepçe gibiydi. Sanki Helepçe’ye düşen bombalar onun yüzüne düşmüşlerdi. Yüzüne teslim olmuş bir kentin görüntüsü oturmuştu. Onun fethedilmez burçlarından beyaz bayraklar sallanıyordu.

Belki de hayallerini büyüttüğü kendi kentinin artık yakılmış, yıkılmış ve teslim olmuş devrik komutanıydı o. Yüzüne ve hareketlerine, birkaç yıl birden yaşlanmış bir görüntü yerleşmişti.

Beni görünce gülümsemişti. Sanki eski gülüşlerini hatırlamak istiyordu. Ama eskilerden eser kalmamıştı. Eskiler yerinde yeller esiyordu. Sert rüzgârlar onları süpürüp götürmüştü. Konakladığı evlere, gezdikleri caddelere, su içtikleri pınarlara, şarkı söyledikleri sahillere, acılar sinmişti şimdi. Orası artık acıların yurduydı. Acıların en moru birer kene gibi o öpücük değmemiş dudaklarına yapışmış ve bakire dudaklarının kanını birer kör yarasa gibi emiyorlardı. Eski gülüşlerini yiyip bitirmişlerdi.

Ben de O’na Türkiye’yi sormamıştım. Hatta tatilini neden kısa kestiğini de sormadım. İçindeki yaraları kanatmaktan korkmuştum. Ama içimde giderek canavarlaşan sabırsızlık almış başını gidiyordu. Beni beklemeden önüne çıkan tepeleri, bayırları, ovaları aşp gidiyordu.

Nur’u böyle alıp götüren ve onun yerine acıların heykelini diken olayı merak ediyordum. Merakım, sabırsızlık canavarının kanatlarına binmiş, rüzgâr hızıyla uçuyordu. Havadan ve sudan ibaret konuşmalarımız tat vermiyordu.

Yitip giden havadan sudan konuşmalarımızın ardında, Eylem ile birlikte bakışlarımızı Nur’un üzerine çevirmiş, O’nu gözlerimizin içine mahkûm etmiştik. İki çift göz, dört duvar gibi genç kızın etrafını sarmış, ellerini arkadan kelepçelemiş, ayaklarını prangaya vurmuştu. Şimdi adeta susarak O’nu sorguya almış ve açıklama bekliyorduk.

Bakışlarımızın hapsinde giderek ezilen O’da bunun farkındaydı. Hapsedildiği gözler O’nu ürkütmüştü. O’da bizi ürkek gözleriyle süzüyordu.

Ailesinin ısrarları karşısında pes edip boynunu kurbanlık bir koyun gibi kaderine uzatan Nur:

“Böyle tatil olmaz olsun. Boynum kırılardı da gitmeseydim keşke. Ne oldu biliyor musunuz? Kuzenimle nişanlandırıldılar beni. Daha hiç görmediğim kuzenimle. İki yıl önce tatile gittiğimizde, İstanbul’a çalışmaya gitmişti. Şimdi de askerde. O askerde iken babam bizi zorla nişanladı. Neymiş daha küçükken sözler kesilmişmiş. Beşik kertmesi olduğumdan da haberim yoktu. Bu durum aha önce annem tarafından bir iki defa çınlatılmıştı kulağıma, bense

basit bir şaka olduğunu sanmıştım. Meğer doğruymuş. Her iki aile toplanıp, yüzüğü parmağıma taktılar.”

Eylem: “Peki neden karşı çıkmadın” diye sorunca:

“Sırf ailemin adı kirlenmesin diye kabul etmek zorunda kaldım. Düşünsene sadece askerlik fotoğrafını gördüğüm biriyle evleniyorum.”

Sonra derin bir nefes çektikten sonra bana bakıp;

“Hem de biliyor musun nerede asker?”

Ben; “Nerede?” diye sordum. Sorduğu soruyu yanıtsız bıraktım ve cevapsız kalan sorusunu;

“Tam sınırda. İran, Irak ve Türkiye sınırının kesiştiği üçgende. Çatışmaların en yoğun olduğu yerde” diyerek kendisi yanıtlamıştı.

Daha çok susmuştu. İçimizi garip duygular kaplamıştı. Ayaklarımız karıncalanmış, Eylem ile beraber yerimizde adeta küçülmüştük.

Az önce sabırsızlıkla beklediğimiz hikaye can sıkıcı gelmişti. Canımızı sıkıyordu. Hikâyenin içindeki olaylar birer birer üstümüze geliyordu sanki. Daralıyorduk. Bu yüzden hikayeyi daha fazla deşmek istemedik.

Nur da arada bir susuyor sonra tekrar konuşmasına devam ediyordu. O susunca, ortalığı saran sessizlik içinde kendimizi suçlu hissediyorduk. O garip sessizlik adeta kucağına doldurduğu onlarca suçla üzerimize yürüyordu. İçimizi amansız bir tedirginlik basmıştı. Bu tuhaf tedirginlik boğazımda ekşimsi bir tat bırakıyor beni kismaya zorluyordu. Başım dönüyordu. Az önce yediğimiz yemekten zehirlenmiş gibiydim.

Nur yorulmuş gibi tekrar konuşmasını kesmişti. Susmuştu. Derin derin nefes alıyordu. Nefes gürültülerinin arasında elini çantasına götürerek, yıpranmış ve dörde katlanmış bir kağıt parçası çıkardı. Üzerinde yamuk yumuk harflerle küçük küçük yazılar yazılmış kareli kağıdı sağ eline aldı ve havaya kaldırarak bir bayrak gibi salladı ;

“Bakın işte bana mektup yazmış! Yüzünü görmediğim, tanımadığım nişanlım bana bu mektubu yazmış. Mektupta beni ne kadar sevdiğini ve bir an önce askerliği bitirip, bana kavuşmak istediğini belirtmiş. Hiç görmediği nişanlısını seviyormuş ve bir an önce kavuşmak istiyormuş. Bunun için sabırsızlanıyormuş.”

Ardından tekrar yutkunduktan sonra kâğıdı sallayarak;

“Başka ne yazıyor biliyor musunuz?”

Kimseden çıt çıkmıyordu. İkimizde nefeslerimizi tutmuş, ağzından çıkacak kelimeleri sayar gibi dinliyorduk.

“Büyük bir savaşın içinde olduğunu. Vatani bölücülerden koruduğunu ve her gün kelle alıp verdiklerini yazıyor. Geçen günlerde yanında üç tane arkadaşının şehit düştüğünü, arkadaşlarının kanlarının yerde kalamayacağını ve onların öçlerini kendi elleriyle almadan dönmeyeceğini söylüyor.”

Bu cümleler üzerimize birer balyoz gibi düşmüşlerdi. Aldığımız darbelerle, her tarafımız yara bere içindeydi. Suskunluğumuz bir karabasan gibi üstümüze geliyor adeta bizi boğuyordu. O an birinin araya girip o boğucu suskunluğu dağıtması için neler vermezdim.

15. Havalandırma

Üniversite kampüsündeki panolara rasgele yapıştırılmış “Avrupa sürecindeki Türkiye’nin sorunlarını tartışmak...” diye başlayan cümlelerin sıralandığı bir kısmı yırtılmış, bir kısmı da, çıplak kadın resimli bir diskotek ilanının altında kalmış afişler dikkatimi çekmişti.

Kampüsün kapısına dayanan iki genç, durmadan ellerindeki bildirileri dağıtıyorlardı. Akşam saat 19.00’da başlayacak konferansın bildirileriydi bunlar. Kızlı erkekli, küçük küçük gruplar halinde kapıdan girip çıkan öğrencilerin çoğu, kendilerine uzatılan bildirilere kafalarını kaldırıp bakmıyorlardı bile. Çoğu zaman, bildiriler havada kalıyordu. Alanların çoğu da bildiriye hiç bakmadan, iki adım ötedeki çöp kutusuna atıyor, kimi de yerlere atıyordu.

Çok geçmeden "Avrupa sürecindeki Türkiye" başlıklı bildiriler, yeri yamalı bir halıya dönüştürmüşlerdi. Kampüsün koridoru uzunlamasına yamuk yumuk bir halı ile kaplıydı.

Gözlerim yerde upuzun ve cansız yatan bu halının nakışlarına takılmıştı. Önümde durmadan renk değiştiren bin bir çeşit hünere dalmıştım. Onları Kirmanşahlı emektar Kürt kadınların yaptığı göz nuru, el dokumalı halılarla kıyaslama muzipli gösteriyordum.

Sonra kalkıp Kirmanşah’a gitmiştim. Omzumun üstünde, üniversite kapısında topladığım bildirilerle yamalanmış halı, ev ev, sokak sokak, cadde cadde geziyordum. Taşıdığım bu yamalı halıyı, her evde, her sokakta, her dükkanda, her caddede gördüğüm halılarla karşılaşıyordum.

Bu arada Eylem’in attığı çığlıklarla bu garip düştün uyanmış, o uzak diyarlardan ansızın gelmek zorunda kalmıştım. Zaten düşler âlemine her dalışımda daha okyanusun derinliklerine inmeden sürekli birileri yetişir ve beni böyle zorla dünyamdan çekip koparıyordu.

Bu seferde bu kutlu görevi Eylem üstlenmişti. Daha doğrusu Eylem’in çığlıkları. Pek şaşırmamıştım. Sadece üzül müştüm. Gözlerimde hâlâ Kirmanşah kadınlarının rengârenk hünerleri parlıyordu. Parlayan gözlerle beni geri çağırana bakıyordum.

Eylem hızlı hızlı konuşuyordu. Yüzüme yeni bir şiir okuyor gibiydi. Yanaklarıma çarpan nefes alışverişlerinin arasından çıkan kelimeler, birer birer kulaklarımda yankılanıyorlardı. Beni sarıp sarmalayan bu sesler gerilere yolculuğuma eşlik ediyor ve düş dünyama hoş tuhaf bir fon oluşturuyorlardı. Bu tuhaf karmaşa beni bir zamanlar tartışıp da birbirimizi bir türlü ikna edemediğimiz bir konuya götürüyordu.

Eylem:

“İnsanlar her ne kadar insanlığın binlerce yıl biriktirdiği tarihi mirasın üzerinde hayatlarını kuruyor olsalar da, o mirastan aldıkları güçle ilerleseler de, yine de kendi yaşadıkları döneme aittirler, kendilerinden önceki çağlara değil. Ve yaşadıkları döneme kendi damgalarını vururlar. Zaten böyle olmasaydı, insanlar hep kendilerini tekrarlayıp durmazlar mıydı?

Bak bu bildirileri yere atıp çiğneyen bu gençler, 68 kuşağının çocukları. Anaları babaları bir zamanlar caddeleri, sokakları, devrim marşları eşliğinde yürürken onlar şimdi tenezzül edip kendilerine uzatılan bildiriye bile bakmıyorlar. Bunlar anne babalarından çok farklı yaşıyorlar ve yarın bunların çocukları da bunlardan çok daha farklı yaşayacaklardır.

Yani senin ‘toplum felakete doğru gidiyor, aile ortadan kalkıyor, uyuşturucu insanlığı bitiriyor, değer yargıları kayboluyor’ gibi belirlemelerin, daha doğrusu korkuların, yersiz olabilirler. Çünkü yarınki nesillerin yaşamına damgasını vuracak olan onların o günkü yaşama biçimleri, ihtiyaçları ve talepleri olacaktır. Yarın ki nesiller bugünü tekrarlamayacaklardır.

Her hayat akacağı mecrayı bulur ve kendi koşullarını, güzelliklerini ve kötülüklerini oluşturur. Bu yüzden insanlığın binlerce yıllık mirasından sadece bugünkü nesile ve vurdumduymazlığına bakıp karamsar olmamak lazım. Belki de gelecek nesiller bugünkü

bireysel yaşamı rededip toplumsal yaşamayı öne çıkaracaklardır. Daha sosyal bir sistem kuracaklardır belki de.”

“Sence bu mümkün müdür?” diye diye sorduğumda

“Neden mümkün olmasın ki? Bugün insanlığın bağrında çok ciddi yaralar var. İnsanoğlunun bu kadar hırçın ve yırtıcı olmasının sebebi bu yaralar olsa gerek. Bu yaralar sadece bir kaç neslin yaraları değil. Bunlar mitoloji ve ideolojilerin alt ve üst katmanlarıdır. Yani insanlar sadece kısa geçmişimize bakıp, bütün olanları, ‘çıkarcılık, emperyalizm, sosyalizm, sınıflar mücadelesi, sömür, ezen-ezilen’ gibi kavramlarla açıklamaya çalışıyorlardır. Bunlar hepsi "mitoloji ve ideolojilerin" katmanlarıdır. Belki de üst katmanları.

İçinde bulunduğumuz yüzyılda, insanlar bir insanlık felsefesini oluşturup, yaşanan çelişkilerden kendilerini kurtarabilirler. Aynı zamanda durum tersine de gidebilir. Bunları körükleyip, insanlığı çok zor durumda da bırakabilirler.

“Ama her ikisinin de olmayacağını ve muğlâklığın süreceğini düşünüyorum. Çünkü bireye yön veren toplumdur. Birey toplumda şekillenmiştir. Bu anlamda bireyin iradesi yoktur. Bireyin iradesi toplum tarafından eğitim ve öğretim bütün değer yargıları ve alışkanlıklarıyla esir alınmıştır. Bu yüzden öğrenmenin ve bilginin bu kadar nüfuz ettiği bir toplumu yıkmak eskisi kadar kolay olmayacaktır. Bak bugün toplumda, bir taraftan bireysellik, yani bireyin özgürlüğü bu kadar söz konusu iken, diğer taraftan bireyler iliklerine kadar birbirlerine bağlıdır. Hatta sadece birbirlerine değil etrafında gördüğün birçok materyale bağlı ve bağımlı hale gelmişlerdir. Ama şimdilik çalışma hayatlarında dışlı bir çark ve dönüyor. Yarın bu çark durursa ya da kırılırsa ne olur bilemem”

“Bence toplum her ne kadar bireyin şekillenmesinde önemli bir rol oynuyorsa ve bireyi yapıyorsa da, yine de nihai karar bireyin elindedir. Birey istese toplumun ona biçtiği elbiseyi değiştirebilir. Birey toplumun iradesini red edebilir ve kendi bireysel iradesini ortaya koyabilir. Fakat bundan ne kadar başarılı, ne kadar başarısız olur onu bilemem.”

“Peki ya savaşlar? Savaşlar da bir gün biter mi sence?”

“Aslında insanlık tarihini düşündüğümde, en çok acı çektiğim ve bir türlü anlamadığım konulardan birisi de, savaşlardır. Bu yüzden, bazen bıkmadan usanmadan herkes tarafından bir şarkının nakaratı gibi tekrarlanan ‘insanlık bize büyük bir miras bırakmıştır’ sözünden nefret ederim. Bu nefretimi kimseye belirtmek istemem ama. Çünkü insanlar, beni delirmiş sanabilirler diye korkuyorum. Bence insanlık bize çok kötü bir miras olarak bırakmıştır: savaşları. Bu kötü miras, insanlığın canına okuyor ve diğer iyi mirasların değerini de yok ediyor. Beni delirmiş sanma. Bence insanlık yanlış şekillendirilmiştir.

Bugünkü toplumlarda insan etini yemek ne kadar tiksindirici ise, bir insanı öldürmekte o kadar tiksindirici olabilir. Buna kesinlikle inanıyorum. Eğer öyle olmuş olsaydı, barbarlık döneminden sonra, insanlık savaşları bitirirdi. İnsanlık tarihinde, barbarlıktan sonra, tekrar savaşlar söz konusu olmazdı ve insanlık tarihi sürüp gelen “insanlık dışı” trajedilerle dolu olmazdı.

Bugün bu kadar rahat insan öldürmenin vebali, altımızda yatan binlerce yıllık insanlığın bize bıraktığı mirastadır. Hâlâ tarihimizdeki savaşlarla övünüyoruz ve en masumumuz dahi bazen canavar savaş "kahramanlarına" özeniyoruz. Çünkü okullarımızda bunları öğreniyoruz ve çocuklarımıza da bunları öğretiyoruz. Onlar tarihte beş öldürmüşlerse, bugünkü teknolojiyle biz bin öldürüyoruz. Hala çocuklara oyuncak silahlar alınıyor. Çocuklara insanlık değil savaş öğretiliyor. Hayatın her alanında rekabet ve savaş hakim.

Biliyorum sen de herkes gibi savaşırsız bir dünyaya inanmayacaksın ve ‘kendi çıkarları için, insanın yapmayacağı şey yoktur’ sözünü hatırlatacaksın ama yanılıyorsun Çünkü insanın içindeki erdem, bütün menfaat ve çıkarlardan daha yücedir.

Önemli olan insanlığın içinde bir pırlanta gibi parlayan, bu erdemi ortaya çıkarıp, işlemektir. İnsanlık bunu zaman zaman gösterebilmiştir. Fakat ortaya çıkan erdem, insanlığın

acılarını bitirmeye yetmemiştir ve bu yüzden hala savaşlar, yoksulluk ve zenginlik, açlık ve bolluk gibi çelişkiler devam ediyor”

Eğer o tanıdık ve tanımadık yüzler araya girmeselerdi, nazikçe kibarca bizleri çağırıp, rüyaları böler gibi, tartışmamızı bölmeselerdi başladığımız bu tartışmayı sonuna kadar devam ettirecektik. Belki de insanlığın bu sorununa çözüm bulana kadar kafalarımızı çatlatacaktık. Ama olmadı işte. Olmaması da normal tabii ki. Çünkü insanlığın binlerce yıldır biriken milyarlarca sorununa, orada, o kısa zaman süresinde, hiç vakit kaybetmeden, hemencecik bir çözüm bulmaya çalışıyorduk. Ağzlarımızdan heyecanla çıkan, kafiyeli kelimelerin içinde, mucize ve sihir arıyorduk. Daha doğrusu, mucizevi kelimenin düşmesini bekliyorduk. O kelime ile insanoğlunun bütün acılarını bittirip, onları refaha kavuşturacak ve dünyayı kurtaracaktık. Bunu biz yapacaktık. İkimiz.

Ama dedim ya, öyle olmadı işte. Yine birileri birer davetsiz misafir gibi cümlelerimizin arasına girerek, epey zamandır bir nehir gibi akıp gelen sohbetimizi kesivermişlerdi.

Tartışmaya artık bir nokta koymamız gerektiğini hatırlattıklarında o sihirli kelimenin artık gelmeyeceğini anlamış ve gerçeğin soğuk suratına çarpmıştık. Bizi çağırıyorlardı. Beklediğimiz konferansın saati gelip çatmıştı. Bu kez Türkiye hakkındaki tartışma başlayacaktı.

Konuşmacılar divandaki yerlerini çoktan almış, tartışmanın startını vermeye hazırlanıyorlardı. Gecikmiş bir kaç dinleyici, amfiyi kaplayan gürültüler eşliğinde yerlerini alıyorlardı.

Konferansın ilk sözleri, zamanın bir genç bilgesinin ağzından dökülüyordu. Bilge, karşısında sıraya dizilmiş dinleyicilerin gözlerine kilitlenmişti. Gözlerini sayısız parçalara ayırıp, her bir parçasını kendisine bakan yüzlerce gözün bebeklerine yuvarlamıştı. Sanki her gözde onun bir damlası parlıyordu. Yağmur olup, bütün dinleyicilerin gözlerine damlamıştı. Damladığı gözlerin umut ışıklarını biraz daha parlatmak istiyordu.

Bu gözlerden parlayan damlalarla bir sürü genç kız ve erkek, divanda konuşana pür dikkat kesilmişlerdi. Belki de gözleri çukurlara yuvarlanmış genç Bilge'nin çıplak kafasının içinden geçenleri okumaya çalışıyorlardı.

Kimisi Türkiye'nin AB'ye girmesinden yana olan, kimisi karşı olanlardan ve tarafsız birkaç kişiden oluşan bu topluluk toplumsal sorunlara biraz duyarlı olan bir avuçtan biraz daha fazla öğrenciden oluşuyorlardı.

Türkiye'nin ağır sorunları, yüksek tavanlı amfinin boşluğunda sallanıp duruyorlardı. İnsan hakları, Kürt sorunu, Ermeni Soykırımı'nın tanınması ve daha birçok sorun ortalıkta duruyordu. Yapışkanlı ipler gibi sarkan birçok sorun da bunlar arasında adeta bağıntı kuruyordu. Üniversitenin bu soğuk amfisi bir sorunlar sarkmasına tanık oluyordu, daha doğrusu onları konuk ediyordu. Örneğin insan hakları sorununun içinden; kadın, çocuk, işçi hakları, din, düşünce ve ifade özgürlüğü, bunlarla beraber halkların, farklılıkların kendilerini ifade özgürlüğü gibi sorunlar bir birine dolanıp adeta karmaşık bir yumak oluşturuyorlardı.

Keşke Türkiye bu tür sorunlarını halletmiş olsaydı da, bu sorunların yerine, bugün burada Akdeniz'in, İstanbul'un güzelliği, tarihi, Turizmi, Amed'in surları, Van'ın o görkemli kalesi, Ağrı dağının yüksekliği ve efsanesini tartışsaydık diye geçirdim içimden. Bir an için bunu hayal ettim. Öyle dalıp giderken başımı dayadığım soğuk demirin sertliğini hissetmiştim ensemde. Ve Türkiye'nin ürkütücü gerçekliğini.

Ne yazık ki o güzelim ülkenin güzelliklerinden önce tartışılacak sorunları ve bu sorunların yarattığı korkunç acıları, dramları tartışılmak zorundaydı. Belki bir gün o güzellikleri de konuşmanın zamanı gelecektir.

Ama şimdi konuşmacılardan biri kendini şaşırp o güzellikleri konuşacak olsa mutlaka yuhlanıp salonu terk etmek zorunda kalacaktı. Hatta;

"Beyefendi sen Akdeniz'in g zeliklerini geç, ordaki ihlalleri, acıları, dramları anlat. Hakların olmadığı bir ülkede, güzellikler neye yarar?" deyip ona sataşanlar, laf atanlar bile olacaktı.

Kimse vicdanının üstünden atlar gibi, onca rezaletin üstünden atlayıp, Akdeniz sahillerini ve o sahillerdeki muhteşem doğa güzelliklerini anlatmak veya dinlemek l ks nde değildi.

Modern zamanların ge c bilginini de bütün bunların farkındaydı ve zamanın ilim irfan yuvasında, zamanın çocuklarına ateşten gömlek bir sorunu açıyordu. Bir  lke ve bir çok halkın daha doğrusu bir insanlık sorununu açıyordu.

Çok geçmeden, kelimeler ağır ağır yüksek tavanlı ak stik anfinin boşluğunda dağılmaya başladılar. Geç araştırmacı bu sorunu yeni bulmuş bir mucit gibi bir prof s r edasıyla öğrencilere anlatıyordu. Ama biraz heyecanlıydı. Alnında biriken terlerin ve ses tellerindeki gerilim bu durumu ihbar ediyordu.

Bilge kendisine çevrilen yüzlerce göz eşliğinde bu sorunlu ülkeye yolculuğa çıkmıştı.  ukurlarında yuvarlanan meraklı gözlerindeki heyecanın yanına şekilsiz ve belirsiz bir sıkıntı da sinmişti. Sıkıntı şımarık heyecanın tam yanında üvey bir kardeş gibi sırtıyordu. Konferansın belki de tek davetsiz konuğu olan sıkıntı oturduğu yerde, önünde ellerini kavuşturmuş, o talihsiz ülkenin bizim gibi talihsiz insanlarını düşünüyordu.

Geç bilge, önce Avrupa'yı tanımlamak için Avrupa'dan başlamak yerine, Türkiye'nin coğrafyasından başlayarak Avrupa'yı tanımlıyordu ;

"Avrupa'nın temelinde Helen uygarlığının harcı vardır. Bu harç Batı Anadolu'ya kadar uzanır. Yani asıl uygarlığımız; Ege-Marmara kıyılarında, o onlarca irili ufaklı adalarda, girintili-çıkıntılı koylarda ve Akdeniz rüzgârlarının eşliğinde oldu. Bu tarihin sırları bin yıllardır birer bekçi gibi bizleri gözleyen sarı saçlı perilerin, tılsımı maviliklere karışan şarkıların nakaratlarında gizlidir. Bu yüzden Avrupa coğrafyasının sınırlarını, Avrupa uygarlığının doğduğu yerlere uzatmak lazım. Yoksa bu uygarlığın doğduğu topraklara haksızlık etmiş oluruz. Yani bu uygarlığın doğduğu ülkenin coğrafyasını iimize almazsak, Romeo ve Juliyetler k serler. Aspendos tiyatrolarındaki binlerce seyircinin alkışlarına kulaklarımızı kapatmış oluruz. Bakınız, bin yıllardır hâlâ o alkışları duyuyoruz. İçinizde hanginiz Romeo ile J lyetin aşkına karşıdır? Hanginiz Akdenize gölgeleri düşün sarı saçlı perilerin, Akdeniz melodilerine kulaklarınızı kapatabilirsiniz?"

Ama tartışma bu renkli tanımlamaların ardından, ürkütücü, koyu karanlık ve can sıkıcı sorunlu noktalarda sürüp gidiyordu. Kürt sorunu, Türk sorunu, Ermeni sorunu, İnsan hakları sorunları, kadın, din,  ocuk vesaire birbirinin peşi sıra dizilip gidiyordu. Sorunlarla ilgili onlarca soru soruluyordu ve her soru kendi etrafında bir küme oluşturup, sinirleri geriyordu. Sonra geç bir  ğrenci; « Türkiye ile Almanya arasındaki tarihsel ilişkileri açıklarken, iki ülkenin AB içerisinde ilerde oluşılabilecek ittifaklarına parmak basarak şöyle devam ediyordu;

"Türkiye AB'ye girmesi halinde, Almanya ile birlikte Birliğin en kalabalık nüfuslu  yesi olacaktır. Bu  lkenin Almanya ile 1. Dünya savaşıdan önce başlayan ilişkileri hâlâ devam ediyor. Bu ikilinin ittifakının, AB'nin başına bela olamayacağının garantisini kim verebilir?"

Geç  ğrencinin kısa açıklamalarının ardından amfinin ambiyansı birden değişmişti. İnsanların birbirlerine bağırmaları, itirazları, ikazları ile ortalık velveleye dönmüştü. Hatta arka sıralardan küfür edenler bile vardı.

Uzun boylu bir Türk  ğrenci ise bu soruyu karşı bir tezle cevaplamak istiyordu. Fransız  ğrencinin kaygılarına karşı kendi kaygılarını dile getiriyordu. Onun sözleri de en az diğerinin ki kadar provakatif ve ürkütücü idi:

"Aslında birde bunun tam tersine bakmak gerekir. AB hiçbir zaman Türkiye'yi içine almak istemez. Bu büyük bir yalan ve kandırmacadır. AB, din üzerine kurulmuş bir Hristiyan kulübüdür ve ancak Hristiyanlar buraya  ye olabilir. Müslümanlar hiç bir zaman bu kulübe

ye olarak kabul görülemezler. Avrupalılar, Türkiye'nin uyanışını ve gücünü gördükleri için bu hile ve oyuna başvurdular. Türkiye'ye zaman kaybettiriyorlar. On, on beş yıl boyunca Türkiye'yi oyalayıp, gten düşürmek istiyorlar. Biz buna müsaade etmeyeceğiz. Türkiye'nin Doğu'daki ülkelere öncülük edip, Avrupa'ya karşı yeni bir bloğun oluşmasını engellemek için, AB'ye girme yalanını uydurdular" diyordu.

Tartışmalar böyle zıt kutuplar arasında gidip geliyor ve zikzaklar eşliğinde ilerliyordu. Konunun ne kadar hassas ve sorunların ne kadar ağır olduğunun ipuçları, konferansta da bir bir kendilerini ele veriyordu. O ülkenin sorunları niversite salonunda dahi rahat rahat tartışılamıyordu. Bu da durumun ne kadar acı ve acil olduğunun göstergelerinden biri olmalıydı.

Sonunda ğrenciler kafalarında bir zincirin halkaları gibi arda arda dizilmiş onlarca soru işareti ile salonu terk ettiler.

16. Havalandırma

Eylem'in evine davetliydim. Daha tanışmadığım ailesiyle tanışmak için gidecektim. Büyüyüp yaşadığı yeri görecek, anılarına dokunacaktım. Görmediklerimi görüp, bilmediklerimi öğrenecektim.

Önüme çıkan ilk sokağı adımlarken, yürüdüğüm sokağın başka sokaklara açılacağını, açılan bu sokaklardan geçip gideceğim yere varacağımı biliyordum. Ama sokaklar sessizliğe gömülmüşlerdi. Matem havası, kocaman apartmanlar arasında birer vadi gibi uzanıp giden yolları doldurmuş, pencerelerden sarkan kara çarşaflarla gözyaşlarını siliyordu.

Sonra ağır bir ağıt, tutulmuş yas havasından süzülerek, vadinin sağında ve solunda sıraya dizilmiş evlerin kulaklarına dağılıyordu. İnsanın ciğerlerini kanatan ağıtlara kabarttığım kulaklarım, acılar içinde kıvranan ağıtlara değil de, ağıtların kara çarşaflarını giyerek yasa bürünen sokaklara şaşırmıştı.

Ortalığı inleyen ağıtlara yabancı değildim ve onları sayısız defa dinlemiştim. Sokakları ağlatan ağıtlar, annemin akşamdan kalmış rutin inlemelerinden kopup, gecenin karanlığında yolunu şaşıranlardı. Onların en taze hallerinin şahidiydim. Daha sokaklar derin uykularında sıraya dizilmiş apartmanların aralarında birer cenaze gibi uzanmış yatarlarken, ben ağıtların uğultusunda hıçkırıklarımı birer birer sayarak, yutuyordum.

Beynime ikinci defa vuran acılar, beni alıp Dilan'a götürüyorlardı. Dilan dağılan saçlarıyla düşüncelerimin içine karışıp, ortalığı darmadağın ediyordu. Gidişindeki payıma düşen sorumluluk içimi kurt gibi kemiriyordu. "Talihsiz kız kardeşimin başına gelen felaketi önleyemez miydim?" sorusu artık organlarımın bir parçası olmuştu. Kalbimin hemen yan tarafında duruyordu ve her seferinde çengelini uzatıp, yüreğimi yaralıyordu.

Her yürek kanamasında, suçu annemle paylaşıyordum. Babamı işin içine katmıyor asıl suçlunun o olduğunu anlayamıyordum.

Çok geçmeden içimdekiler birer ray gibi önüme serildiler.

Sessiz sedasız, hiç ses çıkartmadan, önümde upuzun yatan rayların üzerinde yolcuydum. Önce hafif hafif kayıyor sonra son hızla yuvarlanıyordum.

Sonsuzluğun kulağına eski bir melodiyi mırıldayan rüzgâr bu yolculuğumda bana eşlik ediyordu. Sonsuza doğru uzanan iki doğru üzerinde ilerliyordum. O iki doğrunun önünü kesmeselerdi, hâlâ bir sonsuzluk yolcusu olarak yollarda olacaktım.

Ama öyle olmamıştı. Rayların önü kesilmişti ve az önce sonsuz gibi görünen rayların, sonsuz olmadığı anlaşılmıştı. Rayların önünü kesen Eylem'di. Elinde ayna, rayları birleştirmişti. Sonsuz gibi görünen raylar, Eylem'in tuttuğu aynada kesişmişti. Rayların kesiştiği yerde, yüreğimin gümbürtüleri duyuluyordu. Karşımda kucağında bir demet gül ile Eylem beni bekliyordu.

Onu ilk gördüğüm günkü gibi heyecanlanmıştım. Heyecanım, anne ve babası önünde katbekat artmıştı. Adeta heyecan okyanusunda rotasını şaşırmış acemi bir kaptan gibi sağa sola savrulmuştum.

Ailesiyle tanışıyordum. Bıyıkları ağzına düşmüş, kır saçlı babasıyla tokalaşırken bir çocuk gibi utanmıştım. Uzun boylu esmer tenli annesi karşısında ise, kıpkırmızı kesilmiştim.

Tanışma esnasında eski huyumu yine kendini göstermiş avuçlarımın için yine terlemeye başlamıştı. Onları dizlerime sürüyordum. Diz kapaklarımı okşar gibi yapsam da, asıl mesele avuçlarımda gözyaşı gibi biriken terlerden kurtulmaktı...

Oturduğum yerde, her iki gözüm birer ihbarcı gibi tam karşımda sarı çerçevede asılı duran fotoğrafı yüreğime şikâyet etmişlerdi. İhbarla birlikte yüreğim şahlanıp, Fırat olmuştu. Bütün kanlar beynime hücum edip, beni alıp eski zamanlara götürmüşlerdi.

Korkmuştum. Karşımdaki duvar gibi bembeyaz kesilmiştim. Belki de onun gibi taşlaşmıştım. Yüzüm kireçle boyalı, en değme heykeltıraşların ellerinden çıkmış bir heykel gibiydim artık.

Çocukluğumu görmüş, çocukluğuma geri dönmüştüm. Karşımdaki çocukluk arkadaşım bana gülümsüyor, beni yıllar önce yaşadığım o korkunç kâbusun içine sürüklüyordu. Kömür karası gözlerdeki ısrarlara daha fazla dayanamamıştım. Kâbusa yeniden adım atıyordum. Yıllar önce duyduğum heyecanı, korkuyu, acıyı, tekrar duyuyordum.

Köydeki evimizin önünden nazlı nazlı akan dereye balık avlıyordum. Karşımda fotoğrafta asılı duran küçük kız, çıkıp gelmişti. Nereden geldiğini bilmediğim gibi, sormayı da akıl edememiştim. Zaten rüyalarda akıl lüzumsuzdu. Belki de aklın lüzumsuz olduğu tek dünya, rüyalar dünyasıydı. İşte ordaydım ve akıla ihtiyacım yoktu.

Küçük kız, saçlarını, fotoğraftaki gibi, taramış ve örmüştü. Nazlı nazlı akan dereден avladığım balıkları topluyor ve eski bir yiğitlik türküsünü mırıltıyordu.

Çok balık avlamıştım. Her biri pullu pullu olup, güneş altında, birer elmas gibi parlıyorlardı. Sevinçten uçacak gibiydim. Bir balıklara, bir kıza bakıp, ağız dolusu gülüyordum. Sesli sesli gülüyordum. Sanki delirmiştım. Çıldırasına gülüyordum. Gülerken, sesim ağıt gibi karşıdaki dağda yansıyor. Bir ara, acaba gülüyor muyum yoksa ağlıyor muyum diye tereddüde düşmüştüm. Tam o tereddüt anında, küçücük nazlı derenin birden bire kabarmasını ve büyük bir denize dönüşmesini hayretler içinde izlemiştim. Sonra üstümüze dev dalgalar gelmişti. Azgın dalgalar minicik kıızı yutmuştu. Ben ise okyanusun dev dalgalarıyla hâlâ boğuşuyordum. İşte tam o boğuşma anında rüyadan uyanmıştım. Uyandığımda terden sırlısklandım.

Yıllar önce, köyde bir kış gecesinde, karların birer yorgan gibi toprağı örttüğü bir zaman diliminde, yün yatağımda gördüğüm rüyanın aynısını tekrarlamıştım. Çünkü karşımda duvara asılı fotoğraftaki minik kıızı yıllar önce böyle bir rüyada görmüştüm. Bu Eylem olmalıydı. Onun çocukluk fotoğrafını karşımda sahiden görünce, rüyayı tekrar yaşamıştım.

Konuşurken, gülerken, üzülürken, heyecanlanırken, kahve içerken, yemek yerken, kızarken, küserken, alınırken, darılırken, yüksek sesle cevap verirken, parmaklarımla saçlarımı düzeltirken, kaşlarımı çatarken, nefes alıp verirken, terli avuçlarımla silerken, hep o yüzlerle yüzleşiyordum. O iki yüz. Biri minicik, duvarda dondurulmuş bana bakan, diğeri capcanlı karşımda gözlerime dikilen yüz. Her iki yüzde aynıydı. Biri yıllar önce, belki de o kabuslu rüyayı gördüğüm gecenin bir vaktinde, binlerce kilometreyi aşp, rüyama giren ve bir kareye sığdırılan yüz. Diğeri de o kareden sonra devam edip gelen yüz. Ama ne tesadüf, kimbilir belki de asıl mucize, yıllar sonra göreceğim birini, yıllar önce rüyamda görmüş olmamdı.

Duvarı asılı duran fotoğraftaki küçük kıızı yıllar önce rüyamda gördüğümü Eylem'e daha sonra anlattığımda, Eylem bunu çığlıklarla karşılayacaktı. O talihsiz rüyayı dinlerken korkudan sapsarı kesilmiş ve şok geçirmişti. Ardından bir mümin gibi her iki elini havaya kaldırarak "inşallah sonumuz hayırlı olur" diye duada bulunmuştu. O'nu ilk defa öyle yalvarırken gördüğümde rüyayı anlattığım için pişman olmuşum.

O'na rüyayı anlattığım günden sonra, karşılaşmamızın tesadüf olmadığını ikimizde anlamıştık. Birbirimize duyduğumuz bu derin bağlılığın çok eskilerden geldiğini düşünmüştük. Bu düşünce bize hem korku, hem de heyecan vermişti. Fakat bu konudaki duygularımızı da birbirimizle paylaşmaktan çekinmiştik.

Onunla her bakışmamızda gözlerindeki minicik kızın ateşini görüyor ve her buluşmamızda gerçekte düş arasında adeta mekik dokuyordum. Gerçekte düşün böyle içiçe geçtiği, birbirine dolandığı dünya beni heyecanlandırıyordu. Bu gezegende sonsuza dek yaşamak istiyordum. Onda tuhaf bir kutsallık buluyor, bazen bir peri olabileceğini düşünüyordum. Ancak bir perinin böyle binlerce kilometre yolu aşp rüyama girebileceğine inanıyordum.

İkimiz dışında hiç kimse bu olağanüstü rüyadan haberdar değildi. Bu rüya bizi birbirimize sıkı sıkıya kenetlemiş, birbirinden ayrılmaz iki parça yapmıştı.

Eylem'in babası Halil Hoca tam karşımda asılı duran fotoğrafın altında oturuyordu.

Üzerinde asılı duran fotoğrafın azizliğinden habersiz ara sıra yüzüme bakıp duruyordu. Belki de bende olağanüstü bir şey arıyordu. Dumanında sürgün kokan sigarasının havada çizdiği zikzakların altında eski defterleri karıştırıyordu. Eski ama kapatılmamış defterleri. Sarı, yeşil, kırmızı, siyah, beyaz ciltlerle kaplı defterleri kim bilir kaçınıcı kez sırasıyla birer birer açıyordu yine.

İlk defterine yüzlerce Kürt çocuğunu sığdırmıştı. Portrelerini birer birer çizmişti. En çok gözler üzerinde durmuştu. Bütün gözler ona bakıyorlardı ve hepsinde umutsuzluk ve korku dikkat çekiyordu. Özellikle daha masum duran kız çocukları insanın yüreğini kanatıyorlardı.

Çocukların hiç biri okula başladıkları yedi yaşına kadar Türkçeyi hiç duymamışlardı. Annelerinin koyunlarında Kürtçeyi öğrenmiş ve o dilin ninnileri ile büyütülmüşlerdi. Ama okula başladıkları gün Halil Hoca'nın karşısında kendilerini Türkçe ifade etmek zorundaydılar. Hiç duymadıkları, bilmedikleri bir dilde konuşmaları gerekiyordu. Bu sadece öğretmenin verdiği bir emir değil aynı zamanda bir kanundu. Bu kanunlara da karşı gelmek elbette büyük suç teşkil ediyordu.

Annelerinin onlara ninniler söylediği dil ise yasaktı. Sadece yasak değil aynı zamanda bölücüydü. İşte Halil Hoca'yı kahreden de bu durum olmuştu. O, miniklere ana dillerini yasaklayan yasalara boyun eğmek istememişti.

Bir süre kanunlarla vicdanı arasında gidip gelen Hoca sonunda başına gelecekleri bile bile vicdanının sesini dinlemiş ve çocukların Kürtçe konuşmalarına izin vermiş. Ve karşısında gördüğü trajikomik durumun çözümü için Milli Eğitim'e bir dilekçe yazıp gözlemlerini aktarıyor aktarmış. Kürt çocuklarına zorla öğretilen Türkçenin, onlar üzerinde ağır psikolojik etkiler bıraktığını dile getirdiği dilekçesinde, Kürt illerinde çocuklara Kürtçe eğitim verilmesini önermişti.

Hoca dilekçeyi yazdığı günlerde askerlerin ülkenin gençlerini işkencelerden geçirecek bir cunta hazırlığı yaptıklarından habersizdi.

Milli Eğitim Müdürlüğü ise dilekçeyi nazikçe polise göndermiş ve polis de devrimci Hoca için tuttuğu dosyaya yerleştirmiş ve hesabını sormak için Meşhur general Kenan Evren'in ülkeyi komünizmden ve bölmekten kurtarmak için yumruğunu masaya vurduğu 12 Eylül sabahını beklemiş. Derken tutuklamalar, işkence, cezaevi ve nihayet sürgün.

Kürt çocuklarına zorla öğretilenler, O'nun midesine oturmuştu. Hâlâ onları düşünüyordu. Ve eğitim dediğinde ağzından çıkan « eğitim » sanki ciğerlerini yırtarak çıkıyordu. Arasına ayağa kalkıyor ve oturmakta olduğumuz odayı turluyordu. Bir kaç turdan sonra karşımda durup, ellerini pantolonunun dar ceplerine zorla soktukten sonra konuşmasını sürdürüyordu.

Oturduğum için karşısında kendimi ufak tefek hissediyor, bazen kendimi onun öğrencisi olarak düşünüyordum.

Önce kafasını sallamaya başlıyordu ve hemen ardından, gıcırdayan dişlerinin arasından kelimeler kızgın ateşte kaynayan su kabarcıkları gibi birbirlerini takip edip çıkıyorlardı. Bütün kelimeler yüzüme doğru hücum ediyorlardı. Sanki her biri, yüzümde patlayan birer mavzer mermisiydiler. Kelimelerin saldırısı altında şaşkın şaşkın Hoca'yı dinliyordum.

“Eğitim insan hayatının oluşturulup, yönlendirilmesinde önemli bir rol oynar. Ama bizim ülkemizde maalesef eğitim hep yanlış yönlendirilmiştir. Küçük çocukların beyinlerini yalan dolan ve palavra bir tarihle doldurup zehirleyerek sosyal olarak gelişmelerini engelliyorlar. Sonra da sorunlardan yakınıyorlar. Siz bir kafaya bütün bu gereksiz seyleri aşılıyarak büyütürseniz olacağı budur.

Başka birçok ülkede de aynı sorunlar var. Uyum ve barış içinde nasıl yaşanılabileceğinin öğretilmesi yerde insanlara birbirlerini nasıl boğazlayacakları öğretiliyor. Ve çocuklar büyüdüklerinde aynı barbarlıkları ve şiddeti devam ettiriyorlar.

Halbûki çocukları şiddetten arındırarak birer dünya vatandaşı olarak yetiştirmek toplumun elinde....”

Hoca'nın ikinci defterinde ise işkenceler yer alıyordu. İşkenceyi anlatırken, yumruğunu ve dişlerini sıkıyor ve sanki o korkunç günleri yeniden yaşıyordu. O onur kırıcı sahneleri bir türlü unutamıyordu. Yaşadığı korkunç işkenceleri anlatırken bazen dili tutuluyordu. Konuşmasının sonunda sakinleşmek için önce derin derin nefes almış, sonra yumruklarını gevşeterek, avuçlarının terli içlerini bana gösterir gibi yapmıştı.

O'nun avuçlarının da benimkileri gibi terli görünce önce şaşırılmış sonra rahatlamıştım. O'da tıpkı benim gibi ıslak avuç içlerini önce dizlerine sonra da saçlarına sürüyordu.

O yorgun adam işkenceler çektikten sonra terk etmek zorunda kaldığı ülkesi için saatlerce dil dökmüştü. Her üç lafından biri kardeşlik, barış ve özgürlüktü. Bu kavramları savunduğu için sürgün yaşadığının farkındaydı. Fakat ama bunlardan hala vazgeçmiyordu. Hatta ısrar ediyordu ve zere kadar ödün vermiyordu. Bu kavramlar onun felsefesinin temellerini oluşturmuştu. Konuşurken, sesinde ne bir titreme, ne de bir tereddüt vardı. Yıllar önce savunduğu fikirlerini ve değerlerini hala aynı kararlılıkla savunuyordu.

17. Havlandırma

Doğanın bir yarısının çöken karanlığın şemsiyesi altında bir bebek gibi uyuduğu bir akşamdı. Yüzümüzü ılık rüzgârlar okşuyordu. Ağaçlardan düşen sonbahar yaprakları, birer kılavuz gibi önümüzde yürüyüp, yolumuzu açıyorlardı. Onların izinden ilerliyorduk. Kurumuş yaprakların peşine düşmüştük ve kulaklarımız onların hışırtılarıyla doluyordu.

Yol aldığımız dar sokakların lambaları rüzgârda tir tir titriyorlardı. Yanıp sönen ışınlarını esintilerin kollarına bırakıp korku içinde birer birer teslim olmuşlardı. Sokak sakinleri, olanlardan habersiz, evlerine kapanmış, çekilen kepenklerin artlarında geceye hazırlanıyorlardı.

Biz ise durmadan yürüyorduk. Ağırlaşmış bedenlerimizi omuzlamış olan bacaklarımız gittikçe daha da düzensizleşiyordu. Yorgunduk. Heyecanımızı ve cesaretimizi yitirmiş ya da bir yerlerde unutmuş gibiydik.

Nur'un garip ve kederli düğününden dönüyorduk. Düğüne gelen Nur'un akrabalarının sanki çenelerine kilit vurulmuştu. Oraya eğlenmeye gelen insanlar, sanki konuşmamaya yemin etmişlerdi. Çalınan düğün havalarına rağmen, davetliler melul melul iç dünyalarına dalmışlardı.

Düğün sahiplerinin dramı diğer davetlilere de bir bulaşıcı hastalık gibi bulaşmıştı. Özellikle Nur'un anne, babası ve diğer akrabalarında derman kalmamıştı.

İnce ve zayıf damat da durgun gözlerle boşluğa bakıp duruyordu. Hafızasını kaybetmiş gibi bir hali vardı. Davetliler bir an önce törenin bitmesi için içlerinden dua ediyorlardı. Buna rağmen uğursuz tören uzayıp gidiyor, bitmek bilmiyordu.

Ben yine naif kalmış, düğünün üzerine çöken hüznün sebebini, görücü usulü evlilikte aramış, tören boyunca yeni evlilere hep üzül müştüm. Bir kerecik bile olsa, gelinin yüzüne bakma cesaretini göstermemiştim ve içimden Nur'a talihsiz gelin deyip durmuştum. Babasının ve annesinin çaresiz görüntülerini görünce törelere verip verişti miştim.

Ama yanılmıştım. Nazlı nazlı yanıp sönen sokak lambasının altında mola verdiğimizde, yanıldığımı Eylem bana hatırlatmıştı.

Sevgilim, ellerimi tutup bana yaslanmıştı. Saçları geceye şarkı söyleyen rüzgarlarda dağılmış güzel kokusu yüzümü okşuyordu. Elmas gözleri üstümüzde asılı duran lambanın ışığıyla birlikte bir yanıp bir sönüyordu.

Eylem hikayeyi anlatırken bir ona bir de üstünde parlayan lambaya bakıyordum. Giderek onları birbirine karıştırıyordum.

Şaşırmıştım. Kim olsa bu hikâyeye şaşırdı. Düğün boyunca ortalıkta görünmeyen Nur'un kardeşi Hakan evi terk etmiş Afganistan'a gitmişti. Genç Müslüman, bir kaç gün önce aniden ortadan kaybolmuş ve bir daha dönmemişti. Ailesi önce Türkiye'ye gitmiş olabileceğini düşünmüş. Afganistan'a gittiğini ise düğün olduğu sabah öğrenmişlerdi. O sabah yeni bir gün koyu bulutlarla kapalı asık suratlı gökyüzünün altında yerini alırken, baba, Fransız istihbaratı tarafından çağırılmış ve oğlunun Afganistan'a gittiği bildirilmişti.

Baba gidilen yolun dönüşünün olmadığını bildiği için gözyaşları eşliğinde eve döndüğünde düğün hazırlıkları yasa bürünmüştü. Aile Hakan'ın derdine düşmüş ve evlenecek olan Nur kimsenin umurunda olmamıştı.

Dinlediğim hikâye gecenin karanlığı ve yorgunluğuyla birlikte omuzlarıma çökmüştü. İkimizde susmuş, rüzgârın sesini dinliyorduk. Kurumuş yapraklara sürünen ayaklarımızın çıkardığı sesler de rüzgâra karışıyor garip bir melodi oluşuyordu. Demek mola verdiğimiz yeri terk etmiş, yürüyorduk.

18. Havalandırma

Eylem bana sırlıklam âşıktı. Sadece içinde yaşadığım zamandaki Miro'ya değil geçmişime de merak sarmıştı. Geçmişteki çocuk Miro'ya da tutkundu. Şimdiki zamanda bana tutunduğu gibi, geçmişime de tutunmak istiyordu.

Sevdamız sadece otobüs durağındaki yağmurlu günde başlamamıştı. Daha köy evimizin karşısındaki dereye balık avlayan bir çocukken karşılaşmıştım onunla. Binlerce kilometre ötelerden gelip rüyalarımın girmişti. Tıpkı Zine'nin Memo'nun rüyasına girmesi gibi. Rüyamda gördüğüm küçük kızı, daha sonra evlerinde duvara asılmış olarak görmüştüm. O minik kızı sanki rüyamdan alıp dondurmuş sonra da duvara asmışlardı. Dondurulmuş kareyi görünce, sevdamızın geçici bir zamanla açıklanamayacak olağanüstü bir efsane olduğunu anlamıştım.

Eylem ayrı yaşadığımız geçmişime de ortak olmak istiyordu. Aşkını yaşamımın bütün dilimlerine yaymak istiyordu.

Birgün bana; “nasıl olsa gelecek önümüzde, önemli olan arkamızda kalmış ve yaşamadığımız zamanı da yaşamaktır” demişti.

Ben onun bu sözleri karşısında şaşırılmış uzun uzun onu boş gözlerle izledikten sonra “geçmişin geçmiş olduğunu ve bir daha yaşanmasının imkânsız olduğunu” söylemeye çalışmıştım.

Çabalarım karşısında hafiften gülümsemişti. Her gülümsediğinde sanki yanaklarında güller açıyordu.

Bana “ben senin geçmişinin acılarını paylaşıp, biraz olsun onu hafifletmek istiyorum. Omuzlarında ağır bir yük ve acılar var, onlara ortak olmadan, gününe ortak olmanın bir anlamı olmaz. Bana acılarını anlatmaya devam et” diyordu.

Günün birinde bana “Miro” deyince şaşırmıştım. İsmimle bana hitap etmeyi pek sevmezdi ve ancak olağanüstü durumlarda yada başka birisine benimle ilgili konuşunca adımı söylerdi. Bense aksine O'nu hep Eylem diye çağırıyor gün boyunca onun adını anıyordum. Ama onun bana adıyla seslenmesinden olağanüstü bir durum olduğu anlaşılıyordu.

Bir rüya görmüştü. Bana hayretle geçmişimin rüyasından geldiğini söylüyordu. Rüyasında, bir zamanlar yaşadıklarından bahsediyordu. Fakat olayları yeri yerinde hatırlamıyordu. Geçmişimde gezen peri kızı;

“Senin ile, dağlarda, bayırlarda uçuşan bir güvercin sürüsünün içindeydik. İkimiz de daha yeni uçmayı öğrenmiş birer güvercin yavrusuyduk. Engin dağların yamaçlarında uçup, buz gibi şelalelerden su içiyorduk. Kanat çırpıp, özgürlüğün tadını çıkarıyorduk. Mutluluktan uçuyorduk. Gün boyu şımarık çocuklar gibi birbirimizle oynayıp, şakalaşıyorduk.

Sonra birden mevsimler değişmeye başladı. İlkbahar küsmüş bir insan gibi alıp başını erkenden gitmişti ve yaz, sonbahar derken hızlıca gelip kapıya dayandı kış. Soğuklar jilet gibi ciğerlerimizi kesiyordu. Direnme gücümüz kalmamıştı. Tufana tutulmuştuk. Üzerimize gelen felaketten kurtulmak için, yerimizi yurdumuzu terk edip, güneşin batışına doğru uçmaya başladık. Güneşin peşine düşmüştük ve onun her batışında, soğuk bir kayanın altına sığınarak yarını bekliyorduk. Her yeni günde, güneşi yakalayacağımızı düşünüyorduk.

Talihsiz yolculuğumuz bitmek bilmiyordu. Kaç gün uçtuğumuzun sayısını unutmuştuk. Yolda sürüden kopanlar, kurda kuşa yem oldular. Talihsizlik bir türlü peşimizi bırakmıyordu. Birçok güvercinin gözlerine katarakt indi ve kör oldular.

Sonunda önümüze koca bir şehir çıktı ve orada konaklamaya karar verdik. Zaten birçoğumuz kör olmuş ve diğerlerimizin de kanatları yaralanmıştı. Hiç birimizde uçacak takat kalmamıştı. Kanatlarımızın çırpınında olan özgürlüğümüzü kaybetmiştik.

Konakladığımız şehirde etrafımızı kır bekçileri sardılar. Kendilerine yabancı gelen ötüşlerimizden rahatsız olduklarını iddia ediyorlardı. Bizi önlerine katıp, ormanlık yollara kovaladılar. Karanlık vadilerde, uçurumlarda, günlerce yürüttüler. Kimimizin gözlerine

katarakt geldiğinden ve diğerlerimizin de kanatları yaralı olduğundan uçamıyorduk. Ancak bekçilerin önlerinde yürüyebiliyorduk.

Sonunda kara bitti ve hepimiz azgın dalgalı bir okyanusun kıyısına sıkıştırıldık. Bekçiler bizi okyanusa dökmeye çalışıyorlardı. Çok zor durumdaydık. Birçok kere kanat çırpıp, uçmayı denedim, fakat bir türlü başaramıyordum. Herkes çılgık çılgıydı, kimse uçamıyordu. Uçamamanın verdiği tutuklulukla, o kâbustan uyandım. Her tarafım sırlıklam olmuştu. Nefes nefesiydim. Boğulacak gibiydim. Kalp atışlarımın gümbürtüleri, göğsümü bir perde gibi kaplamış yorganıma vuruyorlardı. Çok korkmuştum. Korkudan burnumun direği kırılmış gibiydi.”

Rüyası beni şaşırmıştı. Başımı eğmiş yere bakıyordum. Yaşadıklarım hafızamda capcanlı duruyordu. Bilinçsizce kendimi onları tekrar yaşamaya hazırlıyor gibiydim. Ağzımdan yarım yamalak çıkan kelimelerle kekeleye kekeleye;

“Geçmiş hikâyeme sahiden ortak olmuşsun. Rüya bile olsa acıları, zorlukları benimle birlikte yaşıyorsun. O geçmiş artık sadece bana ait değil. Onun içinde sen de varsın. Rüya gördüğün gibi, gerçekten tufan kopmuştu ve yollara düşmüştük. Kimimiz kör olmuş, diğerlerimizin kanatları kırılmıştı. Ötüşlerimiz uğradığımız şehri rahatsız ettiği için uçurumda etrafımız sarılı olarak mahkûm kalmıştık. Senin mahsur kaldığın yerden, şimdi ben devam edeceğim. Arasında kaldığın uçurum ve okyanusun azgın dalgalarından sonra ben devam edeceğim” dedim.

Eylem heyecanlı gözlerini yüzüme dikmişti. Hikâyeyi sadece dinlemiyor, adeta onu ruhunda yaşıyordu. Hikâyenin acılı yerlerini anlatırken, acısını gözlerinden okuyordum. Üşüdüğüm yerleri anlatırken, karşımda titriyordu. Korkuyu anlatırken de fal taşı gibi açılan gözlerinde yaşadığım korkuyu görüyordum.

Bir an önce başlayıp anlatmak istiyor fakat bir türlü ilk adımı atamıyordum. Kelimeler boğazımda düğümlenmeye başlamışlardı. Peş peşe sıralanmış kelimeler, boğazımdan bir an önce çıkmak için acele ediyorlardı. Her biri zincire vurulmuş birer mahkûm gibi sabırsızlıkla özgürlüğün kapısının aralanmasını bekliyordu. Az sonra her bir kelime tek tek o tiz sesime tutunup, özgürlüklerine kavuşacaktı.

Geçmiş hikâyeme devam ediyordum:

Gün, batmak için çabalanan güneşin peşine takılmış, akşamın kucağına girmeye hazırlanıyordu. Biz ise aylardır oturduğumuz ve kısa sürede binlerce anı, hatıra sığdırdığımız yoksul gecekondu mahallesini terk etmeye dakika sayıyorduk. Acelemiz vardı. Geldiğimiz gibi gidecektik. Hiç beklenmedik bir zamanda çıkıp gelmiştik ve şimdi yine beklenmeyen bir zamanda çekip gidecektik. Tabiatı birazdan yüzüstü bırakıp gidecek güneş kadar sabırsızdık. Sanki onunla bahse girmiş, yarışıyorduk.

Güneşin altın sarısı ışınlarından önce, labirent gibi birbirlerine dolanan ve acılarımıza, kederlerimize ana sıcaklığı tadında kucağını açan, dertlerimize ortak olan, o dar sokaklardan çıkıp gidecektik.

Sadece konu komşuya bir Allaha ısmarladık dememiz kalmıştı. Sonra o kutsal sözün ardından, birer birer, tek sıra halinde, başlarımız önümüzde, idama götürülen mahkûmlar gibi, bizden önce mahalleyi terk edip gidenlerin izinden gidiyorduk. Köşede bekleyen eski model, koltukları yırtılmış, camları çatlamış, sol tarafından darbe yemiş, kırmızı ford minibüse binip gözden kaybolacaktık.

Gidenlerin bakışları yüzlerimize asılmış, adımları ayaklarımıza dolanmıştı. Onlar gibi geride kalanlara el sallayıp, ayrılacaktık...

Haftada bir iki sefer, demode olmuş kırmızı minibüs bir katil gibi sokağımızın girişindeki köşe başında pusuya yatarak, kurbanlarını bekliyordu.

Çok geçmeden, kurbanlar birer birer, biraz gecikmeli, biraz üzüntülü, ama hiç itiraz etmeden, idam sehpasında ipleri boyunlarına kendileri geçirip, sehpayı tekmeleyen mahkûmlar gibi, gürültüyle açılan eskimiş aracın kapılarından içeri dalıyorlardı.

Onları, palabıyıklı, saçları dökülmüş, altın dişli, şişman, boynunda kalın bir altın kolye ve her iki elinin beş parmağının dördü altın yüzüklü şoför karşılıyordu. Bu esrarengiz adam, direksiyona tutunarak, bir yanda fosur fosur sigarasını içiyor, diğer yanda yolcularla alay eder gibi, ağzını bir karış açarak, uğultulu ve itici sesiyle gülüyordu.

Çirkin gülüşü, hüznü yolcuların karınlarına birer bıçak gibi saplanıyordu. Yolcular, ilk darbelerini daha oracıkta, şişman şoförden alıyorlardı. Sonradan yaşayacakları korkunç tehlikelere rağmen, kel şoförün kötü gülüşlerini hiç bir zaman unutmayacaklardı. Bu gülüşler çocukların rüyalarına birer kâbus gibi giriyor ve onları derin uykularda çılgınlık içinde uyanmalarına neden oluyordu.

Altın dişli aşağılayıcı sözlerle yolcularının kalbini kırmayı da ihmal etmiyordu. Yolcular minibüse biner binmez, kapılar kapanır kapanmaz, şoför, sol eliyle kel kafasını okşar gibi kaşıyarak, burnundan konuşmaya başlıyordu; "Haydi nazlanmayın, Avrupa'ya gideceksiniz, Avrupalı olacaksınız. Bu çamurdan kurtulacaksınız. Nazlanacağınız yerde göbek atmalısınız göbek" dedikten sonra dört alt, dört de üst olmak üzere, sekiz altın dişini göstererek, tiksindirici kahkahalarını patlatıyordu.

Hurdaya dönmüş minibüsün ağır havasında dağılan o çirkin sözler karşısında, birer acemi kuş gibi kafese kapatılmış yolcular susardı.

Bilinmeyen yolculuk, eskimiş minibüsün boğuk motor sesi eşliğinde oracıkta, kel şoförün laflarından hemen sonra başlardı. Toz duman içinde köşeyi dönen minibüs, yine geri döner, fakat içindeki yolcular asla dönemezlerdi.

Biz de hiç bir kuralı çiğnemen, hiç bir olağanüstü olaya mahal vermeden, hiç bir direnç göstermeden, tıpkı bizden önce gidenler gibi, sessizce mahalleyi terk etmiştik. Üzerimize çevrilen yüzlerce hüznü göze, bir el bile sallayamamıştık. Belki de içimizde kopan fırtınalar, geride kalanlara el sallamamızı engellemişti.

Şoförün yanında oturan babamın keyfine diyecek yoktu. Koca adam utanmasa, zil takip oynayacaktı. Sesi açılmış ve durmadan konuşuyordu. Şoförün şakalarına şakayla karşılık verip eğleniyordu.

Annem üzgündü. Yılların acıları çelik gibi kadını yiyip bitirmişti. Kemikleri çıkmış, yaşlı bir nine gibi koltuğa gömülmüştü. Gözlerine baktım, her ikisi de kan çanağına dönmüşlerdi. Her zamanki gibi üzüntüler denizine acıları, feryatları yetiştiriyordu.

Kız kardeşim yedi yaşında erkek kardeşimde beş yaşındaydı. Ablam ise dağlarda kalmıştı. Alevler içinde bıraktığımız köyümüzün bekçiliğini yapıyordu. Sırtını koca dağa yaslamış, karşıdaki ovada külleri rüzgârlarda dağılan ve artık yaban kuşların yuvası olan köyümüzü seyrediyor ve anılar eşliğinde bizi düşünüyordu.

Önceki gece, onu rüyamda görmüştüm. Köy daha yakılmamıştı. Evimiz sapasağlam duruyordu. Evin önünde birlikte oynuyorduk. Ne oynuyorduk? Hayır, oynamıyorduk, taş atıyorduk. Kim taşı daha uzağa atar diye iddiaya girmiştik. Taş çok ağır gelmiş, iki metreden fazla atamamıştım. Bana ağır gelen taş ona hafif gelmişti. Taşı çok uzaklara fırlatmıştı. Şaşırmıştım.

Sonra gerilla kıyafetleriyle görünmüştü. Ailemizi toplamış, konuşuyordu. Arada bir kızırıyordu. Annem ise çıldırmış gibi gülüyordu. Yüksek sesle, avazı çıktığı kadar gülüyordu. Sanki gülmekten patlıyordu. Rüyada da olsa, bir insanın o derece gülmesine ilk defa tanık oluyordum. Ablam kızdıkça annem daha da gülüyordu.

Ardından babamın sesini duyuyorum ama sanki başka bir ağızdan çıkıyordu. Ablam kardeşlerimin kallarından tutup çekiştirerek peşinden sürükleyerek götürüyordu. Annem gülerken karşı koymaya çalışıyordu. Kardeşlerim yalvaran gözlerle geride kalan bize bakıyorlardı ve onları kurtarmamızı istiyorlardı.

Manzara karşısında donup kalmıştık. Hiç birimiz müdahale edemiyorduk. Herkes durmuş, olanları seyrediyordu. Annem ise sanki onları kurtarmaya çalışır gibi yapıyor sonra vazgeçiyor ama hala gülüyor ve oyun oynuyordu sanki. Sonra ablamın aklına ne geldiyse, bir

kaç metre sürüklediği kız kardeşimi bıraktı. Fakat Azad'ı hâlâ götürüyordu. Gözlerimizin önünde onu uzaklara kadar sürükledikten sonra kucağına aldı ve ikisi birlikte gözden kayboldular.

O gün duygularım ikiye bölünmüştü. Yarısı gecedен kalan kâbusun etrafında çember atmışken, diğer yarısı başladığımız yolculuğa eşlik ediyordu. Ayrılıp, iki insan olmuştum. Gördüklerimi anneme anlatmak için fırsat kolluyordum. Annem, oturduğu koltukta felçli bir insan gibi olup bitenleri seyrediyordu. Taş kesilmiş vücudunun üzerinde sadece kederli gözleri canlı duruyordu. Eskiden gözleriyle karşılaşmaktan korktuğum kadın, bakışlarını köşe bucak kaçırıyordu.

Minibüs, dar ve dolambaçlı yollarda yavaş yavaş ilerlerken, biz üç kardeş arka koltuklara sinmiş ve asık yüzlerimize asılan kapalı çenelerimizin eşliğinde etrafı seyrediyorduk. Kim bilir, belki de çocukluk hayallerimize dalmıştık.

Köydeki evimiz ve evimizin önünde nazlı nazlı akan dere, arkadaşlarımız, sonra İstanbul, terk ettiğimiz geceköndü sokağı, o sokaktaki oyun arkadaşlarımız ve daha bir çok şey yol kenarına dizilmiş, bizi selamlıyorlardı. Sürgün hikâyemize yürekleri dayanmıyordu. Oyun arkadaşlarımızın gözlerindeki yaşlar nazlı nazlı akan, emektar dereye karışıyorlardı.

Yol kenarında bizi uğurlayanları birer birer geçiyorduk. Biz zamanın yolcusuyduk ve onun kucağında batıya yürüyorduk. Onlar geride kalıyordu. Eğer mazide kalan yaşamımız sırtımızda taşıdığınız bir çuval olsaydı, kıtaları birleştiren İstanbul'u en üste koyar, çuvalın ağzını öyle bağlardık. Yok, eğer mazimiz, koltuğunuz altında taşıdığımız bir kitap olsaydı, İstanbul en son sayfasıydı. Ve son sahifenin bir yüzüne, küçük küçük karelerle surları, müzeleri, kaleleri, köprüleri, boğazları, sarayları, camileri, kiliseleri, türbeleri ve daha birçok seyi işlerdik. Sayfanın diğer yüzüne ise, fakir fukaranın sığındığı varoşları, geceköndü evlerini, duvarlara karşılıklı yazılan sloganları, “ya sev ya terk et” sloganına karşı yazılan “biji serhildan”ı, açlığın nefes kokusunu, ekmek kavgasını, salgın hasarlıkları, çocuk ölümlerini, polis baskınlarını, işkenceleri, gözaltılarını, namus cinayetlerini, koca dayağını, intihar eden genç kızları işlerdik.

Sayfanın birinci yüzüne çizeceğimiz her cami, kilise veya sarayın yanına Bizans ve Osmanlı hükümdarlarının kılıçlı, hançerli fotoğraflarını mutlaka koymak zorundaydık. Peki, sayfanın diğer yüzüne kimleri çizerdik? Varoşlarda oynayan çocuklar ve ekmek kavgası verenlerin yanına kimleri dikerdik? Kimler açlıkla cezalandırılmış insanlara sahiplik yapardı?

Surların tarihi sahipleri olduğu gibi, şehri mesken tutmuş yoksullukların da sahipleri olmalıydı. Onların yanına ise, Latin Amerika'dan, Himalaya doruklarına kadar uzanan insanlık coğrafyasında emek vermiş elleri nasırlı onlarca isimsiz heykel dikmeden geçemezsiniz..

Sonra bir sayfanın iki yüzüne sığdırdığınız İstanbul hatıraları, o kentin kendisi gibi, hayatınızda çelişkili, tezat ve karamsar bir yer kaplardı...

İçinde ilerlediğimiz doğa, canlanmış, adeta bir gelin gibi süslenmişti. İlkbaharın tılsımlı ruhu, her tarafı cennete çevirmişti. Büyük ve küçük tepeleri ormanlar, cefakâr bir ananın göz yaşları gibi sesiz ve sedasız akan ırmakları ise, ovalar takip ediyordu. İlerleyen minibüsün hızında biri diğerini kovalıyordu.

Sanki boğuk sesli minibüs yerinde donmuş, eskimiş tekerleklerinin altında doğa bütün hızıyla ilerliyordu. Başınızı kaldırıp, bir okyanus renginde üzerinizde duran mavi gökyüzünde hiç olmayan hayali bir noktayı seçip baksanız, bütün yolculuk boyunca kendinizi o noktanın altında hissederdiniz. İşaretlediğiniz maviliklere göre, hiç kımıldamadan yerinizde sayıp dururdunuz. O halde, siz değil ayaklarınızın altındaki coğrafya ilerliyor olmalıydı. Belki de zaman denilen meselenin açıklaması da buydu.

Çok geçmeden düz ve geniş bir ovaya inmiştik. Porselen bir tepsi gibi düz ve silindirik kadar yuvarlak olan ovanın yüzünü tarlalar kaplamıştı. İlkbahar güneşinde daha yeni

yeşermeye yüz tutmuş bölük pörçük tarlalar, genç bir müminin yüzündeki sakallar gibi parlıyordu.

Tarlaların arasında bir yılan gibi kıvrılan yolda son hızla ilerliyorduk. Uzun ve ince yolun her iki tarafını kaplayan alanlarda, kadın, erkek ve çocuklardan oluşan kalabalık bir grup ırgat görünüyordu. Çalışmanın zor şartlarına ve günün yorgunluğuna rağmen, her birinin alnı akşam güneşinde parlıyordu. Kim bilir belki de elleri nasırlı insanlar, parlayan alınlarında yarının umudunu taşıyorlardı.

Irgatlardan bir kaç, günün çalışmasını tamamlamış evlerine dönüyorlardı. Diğerleri hâlâ çalışıyorlardı. Yürekleri, nasırlı elleriyle bir olmuş, şarkı söylüyorlardı. Güneşin batışının ardındaki kızılığa genç ırgatların tiz sesleri karışıyordu...

Karanlık, perdelerini yavaş yavaş üzerimize çekerken adeta onunla yarışıyoruz. Bazen biz geçiyorduk onu bazen de o bizi. Ama çoğu zaman yan yana at başı gidiyorduk. Arkamızda ağlayan veya bizi merak eden kimse yoktu. Eğer merak eden birileri olsaydı ve hurdaya dönmüş minibüsün ardından Zerdüş aşkına bir kova su dökselerdi bizi gölgemiz gibi takip eden karanlığın tılsımı bozulur peşimizi bırakırdı belki.

Önümüzdeki son tepeyi de karanlıklarla birlikte aşarak, yokuş aşağı iniyorduk. Dibi görünmez derin bir vadiye yol alıyorduk. Külüstür minibüs, ön ayaklarını dizlerden katlamış ve boğuşmadan yorgun düşmüş, her tarafı yara bere içinde, her an yarışı bırakabilir, yaşlı bir

Artvin boğası misali yokuş aşağı ağır ağır iniyordu. Her an pisti bırakıp kaçabilirdi. Karanlıkların düşman gibi pusu attığı sonsuz uçurumlara kendini atabilirdi. Sonunda, bazen tek ayaküstünde, bazen diz çökerek, bazen titreyerek, silkinerek, garip garip sesler çıkararak, güçten düşmüş, takatsiz bir şekilde bizi vadiye taşımaya başardı. Yıpranmış ve yorulmuş görüntüsüne rağmen, gösterdiği dirence hayran kalmıştım.

Hayatımızın unutulmaz sürprizlerinden biri, o vadide bizi bekliyordu. Ölüm vadisi gibiydi. Belki de ölümden önce gidenlerin uğraması gereken yerdi. Yüzlerce insan, çocuk, genç, yaşlı, karanlığın altında yan yana diz çökmüş, satılmayı bekleyen eski çağlardaki köleler gibi, sağır dilsiz olarak karartılmış geleceklerini düşünüyorlardı.

Minibüsten iner inmez, fedai tipindeki adamlar kollarımızdan tutarak hiç bir soru sormamıza mahal vermeden, oturanların yanına bizi de oturtup karanlığa teslim ettiler.

Adamların ellerinde, telsiz büyüklüğünde cep telefonları vardı. Tabi ben önce telsiz olduğunu sandığım bu yeni icatların telefon olduğunu daha sonra anlayacaktım. Sık sık telefonla konuşuyorlardı. Sanırım üstlerine gelenlerin son durumlarını aktarıyorlardı.

O gece sabaha kadar yokuş aşağı, hurda minibüslerin içinde vadiye durmadan yolcular nakledildi. Minibüslerden inen her yolcu bizim gibi sakın sakın, hiç bir soru sormadan karanlığın altında diz çöküp, kendini belirsizliğe teslim ediyordu.

Biz bu talihsiz yolcuların en şanslılarından sayılırdık. İstanbul dışından veya sınırın öbür yakasından başka ülkelerden gelenler, günlerdir aç susuz alanda bekletiliyorlardı.

Gecenin serinliğinde üşüyen çocuklar, annelerine sokularak uyumaya çalışıyorlardı. Acıkan körpe bebeler ise, annelerinin koynunda alışık oldukları sıcaklığı bulamadıkları için durmadan bağırıyorlardı. Geceye yansıyan feryatlara, telefon zilleri ve konuşmaları karışıyordu.

O gece, gidenlerden haberdar olmayan biri, vadiyi çevreleyen tepelerden yolu geçtiyse mutlaka vadiden telefon zilleri ve konuşmalar eşliğinde yükselen bebek çığlıklarını duymuştur. Belki de o anda yüzlerce çocuğun uzaylılar tarafından esir alınıp, vadiye hapsedildiğini düşünmüş ve bu olağanüstü durum karşısında ödü kopmuş, aklını kaçırmıştır.

Tan yeri ağarırken, yani gece yerini gündüze bırakmaya hazırlanırken, kalın parkalı, iriyarı adamlar, sayısı bilinmeyen kalabalığı ellişer kişilik gruplara ayırmaya başladılar. Birinci grup, geçen gecenin karanlığında hurda minibüslerle indikleri yokuştan bu sefer yaya olarak çıkıyorlardı.

Sabahın köründe, herkeste bir telaş, bir heyecan, bir koşturmaca başlamıştı. Birinci grup hareket ettiğinde, biz tam onların peşinde hazır kıta bekliyorduk. Yani ailece ikinci kafilede yer alıyorduk. İkinci elli kişilik gruptaydık.

Birinci grup tepeden kaybolur olmaz, kalın paltolarıyla kır bekçilerine benzeyen sumon güreşçileri tipindeki adamların talimatlarıyla, önceki akşam o yorgun minibüsle indiğimiz dik yamaçları tırmanmaya başladık. Acele ediyorduk. Canımızı dişimize takmıştık. Sanki birazdan aşacağımız tepenin arkasında Avrupa duruyor gibi heyecanlıydık.

Annem hâlâ sessizliğin perdelerine bürünmüş, Azad ile birlikte önümüzde yürüyordu. Arada bir dönüp geridekilere bakıyordu. Bizleri merak ediyordu. Vahşi yolculuğun daha ilk adımlarında bizleri sınıyordu. Babam ise, sakın adımlarla arkamızda bizi korur gibi kendinden emin adımlarla yürüyordu.

Az sonra, dik yamacı kısa sayılacak sürede grup olarak aşıp, tepeye ulaşmıştık. Başka zaman ve şartlarda olsa, o eğimli yokuşu aşmamız saatleri alacaktı. Belki de nefesimiz tükenip, yarı yolda yığılıp kalacaktık. Fakat öyle olmamıştı. İlk yaya yürüyüşümüzü dakikalara sığdırmış ve tabi tutulduğumuz sınavı başarıyla geçmiştik.

Birbirine karışan nefeslerimizin eşliğinde tepeye vardığımızda, bir kaç adım ötede uzun paltolu adamlar bizi bekliyordu.

Bekleyenlere doğru hızlı hızlı yürümeye başlamıştık. Yorgunluğumuzu, açlığımızı, uykusuzluğumuzu bir an için unutmuş ve bütün aklımızı, duyu organlarımızı başladığımız uzun yolculuk için çalıştırıyorduk.

Bir an önce gözlerimizi kapatıp, bütün yorgunluğumuzla, açlığımızla, acılarımızla, kederlerimizle, kendimizi yolculuğun kucığına atıp, derin bir uykuda Avrupa rüyasını görmek istiyorduk.

Her birimizin yüreğinde ve bedeninde katmerleşen yaraların çaresini, uçsuz bucaksız denizlerde yelken açacak, pusulasını şaşırmış, eski bir zaman gemisinde bulmaya heveslenmiştik. Birazdan yüzümüzü engin Akdeniz'in azgın sularına çevirip rüzgarlar eşliğinde yolculuğumuza sularda devam edecektik. Bizden önce yola çıkan grup daha biz yokuşu tırmanırken alanı terk etmişti bile.

Bırakıp gittikleri alanda, hala ayak izleri, çocuk ağlamaları ve gözlerdeki acı yorgunluk, birer ayna gibi sabah güneşinin altında parlıyordu.

Gitme sırası bizdeydi. Birazdan, önceki akşam bizi taşıyan külüstür minibüsün yerine, külüstür bir otobüs gelecek ve bizi aldığı gibi, hiç beklemeden, tekrar geldiği yoldan geri dönecekti. Dönüşü, gelişinden daha hızlı olacaktı. Çünkü terk edilmiş bir limanda, terk edilmiş bir geminin yolcularıydık biz. Bizi bekleyen yalnızlık içindeki gemiye bir an önce yetişmek gerekiyordu.

Ehliyetsiz, kılavuzsuz ve pusulasız bir kaptanın yönetiminde, eski bir zaman gemisinde, orta çağda doğunun zenginlikleri için gelmiş olan batılıların geldiği yoldan şimdi biz gidip onların torunlarından, bizim topraklarımızdan daha önce götürülmüş zenginliklerin peşinden gidecektik.

Önceki aksam hurda minibüs eşliğinde karanlıkla yarıştığımız gibi bu sefer zamanla yarışıyorduk. Arkamızdan su dökenimiz olmadığı için durmadan başımız belaya girse de bu yolculuktan asla vazgeçmeyecektik. Zaman atlarını dörtnala kaldırmış, kocaman ovayı rüzgâr hızıyla geçerken, biz ardına düşmüş bir çocuk gibi tir tir titriyorduk. Sesimiz ağlamaklıydı. Birisi yerinden kalkıp bağırırsa, bir şeyler mırıldansa, eskimiş bir melodiyi hatırlatsa, hepimiz ağlayacaktık.

Tarihe mal olmuş hurda otobüs, bütün hünerlerini ve marifetlerini gösterip, ovada açılmış bahar çiçeklerinin üzerine siyah dumanlarını püskürterek, zamana yetişmeye çalışıyordu. Fakat bir türlü yetişemiyordu. Kendi hızıyla ilerleyen zaman gözden kaybolmuş bir ışığa dönüşmüştü. Terk edilmiş limanın yalnız gemisinde, yıllardır denizin dibinde yosun tutmuş, yılanların akreplerin yuvası olmuş, paslı demirleri çekiyordu.

Her birimizin gözlerinde, birazdan bir hayalet misali karşımıza çıkacak olan hedefin işaretleri, gece karanlığında yanıp sönen araba farları gibi parlıyordu.

Sert kışlarda donan Murat nehri gibi buz tutmuş göz mercekleimize hedefe yolcuları bırakıp da geride kalanlar için tekrar dönecek olan boş otobüsün o devasa ön camları yansıyor. Hedef görüldüğünde terk edilmiş otobüsü, bir selam işaretiyle geçiyorduk. Yerden kesilmiş ayaklarımızla hedefe yürüyorduk.

O eski ve terk edilmiş limandaydık. Her tarafı dökülmüş yorgun bir geminin içinde birer yolcuyduk. Gemimiz sanki Çanakkale savaşı sırasında düşman saldırılarına karşı koyamamış ve daha top atışları devam ederken muharebe esnasında donanmadan kopup bu kimsesiz limana sığınmıştı.

Hurda otobüslerle taşınarak bize katılan yol arkadaşlarımızla hızla ellişer ellişer çoğalıyorduk. Sonunda bir gecekondu mahallesi kadar olmuştuk. Akşam karanlıklarını bir daha üstümüze serdiğinde, sayımız bine yaklaşıyordu. Sanki kıyamet kopmuş, eski geminin içinde mahşer kurulmuştu. İnsanlar mahşer alanında toplanıyordu.

Karanlığın maskeleri altında yavaş yavaş kıpırdayan eski gemi yapayalnız kaldığı limanı da terk etmeye hazırlanıyordu. Buna rağmen hala insanlar geliyordu. Yıllardır o تنها limanda bir mahkûm gibi zincire vurulmuş gemiye binmek için kuyruğa giren insanlar birbirleriyle adeta yarışıyorlardı.

Yorgun gemi, başı göğe değen gece çadırının altından, yıllardır uyuduğu uykusundan uyanmıştı. Gözlerini kaplayan yılların uykusu, onu bir sersem gibi sağa sola sallıyordu. Çok geçmeden üzerine çöken mahşerin ağırlığında yalpalaya yalpalaya, geride kalanlara el sallayarak, limandan ayrılıyordu.

Biz bu çılgın geminin ortasını mesken tutmuştuk. Birbirimize sokularak oturmuştuk. Annem hala konuşmuyordu. Babam da susmuştu. Sadece aklıktan zil çalan karınlarımızın seslerini dinliyorduk. Bir şeyler yemeyeli yirmi dört saati çoktan geçmişti. Son yirmi dört saat de, sadece su içmiş guruldayan karınlarımızın sesini öylece bastırmaya çalışmıştık.

Annem karınlarımızın seslerini dinler gibi, kullaklarını kabartmıştı. İyice emin olduktan sonra, taşıdığımız tek eşya olan valizi açmış ve günlerce önceden hazırlamış olduğu mis gibi kokan pastalardan birer tane bize dağıtmıştı. Kendisi yemeden, geri kalanları tekrar valize koymuştu. Sanki zavallı kadın açlık grevine girmiş ve acımasız kaderini protesto ediyordu.

Denize daha yeni açılmıştık. Yolculuğumuzun ucundan tutmuş gidiyorduk. Koca deniz bütün ağırlıyla üzerimize çökmüştü. Bu ağırlığın altında her birimiz türlü hayallere dalmıştık.

Biz hayal ve yorgun bedenlerimizin sızıları arasında gidip gelirken, ortalıkta bir grup maskeli ve otomatik silahlı adam görüldü. Eski Akdeniz korsanları gibi bir anda gemiyi kontrol altına aldılar.

Herkeste bir telaş başlamıştı. Yorgun ve uykusuz yüzler kireç gibi bembeyaz kesilmişti. Karanlıkları giymiş koca denizin ortasında, yüzlerce kireç taşı ay ışığında parlıyordu. Bir türlü gelmeyen sonumuz mu geliyor diye kendime tuhaf sorular sormaya başlamıştım. Her seferinde bize teğet geçen ölümün soğukluğunu bütün vücudumda hissediyordum.

Maskeli yüzlerden ve ellerindeki silahlardan korkan bazı çocuklar çığlık atmaya başladılar. Dalgalara çarpan çığlıklar, birer körpe bebek gibi koca deryada yitip gittiler. Babam da heyecanlanmıştı. Yolculuğa başlarken, yüzüne konuk olan neşenin yerini acı bir keder almıştı. Kardeşlerim her şeyden habersiz anneme yaslanmış uyuyorlardı. Annem, sanki olacakları önceden biliyormuş gibi yüzündeki sakin ifadeyle onları izliyordu.

Maskeli ve eli silahlı adamlardan biri boştaki elini havaya kaldırarak kendisine bakan korku dolu yüzlere;

“Yolcular! Şu andan itibaren herkes emirlerimize harfî harfine uymak zorundadır. Emirlerimize karşı çıkan, ensesine kurşunu yer ve cesedi balıklara yem olur” tehdidini savurduktan sonra işaret parmağıyla havada geniş bir daire çizip, "sizler" diyerek yarım bıraktığı konuşmasını;

“Evet sizler! Bizden emirsiz, hiç kimse yerinden kalkmayacak. Kimse kimse kendi başına hareket etmeyecek. Belli bir süre için su ihtiyacınızı biz karşılayacağız. Suyu, sadece çocuklar için isteyin. Çocuklardan başka kimse yemek yemesin. Çünkü tuvalet ihtiyacınızı gideremeyeceksiniz. Yolculuk en az beş gün sürecek. Ölen olursa denize atılacak. Onların akrabaları bizi zor durumda bırakmasınlar. Yoksa onları da ölenlerin yanına göndermek zorunda kalırız. Ne kendi aranızda, ne de bizimle, hiç bir konuşma, tartışma istemiyoruz. Bunu başlatan olursa, beynine kurşunu yer. Anlaşıldı mı?” şeklinde sürdürdü.

Okunan ölüm fermanından sonra, yorgun geminin üzerine çekilmiş karanlık perdesinin üzerine, bir sessizlik perdesi de çekildi. Gemi çift perde altında içindeki umutsuz yolcularıyla birlikte umuda yolculuğuna devam ediyordu.

Gövdesine çöken insanların ağırlığı, onu darbe yemiş bir hayvan gibi sersemleştirmişti. Giderek raylarından kayan eski bir tren gibi ilerliyordu. Yavaş yavaş, endişeli endişeli ilerliyordu. Uzaktan bakıldığında emektar gemi atmosferde süzülen ve nereye düşeceği bilinmeyen koordinatlarını yitirmiş bir meteor taşıını andırıyordu.

Akdeniz yolunu kaybetmiş insanlara merhametli kollarını açmıştı. Yumuşak dalgaları bir yandan geceye inat, yorgun geminin vücudunu okşarken diğer yandan, silahların gölgesinde korkutulan çocukları da beşik salları gibi bir o yana bir bu yana sallıyordu.

Gece boyunca, merhametli dalgalar, serinleşen rüzgârın tiz sesini taklit ederek tarihin beşiğinde koyun koyuna uyuyan bebelere ninni söyleyerek, kederlerini ve acılarını dağıtmaya çalışıyorlardı.

Sabaha doğru, balıklar rotasız yola çıkmış yaşlı gemiye eşlik etmeye başlamışlardı. İçindeki mazlum insanların sağ salim öbür yakaya ulaşmaları için dua ediyorlardı. Hâlbuki Akdeniz bir çocuk gibi nezlele yakalanıp hapsîrse, ya da birazcık çalkalansa, o yaşlı gövdeyi okşayan dalgalar bir kudursa, yaşlı gövdeyi kimse kurtaramazdı. Bir an parçalanmış bu geminin ardından denize dökülen insan selini düşününce tüylerim diken diken oldu.

Yolculuğun başladığı andan itibaren, kendimi bir rüyada hissediyordum. Yaşadığım bu olağanüstü olayların gerçekle alakalarının olup olmadığını düşünüyordum.

Çok geçmeden düş ile gerçeğin arasındaki gerginliğe, o günlerdir süren yolculuğun yorgunluğuyla derin bir uykuya dalmıştım. Rüya âleminin en güzel perisi bana eşlik ediyordu.

Köydeydim. Arkadaşlarımla toplanmış, çayırarda top koşturuyorduk. O kadar hızlı koşuyordum ki, önümde hiç kimse duramıyordu. Herkesi geçip gol üstüne gol atıyordum.

Bütün arkadaşlarım hayrete düşmüş, parmakları ağızlarında, beni izliyorlardı. Sonra, son olarak bir daha top ayağımda, müthiş hareketlerle herkesi geçmiştim, tam kaleciyi de geçip, bir gol daha atacağımı sandığımda, rakip takımın oyuncularının da durup beni alkışladıklarını görüyordum. İşte ne olduysa o an olmuştu. Arkadan biri çelme mi takmıştı? Bilmiyordum. Yüz üstü yere düşmüş, ağzım burnum kanlar içinde kalmıştı. Dayanılmaz bir acıyla yerlerde kıvranırken, içimden ‘keşke bu son golü atmadan oyunu bıraksaydım’ diyordum.

Bu arada arkadaşlarım başıma toplanmış kimisi bana su uzatıyor, kimisi de yüzümü kızıla boyayan kanları siliyordu. Acılar giderek şiddetleniyordu, dayanamıyordum. Sonra uzun uzun inlemeye başlamış ve inlemelerin, o dayanılmaz sesiyle uyanmıştım.

Uyandığımda, sabah olmuştu. Güneşin ışıkları, uykulu gözlerimi uykulu gözlerimi açmamı zorlaştırıyordu. Gözlerimi açtığımda, hemen yanı başımda bir grup yolcunun ayakta durduğunu gördüm. Telaş içindeydiler. Sağ tarafımda, yağmurdan kalmış küçük bir su birikintisi gibi al kanlar duruyordu. Kanlar sağ koluma da sıçramış, gömleğimin kolunu bilekten kızıla boyamışlardı.

Birisi acı acı inliyordu. Acaba inleyen ben miydim diye bir an tereddüde düşmüştüm. Sol elimle ağzımı burnumu yokladım. Kan yoktu. Hayır, ben değildim inleyen. Hiç bir yerim de ağrıyordu. Üzerime sıçrayan o kızıl kan kimin kanıydı öyleyse? Ya o nlemeler nereden geliyordu? O her kimse, biraz önce rüyada inlediğim gibi inliyordu.

Uyanıp, telaşlandığımı fark eden annem, şefkatli kollarını açarak bana sarılmaya başlamıştı. Uzun bir süreden sonra ilk defa bana sarılıyordu. Kendimi ana kucağındaki sıcaklığa teslim etmişim. Saçlarımdan öperek duruma açıklık getirmeye çalışıyordu.

Hemen yanı başımızda uzanan yaşlı ve iri gövdeli kadının da ağzından burnundan kanlar fişkırmış ve her taraf kan içinde kalmıştı. İşte o kanlarla ıslanmışım. Kadın, kanlar içinde durmadan inliyordu. Varoşlarda dalgalanan kızıl bir bayrak gibi kıpkırmızıydı. Biraz önce ayağa kalkmış olanlarda oturmuşlardı. Herkes kulaklarını açmış, inleme seslerini dinliyordu. Sanki yaşlı kadın acıklı bir şarkı söylüyordu. Gidip de dönmeyenlerin şarkısını. Şarkının sözlerinde, ayrılık ülke hasreti ve ölüm vardı.

Hepimiz, eli kolu bağlı çaresizce bekliyorduk. Neyi mi bekliyorduk? Belki de ölümü. Çaresizliğin o kahredici ve durmadan uzayan zamanı, bir lastik gibi boğazlarımızı sıkıyordu.

Kadının başında oturan esmer ve kara gözlü genç kız, sessiz sessiz, derinden gelen inlemeler eşliğinde ağlıyordu. Arada bir kara gözlerinden akan yaşlarını, başına sardığı eşarbının ucuyla siliyordu. Utana utana, sıkıla sıkıla siliyordu. Sonra kanlar içinde kalmış kadının elini tutuyordu. Emektar ve nasır tutmuş o kanlı elleri.

Büyük ihtimalle kadın kan kustuğu anda elleriyle ağzını burnunu kapatmaya çalışmış ve bundan dolayı elleri böyle kan içinde kalmıştır diye düşündüm.

Kadının başucunda oturan genç kız gözyaşlarını annesi için döküyordu. Kim bilir o kara gözlü kız, annesiyle hangi belalardan şans eseri sıyrıldıktan sonra böyle bizim gibi bu Avrupa'nın yolunu tutmuştu. Kim bilir bu yaşlı kıta için ne hayaller kurmuştu.

İnsanın kurduğu hayaller çaresizlikler içinde, ipi kopmuş tepihin taneleri gibi denize dökülüyor ve o sessiz denizde iz bırakmadan birer birer kaybolup gidiyorlardı.

Kadının ayaklarının ucunda da kocası olduğu tahmin edilen, temiz giyimli, hafif şişman, saçları önde dökülmüş, bıyıkları ağzına düşmüş, durmadan koca burnunu avuçlarına silen bir adam duruyordu. Adamın yüzüne korku sinmişti. Şaşkındı. Yüzündeki bütün kanlar çekilmiş, yüzü bir kartopu gibi görünüyordu.

Adam, çaresizliğinin en kahredici yanına tutunmuştu. Hemen yanı başında eşi göz göre göre, yavaş yavaş can çekişiyordu. Ağır bir zamana yayılan inlemeler, adamın yüreğini kanatıyordu. Adam feleğini şaşırmış artık dayanamıyordu.

Birden bire ayağa kalkan çaresiz adam, daha dün okunan fermanı ihlal ederek, oturmuş yolculara basa basa, az ilerde bekleyen silahlı adamların üzerine yürümek için çabalıyordu.

Talihsiz adam yanlarına ulaştığı maskeli adamlarla bir süre tartıştı. Onlara derdini anlatmaya çalışıyor ve yardım istiyordu. Uçsuz bucaksız denizin ortasında ilk yardım istiyordu belki de. Kim bilir belki de durumu kritikleşen eşini hastaneye kaldırmak için o kar maskelilerden hayali bir deniz ambulansı ya da bir helikopter çağrılarını istiyordu.

O uçsuz bucaksız maviliğin ortasında yorgun geminin nerede olduğunu hiçbirimiz bilmiyordu. Herhangi bir ülkenin denizi kontrol eden radarlarında görünüyor muyduk bilmiyordum. Acaba yardım çağırma imkânı olsa hangi ülkenin hastanesine kaldırılacaktı. Gemiye hızlıca dalan ilk yardım ekipleri hangi dili konuşacaklardı kimse bilmiyordu.

Bir an bu çaresiz yolcuları taşıyan geminin turistik bir gemi olduğunu düşünmeye başladım. Bütün çözüm yollarını tüketmiş, bu fakir fukara Kürt köylülerinin, bu dünyanın yetim evlatlarının seyahatini modern bir turistik gemide düşündüm. Kar maskeli ve otomatik silahlı adamların yerine, deniz kıyafetli hostesler olsalar karşılarında çaresizlik içinde çırpınan adamda seyahate çıkmış bir Akdeniz zengini olsaydı ne olurdu?

Kim bilir ne kadar değerli olurdu hayatı. İnsana hizmet için yaratılan her türlü teknik devreye girip bu canı kurtaracaklardı.

Kar maskeli adamlarla tartışmayı sürdüren çaresiz adamın son sabrı da tükenmeye başlamıştı. Tükenen sabrıyla birlikte kendini kaybeden adam, önce avazı çıktığı kadar bağırmaya başlamış sonra önünde dev gibi duran adamla boğuşmak istemişti.

Gökte aradıkları belayı gemide bulan silahlı maskelilere fırsat doğmuştu. Onlardan biri talihsiz adama arkadan yaklaşıp, elindeki otomatik silahın dipçığıyle adamın ensesine balyoz gibi indirmişti. Darbeyi alan şanssız adam, önce bir sarhoş gibi sallanmış, sonra olduğu yerde yığılıp kalmıştı.

Bu manzarayı izleyen bütün yolcuların gözlerini öfke kaplamıştı. Öfkeler gözlerde çakmak çakmak parlıyordu. Birer kan çanağına dönmüş iri yarı gözler, bir anda maskelerin arkasında saklanan çirkin yüzlere dikilmişlerdi.

Sessiz bir gürültü ve dilini yutmuş azgın bir fırtına, ortalığı kasıp kavuruyordu. O tiksindirici sahnenin hemen önünde diz çöken, on dokuz yirmi yaşlarında uzun boylu bir gence, kendini tutamamış ansızın ayağa kalkıp silahlı adamlardan birinin üzerine atılmıştı. Gencin peşinden bir kaç yolcu daha ayağa kalkmışken, birdenbire ortalık otomatik silahların sesleriyle inlemişti. Barut kokularına çocukların çığlıkları karışıyordu. Maskeli adamlar avlarını korkutmak isteyen illegal avcılar gibi, önce uzun uzun havaya ateş açmış sonra herkesin dehşet dolu bakışları arasında başkaldırma teşebbüsünde bulunan gencin kafasına bir kurşun sıkmışlardı.

Yakın mesafeden sıkılan kurşun, bir intihar kurşunu gibi gencin beynini param parça etmişti. Etrafa gri çamur lekeleri gibi, insan beyni dağılmıştı.

Her şey bir anda olup bitmişti. Sanki olaylar önceden planlanmış ve herkes görevini yerine getirmişti. Her şey o kadar soğukkanlı, o kadar rahat gerçekleşmişti ki manzara karşısında bütün yolcuların adeta kanları donmuştu.

Önce bir kadın düşüp, ağzından burnundan kanlar akıyor, sonra kocası dayanamayıp yardım istiyor, silahlı adamlarla tartışıyor, kafasından aldığı darbe ile yere düşüyor. Manzaraya dayanmayan genç bir adam müdahale etmek istiyor. Ardından silahlar patlıyor yerde bir ceset ve bir yaralı yatıyor.

Olayın diğer bir kötü tarafı da ardından olaylara sebebiyet veren kadının ölüm haberi veriliyor. Belki kadın bütün bu olanlardan habersiz ölmüştü belki de bu olaylara dayanamayıp vermişti son nefesini. Kocasının için boğuşurken, genç adam beyninden kurşun yerken, ortalığı toz duman kaplamışken, kadın can çekmişti.

Sonra iki silahlı adam, iki yolcunun yardımıyla kadının cesedini aşağıya taşıdılar. Cesedi taşıyan yolcular hiç bir şey olmamış gibi, geri dönüp yerlerinde otururdular. Yerlerde kurumaya yüz tutmuş kırmızı lekeler olmasa, az önce orada bir yolcunun öldüğünü ispatlayacak hiç bir kanıt yoktu ortalıkta. Aşağıya taşınan ceset ise, birazdan artık işe yaramaz bir eşya gibi denize atılacaktı.

Umuda yolculuğa kan sıçramıştı. Buda zaten başından beri tuhaf bir görüntü veren yolculuğun çekilmezliğinin üstüne tuz biber ekmişti. Artık herkesin kafasını, bir an önce karşı taraftaki kumsallara ulaşmak yerine, ölüm meşgul ediyordu.

Silahlı adamlar, daha da kalabalıklaşmaya başlamışlardı. Kan kokusu her tarafa sinmişti. Beyni parçalanan gencin cesedi hala o kızgın güneşin altında bekletiliyordu. Dağılan beyninin üzerine sinekler konmuştu. Sinekler karşımızda, korkulu bakışlarımız arasında insan beyni yiyorlardı. Çocuklar terörize olmuş, şaşkın şaşkın etrafa bakıyorlardı.

Maskeli adamlar, yerde yatan cesede aldırmandan ve ona hiç bakmadan, alçak sesle, kimsenin duyamayacağı bir şekilde, kendi aralarında yavaş yavaş konuşuyorlardı.

İçlerinden en iri yarısı ve en tok seslisi önce kafasını kaldırdı, sonra sağ elini. Sanki kendisine bakan yüzlerce göze selam veriyordu. Öksürdü, boğazını temizledi ve ardından o tok sesiyle yavaş yavaş, tane tane konuşmaya başladı:

“Dün burada bazı şeyleri söylemeye çalıştım, galiba anlamadınız, ya da içinizdeki bazı uyanıklar anlamak istemediler. Kendinizi nerede zannediyorsunuz? Bir bazılarınız geziye çıkmış gibi bir havadalar. Sizi tekrar uyarıyorum. İyi dinleyin, bundan sonra yerinden hareket edeninin sonu şurda beyni dağılan bu adam gibi olacak”

Yutkunduktan sonra sesini biraz daha yükselterek;

“Sizleri ciddi bir şekilde uyarıyorum. Yarın öbür gün İtalya sahillerine vardığımızda başınıza neler geleceğini de kimse bilmiyor. O yüzden herkes sessiz bir şekilde yerinde oturmaya devam etsin. Yoksa hepinizi denize dökmeye mecbur kalırız” diyerek tehditlerini yineledi.

Konuşmanın ardından, arkasında sıraya dizilmiş adamlara, güneşte yanan cesedi denize atmaları için işaret verdi. Adamlar kaşla göz arasında kaldırdıkları kokuşmaya yüz tutmuş cesedi, bir çırpıda mavi sulara bırakmışlardı.

Beyini dağıtılıp denize atılan genç hala bir yolcuydu. Yönü İtalya sahillerinden, denizin dibine doğru çevrilmişti. Bedeni ise artık ruhsuzdu. Yol arkadaşları İtalya sahillerine varmak için boğuşurken, o balıklara yem olacaktı. Haksızlığa isyan eden genci anlatmaya kalkan biri çıkarsa ilerde, artık O’nun için balıklara yem olan yolcu cümlesini kullanacaktı belki de.

Okunan ikinci fermanın ardından, yolcular oturdukları yerlerde daha da küçülmüş, adeta yere yapışmışlardı. Herkesin boynuna fermanın yağlı ipi asılmışken, kafalarını da ölüm meşgul ediyordu. İnsanlar her şeyi bırakmış, ölümün derdine düşmüşlerdi. Onu düşünüyorlardı. Nasıl öleceklerini kafalarında canlandırmaya çalışıyorlardı.

Annem, yaşanan acı olayların ardından dağıtılan suyla birlikte, valizin ağzını üçüncü defa açıyor ve o mis gibi pastalardan yine birer tane bize dağıtıyordu. Kendisi de ilk defa yiyordu. Üç gün sonra orucunu bozuyordu. Belki de bütün olanlar karşısında açlık grevine son verip kaderini protesto etmekten vazgeçiyordu.

Kardeşlerimse hep uyuyorlardı. Sanırım onları deniz tutmuştu. Annem açlık grevini bozmasına bozmuştu ama hala konuşmuyor, zamanını susarak geçiriyordu...

Bu arada güneş batmış, kızıl ışınlar mavilikleri dudaklarından öpüyordu. Akdeniz’in mavi sularına şahit olduğumuz bir gece daha düşecekti. Karanlık çöküp, önümüzde halı gibi uzanan sonsuz mavilik birazdan kaybolacaktı. Kaybolan binlerce anımız, yaşamımız, köyümüz, yurdumuz gibi, o da kaybolup gidecekti. Her şey gibi...

Denizleri de kanatları altına alan gece ile birlikte yollarına kan sıçrayan geminin tılsımı bozulmuş, içinde biriken sıkıntı gittikçe katlanmıştı. İlk gün bize kucak açan Akdeniz, gün ortasında patlayan silah sesleri ile merhametli göğsünü bize kapatmış ve artık itici bir düşmana dönüşmüştü. Gökyüzüne asılan karanlık çadırı ile birlikte soğuk bir rüzgâr, sırt üstü uzanıp yatan denizin tenini yalıyordu. Yolcuların saçlarını karanlığa tarayan bu rüzgâr, bir çocuk gibi zamanın kucağında giderek büyüyordu.

Gece yarısına doğru, o artık zamanın kucağına sığmayan bir delikanlıydı. Amansız bir fırtına, susmuş denizi dövmeye başlamıştı. Fırtınaya yakalanmış denizde, önce dalgalar birer birer uyudukları derin uykularından uyanıyor, ardından her dalga, kabaran bir insan göğsü gibi kabarıp, vahşi canavarlar gibi eskimiş gemiye saldırıyorlardı. Yorgun gemiden, çatlayan kemikler gibi çatır çatır sesler çıkıyordu. Sanki gemi ikiye bölünüyordu.

Silahlı silahsız, herkesin yüreği ağzına gelmiş, dalgaların kulak patlatan naralarını dinliyorduk. Gemi, vahşi ormanda aslanlar tarafından etrafı sarılmış yabani yaşlı bir öküz misali bir o yana bir bu yana hamle yaparak, sallanıp duruyordu. Sanki Azrail’ini görmüş ve son çırpınışlarını yaşıyordu. Herkes dalgaların gazabına uğramıştı. Yüzlerce insan, idam sehpasında sallanır gibi dalgalarda sallanan geminin içinde, sallanıyordu. Mucizevi bir şekilde Akdeniz’in öfkesi dinmese, çatlamaya başlayan gemi, en fazla iki saat dayanacak ve sonra kaçak yolcularıyla birlikte mavi derinliklerin dibine doğru yolunu değiştirecekti.

Bu mahşeri yolculukta, doğanın vahşi çılgınlıklarına karşı, kalabalık insanların sessizliği insanı ürkütüyordu. Çok geçmeden, bir kadının uzun uzun inlemesi geminin üzerine düşen sessizlik perdesini yırtıp yükseliyordu. Ardından inlemeler ve bağırışlar giderek sıklaşıp, bir nakarat gibi durmadan tekrarlanınca, annem hafiften ; « bunlar doğum sancıları. Hay Allah kadın doğum yapıyor » diye fısıldamış ve peşinden, ölüm kurallarını unutmuş gibi yavaşça ayağa kalkarak, karanlık çarşafların altında oturan yolculara basa basa fazla uzak olmayan inlemelerin geldiği yere doğru yürümeye başlamıştı.

İnlemeler kesilmiş, onların yerini çılgınlıklar almıştı. Karanlıklar kadının çılgınlıklarıyla yırtılıyordu. Kadın, avazı çıktığı kadar bağırıp, talihsiz fırtınayı, doğum çılgınlıklarıyla dindirmek istiyordu adeta. Dalgalarda inadına çılgınlara karşılık verir gibi iyice azıtmışlardı. Yaşlı gemi bir beşik gibi sallanıyordu. Çılgınlıklar dalgalara, dalgalar çılgınlara dolanıp tuhaf bir gürültüye dönüşüyorlardı. Dakikalarca süren kargaşa, geceyi yırtan bir bebeğin tiz sesiyle son buluyordu. Hurda gemide yeni bir bebek doğuyordu. Yeni doğan bebeğin çılgınlıklarının ardından şaha kalkmış dalgalarda sakinleşiyorlardı. Zamanın kucağına sığmayıp ortalığı velveleye çeviren rüzgârda hafifliyor ve saatlerdir dövdüğü denizi kucağına alıp, genç bir kız gibi okşuyordu.

Şaşkına dönen yolcular gerçekleşen mucizeyi izliyorlardı. Akdeniz'in taşlaşan kalbi, yeni doğan bebeğin çılgınlığına dayanamamış, yumuşamıştı. Önceki gün dökülen kanla gazaba gelip gemiyi içindekilerle birlikte batırmaya adeta yemin etmiş olan Akdeniz de yeni doğan bebeğin sesine dayanamamış, Zeus'a karşı gelmek pahasına da olsa, yeminini bozarak bu kararından vazgeçmişti. Şimdi bütün fırtınalar dinmiş, dalgalar okşar gibi yorgun gemiye yüzlerini sürüyorlardı.

Genç kadın nur topu gibi bir çocuk doğurmuştu. Akdeniz sahillerinde eskimiş kutsal tapınaklardan başlarını çıkarmış eski zaman perileri yeni doğan Akdeniz çocuğunu selamlıyorlardı.

Karanlığın perdeleri altında, bebeğin göbeğini kör bir bıçakla kesip bağlayan annem, ismini de “Koçer” koymuştu.

Önceki sabah bizden ayrılan iki talihsiz yol arkadaşımızın yerine Koçer doğmuştu. Gemi dur durak bilmeden, en küçük yolcusuyla birlikte, kızgın denizde hala yol alırken, yeni bir güneş daha üzerimize doğmaya hazırlanıyordu. Tıpkı gece gerçekleşen doğum gibi. Doğan yeni güneşin ışınları altında daha da sakinleşmişti deniz. Doymuş bir çocuk kadar uysal, bir cam gibi saydam ve berraktı.

Pusulasız ve yorgun gemiye Koçer'in aşkına yunuslar rehberlik ediyordu. Birbirleriyle oynayan bu kutsal balıklar, gemiyi bütün tehlikelerden koruyup, karşıya sağ salım ulaştırmak için çabalıyorlardı.

Gecenin korkunç fırtınasından sonra, kaçak yolcuların yüzlerini yeniden yaşama sevinci sarmıştı. Artık hiç kimsenin Avrupa'yı düşünecek hali kalmamıştı. Herkes bir an önce günlerdir yüzmekte oldukları bu sulardan bir an önce kurtulup neresi olursa olsun biran önce karaya ayak basmak istiyordu. İnsanlar Avrupa'nın yakasını bırakmış, karaya ayak basmanın derdine düşmüşlerdi. Ölümle kucak kucağa o kadar uzun süreli yaşamak, onları tüketmiş, umutlarını bitirmişti. Tam üç gündür türlü türlü ölümle boğuşuyorlardı.

Ama yolculuk devam ediyordu. Başka bir gece yarısıydı. Artık her şey daha da yorgundu. Yolcular gece yarısını da geçmiş, sabaha doğru ilerliyorlardı. İçecekler, yiyecekler tükenmiş, yorgun vücutlar nefes almakta bile zorlanıyordu. Susuzluktan boğazları kuruyan çocukların sesleri artık duyulmuyordu bile. Baş dönmeleri, kasmalar başlamış, ortalık bir nazi kampını andırıyordu. SS'ler ise hala otomatik silahlarıyla günlerdir durdukları yerlerde duruyor, ortalığı gözlüyorlardı.

Yolculuk, yeni bir trajedinin kapılarını aralar gibiydi. Böyle devam etmesi halinde, bir kaç saat içinde onlarca insanın ruhu, yorgun bedenlerini terk edip gidecekti. Çocuk, yaşlı, genç demeden herkes ölüm ile yaşamın sınırları arasında gidip geliyordu. Yaşadığımız an

felaketlerin en katmerli anı olmalıydı. Ne dayanacak bir güç, ne de söylenilecek bir söz kalmıştı. Herkes çaresizliğin atlarına binmiş, ölümü beklerken yine de sabır sabır deyip son takatlerine kadar direnmeye çalışıyordu.

Sanki yüzlerce kaçak yolcu ölüm ilacı içmiş hep birlikte intihar ediyorlardı. Ölüme durmuş yasak bir tarikatın üyelerini andırıyorlardı. Ölüm nefesleri tükenmiş yolcuların başucunda bağdaş kurmuş onlara göz kırpyordu. Birazdan, yıllardır durmadan, yorulmadan çalışan bu insanların boğazını sıkıp bu makinelerin faaliyetine sonsuza kadar son verecekti...

Yolcular, ölüm ile yaşamın sınırları arasında illegal bir yolculuk yaparken, ağırlaşan soluklarına Azraillin nefesi karışıyordu. Gemi ölüm kokmaya başlamıştı bile. Geride kalan gri elbiseli yaşamın sahneleri, kopuk bir film şeridi gibi büyümüş gözbebeklerinin ekranlarından peşpeşe geçerken, maskeli adamlar, birer ruh gibi ortalıktan el ayak çekip kaybolmuşlardı.

Kaybolan maskeli adamlar, diğer yolcuların inemediği, geminin alt katındaki nemli kamaralara girip maskelerini ve silahlarını çıkarıp denize attıktan sonra, kimseye görünmeden gerçek yüzleriyle yolcuların arasına karışmışlardı.

Günlerdir terör estiren katil adamlar, karanlığın hükümrânlığı altında beyninden vurulmuş gibi sendeleyip, yürüyen geminin içindeki yarı boğulmuş yolcuların arasında diz çökmüş, onlar gibi normal birer illegal yolcu olmuşlardı.

Katiller yüzlerini değiştirip aramıza katılmışlardı. Artık beyni dağıtılan asi gencin arkadaşlarının yüzüne bakanlardan biri belki de katildi.

Yolculuğun başından beri, umutsuz yolcuların kalplerine korku salan silahlı adamların ortadan kaybolması herkesi şaşırtmıştı. Maskelilerin yokluğunu fark eden yarı baygın yolculardan bir kaç ayağa kalkmış, bazıları susuzluktan şişmiş dilleriyle bağırıp su istemeye başlamıştı. Ortalık Kerbelaya dönmüştü. Kerbela esirlerinin ağıtlarıyla su istiyorlardı.

Bir çoğuda olanlardan habersiz, şuursuz bir şekilde hala yatıyorlardı. Kimse adamların öyle sessizce sırta kadem basıp gitmelerine anlam veremiyordu. Sanki deniz yarılmış o koca adamalar silahlarıyla birlikte içine gömülmüşlerdi.

Yüzmekten dizlerinde derman kalmamış gemide, bir keşmekeş başını almış gidiyordu. Korkunun yerini belirsizlik almıştı. Belirsizliğin kollarında bir sarhoş gibi sallanan yorgun gemi önce bir sarsılıp batacak gibi olduktan sonra hızla bir kayaya çarpar gibi sert bir cisme çarparak durdu.

Yolcular hep bir ağızdan bağırmaya başladılar. Asıl figan o zaman kopmuştu. Kurumuş ağızlarda diller artık dönmediğinden insanlar dualarını içlerinden okumak zorunda kalmışlardı.

Gemi durmuştu. Geminin karaya vurduğunu kapılar açıldıktan sonra anladılar. Kar maskelilerin neden durup dururken ortadan kaybolduğu da ancak o zaman anlaşıldı. Lanetli yüzler, bu sefer birer masum yüz maskesi giyip yolcuların arasına karışmışlardı. Birazdan karaya oturmuş gemiden tıpkı onlar gibi çıkma mücadelesi vererek çıkacaklardı.

Sahil ile gemi arasında duran küçük gölet, üzerinde parlayan ay ışığının eşliğinde koparılan yaygarayı sakın ama şaşkın şaşkın izliyordu.

Yorgun yolcular sahile olan mesafeyi yüzerek geçmek zorundaydılar. Önce kendine güvenen bir kaç genç, sırtlarında kirlenmiş paltolarını çıkartarak denize atladılar. Atlayan gençler birkaç dakika sonra yüzerek karaya vardılar. Onların peşinden kalabalık bir grup daha o bir kaç metreyi geçip karaya ayak bastılar. Hep beraber gemide kalanları beklemeye başladılar. Yüzüp sahile varanlar, hala gemide yorgun vucutlarıyla direnenleri cesaretlendirmişlerdi.

Az sonra, kadın, erkek, çocuk demeden, o bitkin halleriyle herkes soğuk yıldızların altında üşüyen denize atlamıştı. Hurda gemi kısa bir sürede terk edilmişti. Tıpkı yıllar önce denizin öbür yakasında terk edildiği gibi yapayalnız kalmıştı. Emektar gemi şimdi dertli dertli, denize atlayan yolcularının karaya varışlarını izliyordu. Karaya vuran kaçak yolcular, gafil avlanmışlardı.

Yüzme bilmeyen Kürt kadınları, gecenin soğukunda çocuklarına sarılmış duyulmayan çığlıklarıyla imdat istiyorlardı. Erkeklerse, balık avlar gibi, kadınların, çocukların peşlerine düşmüş, onları, o bir kaç metrelik girdaptan çıkartmaya çalışıyorlardı. Ortalık ana baba günüydü. Kaç kişinin kurtulduğunu, kaç kişinin boğulduğunu, kaç kişinin boğulmak üzere olduğunu daha kimse bilmiyordu. Sadece o an için değil, belki de hiç bir zaman hiç kimse bu sayıyı tam olarak bilemeyecekti.

Annem, beş yaşındaki Azad'ı babam ise Dilan'ı alırken bende tek başıma soğuk sulara atlamıştık. Sonrasını ise hatırlamıyorum. O kısa mesafeyi nasıl yüzerek çıktığımız hiç hatırlamıyorum.

Daha biz karaya henüz ayak basmışken, birdenbire onlarca projektör üzerimize çevrilmiş, dev projektörler karanlığın canına okuyarak ortalığı gün gibi aydınlatmıştı. Projektörlerin yaklaşan ışıkları gözlerimizi kamaştırıyordu. Sonunda birileri yardımımıza koşuyordu. Yüzlerce polis, asker, itfaiye, sağlık görevlileri, soğuk sularla boğuşarak çırpınan o masum insanların imdadına koşuyor, geç de olsa denizle boğuşan o dünyanın yetimlerini kurtarmaya çalışıyorlardı. Dünya insafa gelmiş, hiç tanımadığımız insanlar gece yarısı azgın dalgalarla boğuşan bu çaresiz insanları kurtarmaya çalışıyordu.

Biraz daha gecikseler yüzlerce insanın daha boğulup ölmesi işten bile değildi. Kurtarma ekipleri olay yerine ulaştıklarında hala yüzlerce insan soğuk sularla boğuşuyordu. Profesyonel ekipler denize dalıp yarı boğulmuş insanları kurtarıyorlardı. Bir kaç dakika içinde, onlarca insan kurtarılmış deniz sakinleştirilmişti. Denizden artık çıt çıkmıyordu, fakat karadaki feryatlar onu uyutmuyordu. Gözleri uykulu denizin yüreği sahilde yankılanan feryatlarla parçalanıyordu. Onlarca ana ağlayarak dizlerini dövüyordu. Kimisi yavrusuna sarılıp ağlarken kimisi de yavrusunu arıyordu.

Bu arada annemi gördüğümde, delirmiş gibi saçını başını yoluyor anlaşılmayan seslerle avazı çıktığı kadar bağıırıyordu. İki görevli onu tutmuş sakinleştirmeye çalışıyordu. Babam ise tam onun yanında, soğukta tir tir titreyen kız kardeşimin elini tutmuş, yerinde donmuş bir halde dikilip duruyordu. Küçük kardeşim Azad ise ortalıkta görünmüyordu. Annem beni fark edince, görevlilerin ellerinden kurtularak boynuma atılıp deli gibi ağlamaya başlamıştı. Yıllardı beni görmemiş gibi, ıslak dudaklarıyla buz gibi tuzlu tenimi öpüyordu. Cefakâr kadın benim de denizde boğulduğumu düşünmüştü.

Annemin beni bulma sevinci kısa sürmüştü. Bana Azad'ı soruyordu. Yüzüne anlamsız anlamsız bakıyordum. O yavrusunu aslanlara kaptırmış yaralı bir ceylan gibi kendi etrafında dönmeye başladı ve yere çöküp yeniden deli gibi ağlamaya başladı. Anlamlı anlamsız diline dolanan bütün kelimeleri yanık bir ağıt gibi denize okuyordu. Annemin ağıtları geceye gür bir ırmak gibi düşüyordu. Sadece yorgun yolcular ve cankurtaranlar değil, deniz de bir katil gibi karanlıkta sakladığı yüzüyle, sinsi sinsi onu dinliyordu. Deniz bu yüreği yanmış annenin dayanılmaz feryadı karşısında önce utanmış, sonra iki adım geri çekilerek, karanlık perdelerin arkasına saklanmıştı.

Annem delirmiş gibi, diz çöktüğü sahilde, elleri havada, vicdansız denizden yavrusunu istiyordu. Koca deniz Azad'ı yutmuştu. Hiç acımadan, kim olduğunu merak bile etmeden alıp onu karanlık karnına hapsedmişti. Yolculuğumuzun ne kadar zahmetli ve uzun olduğunu düşünmeden, onu bizden koparmıştı.

Küçük Azad yoktu artık. Sonsuz maviliklerin derinliklerinden bize el sallıyordu belki de. Ya da bir gece oyunu oynuyordu. Yaban ellerde çocukluğumuzda oynadığımız ama artık sonsuza kadar görünmeyecek bir saklambacı oynuyordu. Karanlıkta kara bir kartal gibi kanatlarını açmış, denizin kanatları altına saklanmış da olabilirdi. Sanki Azad birazdan ortaya çıkacak, hepimizi o derin kederden kurtaracak ve bizimle hiç sırası olmayan, esrarengiz gecede saklambaç oynadığını söyleyecekti. Peki, annem ne diyecekti o zaman? Büyük ihtimalle annem ona çok kızacaktı.

"Hey sümüklü herif, şaka yapmanın sırası mı? Halimizi görmüyor musun? Sen adam olmazsın. Perişanlığımız yetmiyormuş gibi, bir de kalkıp bu keşmekeş içinde saklambaç oynuyorsun" diyecekti.

Azad ise, annemin dinmez öfkesi karşısında korkacak, küsecek ve hemen annemden uzaklaşıp, bana sokulacaktı. Bense ona hiç bir şey söylemeden, pamuk gibi küçücük ellerini avuçlarımın içine alacak ve annemin öfkesi biraz dinsin diye onunla bir kaç adım yürüyecektim. Bu sefer Azad'ı ben sorgulayacak ve belki de O'na;

"Zaten annenin dizlerinde derman kalmamış, bir haftadır boğazından lokma geçmemiş. Şimdi saklambaç oynamanın sırası mıydı?" diye soracaktım. Azad, benden çaldığı yeşil gözlerini kaldırıp, gözlerime bakacak, gülecekti. Belki de;

"Biliyorum şakanın sırası değil ama beni aradığınızı görünce kendimi saklamak istedim" diyecekti.

"Ama çok komiktiniz, anne saçını başını yoluyordu. Diğerleriniz de onun etrafında kelebek gibi dönüyordunuz" diyerek devam edecekti.

Bu sefer bende kızacak ve susması için: "sus bak, birde iyi bir halt işlemiş gibi utanmadan gülüyorsun" deyip ikaz edecektim.

Ama bütün bu düşündüklerimin hiç biri gerçekleşmeyecekti. Kafamdan geçenler, birer ham hayal ve soğuk düşten öteye geçemeyecekti. Küçük Azad'ı da diğerleri gibi sular yutmuştu.

Cankurtaranlar denizden sekiz ceset çıkarmışlardı. Cesetler, projektörlerin altında kumsalda up uzun yatıyorlardı. Bunlardan altısının sahipleri ortalıkta görünmüyorlardı. Belki de kimsesizdiler. Ya da kimseleri de onlar gibi boğulmuşlardı. Ya da yaralı olarak hastanelere kaldırılanlar arasındaydılar.

Sadece iki cesedin başucundan feryatlar yükseliyordu. Sahipli cesetlerin her ikisi de çocuk. Biri iki buçuk üç yaşlarında, diğeriye beş altı yaşlarında, yani Azad'ın yaşlarındaydı. Kimsesiz altı cesetten ikisi erkek, dördü bayandı. Bir bayan hariç, diğerleri yaşlıydı. Belki de yaşlarından dolayı, biraz daha direnme gücünü kendilerinde bulmamış ve kendilerini, yıldızlar altında üşüyen soğuk gecede sulara bırakıvermiş, karanlıklarda susmuş maviliklere teslim olmuşlardı.

Onların ölmeden önceki son hallerini kimse bilmeyecekti. Ölürken söyledikleri son sözü kimse duymayacaktı. Belki de gülümseyerek gitmişlerdi, hiç bir çılgılık atmadan, hiçbir imdat istemeden. Hatta yaklaşan kurtarma ekiplerinden kendilerini saklamış olanlar bile olabilirdi. Onları yanıltmış olabilirlerdi. Kumsallara doğru yürümeleri gerekirken, ters tarafa, derinliklere doğru yürümüş izlerini kaybettirmişlerdi.

Çok geçmeden olay yerinde çadırlar kurulmuş, bir yanda sağlık taraması yapılırken, diğer yandan yiyecek, içecek ve giyecek dağıtılıyordu. Durumları ağır olanlarsa ambulansların acıklı sirenleri eşliğinde ne kadar uzakta olduğunu bilmediğimiz şehirdeki hastanelere kaldırılmaya devam ediyorlardı.

Tercümanlar birer tellal gibi Kürtçe, Kürkçe anonslar yaparak, yakınlarını kaybedenleri sağlık çadırının olduğu yere çağırıyorlardı. Bizde oradaydık. Ekipler hızla çalışıyorlardı. Büyük bir doğal afetle karşı karşıya kalmış gibiydiler. Kadınlar erkekli grupların elleri çabuktu. Belki de böyle bir felakete daha önce de tanık olmuşlardı. Onun için yüzlerine sakin ve soğukkanlı bir ifade hakimdi.

Sabaha kadar süren çalışmalardan sonra da sekiz cesedin dışında ceset bulunamamıştı. Bizden başka da kayıplarını arayan kimse yoktu. Bütün aramalara karşın Azad'a ulaşamamışlardı.

Güneşin ilk ışınlarıyla birlikte kurtarma ve sağlık ekiplerinden başka, alanda hemen hemen kimse kalmamıştı. Bütün gece, yaralıları hastaneye, ölüleri de morga ve felaketten sağ kurtulanları da mülteci kamplarına taşımışlardı. Ama biz hala perişan bir halde ordaydık.

Annemin feryatları denize dik duran dalgalara yansıyor, yüzümüze acı bir fırtına gibi çarpıyordu. Görevlilerin bütün çabalarına rağmen, denizin hemen kenarına diz çöken, yüreği yaralı annem, hala havaya açtığı elleriyle denize yalvarıyor, yavrusunu istiyordu.

O korkunç denizden bir mucize bekliyordu. Mucize gerçekleşmeye kadar, orayı terk etmemeye kararlı gözüküyordu. O acıyı ancak yaşamış anneler anlayabilirdi. Sanki denizle konuşuyordu. Kim bilir belki denize ağıt yakıyordu. Sabah rüzgârlarının esintileri, o uçsuz bucaksız mavi sulara açılırken, o gün kanatlarında annemin yüreğinden kopan melodileri de taşıyorlardı.

Kolumuz kanadımız kırılmıştı. Ailemizin ikinci ferdi de henüz ayak batığımız sürgün ellerinde kaybetmiştik. Ve bütün aramalara rağmen cesedini dahi bulamıyorduk. Belki de deniz onu esir almıştı. Vermeyecekti geri.

Artık dört kişi kalmıştık. Aylar önce ablam bir gece yarısı kapıyı çarpıp dağlara çıkmıştı. Şimdi de kardeşlerin en küçüğünü deniz yutmuştu. Akdeniz artık Azad'ın da katiliydi.

Biz mülteci kampının yolunu tutmuşken, annem sirenleri kulak zarlarını patlatan ambulansa hastane yolcusuydu. Hastanede tam on iki gün kalan annem bu sürenin sonunda değişmiş adeta bambaşka bir kadın olmuştu.

Artık son neşemizi, direncimizi de kaybetmiştik. Ailemizin yapısı değişmiş bambaşka bir grup insana dönüşmüştük. Dünyanın ne kadar insafsız hançerleri varsa, hepsi birer birer göğüslerimize saplanmış bizi yaralı tuhaf varlıklara dönüştürmüştü. Hayatımızda o kadar acı vardı ki hangisine yanacağımızı şaşırmıştık.

Bize acılarımıza tutunup onlarla dost olmaktan başka bir şey kalmamıştı. Böylece bundan sonraki yaşamımız felaketler geçirmiş bir mülteci dramından ibaret olacaktı. Tıpkı bu toprakları kendine yurt seçen ve ulaşmak için kendilerini denize atıp boğulanların ardında kalan yüz binlerce mülteci gibi. İtalya, Fransa, Almanya, Belçika, Hollanda, Avusturya, İsveç, İsviçre ve daha hatırlayamadığım diğer ülkelere dağılmış bütün fukara mülteciler gibi bizde kendi halimizde buralara kadar uzanan trajedimizi yaşamaya devam edecektik.

Üstelik dilini, kültürünü bilmediğimiz, okuma yazmasını bilmediğimiz, hastalandığımızda doktoruna derdimizi anlatamadığımız bu kara parçasında birer yabancı, kimsesiz, sağır, dilsiz ve sakat olarak yaşamaya çalışacaktık. En ağır işlerde günde on iki saat çalıştırılan, hor görülen, dalga geçilen, potansiyel suçlu olarak görülen, her gün sınır dışı edilmekle tehdit edilen, hayata gri bakan ve bütün bunları sineye çekmekten başka hiçbir çaresi olmayan binlerce insan gibi bizimde bunlara katlanmaktan başka çaremiz yoktu. Kayıplarımız da cabasıydı.

Talihsizlik bir kere peşimize takılmış, bizi gölge gibi kovalamaya devam ediyordu. Hiç acımadan, bıkmadan, usanmadan adeta bizi kovalıyordu. Sanki bütün acılar, talihsizlikler bizimle beraber doğmuştu.

Tıpkı Afrika'nın kara topraklarında "zenci" olarak doğan siyahlar gibi biz Kürtler de beyaz kıtanın zencileri olarak doğmuştuk. Talihsizlikler acılar ve göçler bizim esmer enselerimize yapışmıştı. Aynı feryatları atıyorduk. Feryatlarımız siyah, esmer, sarı değil mülteci renkliydi artık. Hepimiz dünyanın yetimliydik. Sığınacak kimsemiz yoktu. Kendi başımıza bilinmeyen yollara düşmüş birer yetimdik.

Yolculuğumuz daha bitmemişti. Bir kaç gün sonra bu sefer trende idik. Talihsiz deniz yolculuğu bitmiş bu kez trende devam ediyordu. Bindığımız trenin hızına duygularımız, düşüncelerimiz yetişmiyordu. Hızlıca İtalya'yı terk ederken bile hala tam olarak nereye gideceğimizi bilmiyorduk. Bizimle ta yolun başından beri yolculuk edenler "Almanya" diyorlardı. Ama Almanya'ya gitmek için Fransa'yı da aşmamız gerekiyordu. Birde neden Almanya? Sorusunun cevabını da kimse söylemiyordu.

Yıllardır bizim oralardan gidenler hep Almanya'ya gitmişlerdi. Belki bizde bu yüzden Almanya ile bir bağ kurmuş ve Avrupa ülkeleri içinden onu seçmiştik.

Çok geçmeden Almanya hayallerimiz de suya düşmüştü. Diğer bir çok hayallerimiz gibi, onları da kaybetmiştik. Bizim ile birlikte yola çıkanlar, yollarına devam edeceklerdi. Fakat bizim İtalya'da son paramızla aldığımız biletler, bizi ancak Fransa'nın Marsilya şehrine ulaştırmıştı. Üzerinde büyük harflerle "Gare St. Charles" yazılan tren istasyonunda inmiştik. Artık adım atacak halimiz kalmamıştı. Bizi başka bir yere götürecek paramız olmadığı gibi buna sağlık durumumuz da müsait değildi. Artık ölümüz de, dirimiz de, rüyamızda bile görmediğimiz bu şehirde kalacaktı.

Az sonra her birimiz birer dilenci gibi, birer yarım insan gibi, tren istasyonundan şehre açılan kocaman merdivenlerin kızgın taşlarına birer heykel gibi dikilip, ayaklarımızın dibinden uzanan bu renkli liman kentini izliyorduk.

İki gündür midemiz bomboş olmasına rağmen açlığımızı hatırlamıyorduk bile. Yanımızdan gelip geçenlere bakıp onları izlemekle yetiniyorduk. Sırtlarındaki ve yerlerde sürükledikleri çantalarından, telaşlı hallerinden, birçoğunun yolcu olduğu anlaşılıyordu. Dillerinden tek bir kelime bile anlamıyorduk. Ne kadar yabancı olduğumuzu ve yabancılığını korkunç yalnızlığını, çaresizliğini gittikçe daha iyi kavıyorduk. Kimdik? Neden gelmiştik buralara? Nereden gelmiştik? Nasıl gelmiştik? Hayat hikâyemiz, yol hikâyemiz neydi?

Kimse bilmiyordu. Belki de hikâyemiz sadece bizi ilgilendiriyordu. Kimse o acıklı hikâyemizi bilemeyeceği gibi, koca kentte, o kadar iş güç, dert sorun arasında merak edip soranlar da olmayacaktı doğal olarak.

Aç karınlarımız, yorgun ve hasta halimizle öylece beklemekten başka bir çaremiz yoktu. Annem düşüp bayılana kadar beklemiştik. Annemin bayılması ile nihayet fark edilmiştik. Kırmızı bir ambulandan çıkan kızgın sirenler eşliğinde hastane yolcusuyduk. Bu sefer sadece talihsiz annem değil, hepimiz, yani ailece hastanede serumlara bağlanmış, yaşam mücadelesi veriyorduk. Derken çok geçmeden, şehrin kalabalığına karışmış birer mülteci olmuştuk. Önlerimizde bütün sorunlarıyla dolambaçlı birer mülteci hayatı duruyordu. Bizi bekleyen o hayatların peşine takılıp gidiyorduk.

19. Havalandırma

Hasret'in gözlerinin üstünü süsleyen kalın karakaşları, bakışlarını daha da sertleştiriyordu. Ama gözlerinde asılı duran sertliğin yanında farklı bir mana da duruyor ve ikisi birlikte çekici bir hava veriyordu çatık kaşlı kıza. Karşısındakine bakarken sanki bir şeyler arıyor ya da bir şeyler ima ediyordu. İnsan onun bakışları altında eziliyor, tereddüde düşüyordu. Hatta içinde bir suçluluk duygusu uyanıyor ve utanıyordu. Sürekli ağır bir suçlu insanın yüzüne vuracak gibi bakıyordu.

Sadece bakışlarıyla dikkat çekmiyordu. Konuşmasında da bir gariplik vardı. Hızlı hızlı konuşuyor, bazen ne konuştuğu pek anlaşılmıyordu. Dilli biraz peltekti. Konuşurken, sanki ısıklık çalıyordu.

Daha onu görmeden gıyaben tanımıştım. Eylem anlatmıştı bana.

“Üniversitede bir hemşerin var” diyerek büyük bir müjde verir gibi, bir solukta ondan uzun uzun bahsetmişti. Kürt olduğu için hemşerim saymıştı O’nu.

Adının Hasret olduğunu öğrendiğimde, kulağıma ilginç gelen bu isim hakkında ilk yorumu yapmış “Bu Hasret annesinin babasının tek kızı olmalı” demiştim.

“Yoksa toplumumuzda kızlar fazla sevilmiyor, onlara hasret olan çok az ana baba vardır. Bir de kızlarını üniversiteye kadar yolladıklarına göre, gerçekten anne babası ona hasret olmalı” diye düşünmüş ve Hasreti şanslı saymıştım. İçimden ona imrenmiş, övünmüştüm.

Çoktandır gıyaben tanıyıp da, bir türlü tanışamadığım Hasret’e hasret kalmıştım. Hasret çektiğim günlerin birinde, o çatık kaşlı kıza üniversitede karşılaşmıştım. O’da Eylem gibi sosyoloji okumaya gelmişti.

O beni önceden tanıyordu. Eylem ona benden bahsettiğinde ismimi çıkartamamış, fakat beni görür görmez yüzümden tanımıştı.

Kürtler için yapılan yürüyüşlerde, toplantılarda ve Kürt Kültür Evi’ndeki çalışmalarından tanıyordu beni. Hatta daha önce bir yürüyüşte onunla konuşmuşluğum olduğunu da söylüyordu. Anlattığına göre yürüyüşte dağıtmaları için bildirileri paylaştırdığım öğrencilerin içinde o da yer alıyormuş. Sonra bildirilerin hepsini dağıtıp dağıtmadıklarını sorduğumda mahcup olduğunu ve bütün bildirileri dağıttığını söylemiş. Ama hesap sorar gibi bulduğu tavrımı beğenmemiş. O olaydan sonra bana hep mesafeli yaklaşmış.

Söylediklerini hatırlamıyordum. Gençlerin çoğu, verdiğim bildirilerin hepsini dağıtmayıp, bazen bir kaçını dağıttıktan sonra geri kalanlarını çöpe atıp bitirdiklerini söylüyorlardı. O yüzden bildiri verdiğim her genci kontrol etmek zorunda kalıyordum. Ama söylediklerini duyunca bu kez ben mahcup oldum. Bir yandan O’nun o sert bakışlarını nasıl hatırlayamadığıma şaşırıken, diğer yandan unutkanlıkla ilgili bir problemim olup olamayacağını düşünmeye başlamıştım.

Şüphelerimden yola çıkarak, geçmiş olayları kafamda canlandırmaya başladım. Geçmişimi hatırlayıp hatırlamadığımı anlamaya çalışıyordum.

Onlarca olay, aynı anda beynime hücum etmeye başlamıştı. Yüzlerce yüz bir film şeridi gibi gözlerimin önünde geçerken, bazıları Hasret gibi kaşlarını çatarak bakıyordu. Kimisi daha yumuşak, kimisi ise suçlu gibi bakışlarını kaçırıyordu. Ama işin ilginç tarafı, yüzlerdeki bütün ifadeler aynıydı. Sanki her yüz biri birinin önünden kesilmişti.

Belleğimde saklı duran her yüzde, umutsuzluk bir nazar boncuğu gibi asılmıştı. Herkesin yüzünde aynı nazar boncuğu sallanıyordu. Yaşanmamışlık bir alın yazısı gibi bu sürgündeki Kürt çocuklarının acılı suratlarına adeta kazınmıştı. Buna karşın hepsi yaşlarından büyük gösteriyorlardı.

Alın yazılarıyla önümden geçenlerin kimisi kocaman adamlardan, kadınlardan kimisi de yürümeyi yeni öğrenmiş çocuklardan oluşuyordu.

Hasret’le tanışmamızdan kısa bir zaman sonra sık sık kampüste karşılaşır olmuştuk. Nur’un yerini o almıştı. Nur evlendiği için okulu bırakmıştı. Hayatımızda boşalan yerini ise Hasret doldurmuştu. Eylem ve onunla birlikte üçlü bir gruptuk. Üçümüz çoğu zaman birlikteydik. Geleceğe dair uzun uzun planlarımız vardı. Daha yılın başındaydık. O yılın üçümüzün birlikte son yılı olacağını hiçbirimiz aklından bile geçirmiyordu. Bütün olacıklardan habersiz hayaller kurup duruyorduk...

Çok geçmeden yine Hasret’e hasret kalmıştık. Onunla daha az görüşür olmuştuk. Haftada hemen hemen her gün olan görüşmelerimiz, bire inmişti. En sonunda ayda bir ancak görüşüyorduk. İlk başlarda aksayan görüşmelerimize derslerini, daha sonra da özel sorunlarını bahane göstermişti.

Bizimle görüşmeyi kesen sert bakışlı kızın hayatının değiştiğini fark etmiştim. Fakat hayatındaki değişikliği anlayamamıştım.

Günün birinde genç bir adamla çıkıp geldiğini görmüştük. Sedrik’ti. Uzun boylu ve kıvılcaklı biriydi. Mütevazı birine benziyordu. Ondan hoşlanmıştık.

Genç adamı arkadaş diye bize tanıştırdığında tedirgindi. Belki de Fransız bir arkadaş edinmesini yadırgayacağımızı düşünmüştü. Hepimizin de son derece sıcak ve normal karşılaşması Hasret’in kısa sürede toparlamasına ve tekrar aramıza katılmasına yetmişti. Hem de arkadaşları ile birlikte katılmıştı bize.

Geçici bir toparlama olduğunu sonradan anlamıştık. Bir süre sonra tedirginliği ağır kesicilerle tedavi edilen ağır bir hastalık gibi tekrar baş göstermişti. Biz durumu normal karşılasak da, üyesi olduğu toplumun aynı toleransı göstermeyeceğini bizden iyi biliyordu. En önemlisi de ailesi durumu kabullenmeyecekti.

Sedrik’le ilişkisi gizli sürüyordu. Bir gün ailesinin öğrenmesinden korkuyordu. Korku onun içine sinmişti. Giderek içine kapanıyordu. Ailesi ve Sedrik arasında gidip geliyor, bu durum onu geriye itiyordu. Bir seçime gidemiyordu. Belki de seçim yapacak gücü kalmamıştı.

Arkadaşı ise, onun geldiği toplumun ve ailesinin çelişkilerini kavramaktan uzak, oldukça rahat davranıyordu. Hasret’in korkularına, çelişkilerine bir anlam veremiyordu.

Ailesi öğrendiğinde, o sıra dışı aşkın üzerinden epey zaman geçmişti. Hatta eskimişti bile. Her şey şüpheyle başlamış, şüpheler aileyi olayın peşine takmıştı.

Hasretin eve geç gitmeleri, telefonuna gelen yazılı mesajları, çantasından çıkan aşk sözleri üst üste gelince ailesi şüphelenmeye başlamıştı.

Bir kere şüphe ailenin içine düşmüştü. Artık olayın arkasını bırakmayacaklardı. Ailenin her ferdi birer dedektif gibi genç kızın peşine takılacak ve yaşadıkları o yasak birlikteliği ortaya çıkaracaklardı.

Olayla birlikte, ailenin temelden sarsıldığını daha sonra öğrenecektik. Bir ara Eylem bana Hasret’in moralinin çok bozuk olduğunu ve kendisiyle dahi konuşmak istemediğini söyleyince, “acaba ailesi mi öğrendi?” diye o uğursuz soruyu sormuştum. Biz Eylem ile bu varsayımlar üzerinde kafa yorup, fikir yürütürken, baba Hasret’i sorguya çekmiş ve sıra dışı hayatı ile ilgili sıkıştırmaya başlamıştı bile. Hasret, artık ailenin namusunu kirleten bir suçlu idi.

Evlerinde hararetli tartışmaların sürdüğünden haberimiz yoktu. Onu merak edip, “acaba ailesi öğrenmiş mi?” diye tahmin yürüttüğümüz günlerde, bir sabah işe giderken babası yolumu kesmiş ve benden kızıyla gezen “o yabancının” adını ve adresini istemişti.

Ben şaşırılmış, heyecanlanmıştım. Adamın simasını daha önce görmüş ama kendisini tanıımıyordum. Bir iki defa Kürt Kültür Evi’nde ve yürüyüşlerde karşılaşmıştım. Keskin hatlarla çizilmiş katı yüzüne sert bir öfke iştirmişti. Belki de beni korkutmak için yapmıştı bunu. Ama onun yüzü bana Hasret’in sert bakışlarını hatırlatmıştı.

Adamın bütün sorularına kaçamak cevaplar vererek geçiştirmeye çalışmıştım. Cevaplarımın onu çileden çıkardığının farkındaydım ama yaklaşmakta olan felaketin önüne

geçmek için başka çarem yoktu. O’da beni tehdit eder gibi son sözlerini söyleyerek ayrılırken birkaç adım sonra tekrar dönüp;

“İster söyle, ister söyleme. Eninde sonunda bulacağız. Bu olay bir namus meselesidir. Mutlaka temizlenecektir” dedi.

Namusunun peşine düşen adamın son sözlerini düşünerek otobüse bindim. Bütün tadım tuzum kaçmıştı. Son derece huzursuz olmuştum. Mülteciler dairesine gidinceye kadar bu namus meselesini, namus cinayetlerini düşündükçe huzursuzluğum daha da artmıştı.

Beni kapıda karşılayan Madam Martine, yüzümdeki tedirginliği ve acayıplığı, ailemizde sürüp giden rutin sorunlara bağladığı için, benden bir açıklama istememişti.

Az sonra, yeni bir ailenin dertlerini, acıklı hayat hikâyelerini tercüme etmeye başlamıştım. Fakat adamın söyledikleri bir türlü aklımdan çıkmıyordu.

Kürtlerin dikenli tellerle düşenmiş yaşamları, çığlıkları, gözlerimin önünde uzanıp gidiyordu. Kilometrelerce uzaklara giden o garip renkli telin her dikeninden kan damlıyordu.

İntihar etmiş genç kızların aralıklı kalmış göz bebeklerinden, namus cinayetlerinden kan davalarına kadar yıllardır akan kan hala durmak bilmiyordu. Diğer yandan Kürtlerin gördükleri baskılar, zulümler, ecelsiz ölümler ve bunlara karşı geliştirdikleri bunca direnişlerine rağmen, hala bu kanlı geleneklerden vazgeçmiyorlardı.

Bütün bu kanlı dikenli telleri düşünürken bir gün bunlardan biri nerde hayatımın tenine takılacağını merak ediyordum.

Aradan birkaç gün geçtikten sonra, Hasret’in arkadaşı Sedrik’le karşılaştım. Ayaküstü sohbetimizde bana Hasret’in Babası’nın kızının dışarı çıkmasına müsaade etmediğini yani onu eve kilitlediğini söyledi. Genç adam durumun ciddiyetini anlamıştı. Ama hala kafasında bir sürü çelişki vardı.

Sadece Fransız arkadaşı değil, daha on sekizini yeni bitirmiş Hasret de bütün bu çelişkilere anlam veremiyordu. Fransa’da büyüüp okuyan genç kız, dışarda gördükleri ile, evinin içinde karşılaştıkları arasında yaşadığı çelişkileri bir türlü kavrayamıyordu. Hangisinin doğru, hangisinin yanlış olduğuna karar veremiyordu.

Birbirine tezatlar oluşturan bu iki dünyanın çelişkilerinin, iki kültür arasındaki farklılıktan kaynaklandığını bir türlü anlayamıyordu. Bu yüzden ne iki kültür arasında bir sentez yapabilmiş, nede birinden sıyrılıp diğerine adapte olabilişti.

Hasret en çok da evin içindeki dünyayı anlamakta zorluk çekiyordu. Sadece aile üyeleriyle sınırlı olan bu dünyayı, daha doğrusu bu farklı adayı ve bunun nasıl oluştuğunu bir türlü anlayamıyordu. Evlerinin içindeki kuralların, değerlerin, yaşam şeklinin uygulandığı coğrafyayı görmediği için, o kurallarını da “yapmacık, baskıcı ve anlaşılmaz” olarak tarif ediyordu.

Talihsiz kizin hayatı, bin bir çelişkiyle birbirine bağlanmış, düğümler yumağı haline gelmişti. Pençesinde kıvrandığı düğümler yumağından kurtulmak zordu ve yüzlerce düğüm peş peşe düşüp, boğazını sıkmaya başlamıştı. Nefesi günden güne tükeniyordu.

Yaşadığı durumun benzerlerinin yüzlerce namus cinayetini beraberinde getirdiğini bilmediğinden, cezalı olmasına rağmen arkadaşı ile mesajlaşıyordu. Durumun ciddiyetini bilmiyordu. Babasının sinirleri geçince birkaç gün sonra oynadığı bu oyundan vazgeçeceğini sanıyordu. Bu oyunda annesinden de pek bir yardım alamıyordu. Anne, kızına yardımcı olmadığı gibi hep babayı desteklemişti. Kardeşleri ise çekimser kalmışlardı. Belki de onlar da talihsiz kız gibi aynı çelişkileri yaşıyorlardı.

Hasret, evin içine sinmiş ağır korkuya aldırmadan, arkadaşına dakika başı cep telefonuyla mesaj çekiyor, her mesajın cevabını da hemen alıyordu. Mesajlar, bütün ailenin huzurunu kaçırmıştı. Bunu duyan baba ne yapacağını şaşırmıştı. Son günlerde evden dışarıya adımını atmayan baba başını elleri arasına almış kara kara düşünüyor, başlarına musallat olan bu namus belasını anlamaya çalışıyordu. Fakat bir türlü çözüm bulamıyordu. Karanlıkta yolunu kaybetmiş, yorgun bir yolcu gibi giderek tükeniyordu.

İşte o sabah da Hasret mesaj üzerine mesaj yazıp, gönderdiği her mesaja anında cevap alıyordu. Baba artık sinirinden patlayacak gibiydi. Saatli bir bomba gibi odanın içerisinde yürüyor “hey estağfurullah” deyip duruyordu. Sonunda dayanamayıp, kızının elinden telefonu çekip aldı. Genç oğlandan gelen son mesaj hâlâ telefonun ekranında duruyordu. Sedrik saat 13: 00’de Postanenin önünde kızı bekliyordu. Birlikte şehri terk edeceklerdi.

Babanın gözlerine ilişen son mesaj, bardağı taşıran son damla oldu. Hırsla kapıyı açıp dışarı fırladı. Öfkeliydi. Durumu bir türlü kabullenemiyordu. Kızının nasıl böyle bir şey yapabileceğine akli ermiyordu.

Aklını kaçıracak gibiydi. Aklından türlü türlü fikirler gelip geçiyordu. Bütün sağduyusunu yitirmiş, burnundan soluyordu. Gözlerinin her biri kan çanağına dönmüştü.

Randevu saati yaklaştığında, gözü dönmüş baba, giderek daha da tedirginleşiyordu. Kızının kendi gözlerinin önünde böyle çekip bir « yabancıyla » gitmesine zinhar izin vermeyecekti. Sonra bunu ele güne nasıl açıklayacaktı.

Namusunun kirletilmesine müsaade etmeyeceğine yemin eden baba sonunda randevuya 15.00 dakika kala, kızı randevuya gitmediği takdirde onu affetmeye, yoksa hesabını sormaya yemin ederek buluşma noktasına gitti.

Gözü kan bürümüş adam, postanenin önünü iyi gören bir noktada pusuya yatmıştı. Hemen karşıdaki kahvede, bütün alanı göz hapsine alabileceği kapının arkasındaki masaya oturuyordu. Heyecandan ve hırsından elleri titreyen adam garçon kızın biraz önce getirdiği sert kahveyi zehir içer gibi bir yudumda içip, bitiriyordu. Gerili vücudu içtiği kahveyle daha da gerilen adam, kızının randevuya gelmemesi için Allah’a yalvarıyordu. Törelere bütün ağırlığına rağmen, evlat katili olmak istemiyordu.

Randevu saatine tam üç dakika kala talihsiz kız postanenin köşesinde belirmişti. Kolundaki spor çantasıyla, hızlı hızlı kapının önüne doğru yürüyordu.

Kızını gören babanın yüzü, birden kıpkırmızı kesilmişti. Yerinden ağır hareketlerle kalkıp, aynı adımlarla yürümüştü.

Yoldan geçen onlarca insanın korkulu bakışları arasında tabancısını çeken çılgın adam bir anda kurşun sesleri ile ortalığı savaş alanına çevirdi. Peş peşe patlayan kurşunlar, ortalığa ağır bir barut kokusu saçtı.

Olay, gerçekten çok, bir film sahnesini andırıyordu. Genç kızın sadece yarım bir çılgılığı duyuldu. Al kanlar içinde yere yığıldı. Manzara dehşet vericiydi. Yolda gelip geçenler patlayan bir silahı sadece filmlerde ya da televizyonlarda gördükleri için, gördüklerinin oryantal bir aşk filminin final sahnesi zannetmişlerdi. Genç kız kızıla boyayan kanları makyaj sanmışlardı ve attığı içler acısı çığlığını, onun başarılı rol yapmasına bağlamışlardı.

Silahı elinde, donup kalmış katil rolündeki adam da başarılı sayılırdı. Biraz aptal bakışlarıyla etrafı izliyordu, ama olsun neticede bir cinayet işlemişti.

Adam kaçmıyordu da. Belki de rol icabı kaçmıyordu. Birazdan, polis kılığına bürünmüş aktörlere rolü icabı teslim olacaktı. Kim bilir, belki de polisler yaklaştığında adam ellerini kaldırıp:

“Bu cinayeti ben işledim. İşte silahım, suçumu kabul ediyorum” diyecekti. Senaryoda böyle yazılıydı. Ona söylenmiş olan sözleri tekrarlayacaktı. Tıpkı geleneklerin emrettiği gibi.

Bir kaç meraklı göz, filmin önceki sahnelerine dalmışlardı. Bu korkunç final sahnesinden önce acaba hangi sahneler çekilmişti? Neden son sahne bu kadar acımasız ve şiddet doluydu? Filmin son sahnesinde katil rolündeki adam genç kız neden kurşun yağmuruna tutmuştu? Acaba onun sevgilisi miydi? Yok hayır! Sevgilisi olamazdı. Çünkü kızın babası yaşındaydı. O halde babası mıydı? Olabilirdi! Benzeri yorumlar başını almış gidiyordu.

Sevirci sıfatıyla etrafta toplanmış bir çok kişi böyle bir düşünce alemine dalmışken, sinema sanatıyla biraz alakalı olanlar, daha da ileri giderek ve son sahneyi baz alarak, günümüz sinemasının böyle şiddet sahneleri içeren filmlerini eleştiriyorlardı;

“Bu kadar da olmaz yani. Böyle kanlı sahneleri her gün ekranlarda çocuklarımıza gösteriyorlar. Bu filmler toplumun sağlığını bozuyor. İnsanların böyle hırçınlaşmasının sebeplerinden biri de budur” diyorlardı.

Olay mahalline toplanmış insanlar, ısrarla bir anda olup biten o korkunç olayı, şiddet içeren bir filmin son sahnesi olarak düşünüyorlardı.

Böyle düşünenlerin hiç birisi akıl edip etrafa bakmıyordu. Etrafta, film çekimini gösterecek, ne bir set, nede kamera vardı. Rol icabı gelebilecek polis kılıklı aktörler de bir türlü gelmiyorlardı. Ortalığa saçılan kan ve barut kokusu insanların ciğerlerinde ekşimsi bir tat bırakmıştı.

Çok geçmeden sahici polisler geldi ve her şey ortaya çıktı. Olay yerine gelen polislere, adam silahıyla birlikte teslim oldu. Polis arabasına bindirilirken, son bir defa başını kanlar içinde yatan kızının artık ceset olmuş haline çevirdiğinde belki de:

“Ben bu vahşi cinayeti nasıl işledim” diye kendi kendine kahroluyordu.

Ambulansların sirenleri arasında cenaze hastane morguna kaldırılmaya çalışılırken, olayın çevresini saran küçük kalabalık susmuştu. Kimseden çıt çıkmıyordu. Bu susturulmuş kalabalığın sayısı her geçen dakika biraz daha artıyordu. O dehşet bakışlı kalabalığın içinde Cedrik’in olup olmadığını hiç kimse bilmiyordu. Herkes dehşet içinde ambulansa koyulan, gencecik kızın kan içindeki cesedine bakıyordu.

Talihsiz kız sözüne sadık kalmış ve randevuya gelmişti. Bunun bedelini de bedenini delik deşik eden kurşunlarla ödemişti. Ne yazık ki sevgilisinin gelip gelmediğini kimse bilmiyordu. Belki de ambulansları çembere almış o küçük kalabalığın arasında Sedrik’te vardı. Korkuyla susmuş kalabalığın aksine, o, sevgilisinin kanlar içindeki delik deşik vücuduna bakarak gözyaşlarını siliyor ortaya çıkmaya cesaret edemiyordu.

20. Havalandırma

Korkunç cinayet herkesi üzmüştü. Katil babanın çılgınlığı, yüreklere ince bir sızı gibi saplanmıştı. Bütün şehir cinayeti konuşuyordu. Olay bir anda manşetlere çıkmış, günlerdir gündemi meşgul ediyordu. Bu arada göçmenlerin bütün sorunlarını Avrupa'ya taşıdığı ve namus cinayetlerinin yüzde sekseninden fazlasının Türkiye ve Kuzey Afrika ülkeleri gibi Müslüman ülkelerde veya bu tür ülkelere gelen göçmenler arasında meydana geldiğine yer verilen makaleler ve haberler gazetelerin sayfalarının önemli bir bölümünü işgal etmeye başlamıştı.

Günlerce süren tartışmalara sonunda politikacılar da soruna el atmak zorunda kalmış ve bu çağ dışı fenomenle mücadele etmek için şiddete uğrayan kadınların sorunlar ile yakından ilgileneceklerini bildirmişlerdi. Aydınlar bu törelerin canına okunması gerektiğine dair makaleler dizmişlerdi.

Eylem de arkadaşımız Hasret'e sıkılan kurşunları burada kendi içine kapanıp izole bir şekilde yaşayan toplum için felaket çanlarının çalmaya başlaması olarak yorumluyordu.

Yakın arkadaşı Nur'un zorla evlendirilmesinin ardından, Hasret'in de babası tarafından öldürülmesi Eylem'i bayağı yormuş ve yıpratmıştı. Yüz hatlarındaki olağandışı durum, güzelliğini hayli çalmış gibiydi. Tacı başından alınmış yaşlı bir kraliçe gibi karşımda duruyordu. Öfkeli görüntüsü ile birlikte sanki sesi de yıpranmıştı.

"Bu kahrolası gelenekler gidip gelip kadınların canını alıyor. Bunların altına dinamit koymak lazım. Nur'un durumu çok mu iyi sanıyorsun. O'da hergün parça parça ölüyor" diyordu.

Nur'un durumunun iyi olmadığını uzun zamandır tahmin etmiştim. Evlilikleri kötü gidiyor olmalıydı. Doğu toplumlarında çiftler törelerin üzerlerine çevirdiği mızraklar altında inim inim inlese de evliliklerini sonuna kadar sürdürmeye çalışıyorlardı. Zaten başından beri Nur'un mutlu olmasını beklemek saçmalık olurdu.

Türkiye'den ithal bir damatla görücü usulü evlenmeyi kabul etmek zorunda kalan Nur'un derdi sadece bununla da bitmiyordu. O zaten başından beri bu talihsiz kaderine boyun eğmiş, deli dolu gençliğini görücü usulü evliliğe kurban etmişti. Görücü usulü ile koynuna aldığı damat sadece bir ithal damat değildi. Genç adamın başka sorunları da vardı. Hem de evlilik için hayati mahiyette sorunlar. Bu sorunlar yeni çiftin yatak odalarının beyaz duvarlarını birer birer karartıyordu.

Eylem olayı anlatırken bir yandan yüzü kızarıyor diğer yandan gözlerindeki üzüntü de giderek kabarıyordu. Nur belayı ithal kocasıyla evliliklerinin ilk günlerinde fark etmişti.

Bir süre sonra geceleri ithal damat yataktan çıkıp sırtını odaya açılan kapıya dayamış ve gelmesine daha saatler kalan sabaha nöbet tutmaya başlamış. Nur ilk başta onun bu hareketine bir anlam verememiş, durumu evi terk edip Afganistan'a giden kardeşinin geride bıraktığı üzüntüye yormuştu. Fakat damadın sonraki gecelerde de aynı şeyi tekrarlaması olayın gerçek sebebini ortaya çıkarmıştı

Damat geceleri kâbuslar görüyor avazı çıktığı kadar;

"Teröristler geliyor, öldürün teröristleri, kesin kafalarını" diye bağırarak cinnet geçiriyordu.

Yeni yeni tanımaya başladığı eşinden korkmaya başlayan Nur da durumu annesine açmak zorunda kalmış, annesi de babasına. Ve sonunda şanssız damadın bu psikolojiyi askerde kapıldığı ortaya çıkmış. Sınırda Kürt gerillalarıyla savaşıırken, bir çok arkadaşı gibi o da bu savaştan siniri bozulmuş olarak dönmüştü.

Anlattıklarına göre, savaşta bir çok arkadaşını kaybetmiş ve onların öcünü almak için yemin etmişti. Onun için öldürdükleri Kürt militanlarının kafalarını kesmiş ve kulaklarından tespihine başlık yapmıştı. Hatta kesilmiş gerilla kafalarıyla fotoğraf bile çektimişti.

İşte ne olmuşsa ondan sonra olmuş ve genç adam giderek kendini kaybetmeye başlamış. O haliyle askerliğini bitirmiş ve ona hiç bir tedavi uygulamadan teskereyi eline verip terhis etmişlerdi.

Bu talihsiz genç adam, o gün bu gündür savaş sendromunun pençesinde kıvranıyordu. Amerikan askerlerinin Vietnam’da yakalandığı sendrom, genç adamı da bir çok arkadaşı gibi, Türkiye ile İran, Irak sınırının kesiştiği Kürdistan topraklarında yakalamıştı.

Sonunda çiçeği burnunda gelin Nur için de bunalimli günler başlamıştı. Fakat ailesinden başka kimse genç gelinin bu durumundan henüz haberdar değildi. Toplumun olayı öğrenmesinden korkuluyordu. Olayın duyulması milletin içinde rezil olacaklarını düşünüyorlardı.

Genç gelin, günün birinde müstakbel kocasının belindeki tabancayı fark ettiğinde ise dehşete düşmüştü. Kocasını, kendini güvende hissetmediği için tabancayı taşıdığını söylemişti. Nur’un korkuları kabarmış bütün bilincini kaplamıştı. Kocasının bir gün cinnet geçirip, belinde bir oyuncak gibi taşıdığı tabancayla kendisini öldürmesinden korkuyordu.

Talihsiz gelin tamamen baba evine dönüp, bu savaş sendromuna yakalanmış sansiz adamdan ilişkisini koparmak istiyordu.

Fakat duruma babası şiddetle karşı çıkıyordu. Bir keresinde ona;

“Sen bizi el alemin içinde rezil etmek mi istiyorsun? O’nu terk etsen millet ne diyecektir? Kocasını beğenmedi, baba evine döndü demeyecekler mi? Bu toplumda hangi gelin kocasını terk etmiş de, sen terk edeceksin?” diye bağırarak, yüzüne tükürür gibi el kol hareketleri yaparak hakaretler yağdırmıştı. Küplere binen babanın uyarıları bununla da bitmemiş, hiddetle ayağa kalkıp;

“Git bir daha gözüm seni görmesin! Burası artık senin evin değil. Senin yerin kocanın yanı. Böyle bir günde insan nasıl eşini yalnız bırakır” demişti.

Nur korkudan ağzını açıp cevap verememiş, canı tehlikedeysen kendisine hakaretler yağdıran babasının yüzüne manalı manalı bakarak, çıkıp gitmişti. O günden sonra da bir daha babasının evine uğramamıştı.

Eylem bana bütün bunları anlatırken derin derin iç çekmiş;

“Söylesene Allah aşkına şimdi Nur’la Hasret arasında ne fark var” diye sormuştu.

O’na cevap verememiş sadece, “haklısın” dercesine kafamla onaylamıştım.

Eylem’in anlattıkları aklıma geldikçe her gün üyelerini gördüğüm bu küçük göçmen topluluğu beni korkutuyordu. Olur olmaz kanlar içinde yatan Hasret’in kaşlarını çatmış, değişik değişik onlarca görüntüsü gözlerimin önüne geliyor, buna bazen Nur’un kocasının cinnet geçirdiği bir andaki görüntüleri karışıyor ve bütün bunlar beni ürkütüyordu.

Bu toplumda yüzlerce hatta binlerce Nur ve Hasret vakası yaşandığı aklıma geldikçe daha da kötü oluyordum. İsimlerinin Ayşe, Fatma, Zeynep ya da Fahriye olmasının ne önemi vardı ki. Kimisi gelenek ve görenekler uğruna, kimisi zenginlik, yada daha rahat bir yaşam uğruna, annesi babası tarafından kendi elleriyle Türkiye’den bu memlekete yollanan gencecik kızlar, hiç tanımadıkları insanlarla evlendirildiler. Gördüğüm kâbustan sıyrılmak istiyordum. Fakat bir türlü kurtaramıyordum kendimi.

Etrafımdaki kalabalık giderek çoğalmaya başlamıştı. Nur’u Hasret’i unutmaya çalışırken, hayatımda hiç tanımadığım, çaresizlik içinde yüzlerce genç kız ve kadın yüzü kınalı ellerini göstere göstere geçiyorlar beynimden. Yüzlerinde asırlar önce meydanlarda satılmış kölelerin bakışlarıyla. Köle pazarının son sanıkları gibi titriyorlar. Çoğu satıldığında daha on sekizine bile basmamış. Ama hepsinin yaşları satın alan efendileri tarafından o belalı topraklarda rüşvet verilerek büyütülüp, bu ülkeye getirilmişlerdi.

İthal gelinleri düşünürken aklıma birde bunların yavruları geldi. Dayak yiyen annelerinin yanına sığınan minicik çocuk görüntüleri geçiyordu gözlerimden. Ne kadar çok çocuk vardı. Hepsi de gerçek yaşlarını yüreklerine saklamışlar sanki. Onların yaşları hakkında hep yanılıyor insan. Hepsi birbirine benziyorlar. Bakışları sanki aynı ressamın

fırçasından çıkmış, silik ve boş. Geldikleri coğrafyanın birer köyü gibi boşaltılmış gözlerinden ne istediklerini anlamak ne kadar da zor.

Beni saran bu amansız kalabalığın içinden yine Eylem çekip çıkarmıştı. Hala Nur'u anlatıyordu Eylem. Anlattığına göre talihsiz evlilikle gelen şanssızlık, sadece Nur'u değil, bütün aileyi sarsmış, bir bulaşıcı hastalık gibi evin içine yayılmaya başlamıştı.

“Eski mutluluklar küsüp evi terk etmiş ve onların yerinde şimdi sadece keder ve üzüntü var. Artık kimse gülemiyor o eve, hatta doğru dürüst konuşmuyor bile. Herkesin içine bir kurt düşmüş onları yiyip bitiriyor. Evde herkes canından bezmiş. Diğer akrabalarda artık eve eskisi gibi gelip gitmiyorlar. Hakan'ın gidişinden sonra, Fransız istihbaratı evi takibe almış. Baba bir iki kere sorgudan geçirilmiş. Eskisi gibi camiye de gitmiyor artık. Hakkındaki dedikodular ve spekülasyonlar başını almış gidiyor. Cemaati ondan uzaklaşmış, kendisi de evden çıkmaz olmuş. Daha önce camide kıldığı namazlarını artık evinde kılmaya başlamış” diyordu Eylem.

Eylem'in edindiği bilgilere göre, günün birinde Hakan'dan bir mektup almışlar. Sevinecekleri yerde, üzülmüşler. O güne kadar Hakan'ın Afganistan da olduğu söylentilerine hep şüpheyle bakmalarına ve izini başka yerlerde aramalarına karşın artık emin olmuşlar.

Afganistan'dan gelen mektup, bütün umutları ve hayalleri yakıp yıkmış. Mektubun kapıdan içeri girmesiyle birlikte son mutluluklar da evi terk ediyor ve evi dert ve keder sarıyor.

Hakan mektubunda kutsal savaş ve cihattan bahsediyor “bu yolda savaşıp şehit olacağım” diyormuş. İşte bu cümle onları kahrediyordu. Anne de, baba da birer dert küpüne dönmüşler. Anne babayı suçlamaya başlamış. Yıllardır kocasının karşısında konuşmamış olan kadın artık “oğlumun sorumlusu sensin. Bütün bunları sen kafasına koydun” demeye başlamış. Baba üzerine kükreyip, susturacağı yerde, hüngür hüngür ağlamaktan başka çare bulamamış.

“Acılı anne sadece oğluna değil aynı zamanda kızına da yanıyor” diyordu Eylem. O'nu dinlerken uzun uzun yüzüne bakmış, bir şeyler söylemek istemiş ama söyleyememiştin. Bu ağır acı karşısında kelimelerin anlamını unutmuştum. Sanki birer döküm gibi boğazımı zorlamışlar, ağzımı açıp, onları dışarı fısıldamamanın acizliği altında ezilmiştim.

Ayrıldığımızda, kafam allak bullaktı. Eve gitmek için yola koyuldum, fakat yolun tam yarısında vazgeçtim. Annemle karşılaşmak istemiyordum. Kafamda cirit atan bütün olumsuzlukların üstüne, annemin acılarını görüp, eklemek içimden gelmiyordu. Vazgeçmeyip, gitseydim, annem beni karşılayacaktı. Zili çalışımdan tanıyacaktı beni. Zile basar basmaz, yanaklarına süzülmüş yaşlarını ellerinin tersiyle silip, kapıyı açacak, gülümseyecekti. Acı bir gülümseme. Gözyaşlarına karışmış bir gülümseme. Onun zoraki gülümsemesi, gözlerindeki kederin silinmesine yetmezdi. Sonra uzun yüzüme bakacak, benden bir haber bekleyecekti. Sulanmış gözleriyle, adeta bana yalvaracaktı. Ağzımı açıp “bugün Dilan'dan şu haberi aldım” dememi bekleyecekti.

Dilan gideli aylar olmuştu. Fakat bir türlü onu aramaktan vazgeçmiyordu. Her evden ayrılışında, sanki Dilan'ı aramaya çıkıyormuşum gibi sulu gözlerle peşimde bakıyor ve akşamları gelişimi merakla bekliyordu. Gün boyunca, beni hep o dar sokaklarda Dilan'ı ararken hayal ediyordu ve onun için her gelişimde aynı bakışları üzerime çeviriyordu.

Bakışlarında hep aynı soru işaretleri asılıydı. Sanki bakışlarını “Dilan'dan bir haber var mı? Soru işaretinin çengeline takmıştı.

Her seferinde susardım. Bazen bir suçlu gibi kafamı önüme eğerken, bazen de kafamı kaldırıp gözlerimi karşımda bana bakan pencereye dikerdim. İkimiz de susardık. Belki de yüreklerimizin atışlarını dinleyip, Dilan'ı düşünmeye daldık.

İşte o gün, bakışlarındaki soruyla karşılaşmamak için, bir an evden uzaklaşmıştım. Beynimin, onun soru dolu bakışlarını kaldırmamasından korkmuş, ev yerine denize karşı bir

heykel gibi dikilmiştim. Gözlerimi bir beşik gibi sallanan denize sabitlemiş, karşımda sallanan beşiği sanki durdurmak istemiştim. İçimdeki fırtınalar dinsin diye.

Her geçen saniye, annemin Dilan'ı unutup, benim telaşıma kapıldığını biliyordum. Gecikince annem bu kez de Dilan'ı bırakıp benim için telaşlanacaktı.

İlk defa gecikiyordum. Dayanabildiğim kadar, bir sarhoş gibi sallantıya kapılmış denizi sakinleştirmeye alışacaktım. Artık sular uyusun diye.

21. Havalandırma

Hafif hafif yağan yağmurun altında ilerliyordum. Daha yeni yeni yağmaya başlayan yağmurun, tozlu sokaklara düşen ilk damlaları peşlerinde hiç bir iz bırakmadan kuruyorlardı. Tozların içine karışıp, kayboluyorlardı. İlk damlaların izlerinden çıplak ayak yürüyen artçı damlalar ancak tozları ıslatmaya başlamışlardı. İnsansız sokakları toprak kokusu doldurmuştu.

Yağmur giderek hızlanmaya başlamıştı. Toprak kokusu hızlanan yağmura dayanmamış ve sonunda uçup gitmişti. Kaybolan kokunun yerini gürültü almıştı. Yağmurun gürültüsüyle zaman ilerliyordu. Bense ıslanmama rağmen hâlâ yürüyordum. Yürüyordum çünkü gideceğim yere daha ulaşamamıştım. Oraya ulaşmak için yürüyordum.

Yağmurun sesi soluğumu bastırıyordu. Soluksuz yürüyordum. Kalp atışlarım da yağmurun ritmine uyumu çoktan sağlamış, yere düşen tanelerle aynı zaman dilimini vuruyorlardı.

Vardığımda Eylem, koltuğunun altına sıkıştırdığı dosyalarla beni bekliyordu. Sabırsızdı. Sabırsızlığı, gözlerinden okunuyordu. Hareketlerinde, epey zamandır beklediğini sezmiştim. ıslanmamıştı. Demek ki yağmurdan önce gelmişti. Yağmur yağmadan oraya ulaştığına göre, insanın genzini yakan keskin toprak kokusunu da içine çekememişti. O zevkten mahrum kalmıştı.

Her zamankinden biraz daha fazla telaşlı bir hali vardı. Alelacele bana bir şeyler söylemek istiyordu. Söze nereden başlayacağını bilmiyordu. Sanki nereden başlayacağını hesabına girmişti.

Susturulmuş kadınları yüreğinin sıcaklığıyla çıkarıp önümüzdeki soğuk masanın üzerine bırakacak, masamıza bir dizi ceset dizilip sırt üstü uzanacaklardı karşımızda çırılçıplak. Son çığlıkları ağızlarında şişmiş dillerine yapışmışmış sıcak bir iklimi bekleyeceklerdi belki de.

Uzun zamandır araştırmakta olduğu kadın intiharlarını anlatacaktı bana Eylem. Üniversitedeki tezini bunun üzerine yapıyordu. Önceleri, bir salgın hastalık gibi Kürt illerini sarıp sarmalayan genç kızların intiharları onun dikkatini çekmiş ve o gün bu gündür bu “intiharları” araştırıyordu.

İntihar edenler onun yazdıklarından habersizlerdi. İşin kötüsü, o da bu olay olan kadınlarla önceden tanışmıyordu. Çünkü onlar öldükten sonra onları yazıyordu. Yani onlar öldükleri için olay oluyordlardı. Ne yazan, ne de olay olan, hiç kimse diğerinden şikâyetçi değildi. En azından o güne kadar.

İntiharlar üzerine yazdığı yazıları zaman zaman bana okuyor ve fikrimi soruyordu. Çoğu zaman susuyor ona daha çok soru soruyordum. İntiharlara kendini kaptırıp gitmesinin, beni korkuttuğunu itiraf etmeliyim.

Kolunun altında kutsal birer kitap gibi taşıdığı, bir kaç dosyanın arasından, gri kapaklı bir dergi çekip çıkartmıştı. Bir kadın dergisiydi ve dövülerek gözleri morarmış bir kadının resmini kapak yapmıştı. Muhtemelen derginin ilk sayfalarında bu kapağın açıklaması da vardı.

Kapaktaki kadın kimdi ve neden dövülmüştü? Bilmiyordum. Kocasını mı veya başkasını mı dövmüştü? Onu da bilmiyordum.

Soru dolu bakışlarımın arasında, özenle dergiyi açmaya başlamıştı. Bakışlarımı görmezlikten geliyor, kırmızı dudaklarıyla ıslattığı parmağıyla, sayfaları birer birer çeviriyordu. Heyecanla aradığı bir şeyi bana gösterecekti. Orta sayfaların bir yerinde durmuş ve kendisinin yazdığı makaleyi işaret etmişti.

Makalenin başlığı “Karanfil”di. İntihar eden 15 yaşındaki Liseli bir genç kıza anlatıyordu. Yazı ile gözlerim arasında mekik dokuyan gözlerine bakıyordum. Gözlerindeki

heyecan, giderek makalenin acısı içinde kayboluyordu ve makalenin acısı, o kömür karası gözlerini bir sis perdesi gibi sarmaya başlamıştı okurken.

Okuduklarının bir kısmı hâlâ kafamda capcanlı duruyor. Ayrıca ne kadar karanfil görsem veya duysam, hep o küçük kıızı hatırlarım. Onun hikâyesi, boyu koparılmış küçük bir karanfil olarak hafızama kazılı duruyor.

“Karanfil henüz 15 yaşında, mavi gözlü ve saçları güneşe özenmiş küçük bir kızmış. Yüreği, avuç içleri gibi ufacık ve berrakmış. İnce ve uzun boyluymuş. Yağmurda ıslanıp, titreyen bir dal gibi. Gülerken, yanaklarında “karanfil” çiçekleri açıyormuş. Yani gerçek bir karanfilmiş.

Memur bir ailenin çocuğu olan Karanfil ondan iki yaş büyük abisi ile birlikte büyümüş. Anakarada doğup, orada hayata adımını atmış. Ailesi önceleri, Kızılay’ın üzerindeki Karanfil sokakta oturuyormuş. Orada doğmuştu Karanfil. Doğumu da ölümü gibi erken olmuş ama. Esmer kaderli kızın mezar taşında, sadece erken ölümü değil, erken doğumu da yazılıymış.

Annesi Karanfile hamileyken, doğumdan iki ay önce, ansızın bir gece yarısı hiç beklenmeden, doğum sancılarıyla kıvranmaya başlamış. Baba ise önce şaka olduğunu sanmış. Sonra kısa sürede annenin yüzünde biriken boncuk boncuk terler babayı Karanfil sokağa hemen ambülâns çağırtmak zorunda bırakmış.

Talihsiz kızın baştan beri acelesi varmış. Doğum gününü beklemediği gibi, hastaneyi de beklememiş. Ambulansın içinde, Karanfil sokağın tam köşe başında, bağıarak dünyaya gözlerini açmış.

Onun ilk çığlıkları, karanfil sokağa çökmüş olan gece karanlığını yırtarak, sokak sakilerinin uykularını bölmüş. İşte ilk isyanına o gün başlamış ve dünyanın en küçük isyancısı olarak tarihe geçmiş. Karanfil sokakta doğduğu için, karanfil çiçekleri gibi kokan o sarı saçlı kıza, baba, sokağın ismini vermiş.

Annesinin karanfil kokulu ninnileri ile büyüyen Karanfil, okula ilk adımını atarken, annesinin ona her zaman okuduğu “ağlama bebek” ninnisini, kulaklarından çıkarıp, dudaklarının üzerinde gezdirmeye başlamış.

Gün gelmiş ilkokulu bitirmiş ve kocaman bir kız olmuş. Biraz alıngan, biraz da şımarıkmiş. Ne de olsa modern bir memur ailenin çocuğuymuş.

İlkokuldan sonra, annenin bütün muhalefetine karşın, baba istediğini yapmış ve onu “İmam Hatip Lisesine” yazdırmış.

Geçmişte devrimcilik yapıp işkence gören baba, çocuklarının öyle olmasını istemediğinden ve Müslüman memlekette, gelecekte ancak Müslüman çocukların geleceği olacağını düşünerek kızını din okuluna yazdırmış.

Çocuğunun da kendisi gibi “ham hayaller ve maceraların” peşine düşüp geleceğini karartmasına gönlü razı olmadığı için Karanfil’i imam hatipli yapmış.

Çok geçmeden, küçük Karanfil, güneşe özenmiş saçlarını türban altına saklayarak, İmam hatibin yolunu tutmuş. O artık küçük bir imam hatipli olmuş. Olmuş ama aile ortamında şımarık ve biraz da serbest yetişen bu afacan, gittiği okulda sorun üzerine sorun yaratmaya başlamış. Ortaokulu bitirene kadar, birçok defa uyarı cezası almış. Durup dururken hocalarına olur olmaz sorular sormuş, ders aralarında erkeklerle konuşup, gülüyormuş.

Aynı okulda Liseye başlarken de şımarık hareketlerinden vazgeçmemiş ve işte felaket de o hareketleri yüzünden gelmiş başına.

Daha lise birinci sınıfta iken, başkente kışın dayandığı ve her tarafın kükürt koktuğu, Ankara’nın üzerinde kara bulutların gezdiği bir günde olan olmuş. O gün nöbetçi olan kısa boylu tıknaz öğretmen, bir ders arasında, okulun giriş kapısında bekliyormuş.

Ankara’nın ağır havasına rağmen, bütün öğrenciler okul bahçesine toplanmış ve birazdan başlayacak derslerine girmeden önce, kükürtlü havayı ciğerlerine çekiyorlarmış. Birileri hariç. O birileri de, dışarıyı esir almış kükürtlü havadan habersiz, koridorun diğer

ucunda, yüksek sesle konuşup gülüyorlarmış. O birileri sadece kükürtlü havadan değil, kapının eşiğinde bekleyen, tıknaz nöbetçi hocadan da habersizlermiş.

Sonra ne olmuş biliyor musun? Önce koridorun diğer ucunda gelen gülüşmeler hocanın kulaklarını hafif tırmanmaya başlamış ve ardında kulaklarından beynine doğru ilerlemişler sinirleri geren sesler. İşte her şey o zaman olmuş; hoca hiddetlenmiş ve gözlerinde çakan şimşeklerin eşliğinde konuşmaların geldiği koridorda ilerlemeye başlamış. Adımları ağır ve korku doluymuş. Burnundan soluyormuş. Ayaklarının altında koridor sallanıyormuş. Çok geçmeden, onları suçüstü yakalamış. Suçları; birbirleriyle yüksek sesle konuşmakmış. Onlar kimmiş biliyor musun? Karanfil ile bir erkek öğrenci.

Rüzgâr gibi alana giren hoca, önce oğlanı güzelce bir pataklamış ve İmam hatip Lisesi'nde bir kızla konuşmanın ne manaya geldiğini ona hatırlatmış. Ardında kızı kolundan çekerek dördüncü kattaki disiplin odasına çıkartmış ve oraya kilitlemiş.

Talihsiz Karanfil, odaya kilitlenmenin nedenine bir anlam verememiş. Kafasında birçok fikri canlandırmış ve olasılıklar üzerinde beynini yormuş. Fakat birazdan başına gelecekleri tahmin bile edememiş.

Az sonra, tıknaz adam kapıda tekrar görünmüş ve iste olayın perdesi o zaman aralanmış. Karanfil, adamın söylediklerini önce şaka zannetmiş, sonra olayın vahametini anlamış. Durumun ciddi olduğunu anlayınca, o sevimli küçük yaramaz gitmiş ve yerine saçları diken, gözleri boşluğa kilitlenmiş bir suçlu gelmiş.

Tıknaz adam, genç kızın ruhunu çalmış. Biraz önce capcanlı ve diri bakan kız, bir eşya gibi durmaya başlamış. Bir sihirbaz edasıyla odaya dalan parlak yüzlü adam, bir anda kızı hipnotize ediyor ve dünyasını değiştiriyor.

Aslında marifet adamın parlak yüzünde değil, söylediklerinde. Sözler adama ait değildi. O sözler yıllardır vardı ve somut bir eylemi yerine getirmeye yarıyorlardı. Adam ise sadece sesleri çıkartıp, olacıkları, karşısında yorgun argın duran suçluya aktarıyordu. Adamın yüzüne takılan jestleri, mimikleri ve el kol hareketleri, boğazından çıkıp ta ağzında dilinin dönmesiyle çeşitlenen sesleri, kızın başına gelecekleri anlamasına ve bu gelecek olayları beyninde somutlaştırmasına yetmişti; onu hastaneye sevk edeceklerdi. Hastaneye sevk edip, bekâret kontrolünden geçireceklerdi. Belik de eli dahi oğlanın eline değmemiş olan Karanfil'in bakireliğinden şüpheleniyorlardı.

Sözlerini bitiren tıknaz adam çekip gidince ortalığı ölü bir sessizlik kaplıyor. Kısa süren sessizliğin ardından koridorda ayak sesleri duyulmaya başlıyor. Küçük Karanfil'i kontrole götürecek ayak sesleri. Ölüm cezasına mahkûm edilmiş bir tutsak gibi titremiş, cellâtların ayak sesleri yaklaşıncı, o da son kararını vermiş; karşısında duran pencereye yaklaşmış ve ölüm öncesi sessizliğe gömülmüş olan Anakara'ya son defa bakmış. O doğup büyüdüğü gri kente. Ve cellât odanın kapısını açarken, o dördüncü kattan kendini boşluğa bırakıyor.

İşte tam o gün takvimler 17 Ocağı gösteriyorlarmış. Ondan sonra her 17 Ocak'ta, Karanfil'in düştüğü yere bilinmeyen birisi tarafından bir demet karanfil bırakılıyormuş. Okul yönetiminin bütün tedbirlerine rağmen, her 17 Ocakta, onun düştüğü yerde, bir demet karanfil çiçeği titriyormuş."

Eylem'in yazdığı bu hikâye çok daha uzundu. Yazısını bitirdikten sonra o kara gözleriyle beni uzun uzun süzmüş ve;

"Bu olay Türkiye'de gerçekleşti ve hiç kimse kılını bile kıpırdatmadı. Ne tıknaz öğretmen görevinden alındı, ne de herhangi bir soruşturma açıldı. Türk medyası da bir kaç satırla olayı geçiştirdi ve çoğu gazeteler her zaman yaptıkları gibi olayı bilinçli olarak çarpıttılar. Kimisi "sevgilisiyle suçüstü yakalanan imam hatipli intihar etti" başlığıyla verirken, kimisi de; "İmam Hatipte aşk intiharı" başlığını tercih etmişti. İşte böyle bir memleket Türkiye" diyerek sürdürmüştü.

Sarf ettiği son sözlerin ardından, yüzündeki bütün kanlar çekilmiş ve kireç taşından yapılmış bir heykel gibi karşımda duruyordu Eylem. Beyaz heykelin yüz hatlarında, dünyada ezilmiş bütün kadınların dertleri ve acıları vardı.

Sonra derin bir nefes aldıktan sonra tekrar devam etmişti;

“O ülkede her gün böyle olaylar oluyor. Başka ülkelerde olsa, yer yerinden oynardı. Şimdiye kadar Kürt illerinde, özellikle Batman’da, Amed’de, Mardin’de, Siirt’te, Van’da, Muş’ta onlarca genç kız intihar etti ve konuya yönelik hiçbir ciddi araştırma yapılmadı. Batman’da, intihar bulaşıcı bir hastalık gibi yayılıyormuş. Bazı ailelerde intihar edenlerin sayısının ikiye geçtiğini söylüyorlar. Toplum bunalımda ve bunalımın ilk kurbanları genç kızlar. Gelecek sene Batman’a gidip, olayları yerinde görmek istiyorum.”

Sözlerini bitirdiğinde tekrar gözlerini bana dikmiş düşüncemi belirtmemi bekliyordu. En azında okuduğu yazı için bir kaç söz söylememi bekliyordu. Okuduklarından çok etkilenmiştim. Durgundum. Durgunluk, ağır bir yorgunluk gibi üzerime çökmüştü. Kara gözlerin bütün ısrarlarına rağmen, ağzımı açıp bir kelime dahi söylememiştim.

Bu anormal durumumu fark etmiş olmalı ki hemen peşinden beni biraz rahatlatacak sorular sormaya başlamıştı. Sanki kafamın şifresini çözmek istiyordu.

O günden sonra, her fırsatta tartışmalarımıza sızacak intiharları kafam bir türlü almıyordu. Belki de böyle bir acı için kafamda yer kalmamıştı.

Eylem’in Batman’a gidip intiharları incelemesine de artık gerek kalmamıştı. Çünkü ayaklarımızın dibinde, birlikte yaşadığım insanlar arasında da baş göstermişti bu meret hastalık. Eylem ilk somut araştırmasına da yapmıştı. Talihsiz kurban “ithal bir gelindi.” İkinci makalesinde “ bu kınalı gelini anlatıyordu.

22. Havalandırma

Sanki gecikmiş bir zamandan gelmişti gece. Uykusuzdu. Yorulmuş bir kervan gibi yolu şehre düşmüş, konaklıyordu. Başı göğe değen uzun çift perdeli çadırlarını kurarak, kanatları altına almıştı kenti. Hafiften esen bir rüzgâr, aşağılara doğru sarkmış perdeleri aralayarak, şarkı söylüyordu. Zamanın şarkısıydı bu; hey limine, hey limine.....

Bütün binalar, yollar, caddeler, insanlar, gecenin kanatları altına sığınmış birer kuş yavrusu gibi cıvıldıyorlardı. Bir ana şefkatiyle kanatlarının altındakileri okşuyordu, ısıtıyordu gece.

İşte o gece de, akşamın arkasına akan ağır zamanda, uykuların vücutları yavaş yavaş okşayarak esir aldığı ve bütün hayallerin gözlerde asılı kaldığı, bu boş verilmiş mekânda, geceye kirli bir gürültü gibi düşen son Televizyon haberleriyle sarsılmıştım.

Sarkıtılan çift perdelere türkü söyler gibi konuşan genç spikerin sesindeki kelimeler birer birer beynime hücum ediyor, ekrana yansıyan görüntülerin acı düşmüş yüzleriyle yüzleşiyordum;

Tanıdık bir yüz, üzerine düşmüş buzlu gölgelerin eşliğinde ekrandan bana bakıyordu. Donmuş gözlerini, gözlerimin içine dikmiş beni izliyordu. Silinmiş gözlerine, derinlere yuvarlanmış sonsuz bir acının kristalleşmiş şekilleri yerleşmişti. Belki de o yabancı dağların amansız soğuklarında vücudu donarken, acılar onu terk etmeye fırsat bulamamış ve acılar silinmiş gözlerinde hapsolup, gözleriyle birlikte donmuşlardı. Çenesinde uzanmış bir kaç tel sakalı, üzerine yağan kardan beyazlaşmış ve yüzüne yaşlılık alametlerini ölüm ile birlikte düşürmüştü.

Soğuklarda nefesi buzdan kristalleşen genç adam, sanki ölmemiş, Afganistan'ın “Tora-Bora” rüzgârlarına şarkı söylüyordu. İnsansız çöllere rüzgârların dağıttığı şarkılardan, kendisi gibi talihsiz ablasının feryatları da yükseliyordu.

Henüz 19 yaşında bir delikanlıyken, kendini bilinmez o olağanüstü memleketin, olağanüstü dağlarına vurmuş ve Akdeniz'in okşayan rüzgârlarına alışan genç vücudu, o efsanevi ülkenin intikam diyarının yırtıcı soğuklarına alışamamış ve can vermişti.

İşte oydu ekranda upuzun yatan. Aylar önce karşı karşıya oturup, tartıştığım adam. Nur'un kardeşi, Hakan Öz.

Genç adamın cebinden Fıransız pasaportu çıktığı için, geceye sarkan bütün Televizyon haberlerinde, “flaş haber” olarak geçmişti. Ardından, uzmanlar çeşitli yorumlarıyla, durum değerlendirmesi yapıyorlardı.

Televizyon ekranlarında silik gözlerle bakan genç adama baktığımda, bir anda silik gözlerine sinmiş acıların içinde çırpınan Dilan'ı, sonra da Hasreti görmüştüm. Onlarda orada, soğuklarda donmuş göz merceklerinin arkasına hapsolmuş, çırpınıyorlardı.

Bir anda çığlıkları kulaklarımda patladı. Her birinin gittikleri yol ayrı olsa da, hepsi de aynı kapıya çıkıyorlardı; ölümün kapısına. Her biri yaşayamayanlar kervanının birer yolcusuydular. Çantalarında hayat bilgileri yoktu. Bu kitabı unutmuşlardı. Kimseler bu bilgileri onlara öğretip, kavratma zahmetinde bulunmamıştı. İşin vahim tarafı, o kimselerinde bu bilgilerden haberi yoktu. Derin bir okyanusa yanlış demir atmış bir geminin kopan zincirlerinin halkalarıydılar. Hayat bilgilerini öğrenmeden, hayata adımlarını atmışlardı ve birer ceylan yavrusu gibi kapana düşmüşlerdi.

Nur'u düşünmeye başlamıştım. O talihsiz kız ekranlara bir gölge gibi düşen, silinmiş gözleri görmüştür mutlaka diye geçirdim içimden. Şimdi ne feryatlar koparıyor, ne ağıtlar yakıyor diye üzüldüm.

Gece vakti olmasa, Eylem'i arayıp soracaktım. Belki de bu liman kentini esir alan gecenin karanlığından korkmuştum ve yorgun geceye yük olmamak için çekildiğim yatağımda, hayallerime dalmaya başlamıştım. Onları istediğim gibi düşünüp, gözlerimde canlandırıyordum.

Üzerimi örten gecenin karanlık yorganının altında soğuk bir düş görerek sabaha doğru yol alıyordum. Olur olmaz düşünceler, beni olur olmaz yerlere götürüyor, rüya ile gerçek arasında gidip geliyordum. Uykunun canavar kucağından sıyrılıp uyanıyor ve çok geçmeden tekrar kucağına düşüyordum.

Yollara düşmüş insanlarla birlikteydim. Çoluk, çocuk, bebek, genç yaşlı, binlercesi vardı. Belki de eski zamanların efsanevi bir kervanıydı bu. Her ses bir renkti. Kırmızı kan iken, mavi korkuydu. Bütün gözler kırmızı ve maviye boyanmışlardı. Umutsuzluk, bir zincir gibi ayaklara vurulmuştu; yürüyemiyorlardı. Herkesin yüzüne teker teker bakıyorum. Önce birini arıyormuşum gibi geliyor bana. Sonra birini değil de, bir şeyi aradığımı fark ediyorum. Aradığım o şey herkesin boynunda asılı duruyor. Bir suç numarası gibi boyunlarda sallanıyor. Şaşıyorum.

Birer numara olmalarına rağmen, her numaranın bir anlamı vardı. Aslında, numaraların bütün anlamları birdi. Tek anlam taşıyorlardı. Göz yanıltması için birçok değişik rakam peş peşe dizilmişlerdi. Hâlbuki hepsi aynı anlama geliyor, bir kelime veya bir hayata tekabül ediyorlardı: yaşamamışlar.

İşin ilginç tarafı, boyunlarında birer suçluluk kolyesi gibi sallanan o numaraya rağmen, birçoğu bunun farkında değillerdi. Boyunlarını ağırlaştıran bu takılara inat, yaşadıklarını iddia ediyorlardı. Geçici bir süre için de olsa, öyle düşünüyorlardı. Sonra gerçeğin o acı yüzüyle birer birer yüzleşiyorlardı. Ne kadar yanıldıklarını o zaman anlıyorlardı.

Bütün gece birer cin gibi üzerimde biten bu soğuk düşlere daha fazla dayanamadım ve günün ilk ışıklarından aldığım cesaretle, düşler âleminde sıyrıldım.

Kan ter içinde kalmıştım. Gece boyunca birileriyle boğuşmuş ve halsiz düşmüş gibiydim. Yorgundum. Yorgunluk silindir gibi yuvarlanıp göz kapaklarımın üzerinden geçmişti.

İlk işim Eylem'i arayıp, onunla buluşmaktı. Buluşma öğleden sonraya sarkacaktı ve sabırsızlığım beni şehrin içinde bomboş dolaştıracaktı.

Yine sokaklardaydım işte. Bir berduş gibi. Aynı sokakları kaç kez turladığımı hatırlamıyordum. Berduşların sokakları durmadan, usanmadan, yorulmadan neden öyle turladıklarını o zaman anlamıştım.

Zaman sanki tutulmuş yine bugünkü gibi yavaş adımlarla ilerliyordu. Hep tekrarladığım “zaman topallayarak ilerliyor” sözünü ilk defa orada söylemiştim. Şarkı söyler gibi, zamanın kulağına o sözü fısıldamıştım.

Sonra Eylem geldi, randevu saatiyle birlikte. Onu gördüğümde saatin tam 14.00 olduğunu düşünmüştüm, saate bakmadan, saati öğrenmişim. Çünkü eylem tam o saatte gelecekti. Gelmişti işte.

Birazdan dün geceki olayın ayrıntılarını tartışıyorduk. Genelde ben soruyordum, o anlatıyordu. Heyecanlıydı. Kısık kısık konuşuyordu. Sanki ezberlemiş bir hikâyeyi okuyor gibiydi. Ya da benden önce aynı olayı başkalarına da anlatmış olabilirdi. Ayrıntıları birbirine karıştırmadan, akan bir ırmak gibi duru duru anlatıyordu.

Durumda bir acayıplık olduğunu sonradan fark etmiştim. Kafamı, dağlarda donan o silik gözlere kilitlemişken, Eylem dağ ile birlikte bir kenti de anlatıyordu. Donmuş gözlerle birlikte şehirdeki çatışmadan bahsediyordu.

Çok geçmeden Eylem'in iki olayı iç içe anlattığını fark etmiştim. Birbirlerine bağımlı gibi görünen o iki olayı. Sanki her iki olaydan haberim varmış gibi anlatıyordu. Öyle biliyordu. Her iki olayı da bildiğimi düşündüğü için durmadan usanmadan her ikisini karıştırarak anlatıyordu.

Oysa benim bir tek olaydan haberim vardı. Hakan Afganistan dağlarında donmuştu. Diğer olay bunun devamı gibi görünüyordu. Eylem biri birisiyle ilişkili görünen bu iki olayın, aslında birbiriyle alakası olmadığını ispatlamaya çalışıyordu.

Yüz ifadelerimden ve anlamsız bakışlarımdan, birazdan işin farkına varacak ve ikinci olaydan haberimin olup olmadığını bana soracaktı. Sorduğunda daha da şaşırmışım. Şaşkın bakışlarımla haberimin olmadığını söylemişim.

O gün sabahtan beri sokaklarda berduş berduş gezdiğim için, Televizyon seyretme fırsatı bulmamışım. İkinci olay da o sabah, yani evi terk edip, sokaklarda dolaşmaya karar verdiğim günün hemen başında, bomba gibi Televizyon ekranlarına düşmüştü. Diğerinden daha “flaş”, daha ilgi çekici bir haber olmuştu.

İlk olay Fransa’dan binlerce kilometre uzaklarda cereyan etmişken, ikincisi bu ülkenin içinde, hatta yaşadığımız şehrin göbeğinde, bizden iki adım ötede gerçekleşmişti. Hatta ben o sabah tozlu sokaklarda berduş berduş gezerken, o olayın tanıklarına da rastlamış olabilirdim.

Bir ara uzun uzun siren çalan ambulânslar önümde geçmişler tabi ben böyle bir olay yerine gittiklerini tahmin edememişim. Yine trafik kazası diye içimden geçirmişim. Polislerin siren seslerini de duymuştum. Bir gariplik olduğunu sezmişim. Fakat fazla üzerinde durmamışım;

İkinci olayın kahramanı ithal damattı. Yani Nur’un sendromlu eşi. Damat, o sabah, uzun süredir bir oyuncak gibi belinde taşıdığı beylik tabancasını çekerek, evlerinin tam karşısında duran polis otosunu taramış ve olayın ilk şokunu üzerlerinden atan polislerin açtığı ateş sonucu, başından ve göğsünden aldığı kurşunlarla hayatını kaybetmişti. Olayda bir polisin yaralandığını söylüyorlardı. Fakat bu bilgi kesin değildi.

Olayın duyulmasının ardından, bütün televizyonlar ve gazeteciler olay yerine hücum etmiş ve gün boyunca ilk haber olarak ekranlara düşmüştü.

Şehrin göbeğinde geçen bu yeni olayı, herkes akşamdan beri ekranlarda gördükleri donmuş cesetle ilişkilendiriyordu. Olay Afganistan dağlarının devamı olarak görülüyordu. Haber islamcı bir militanın silahla polis otosunu taradığı şeklindeydi. Haberin devamında ise, Afganistan dağlarında donmuş gencin silik gözleri gösterilip; “akşam televizyon ekranlarına yansıyan kuzenin bu görüntülerine dayanmayan azgın militan, bu sabah polis otosuna saldırdı” şeklinde veriliyordu.

Müslümanlıkla fazla barışık olmayan ithal damat aşırı bir müslüman militan olarak gündeme oturuyordu ve herkes onu böyle tanıyordu. Ve böylece sendromlu damat, tarihe “İslamcı militan” olarak geçecekti. Polis şanssız damadı tanımıyordu. Kaydı poliste yoktu. İslamcı bir militan olup olmadığı aslında bilinmiyordu. Fakat kuzeninün dün akşamki ölüm haberi, onu o eylemi yapmaya itmiş olabilirdi. O yüzden İslamcı bir militan ve kuzeniyle bağlantısı vardır diye düşünüyorlardı. Damadın geçmişini bilmedikleri için böyle düşünmüşlerdi.

Nur ve ailesinden başka, hiç kimse ithal damatın bir kaç yıl önce Kürdistan dağlarında iki yıl boyunca savaştığını ve bu savaş sırasında, talihsiz adamın birçok arkadaşını kaybettiğini ve karşı taraftan da “terörist ve düşman” diye nitelendirdiği birçok adamı öldürdüğünü ve hatta öldürdüklerinin bazılarının kafalarını, kulaklarını, parmaklarını kesip, kesilen organlarla fotoğraf bile çektiğini bilmiyordu tabiki.

Damat askerden döndükten sonra, bir zamanlar Amerikan askerlerin düştüğü “Vietnam sendromunun” aynısı olan “Kürdistan sendromuna” yakalandığını, o günden beri ağır psikolojik sorunlarla boğuştuğunu kim bilebilirdi ki? Silah taşıdığını ve en ufak bir tıkrıtı halinde pusuya yattığını, gece boyunca kapı arkasında nöbet tuttuğundan da fazla kimsenin haberi olmamıştı. Nasıl olabilirdi ki? Dünyada o kadar sorunlar çoğalarak çeşitlenmiş, insanlar o kadar birbirlerine uzaklaşmış ki bütün olanlardan haberdar olmak için teknik yetmiyor. “Savaş sendromunu” yaşayan bir adamın, kalkıp Fransa’ya geleceğini ve Fransız polisini tarayacağını, hangi gizli istihbarat kestirebilirdi?

Muhtemelen olay sabahında genç damat, tekrar cinnet geçirmiş ve karşıda duran polislerin silahlarından etkilemişti. Kendini savaşta sanıp, ateş etmeye başlamıştı. Çünkü o

hâlâ Türkiye’de tedavisiz gezen yüzlercesi gibi bazen kendini savaşta zannediyordu. Hep tetikteydi. En ufak bir ses veya gürültü halinde eli tetiğe gidiyordu çünkü ölen arkadaşlarının intikamını alacaktı.

Nitekim o gün gelmişti işte. Olay Afganistan dağlarında donan silik gözlü çocuğun hemen akabinde olduğu için, ister istemez, bu iki olay arasında ilişki kuruluyordu. Başka nasıl bir yorum yapılabilinirdi ki?

İki kuzenin durumu hangi kelimelerle açıklanılabilinirdi ki?

Basın haftalarca olayı konuşmuş, onlarca uzman çeşitli yorumlar yapmıştı. Bir “İslamcı militanın” kendi ülkelerinde nasıl bu kadar rahat gezip, polis tarafından fark edilmediğini eleştiriyorlardı. Hiç kimse eğilip de, olayın arka bahçesine bakmak istemiyordu. Yani bu ülkeye göç etmiş her insanın onlarca sorunla bogustugunu kimse düşünmek bile istemiyordu. Zaten mültecinin bu ülkede olması onlar için bir dertti. Birde onların çelişkileriyle mi uğraşacaklardı?

İkinci olayı dinledikten sonra, adeta şok olmuştum. Nur’un görüntüleri gözlerimde canlandıkça onun için daha da üzüliyordum. Ama Eylem’e bu konu ile ilgili sorular sorup deşmek istemediğimden kaygılarımı kendime sakladım.

Sonraki günlerde, açıklamalar, tahminler, fikirler, düşünceler, suçlamalar birbirlerini izlemişti. Onları, suçsuzlar, kurbanlar, garibanlar, ezilenler, hakları gasp edilenler, dertlerle ciğerleri kanayanlar, talihsizler, ağlayanlar ve hepsi birlikte yaşamayanlar takip etmişti.

Biz ise, kafamızda bütün toplumu kapsayacak bir senaryo kurmuş ve rolleri dağıtmıştık. Kurduğumuz toplumun içinde kimler yoktu ki? Her rolde ve her görevde adam vardı.

Konuşmamızın bir yerinde, Eylem düşünceli düşünceli yüzüme bakmış, sanki bana bir şey hatırlatmak ister gibiydi. Sonra ortalığa bir melodi gibi yayılan ince sesini biraz kalınlaştırmak için, bir iki kere öksürüp, boğazını temizlemiş fakat sesi daha da incelmışti. Bir opera sanatçısını andıran sesiyle;

“Peki, biz bu kadar önemli rolleri dağıttık da, neden bir kaçını kadınlara vermedik? Kadınlara hep pasif, bir işe yaramayan, bir etkisi olmayan rolleri verdik?”

Söyledikleriyle sarsılmıştım. Kafamda uzun süredir tasarladıklarımın bağlantıları bir anda kopmuştu. Ne söyleyeceğimi bilmemiş ve bir anda söylediklerini bir “bilgisayar hafızasına yükler gibi” hafızama yüklemiştim. Neden kadınlara önemli bir rol vermediğimizi düşünmüş ve önemli roller vermediğimizi fark etmiştim.

Bütün bunları düşünmeye devam ederken, çok geçmeden Eylem’in söyledikleri ile birlikte düşüncelerimde bazı terslikler olduğunu kavramıştım.

Acaba oyun mu oynuyoruz, yoksa gerçekleri mi tartışıyoruz fikri kafama takıldığı anda oluşmuştu. Eğer Dilan’ın evi terk edip, uyuşturucu kullanan bir grubun peşine düşüp gitmesi, Hasreti delik deşik eden kurşunlar, Afganistan dağlarında ekranlara yansıyan “silik gözler”, “savaş sendromunu” yaşayan gencin polis otosuna saldırısı ve daha nice olaylar birer gerçekse (ki bunlar hepsi gerçektir), bizim rol dağıtma yetkimiz olmamalıydı.

Çünkü bu bir oyun değildi ve kadınlara istediğimiz rolü vermemiz söz konusu olamazdı. Biz değil, toplumu toplum yapan normları, olguları her bireye rollerini dağıtmıştı. Biz sadece bu gerçekleri tartışıyorduk. Tartıştığımız olaylar, toplumun içinde gerçekleştiği için onları konuşuyorduk.

Eylem durmuş ağzımdan çıkacak cevabı sabırsızlıkla bekliyordu.

“Yani bir oyun mu oynuyoruz da rolleri kime verelim diye tartışıyoruz? Toplum rolleri dağıtmıştır zaten” dediğimde yumuşamış ve sanki bu cevabı bekliyormuş gibi, hiç şaşırmamıştı. Sonra yumuşak sesiyle kulaklarımı okşar gibi bana;

“Aslında oyun ile gerçek arasında fazla bir fark göremiyorum. Belki de gerçekler birer oyundurlar ve herkes oyun oynuyordur. Hayata, günlük yaşamda çok az eylem refleks sonucunda gerçekleşiyor. Geri kalanların hepsi, belli bir “oyun” çerçevesinde, planlı ve

programlı yerine getiriliyor. Yani ben şu anda seninle bir senaryo dâhilinde konuşuyorum. Bu senaryoyu kafamda tasarladım ve tasarladığım şekilde uyguluyorum.

Hasretin babası, Hasret'i kursuna dizerken, aslında bir oyun oynadı; önce tabancasını alıp gidip "orada" bekledi ve Hasret geldiğinde kurşunları namluya sürdü, nişan aldı, ateş etti. Hepsini tasarladığı gibi yaptı. O tasarladı ve o gerçekleştirdi. Yani hayat bir oyundur ve hepimiz birbirimize karşı oyunlar oynuyoruz. Toplum büyük bir sahnedir. Her ne kadar toplum bireye rolünü biçmişse de, birey kendi mantığı ve düşüncesiyle bu rolün içinde kalabilir veya onu değiştirebilir. Sadece Durkheim'e takılıp kalmak olmaz, biraz da Bourdieu'yu düşünmek lazım...

Daha aksamın o zifiri karanlığı üzerime çökmeden, günün beyaz aydınlığından yorulmuştum. Karşılaştığım olaylar, beni takatsiz bırakmıştı.

Kafamda canlandırdığım portreler arasında artık Nur da yerini almıştı. Beynimde Nur'un kocaman bir portresi asılıydı artık. Dilan ve Hasret'in yanına yerleşmişti. Her üçü de aynı gözlerle yüreğime bakıyorlardı.

O olaydan sonra, "talihsiz gelini" görmeye bir türlü cesaret edemedim. Durumunu Eylem'den öğreniyordum. Eylem iyi olmadığını söylüyordu. Zaten bütün olanlardan sonra, nasıl iyi olabilirdi ki?

23. Havalandırma

“Güçlüler cezamızı çoktan kesmişler.”

Son günlerde günün modasıydı bu sözü mırıldamak. Kim ağzını açıp, iki cümle konuşsa, üçüncü cümlesi bu oluyordu. Öylesine doğal ve kendiliğinden dökülüyordu ki, insan kendini bu acıklı cümlenin içinde buluyor ve bu cümle bütün konuşmaların ana temasına dönüşüyordu. Dört kısa kelimenin uğruna çeşitli paneller düzenlendi, toplantılar yapıldı. İşin ilginç tarafı, ortalığı saran kelimeler kısa sürede birer diken olup sadece bu liman şehrinde değil, Fransa’nın her yerinde Kürtlerin yüreklerine batmaya başladı.

İnsanların sinirleri alt üst olmuştu. Gerginlik hat safhadaydı ve herkes bu dikenler üzerinde yürüyordu.

Sonra o meşhur sözün arkasında gizlenen diğer cümleler de birer birer ortalığa yayılıp, gün ışığına çıktılar. İnsanlar, sinirli halleriyle, “kesilen cezanın nedenlerini” tartışıyorlardı. Haklı davalarının, ekonomik çıkarlara kurban edildiğini düşünüyorlardı. Bu demokrat topraklarda, yürütmeye çalıştıkları dava Fransa ile Türkiye arasında yapılan çeşitli ekonomik anlaşmalarda gündeme gelmiş ve Türkiye dünyayla yaptığı bütün temaslarda olduğu gibi bu anlaşmalar sırasında da Fransa’ya da: “istediğiniz ihaleleri size verimiz, ama bir şartla. Siz kendi ülkenizdeki Kürtlerin siyasi faaliyetlerini yasaklarsanız, bu iş olur” diyordu.

Bu şartı duyan Fransız heyetini bir gülme krizi tutmuş; “saka mı yapıyorsunuz! Bundan kolay ne var. Zaten bunların bir şeyleri yok. Size yararları dokunmamışsa, bize mi dokunacak? Bir devletleri mi var, yoksa onlara arka çıkan birileri mi var ki? Zaten dünyada herkes onları “terörist” ilan etmiş, biz de yarından itibaren onların bütün faaliyetlerini yasaklarız. Kullandıkları derneklerin kapılarına kilit vurur, kara listeye alırsınız. Ha bu duruma karşı çıkan bir kaç kendini bilmez karakaşlı çıkabilir. Onları da kulaklarında tutup size göndeririz, olur biter. Ne olur ki en fazla birkaç yakası kirli insan hakları savuncusu bağırır çağırır ve bir kaç gün sonra onlar da susar. Bu kadar basit. Yeter ki anlaşmaları imzalayalım. Gerisi çocuk oyuncağı.”

İşte devletler, bir dizi ekonomik anlaşma imzaladıklarında, bu ülkede yaşayan Kürtlerin de cezalarını kesmişlerdi. Dünyanın güçlülere, zavallı yetimleri ağır cezalara çarptırmışlardı. Nasıl olsa, bu bir avuç insan için kalkıp bunlar da sizin gibi tarihleri, dilleri kültürleri olan bir millettir diyecek kimse yok.

Alınan karar çok geçmeden uygulanmıştı. Bir sabah ansızın, henüz güneş doğmamışken, güvenlik güçleri ülke genelindeki Kürt derneklerinin kapılarına dayanmış, tek tek aramadan geçirildikten ve bir sürü evrak ve arşivlerine el konduktan sonra mühürlenip kapatılmıştı.

Kararı protesto etmek için Kürtler sokağa dökülmüşler, Paris basta olmak üzere, birçok merkezde polis protestocularla çatışuyordu. Gözaltılar giderek artıyordu. Bir gün de Televizyon ekranlarına Kürtlerin gölgesi düşmüştü. Sarı, kırmızı, yeşil elbiseli kadınlar tili lilli çekerken, görüntülere polis karışuyordu.

Büyük bir protesto yürüyüşüne hazırlanıyorduk. Herkes tedirgindi. Bakışlar asılmış, ağızları bıçak açmıyordu. Yüzlerden düşen, bin parçaydı. Toplumda duyulmayan sessiz bir uğultu başını almış, büyüüp gidiyordu.

O akşam geç saatlere kadar yürüyüşte okunacak bildiriye yazmıştım. Annem televizyonlara yansıyan görüntülerden korkmuştu. Susuyordu. Köşesine çekilmiş beni izliyordu. İçinden “gitme” dese de, karşıma çıkıp söyleyemiyordu. Tıpkı daha önce ablam o soğuk gecede dağ yolunu seçerken, ona söylemediği gibi. Dünyanın üvey çocuklarının ağıtlarını kendilerine yabancı bir dilde okuyacak benden başka kimsenin bu şehirde olmadığını da biliyordu. Belki de onun için yüreğine taş basıyordu.

İş yine bana düşmüştü bu görev ve pahalıya patlayacağını biliyordum. Fakat bunu yapacaktım. İçimde en ufak bir tereddüt yoktu. O öksüz halkın uğradığı haksızlığı ben dile getirecektim. Ertesi gün yapılacak yürüyüşe hazırlanıyordum.

Gecenin ilerleyen saatlerinde Eylem aramış ve bu yürüyüşten korktuğunu hissettirmeye çalışmıştı. Ses telleri kırılmış gibiydi. Sesine korku dolanmış, onu boğacak gibiydi. Ona gülerek cevap vermeme rağmen, sesini değiştiremiyordu. Korkuya teslim olmuştu.

Gece o zifiri karanlığıyla, adım adım üzerime geliyordu. Acele ediyordu. Korkunun acelesi olmalıydı bu. Yoksa gece de mi korkuyordu? Korku bulaşıcı bir hastalık gibi herkese ve her şeye mi bulaşmıştı?

Uykum Kaf dağının ardına saklanmıştı. Bir türlü çıkıp gelmiyordu. Anemin inlemelerini dinliyordum. Üç tane evladını kaybetmişti. Ben sonuncusuydum. Beni kaybetmeyi göze alamıyordu. O gece bütün inlemeleri benim içindi. Üzüntüler denizine benden yana dert yetiştiriyordu muhtemelen.

Babam ise kendi âlemindeydi. Yine geç saatlerde sarhoş olup kapıya dayanmıştı. O gece de annem onu azarlamadan içeri almıştı. Ayık olsa bu duruma şaşırıacaktı ve nedenini soracaktı. Fakat o her zamanki gibi, zil zurna, yıldızların üzerinde yürüyordu. İlk defa o gece “iyi ki babam alkolik” diye sevinmişim. Hiç olmazsa, benim için üzülecek, ya da işime karışacak durumda değildi, ve hiç bir şey olmamış gibi uyuyordu. En çok da onu üzmediğim için sevinmişim.

Gece boyunca annemi düşünüp, üzülmüş, ona bu acıları yaşattığım için kendime kızmıştım. Sonra “dünyanın üvey evladı” olduğumu hatırladığımda, kendime olan kızgınlığım geçiyordu. Cesaretlenmek için öldürülen dayımı, dağa çıkan ablamı düşünüyordum.

Geç kalan bir günün sabahında, annemle göz göze gelmemek için bin bir çaba harcamıştım. Gözlerindeki katmerleşmiş acılara dayanamayacağımı bildiğim için, bakışlarımı kaçırıyordum. Yalnız bakışlarımı değil, bütün bedenimi ondan kaçırarak evden çıkmıştım. Pencereye yaslanıp, arkamdan baktığını bildiğim halde, omuzlarımın üstünde ağırlık yapan kafamı çevirip bakamamıştım. Bakacak cesareti bulamamıştım kendimde. Kalbimden geçenleri, beynime dinletememiştim.

Ona haksızlık yaptığımı biliyordum. Hele o vahim olaydan sonra. İşte o zaman onunla göz göze gelip, ona “allahısmarladık” demediğim için hayıflanmıştım. Hatta bir suçluluk psikolojisine kapılmıştım. Kafamı önüme eğmiş, büyük bir pişmanlık içindeydim. Etrafımdakilerin yanlış anlamalarından korkmuştum. Koynuma bir karpuz gibi düşmüş kafamı hızla kaldırıp, gözlerimin derinliklerinde saklanmış inancımı, silahın namlusuna mermi sürer gibi, göz bebeklerime sürmüştüm. Gözlerime sürdüğüm inançla bana bakanlara bakıyordum.

Kürtler geçiyordu bu deniz kentinden. Yılların tarihi liman kenti ve deniz Kürtlerin geçidine tanıklık ediyordu. Alınan haksız kararı duyan her Kürt, toplanma alanına koşuyordu. Çocukların çığlıkları, sarı, kırmızı, yeşil giyimli kadınların tillilerine karışıyordu. Çıkartılan kararlar yasaklanmış bayraklar, flamalar, portreler, alanda dalgalanıyordu. Herkes zılgıt çalıp slogan atıyordu.

Hafiften bir yağmur sessizce, yağıyordu. Kürtler tayfa tayfa, grup grup alana giriyorlardı. Kadınlar, genç kızlar, hatta küçük kız çocukları, başlarına bağladıkları sarı, kırmızı, yeşil pusülerle, tirililliler eşliğinde ön saflarda yerlerini alıyorlardı. Birçoğunun ellinde Kürt bayrağı ve Kürt liderlerinin portreleri dalgalanıyordu. Yasaklanmış renkler, alanın her tarafını kaplamıştı. İnsanlar yasaklara direniyorlar en doğal haklarını istiyorlardı. Kadınlar kadar olmasa da bazı erkeklerde şal u şepiklerini giymişlerdi. Yasakların verdiği huzursuzluk, herkesin yüzüne yas perdesi gibi düşmüştü.

Pankartlara “bir halk ekonomik çıkarlara kurban edilemez” gibi Kürtlerin pazarlığa karşı tepkilerini dile getiren cümleler yazılmıştı. Böyle tek tek cümleler ile bütün olanları anlatmak istiyorlardı.

Alan dolmasına rağmen insanlar habire gelmeye devam ediyorlardı. Çeşitli sol gruplar ve insan hakları dernekleri de kendi flamları altında yürüyüş alanında yerlerini almışlardı.

Kürt cephesinde bütün bunlar olurken, karşı tarafta boş durmamıştı. Onlar da Kürtlerin olağanüstü kalabalığına ve öfkelerine karşı, olağanüstü güvenlik önlemleri alarak cevap veriyorlardı.

Yüzleri maskeli yüzlerce polis, ellerinde cop hazır vaziyete bekliyorlardı. Polisler, teyyakuza geçmiş bir savaş alayını andırıyorlardı. Verilecek en ufak bir işaretle, hazır kıta bekleyen yüzlercesi, bir anda harekete geçip, yüzlerini bir yas perdesi gibi öfke sarmış kalabalığın içine rast gele dalacak ve önlerine düşenlere, kadın çocuk, genç demeden coplarını sallayacaklardı. Sallanan copların kafa, göz, el, ayağa isabet etmesine bakmayacaklardı.

Alanda toplanmış insanların etrafını saran iri yarı, cüsseli polisler, bu tür olaylara alışık ve tecrübeli görünüyorlardı. Tecrübeleri, dakikalarlı put gibi dik tutmuş kasklı kafalarında ve hemen önlerinde giderek homurtuları artan kitleye keskin bakışlarında belli oluyordu.

Kalabalığın içine ilk adımımı atar atmaz, olağanüstü durumun etrafa yaydığı koku burun direğimi sızlatıp, genzimi yakmaya başladı. Gözlerim, hiç farkında olmadan, tanıyıpta aylardı, hatta yıllardı görmediğim insanlara tek tek takılıyordu. Herkes bana gülümsüyordu. Zoraki de hoş bir gülümseme idi.

O kalabalığın basını ben çekecektim. Etrafımı sarmış olan insan denizini her iki elimle yarıp, öne geçmek için çabalıyordum. İşte tam o sırada, belki de hayat boyu unutamayacağım, başka bir olaya tanık oluyordum. “Olağanüstü durumlarda, olağanüstü olaylarla karşılanılır” teorisi bir anda gözlerimde doğrulandı; babamla göz göze gelmişim. Bar köşelerinde içki yudumlaması gerekirken, yürüyüşe gelmişti oda. Ağzı içki kokmasına rağmen, sarhoş değildi. Dimdik karşımda duruyordu. Bir an onunla burun buruna kaldım. Aynı çatı altında yaşamamıza rağmen, ilk defa yüz hatlarını o kadar detaylı inceliyor ve bütün detaylarını fark ediyordum. Avurtları çökmüş, gözleri alkol sersemliğiyle kızarmıştı. Yaşlanmıştı. Alkol onu bittirmişti. Neden o zamana kadar bütün bunları fark etmediğimi bir anda düşünmeye başladım.

Babam, kafamdan geçenleri okuyor gibiydi. Önce sağ elinin işaret parmağıyla, sol gözünde birikmiş ve muhtemelen gecedен kalmış çapağı sildi, sonra dışsızlıktan bir çuvala dönüşmüş ağzını açarak peltek konuşmaya başladı.

Giderek kendi kendime hayret ediyordum. Çünkü onun sesini de ilk defa duymuş gibiydim. Yaşlanmış bir ses, titreşim alkol kokusu eşliğinde kulaklarımda çınlıyordu. Karşımda durmasa, o sesin kendisine ait olduğuna hayatta inanmazdım.

Ses telleri, sanki onu affetmem için yalvarıyorlardı; “senin için geldim. Tek başıma da gelmedim, annen de burada. Sana laik olamadım. Fakat seninle gurur duyuyorum” diyordu. Söylediklerine herhangi bir karşılık veremedim. Hafifçe gülümsedim. Onun orada olması beni sevindirmişti. İlk defa bir yürüyüşte yer alıyordu.

Annem de alandaydı. Gözlerim durmadan annemi aramaya başladı. Arama esnasında onlarca yaşlı kadının dert dolu gözleriyle karşılaştım. Her birisinin gözlerini acı ve üzüntü kaplamıştı. Annem gibi bakıyorlardı. Annemle aynı üzüntüleri taşıdıklarını ve yüreklerinde aynı ateşin yandığını bir daha anımsamıştım. Bütün çabalarım rağmen, annemi görmedim. Bana dikilen herhangi bir çift gözün boynuna sarılıp, “annem” diye öpmek istedim. Fakat yapamadım.

Sonra, annemin sessiz sessiz bir kösede oturmuş, beni gözetlediğini düşündüm. Belki de o yaşlı yanaklarından süzülen gözyaşlarını benden saklamak için bana görünmek istemiyordu.

Valiliğe kadar yürüyüp, dertlerimizi, kederlerimizi ve uğradığımız haksızlığı, şehrin en yetkilisi olan Valiye bildirmek istiyorduk. Çok geçmeden hava bir anda elektriklenmeye başladı ve yüzlerce polis yürüyüşün önüne barikat kurarak, harekete geçmemizi engelledi. Diken üzerinde bekleyen kitleden homurtu sesleri yükselmeye başladı. Kadınların zılgıtları, ağıtları, hıçkırıkları, bir anda çocukların çığlıklarına karıştı. Kalabalığın üzerinde kara bulutlar dolaşıyordu.

En öndeydim. Koltuğum altında Valiye verilecek dosya duruyordu. Kalabalığın uğultuları ile telsizlerin hışırtıları arasında kalmıştım: gidip geliyordum. Önümde duran yetkiliye, durumun vahametini aktarmaya çalışıyordum. İri yâri, saçları dökülmüş, sarı bir adamdı. Kulağı, avucunda terlemiş telsizin sesindeydi. Durmadan sakız çiğniyordu. Tedirgindi. Beni dinlemiyordu bile. Beni dinlemediği gibi, arada bir tehditkâr gözlerle yüzümü süzüyordu.

Sonra gözlerini tam gözlerimin içine dikti. Burnundan soluyordu. Nefesi aromalı sakız kokuyordu. Kısa bir cümlemin her kelimesinin üzerine basa basa üç dört defa aynı şeyi tekrarlıyordu; “derhal dağılın, bir adım atarsanız, müdahale ederiz.”

Hangi babayiğit o sözü yürekleri dağlanmış kitleye dinletebilirdi ki?

“Kitlenin dağılmasının imkânsız olduğunu ve barışçıl bir şekilde valiliğe kadar yürümek istediklerini, haklarında alınan karar ile ilgili Vali ile görüşmek istediklerini” ona tekrarladım. Söylediklerimi duymamış gibi, aynı cümleyi durmadan tekrarlıyordu.

Tartışmamız devam ederken, bir kaç genç kız ellerindeki bayrak ve filamanlarla, önümüzde azgın bir ırmak gibi akan caddeye atlayıp, korkunç trafiği bir anda allak bullak edip, yürümek istediler. Hazir ol kıtasında bekleyen yüzlerce polis ansızın kendilerini trafiğin önüne atan o bir kaç genç kıza saldırmaya başladılar. Her birinin üstünde onlarca cop sallanıyordu. Kitleden de karışanlar oldu ve kısa bir sürede anaların çığlığına coplar karıştı. Cop darbesiyle kafası yarılan ve kızıl kanlara bulanık üç kadın ile birlikte birçok erkek de bulunuyordu.

Keşmekeş devam ederken, kalabalığın içinde bir kaç serinkanlı genç çıkıp:

“Lütfen provakasyona gelmeyelim” diyerek kitleyi yatıştırmaya başladılar. Kitlenin kararlılığını gören poliste coplarını geri çekerek, bir an için durdular.

Çığlıklara ambulansların o kulakları delici sirenleri karışıyordu. Yaralılar hastaneye kaldırılırken, yağmurda ıslanmış alan, kan ile boyanıyordu. Bir yandan yeri boyayan kanlara bakarken diğer yandan bu gidişin nasıl sonuçlanacağını düşünüyordum.

Kısa süren çatışmanın ardından, kitle oturma eylemine başlamıştı. Alanda bulunan herkes oturmuştu. Polisler ise giderek güç takviye ediyorlardı. Biraz sonra, her eylemcinin başına birer polis düşecek şekilde, alanın etrafı sarılmıştı. Eller tetikte, üstlerinden gelecek işareti bekliyorlardı.

Bütün iyi fikirler kafamı terk etmişti. İyimser çabalarım rağmen, kafama hep kötü düşünceler cirit atıyordu. Kafam kötü düşüncelerle dolmuştu. Adeta onlara teslim olmuştu. Kötü düşüncelerle nasıl bas edeceğimi tartışıyordum. Kötülüklerin etrafımı sardıklarını ve oradan kafama hücum ettiklerini bilmiyordum. Birçok şey gibi, onları da o gün bilmiyordum.

Tam o sırada, yumuşak, üşümüş ve sır dolu bir el arkadan kolumu kavramıştı. Beni koruyan meleğin eliydi.

Ansızın o kötü düşüncelerimden sıyrılmış ve daha el sahibini görmeden, yüzümü işgal eden umutsuzluğun yerini, umut pınarı almaya başlamıştı. Kara gözler karşımda parlıyorlardı. Gözlerine bulaşmış bütün korkuya rağmen, Eylem karşımda gülüyordu. O zor anda, kendimi dünyanın en mutlu insanı zannetmiştim. Belki de dünyanın en mutlu insanıydim. İçimdeki sönmüş yaşama isteği kaynayan sular gibi kıpır kıpır kıpırdamaya başlamıştı.

Bir anda boynuna sarılıp, sıcak yüreğini bağrıma basmak istedim. Sonra vazgeçtim ve neden vaaz geçtiğimi de bilmiyordum. Yüzüme bakarak “biji serhildan” demişti.

Beraber gülmüştük. Bir Türk olarak dayanışmaya gelmişti.

Eylemciler, saatlerdir oturuyorlardı. Oturmaktan, kadınların uzun elbiseleri ıslak zemine yapışmışlardı. Belirsiz bir bekleme alımı basını gidiyordu. Hiç kimse olayın nasıl sonuçlanacağını bilmiyordu.

Herkes müdahaleyi bekliyordu. Müdahale edilecekti. Etrafı sarmış polislerin hareketlerinden müdahale edecekleri düşünülüyordu. Başka yerlerden yapılan başka yürüyüşlerde yapılmış müdahale orada da bekleniliyordu. Etrafımızı saran polislerden hiç bir iyi niyet sezilmiyordu.

Aksama doğru, hızlanan yağmur ile birlikte, basın mensupları da nihayet alanda yerlerini almışlardı. Kameralarını, yağmurdan sıırıslam olmuş perişan halkın üzerine çevirmiş, onları izliyorlardı.

Tehlike çanları yaklaştığında, yürüyüşü örgütleyenler halkı ikna edip, dağılmayı tartışıyorlardı. Başka bir yol görünmüyordu. “Aksi takdirde, olay çok büyük felaketlerle sonuçlanabilir” diyenler giderek çoğalıyordu.

Sonra karar verildi. Önce basına haksızlıkları dile getiren bildiri okunulacaktı ve sonra eylemin bittiği ilan edilecekti. Eylem sona erecekti. Tabi halk buna ikna olursa. “ya halk bizi dinlemeyip, yürümeye başlarsa” o zaman ne yapacağız diye soranlar da vardı. Bunlar da fazla haksız sayılmazlardı. Çünkü saatlerdir yağın yağmurun altında bir barut fıçısına dönüşmüş kalabalıktan her şey beklenilebilirdi.

Aldığımız kararı yetkili polise bildirdiğimde, yüzündeki ifade hiç değişmedi. Karara ne sevinmişti, ne de üzülmişti. Önce yağmurla birlikte uğuldayan kalabalığa baktı, sonra gözlerime ve ardında buharla birlikte kısa bir kaç cümle peş peşe, kesintisiz olarak ağzında çıkıp, yüzüme çarpmaya başladı.

Her cümle yüzüme indirilen ağır bir tokat gibiydi;

“Bu kalabalığı dağıtmanız imkânsız. Önce bütün bunları örgütleyip buraya getirdiniz, şimdi de dağılmaktan bahsediyorsunuz. Bunun sorumlusu sensin ve cezanı çekeceksin” diyordu.

Yüzümde yankılanan cümleleriyle irkildim. Kendimi toparlayarak;

“Müdahale ederseniz, sonu felaket olur. Çoğu çoluk çocuk ve saatlerdir yağmur altındalar” deyip uyardıya çalışıyordum. Ben daha sözümü bittirmeden karşımdaki sesini daha da yükselterek konuşmaya başladı:

“buna sen sebep oldun cezanı çekeceksin”

Epey zamandır omuzlarıma düşen ağırlık bu sözlerle daha da ağırlaşmıştı. Yutkundum ve yutkunarak yanından ayrıldım. Basın mensupları etrafımı sarmıştı. Onlara basın bildirisini okumaktan başka bir iş kalmamıştı;

Gözlerimi, üzerime dikilen kameralara çevirmiştim. Boğazımı temizleyerek, konuşmama gür sesle başlamak istiyordum. Ne de olsa dünyanın yetimlerinin sesleri boğazımda çıkacaktı. Onların bir türlü duyulmayan feryatlarını haykırıyordum:

“Hakkımızda alınan bu haksız kararı protesto ediyoruz” diye başlamıştım sözlerime.

Elimdeki kâğıda yazılmış ufak tefek yazılar canlanmış, kâğıt üzerinde cirit atıyorlardı. Onları okumakta güçlük çekiyordum.

Sonra kitleden slogan sesleri yükselmeye başladı. Sloganlar imdadıma koşmuştu. Yırtılmış sesimi sloganlar kesmişti. Bir an için susmuştum. Susturulmuştum. Sloganların susmasını bekliyordum.

Saatlerdir ıslak zeminde sürünen halka canlılık gelmiş ve ağzımdan “hakkımızda alınan bu haksız kararı protesto ediyoruz” sihirli cümlesiyle herkes kendine gelmişti. Durmadan slogan atıyorlardı.

Bir anda kulaklarım “insanlık onuru haksızlığı yenecek” sloganlarıyla doluyordu. Sesler azgın birer sel olup, akıyorlardı. Kulaklarımın bentleri, ses seline dayanamıyordu. Bu beklenilmeyen durum karşısında ne yapacağımı şaşırmıştım. Bir an ellerimde yağmurdan ıslanmış kâğıtla göz göze gelmiştim. Kelimeler birer birer dile gelmiş, donmuş yüzüme

bakıyorlardı. Mahzundular. Yağmurdan ıslanmış, gözyaşları gibiydiler. Onların artık bir işe yaramayacağı düşünmeye başlamıştım.

Daha sonra sorguda, o ilk cümlele halkın provokasyona geldiğini söylüyorlardı. Beni halkı provokasyona getirmekle suçluyorlardı. Hâlbuki ben sadece kâğıtta yazılı olanları basına okumak istemiştım. Tabî ki kararı protesto etmek için oradaydık. Yani orada bulunup da bunun aksini iddia eden var mıydı? Sanki piknik yapmak için o yağmurda toplamıştık da, sözlerimle onları provakasyona getirmiştım. İşte suçlandığım diğer şeyler olduğu gibi, bu da saçma sapan bir şeydi. Zaten dosyamın içeriği saçmalıklarla doluydu.

Az önce üzerime dikilen kameralar, bir anda sloganlarla çalkalanan halkın üzerine çevrildiler. Sloganlar “tırililli” sesleriyle birlikte ortalığa yayılıyorlardı. Göstericiler oturdukları yerlerden kalkmış, önlerine set çeken polis barikatlarını aşp, yürümek istiyorlardı.

Bu durum kısa sürmüştü. Saatleridir beklenilen işaret verilmişti. Hazır kıta bekleyen yüzlerce polis bir anda harekete geçmiş halka saldırmaya başlamışlardı. Cop seslerine çocukların çığlıkları karışıyordu.

Manzarayı her ne kadar bekliyor olsam da, ona bir türlü hazır olmamıştım. İnsan nasıl böyle bir manzaraya hazır olabilirdi ki?

Ne yapacağımı şaşırmıştım. Anlık bir şaşırmaydı gözlerime sürülen saniyelere sığmış bir tereddüt. Ben daha tereddütle boğuşurken, hemen arkamda bekleyen iri yâri bir polis gölge gibi bana yaklaşmıştı. Önce onun ağır soluğunu enseme hissetmiştim. Saatlerdi yağmurda buz kesilmiş enseme vuran o sıcak ürpertiyle irkilmiştim. Hemen ardından kuvvetli bir kol sağ bileğimi bükerek, beni yağmurdan ıslanmış beton zemin üzerine yüzükoyun yatırmıştı ve ellerimi arkadan kelepçelemişti.

Bütün bunlar dakikaya sığmış, kaşla göz arasında bir anda olmuştu. Saçlarımdan tutup, beni ayağa kaldırdıklarında, hâlâ kalabalıktan kimsenin benden haberi yoktu. Herkes polis coplarından kurtulmak için sağa sola koşuyordu. Annelerin ağıtları, çocukların çığlıklarına tekrar karışmıştı ve herkes kendi derdine düşmüştü.

Beni ancak polis minibüsüne bindirdiklerinde kalabalık durumu fark etmişti ve herkes bir anda minibüse doğru harekete geçmeye çalışıyordu. Polisler ise gelenlere coplarıyla karşılık veriyorlardı. Ortalık savaş alanına dönmüştü. Ana baba günüydü.

Çalan polis sirenlerinin arasında karakola doğru yol alıyordum. Hâlâ alanda slogan sesleri yükseliyordu. İnsanlar hep bir ağızdan ve avazları çıktığı kadar “insanlık onuru haksızlığı yenecek” diye bağııyorlardı.

Kelepçeler, yağmurdan ıslanmış bileklerimi sıkıyordu. Ansızın aklımdan Eylem geçmişti. Korku dolu gözleriyle bana gülüyordu. Belki de korkuyu yenmek için gülüyordu ve “biji serhildan” diyordu. Sonra annemi düşünmeye başlamıştım.

“Zavallı annem şimdi ne yapacak? Dertleri azdı da, bir bu eksikti.” diye iç çekmişim. Nedense babam da aklıma gelivermişti o an. O hiç aklıma gelmeyen babam. O sabah, kalabalığın içinde tesadüfen karşılaştığım içkili gözleri, durmadan bana gülüyorlardı.

Henüz kafamda kurduğum hayallerle dolaşırken, kendimi karanlık hücrede bulmuştım. Artık gözaltına alınmış bir suçluydum; beni sorguluyorlardı.

III. BÖLÜM

Miro, yirmi üçüncü havalandırmanın sonunda yaşadıklarını yitirmişti. Daha çıktığı ilk havalandırmada başlayarak, koynunda sakladığı anıları birer birer çekip gitmişti. Her biri artık rüzgârların kanatlarında uçan boğulmuş birer kelebektir.

Zamanın soluğunda azalıp, en sonunda yitip giden bu esrarengiz geçmişe, Raman da ortak olmuştu. Artık beynindeki tozlu dosyalarının arasında kader arkadaşının geçmişi de yer alıyordu.

İnsanların bir kere yaşayıp, kirlenmiş bir mendil gibi katlayıp bir köşeye attıkları geçmiş demek ki tekrar yaşanabiliyordu. Geçmiş: sırtımız dönük olduğu için ona geçmiş deniliyordu. Hâlbuki yüzümüzü dönüp, tekrar onun bahçesinde gezintiye çıksak, soğuk pınarlarında su içebiliyorduk.

İşte Miro geçmişe o yeşil gözlerini sürmüş ve geçmişini, geçmişten alarak geleceğe taşımıştı. Zamanın gemisinde durmadan kendiliğinden önüne serilen günlere, daha önce yaşanmış olayları nakşetmişti. Önüne çıkan her bakire güne, mazide sahiden yaşadığı bir anıyı resmetmişti.

O silik ve tutsak günlere, özgür yaşadığı geçmişten kucakladığı anılarını birer birer dikmiş ve onları istediği biçimde yeniden şekillendirip, hayat hikâyesine devam etmişti. Hangi anıya nereden başlayacağına da kendisi karar vermişti.

Maziye tutuğu aynadan yansıyan görüntüleri, zamanın kucağında beyaz bir ip gibi uzanan o bomboş levhalara aktarıp, onları kendi elleriyle şekillendirmişti. Geçmiş ile geleceği örtüştürmüştü. Geleceğine, geçmişinin iz düşümünü düşürmüştü.

Miro geleceğinde geçmişinin portresini çizen, zamanın genç bir bilgisi ve kederli bir nakkaştı. Bu yöntemiyle yaşamı sonsuzlaştırmayı da hedeflemişti. Çünkü o zamanı ortadan kaldırıp, bütün mekânlara yayılmış eylemleri, süreklileştirmek istemişti ve bunu bir ölçüde başarmıştı.

Geçmişini ilk anlatmaya başladığında, Raman ondan çocukluğunu beklemişti. Fakat o gençliğini anlatmakla başlamıştı.

Olayın bir yerinde, Raman onun geçmişinin bir kısmının sadece geçmiş olmadığını da anlamış ve geçmişini ondan önce yaşadığı geçmişle doldurduğunu düşünmeye başlamıştı.

Sadece Miro değil Raman da o dolambaçlı geçmişin labirentlerinde gezinirken, akıllı insanlığın sonsuzluğuna takılmıştı. İnsanların ömürleri boyunca, bütün zamanları aynı anda yaşama olasılığı üzerine kafayı yormaya başlamıştı. Kendi kendine “insan şimdiki zamanda yaşadıklarının üstüne, sürekli geçmişte yaşadıklarını ekleyebilir ve bütün bu yaşantılar zamanla birlikte katlanarak tekrar yaşanılabilir” diyordu. Miro zamanı terk edip zamansız bir mekânda yaşamayı düşünmüşken, o zamanı süreklileştirmeyi istemişti.

Raman kafasında cirit atan bu tür soru ve cevaplarla yirmi dördüncü havalandırmaya çıkmıştı. Çok geçmeden, her zamanki gibi Miro’yu yanında volta atar vaziyete bulmuştu. Belleğini bir cam gibi tekrar silerek, her zamanki gibi onun geçmişine hazırlanmıştı.

Geçmişe yolculuk birazdan başlayacaktı.

Çok geçmeden, her zamanki gibi vakit gelip bir sır gibi önlerinden geçti. Bir rüzgâr gibi yüzlerine üfleyerek, okşayarak, çekip gitti. Arkasına doladığı toz dumanın perdesine saklanarak, onların mahzun bakışları arasında gözden kayboldu.

Raman, treni kaçıran bir yolcu gibi telaşlanmaya başladı. Adımlarını hızlaştırdı ve o kısa mesafeli volta pistini onlarca defa dönüp durdu.

Gerçekten de treni kaçırmışlardı. Yani geçmişe yolculuk yapan tren, kaşla göz arasında onların önünden geçip gitmişti.

Her gün aynı saatlerde, o tren, önlerinden geçerken, Miro sakin ve telaşsız bir hareketle el kaldırır ve ikisi ara arda geçmişe yolculuk yapan zaman trenine binerlerdi.

Fakat o gün öyle olmamıştı. Tren elini kolunu sallaya sallaya önlerinden geçip, gözden yitmişti.

Acaba Miro mu el kaldırmamıştı, yoksa tren mi durmamıştı. Bu işte bir aksilik olmalıydı. Geçmişte olmaları gerekirken, hâlâ o beton zeminde volta atıyorlardı. Ayaklarının sesleri, maziye kurulan hayallere karışıyordu. Kaçırılan trenin ardından, Raman kederlenen yüzüyle birlikte kafasını kaldırarak, yanında uslu uslu volta atan Miro'ya baktı. Onunla yüzyüze gelip, “kaçan treni” sormak istiyordu.

Miro da durumu anlamıştı. Bir anda projektörden çıkan ışıklar gibi üzerine çevrilen gözlerden rahatsızlanmaya başladı. Rahatsızlanan gözlerini yangından mal kaçırır gibi apar topar kaçırarak, her birini hüznlerin kanatlarında kanatlandırarak, uzaklara dikti. Hüznlerin girdabında çaresiz çırpınan gözleri giderek ondan uzaklaşıyorlardı. Uzaklara bakıyordu.

Sonra yanındakine kendini göstermeden, ona “kaçırılmış treni” açıklamaya koyuldu.

Önce ağlayan bir çocuğu yatıştırır gibi sağ elini göğsünün sol tarafında gezdirdi ve yüreğini okşamaya başladı. Yüreğinden korkuyordu ve dayanmayıp onu yâri yolda bırakacağını düşünüyordu. Ardından ağzından çıkan kesik kelimelerle, ağlayan çocuğa ninni söyler gibi söz başladı:

“Geçmiş bitti” dedi.

Bu söz ağzından çıkanların başında geldi. Ortalık bu iki sözcüğün gözyaşlarıyla ıslandı. Sonra bu iki gözü yaşlı kelime, hıçkırıkların çığlıklarında ortalıkta sahipsiz kaldılar. Beton duvarları asacak güçleri olmadığı için, hemen duvar dibine çökuverdiler. Bir süre duvar dibinde öksüz iki çocuk gibi mahzun gözlerle, Miro ve Rahman'la bakıştılar. Ardından yüreklerini dolduran acılarla beton duvarlara tekrar tutundular.

“Geçmiş bitti” sözü, birazdan anlatılacak konunun başlığı oldu. Miro ağzında kaçan o sözle bir an rahatladı. Büyüsü bozuldu ve artık fırtınası dinmiş sakin bir ırmak gibi yatağında akıyordu.

O sihirli sözün ardında alnına biriken boncuk boncuk terleri sağ elinin tersiyle sildi, ardından acıdan sallanan burun direğinin yerinde olup olmadığını kontrol etmek için aynı elinin işaret parmağıyla burnunun ucuna iki kere dokundu. Burnu, nefes alan yaralı bir göğüs gibi inip kalktı. Burun direği sapasağlam yerinde duruyordu. Kırılmamıştı.

Sonra devam etti:

“Geçmişimi yirmi üçüncü havalandırmanın sonunda yitirdim. Dün buradan çıkarken, aslında yolun sonuna geldiğimi anlamıştım. Durumu dün değil de, bugün sana söylemeyi tercih ettim. Sana bitmiş geçmişimle fazladan bir gece yaşatmak istedim ve basardım.”

Soluk almadan, peş peşe sıraladığı o uzun sözlerden dolayı yorulmuştu. Bir anda nefes nefese kalıp, volta atacak gücü de kalmamıştı.

Yorgunluğu, yanında yürüyen Raman'a da bulaşıcı hastalık gibi kısa sürede bulaştı ve yanındaki, işittiği bu sözlerle bitkin düştü. Ayakları ağırlaştı ve gözleri yoldan çıkıp uçurumlara devrilen yük kamyonları gibi peşlerinde toz dumanı bırakarak yuvarlandı.

Az sonra ikisi de “geçmiş bitti” sözlerinin hemen yanına çökuverdiler. O yetim iki sözcükle tekrar göz göze gelip, hüzn mendillerinde bakışlarını sildiler. Uzun bir yolculuktan geliyor gibi nefeslerini uzun uzun dışarı saldılar. Gerçekten de uzun bir yolculuktan dönüyorlardı. Yani “geçmişten”. Üstlerini başlarını “geçmişin” toz dumanı kaplamıştı.

Yılların yorgunluğu ağır bir yük gibi omuzlarına çökmüştü. Yorgundular. Yorgunlukları, boyunlarından akan tere karışmış, nazlı bir ırmak gibi göğüslerinden aşağı iniyordu.

Oturdıkları yerde sırtlarını duvara dayayarak, yorulmuş ayaklarını uzattılar.

Miro gözlerini ayaklarında eskimiş ayakkabılarına dikip, onları uzun uzun süzmeye başladı. Eylem ile ilk karşılaştığı o yağmurlu günün çamur izleri hâlâ ayakkabılarında duruyordu.

Raman elini kirlenmiş gri renkli montunun ceplerinde bir süre gezdirdi ve uzun bir uğraştan sonra tütün tabağıyla birlikte, alelacele katlanmış bir kâğıt da çıkartı. Elindeki tabakadan tütün sararken, kâğıdı yanındakine uzattı.

Miro kâğıdı açtığında bunun bir bildiri olduğunu anlıyordu. Polisler onu yakaladıklarında, bu bildiriye basına okuyordu.

Dün en son bildiri sahnesini tekrar yaşamışlardı. Polisler tekrar Miro'yu yakaladıklarında, Raman yere düşüp ıslanan bildiriye alarak bir süre uzun uzun incelemiş ve yağmur damlalarından biri birine yaslanmış gibi duran kelimeleri anlamaya çalışmıştı. Uzun uzun baktıktan sonra da yıpranmış kâğıdı, bir tarihi eser gibi itina ile dörde katlayıp, cebine sıkıştırmıştı.

Birazdan, Raman sardığı sigaranın dumanıyla kendini, Miro'nun onu gördüğü ilk gün gibi tekrar yakmaya başlıyordu. Miro ise göz yaşlarıyla ıslanmış gibi duran elindeki bildirinin üstüne eğilmişti. Onu basına okur gibi, kelime kelime, tane tane, etrafını sarmış duvarlara okuyordu.

Miro havalandırmalarda geçmişini tekrar yaşadığı zamanlarda, hücresinde de boş durmamıştı. Ondan küsüp, bir daha dönmeyen uykusunu beklemek yerine, Eylem'e mektup yazmıştı. Gecelerini geçmişin mektuplarıyla doldurmuştu. Yazdığı mektupların sayısını hatırlamıyordu bile.

Ama yazdığı mektuplardan, sadece üç tanesini yollamıştı ve neden yalnızca üç mektup yolladığını da bilmiyordu. Üç sayısından nefret etmesine rağmen, bu sayıyı bir türlü dörde çıkartmamıştı.

Gönderdiği mektuplara karşılık Eylem'den dört mektup almıştı ve yazdığı üç mektuba nasıl dört cevap aldığını ise bir türlü anlamamıştı.

Her üç mektubu da “geçmişteyken” yazmıştı. O yüzden Eylem aldığı “geçmiş” mektupları çözmekten zorlanmıştı. Onlara nasıl cevap yazacağını da bir türlü bilmemişti. Belki de sırf o yüzden, sevgilisinin dördüncü mektubunu beklemeden cevaba yazmıştı ve son mektupta, diğerlerinin aksine geçmişi değil de, geleceği konuşmuştu.

Miro'nun talihsiz kız'a yazdığı ilk mektup, geçmişte onunla tanıştığı ilk zamanlara rastlıyordu. Ona nasıl aşık olduğunu anlatıyordu. Geçmişte anlatmak isteyip de anlatamadıklarını yazıyordu. Böylece Miro sadece geçmişte yaşadıklarını tekrar yaşamakla da kalmıyordu. Yaşamak isteyip de, yaşayamadıklarını da tekrar yaşamak istiyordu. Eylem ile yaşamadıkları birçok şeyi “yaşamış” gibi bütün detaylarıyla yazarak, sevgilisini buna inandırmak istiyordu.

Eylem, aslında Miro'nun gönderdiği birinci mektubu daha ilk tanıştıkları aylarda ona yazdığını ve kendisine vermeyip, yanında sakladığını düşünüyordu. Mektubu kendisiyle birlikte cezaevine götürüp, orada postaladığını tahmin ediyordu. Çünkü mektubun üzerindeki tarih, yıllar öncesine dayanıyordu. O yüzden sanki sevgilisi ona küçük bir oyun oynuyormuş gibi geliyordu.

Eylem sevgilisinin eskiden yazdığı mektubu şimdi ona gönderdiğini tuhaf bir duyguyla yüreğine anlatırken, sevgili Miro'sunun “geçmişi” tekrar yaşadığından haberi yoktu tabi. O olağanüstü durumdan nasıl haberi olabilirdi ki?

Bu yüzden, Eylem'de oyuna katılıyor ve sevgilisine tanıştıkları ilk ayların havasıyla cevap yazıyordu. Yani aldığı mektuba uygun zaman ve olayları yazarak cevaplıyordu. İlk mektuptan sonra aldığı diğer iki mektup da, geçmişte yazılmış mektuplardı ve bu her iki mektubu da geçmişin esperisiyle cevaplıyordu.

Geçmişe yazılmış mektuplara cevap verirken, bir anda kafası kararmıştı ve duygularının geçmiş ile gelecek arasında zig zag çizdiğini hayretle görmüştü. O sırada, daha da aşırıya kaçarak kendini geçmişte hissetmişti

Geçmişe açılan bir anlık his dahi onu korkutmuş ve kendini can havliyle pencerenin önüne atmıştı: “acaba sahiden geçmişte miyim?” endişesine kapılmıştı. Uzun uzun dışarıyı izlemiş ve sokağa bakan pencerenin o pürüzsüz, saydam camında, geçmişin değil de, “şimdinin sırlarını aramıştı. Geçmiş onu korkutuyordu. Geçmişte daha mutlu olmasına rağmen, oraya dönüp yaşamak istemiyordu.

Pencereye dikilen gözleri, karşısında duran reklâm panosuna takılmıştı. Panodaki reklâm afişi durmadan değişiyordu. Reklâmlar dönüşümlü olarak panoda yerlerini alıyorlardı. Göz kapaklarını kaldırarak, panonun içerisinde kendisine bakan afişi dikkatlice inceliyordu ve afiş şimdiki zamanın koca bir aynası olarak yüzüne ışık tutuyordu.

Yüzüne hücum eden davetsiz ışıktan rahatsız olmuş gibi, alnının sağ tarafına birleştirdiği sağ elinin parmaklarıyla, askeri bir selam verdi. Tam karşıda kendisine ışık yollayan panoya selam veriyor gibi duruyordu. Hâlbuki asıl amacı, gözlerine dik gelen panonun, davetsiz ışıklarından korunmaktır. Yüzüne hücum eden şimdiki zamanın aynasından kendini bir an korumayı düşündü.

Eylem, zaman tereddütlerinin ardından, geçmişe yazdığı mektuplar için kendini bir anda aptal yerine koymuştu. Miro’nun ona geçmişte yazdığı mektuplara, geçmişteymiş gibi yazdığı cevaplara içerlenmişti. Oynanılan oyuna canı sıkılmıştı ve sevgilisinden dördüncü mektubu almadan, geçmişe değil de geleceğe yönelik yeni bir mektup yazıp yollamıştı. Eylem son mektubunda geçmişe zere kadar değinmemişti. Geçmiş unutmış, geleceği işlemişti.

“Sevgilim” diye başladığı mektubuna, satır satır, paragraf paragraf sevgisini işlemişti. Sonra onun o tutsaklık halinden ne kadar kederlendiğini ve ondan ayrılmanın ne kadar dayanılmaz bir acı olduğunu bir bir sıralamıştı. Yürüttüğü ve uğruna tutsak düştüğü mücadelesinin sürdüğünü ve halkın onu ne kadar sevdiğini, her gün kendisi için eylemlerin yapıldığını da yazmadan edememişti.

Asıl sürprizi ise mektubun sonuna saklamıştı. Miro mektubun sonunu okurken, heyecandan kâğıt tutmuş elleri tir tir titremiş ve beyaz kâğıda dökülmüş satırlar birbirleriyle boğuşuyordu. Onları bir türlü okuyamamıştı.

Eylem Miro’ya bir tarih vermişti: ziyaret tarihi. Daha o dar hücreye yeni tıkıştırılmış o hafta değil de, onun peşinde gelecek hafta, Eylem ziyaretine geliyordu. Haftaya çarşamba günü Miro’nun ziyaret günü olacaktı. Eylem’le randevusu vardı.

Miro elindeki mektubu tekrar tekrar okumuş ve okuduklarını bir bir anlamıştı. Beyaz kâğıda dizilmiş onlarca kelimeye uzun uzun bakıp gözyaşları dökmüştü.

Sonra kafasını her iki avucunun arasına alarak, önünde uzanan manzaraya bakmıştı: kâğıt üzerindeki kelimeler ve onlara bir kuş gibi konan anlamlar, ona Eylem’in ziyaretini müjdeliyordu. Böylece tam bir aydır ziyaretine gelmemiş sevgilisini bir hafta sonra göreceğinden emin olmuştu. Emin olduğu şekilleri tekrar tekrar okumuştu. Kelimelerin üzerine birer fasulye tanesi gibi bıraktığı anlamlardan:

“Bütün hazırlıklarımı tamamladım, haftaya çarşamba günü seni ziyarete geleceğim” Eylem’in sesiyle kulaklarında yankılanıyordu.

Bir anda, sesler ve anlamlar üzerine kilitlenen gözlerini kafasının yardımıyla kaldırarak, önce tam karşısında duran demir kapıya, mazgala, sonra lavaboya, demir ranzaya ve en sonunda çatlamış tavana dikerek, onun gibi mahzun gözlerle kendisine bakan tanıklardan yalvarır gibi az önce okuduğu cümle için onay istemişti.

O zamana kadar, donmuş ve buz kesilmiş hücre birden canlanmış, ortalığı sıcak bir hava basmıştı. Demir mazgal, demir ranza, çatlamış tavan, hep birlikte kâğıt üzerinde mahzun gözlerle kendilerine bakan “çarşamba” günkü randevuyu gördüklerini ve bu randevunun

tanıkları olduklarını, başlarını hafifçe eğerek, onaylamışlardı. Ve Miro, bu duygularına tanıklık eden şahitlerin hayatının bir parçasına dönüştüklerini hissetti.

Hücrelerine konan sürpriz randevuyla, Miro bir anda gözlerini kapatarak, geçmiş ziyaretlerini düşünmeye başladı. Daha dün havalandırmada arkadaşı Raman'ın huzurunda bittirdiği geçmişinin defterini yeniden açtı.

Geçmişte onu cezaevinde ziyaret edenleri, önceki gün tükettiği geçmişinin üstüne tekrar ekledi ve bir daha geçmiş âlemine dalarak, yakın zamanda cezaevinde yaşadıklarını tekrar yaşamaya koyuldu.

Yakın geçmişi Botan kırlarında açılmış bir deste bahar çiçeği gibi tap taze önünde duruyordu. Eğilip yerlerde titreyen o çiçekleri avuçladı ve onları teker teker saydı. Parmaklarının arasında toplam beş çiçek açmıştı. Elleri bahar çiçekleriyle süslenmişti. Bunlardan üç tanesi bir ananın ak sütü gibi beyaz, geride kalan iki tanesi ise kan kırmızıydı.

Önce beyaz çiçeklere bir dokundu. Beyaz renkli çiçekler çok geçmeden her biri beyaz kanatlı bir kelebeğe dönüşüp, onu annesinin cezaevine yaptığı ziyaretlere götürdü.

Yoksulluğun ve uzaklığın bütün ağırlığına rağmen, anne belli aralıklara üç defa o ağır havalı dar kabinin önüne dikilmiş ve oğlunu ziyaret edip, tutsaklığın hüznünlü havasında az da olsa hasret gidermişti.

Genç tutsak ilk önce, kanatlarına beyaz çarşaf giymiş birinci kelebeğin peşine düşerek, görüş kabinine doğru ilerleyerek ilk ziyaretine doğru adımlarını attı.

Kafasını sarmış tutsaklığın üzerine bir anda sünger çekip, görüş kabinine giren genç adam, gözlerine konuk olan şaşkınlığın eşliğinde annesini karşı tarafta buldu. Nefesinin daralmasını, kalbinin hızlı atışlarını, hatta terleyen avuçlarını fark etmeden karşıdakine bir süre sessiz sessiz baktı. Sonra kafasını kaldırıp, içinde bulunduğu kabini incelemeye koyuldu.

Belki de boğazına düğümlenen hüznü bastırmak istiyordu. Görüş kabini, kaldığı hücreden çok daha dar ve tabanları biraz daha yüksekti. Voltajı yüksek lambalarla aydınlatılmış küçük bir büroya benziyordu. Cezaevinin her tarafı gibi o da griye boyanmıştı. Daha yeni boyandığı her halinden belli olan duvarları üzerlerine düşen ışıklarda parlarken insanın içini ürperten bir soğukluk saçıyorlardı.

Bununla beraber koridora doğru açılan kapısından ziyade, bu olağan büroyu sıra dışı kılan, aslında kapının tam karşısında duran kalın camlı küçük pencere ve pencereye yaslandırılmış bir kişilik masa, masanın üstünde boynu bükük duran telefon ve onun demir ayaklarına tutunmuş gibi asılan yıpranmış sandalyeydi.

Genç adam kapıdan girer girmez içini hüznü basmasaydı, belki de bunların hiç birini fark etmeyip, bir nefeste masanın önünden çektiği o yıpranmış sandalyeye oturup, karşısındakini önce seyre dalar, sonra telefon ahizesini kaldırıp, sesini duyardı.

Fakat içindeki hüznü ancak bu küçük hücredeki dağlarda bayırlarda şöyle bir gezdirdikten sonra sandalyeyi çekirip masaya oturttu onu.

Genç adam masaya oturur oturmaz kalın camın arkasındaki annesiyle göz göze geldi. Bir süre, benzi sararmış ve bitkin düşmüş kadınla bakiştılar. Sonra karşılıklı olarak sağ ellerini önlerinde duran telefonların ahizelerine götürerek, birbirlerine seslendiler.

Karşılıklı oturmalarına rağmen, telefondaki sesleri çok uzaklardan geliyor gibiydi. Sanki her biri dünyanın bir ucundaydı. Aralarındaki saydam cam, bir anda onları binlerce kilometre birbirlerinden uzaklaştırmıştı. Kalp atışları karşılıklı atışlarla bir neredeyse aynı ritimleri izlerken, nefesleri camda buharlaşıyordu. Zavallı kadın kırılmış ve darılmış sesiyle onunla ne kadar gurur duyduğunu uzun uzun anlatarak ona cesaret veriyordu.

Cefakar anne, oğluna uğruna düştüğü davanın devam ettiğini ve halkının onu çok sevdiğini söylüyordu. Ayrıca babasının da gelip onu görmek istediğini, fakat sağlık sorunlarından dolayı bu sefer gelemediğini eklemeyi de ihmal etmiyordu.

Süre bitip, telefonlar kesildiğinde, onlar hala ilk defa karşılaşan acemi sevgililer gibi karşılıklı bakıyorlardı. Boğazlarında sıraya dizilmiş yüzlerce kelimeyi kulaklarında terlemiş o kocaman telefon ahizesine fısıldamak istiyorlardı.

Annesinin birinci ziyaretinden sonra, günün birinde üzerine açılan hücrenin demir kapısıyla birlikte kanatları kıvrıla kıvrılmış bir kelebek onu alıp, görüş kabinine tekrar götürdü. Genç adam bu sefer, o esrarengiz kabinin dağlarına bayırlarına takılmadan, hemen masaya yaslandırılmış boynu bükük sandalyeyi çekerek oturdu. İçini dolduran hüznüleri ise ziyaretçisiyle onu ayıran karşısındaki kalın cama birer dua gibi okudu.

Bu sefer ziyaretçisi Eylem'di. Günlerdir görmediği sevgilisiyle camdan, karşılıklı oturmuş, bakıyorlardı.

O talihsiz yağmurlu günün ardından, araya girmiş zamanı bir birlerinin kulaklarına yavaş seslerle fısıldadılar. Gözlerini karşılıklı olarak saydam camın ışıklarında kesiştirdiler.

Derin derin iç çekerek saldıkları dert ve keder dolu nefeslerini onları saydam bir perde gibi ayıran kalın camın soğuk yüzünde dondurdular. Üzüldüler, kötü kaderlerine, lanetler okudular. Ellerini karşılıklı cama dayayıp, parmaklarını birleştirmek istediler. Gözlerinde karşılıklı akan yaşları sol ellerinin avuçlarıyla silip, birbirlerinden sakladılar. İçlerinde akan fırtınalara rağmen, birbirlerini sakinleştirmek için, ağızlarına alışılmayan cesaret kokan kelimeler sıraladılar.

Görüşme süresi bitip telefonlar kesildiğinde ise, el işaretleriyle birbirlerine son kelimeleri söylemek istediler. Ne söylemek istediklerini belki de karşılıklı olarak anlamadılar ve yarım kalmış onlarca sözü yüreklerinin sıcaklığına saklayarak, bir dahaki sefere ertelediler.

Çıkarlarken, birbirlerine son bakışlarını fırlattılar ve karşılıklı olarak arkalarında duran kapıları çarpıp gözden kayboldular.

O günü takip eden günlerde, beyaz kanatlı kelebek iki defa daha Miro'nun hücreğine konuk olup onu ziyaret kabinine götürürken, kırmızı kanatlı kelebek ise ancak bir kere daha gelebilmişti. Her seferinde aynı jest ve aynı mimiklerle, aynı titreyen kelimelerle farklı şeyleri konuştular. Belki de konuştukları şeyler hep aynıydı. Kaderlerinin talihsizliklerinden yakınıyorlar ve dertlerin kederlerin onları ne hale getirdiğini birbirlerine bakıp, anlamaya çalışıyorlardı.

Miro, geçmişinin son ziyaretini de bitirip döndüğünde, parmaklarının arasına yerleştirdiği beş çiçek hala duruyordu. Üç tanesi beyaz, iki tanesi kıpkırmızıydı. Gözlerini eğip, ellerinde titreyen çiçeklere uzun baktı ve yakın geçmişini tekrar yaşayıp bitirdiğini acı bir şekilde hatırladı.

Bu son kısa geçmişini arkadaşı Raman'dan habersiz yaşamıştı. Onu bu son olaylara ortak etmemişti. Belki de yakın geçmişi tutsaklık duvarlarının arasında gerçekleştiği için, arkadaşını bunlara katmaya gerek duymamıştı. Nasıl olsa her şey tutsaklığın ağır esareti altında gerçekleşmişti. Arkadaşının bunlara ortak olmasının ona ne yararı olabilirdi ki. Çünkü o özgürlüğü istiyordu. Özgürlükte yürüyüp giden geçmişe ortak olmuştu.

Son ziyaretten sonra tam yirmi dört gün boyunca ne beyaz kanatlı ne de kırmızı kanatlı kelebekler hücreğine uğramışlardı. Ziyaretçileri kesilmişti. O da bu sürede tam yirmi üç gün boyunca her havalandırmada geçmişini Raman'a anlatıp bitirmişti. Geçmişi bir gün önce bitmişti. O'nu takip eden günde sevgilisinden bu sır dolu mektubu almıştı.

Geçmiş ziyaretlerde Eylem mektupla haber vermeden, dağlarda esen bir sabah rüzgârı gibi önce gelip görüş kabinine oturuyor, sonra ruhunu esrarengiz kırmızı kanatlı bir kelebeğin kanatlarına bindirerek, sevgilisini hücrelerinden çağırıyordu.

Fakat bu defa zamanın içinde demirlenmiş bir "güne" randevu veriyordu. O gün geldiğinde görüşecekti.

Eylemin bu yeni mektubu Miro'yu geçmişin tozlu yollarında çıkartıp, yüzünü geleceğe çeviriyordu. İlk defa boşaltılmış geçmişin labirentlerinden kendini kurtarıyor ve

yaşadığını hissediyordu. Böylece cezaevinde olduğunu, da kendine kabul ettiren Miro bir kaç gün sonra da Eylem ile görüşeceğine de kendini ikna etmeye başladı.

Fakat geçmişten gelen genç adamın zamana adapte olması zor oluyordu. Zorlanıyordu. Sonunda yeşil gözlü tutsak zamanın ipine sarılarak, onun peşinden gitmeye başladı. Arkasında duman tutmuş bomboş bir ova gibi duran geçmişinin tersine, adımlarını hızlandırıp, zamanın açtığı yolda yürüyordu.

Demir parmaklıkların ardına kilitlendiğinden beri ilk defa böylesine bir şeyi bekliyor ve sabırsızlanıyordu. Bir zaman biriminden sonra, gelip de çatacak randevu onu heyecanlandırıyordu. Oraya hapsedildiğinden beri ilk defa zaman ve takvimin gerçek anlamda farkında oluyor ve bunlar onun için de bir şeyler ifade ediyordu.

Geçen zaman içinde, günlerin adının, yani pazartesi, salı veya çarşamba olmasının onun için hiç bir önemi kalmamıştı. Çoğu zaman günlerin isimlerini bile takip etmiyor ve hatırlamıyordu. Gelen son mektuptan sonra her şey değişmişti ve artık kafasını zamana yoruyordu. Saatleri bile hesaplamaya başlamıştı. Zamanla zorlu bir oyun oynuyordu.

Zamanın aslında bir bütün olmadığını, onun bir sürü bölük, pörçük birimden oluştuğunu, her detayın zaman için kocaman bir olayı ifade ettiğinin düşüncesine kapılmıştı. Kapıldığı düşüncenin huzurunda kendi kendine şöyle mırıldanıyordu:

“Eylem’in geleceği çarşamba gününe kadarki zaman, önce günlere ve gecelere bölünmeseydi, sonra bu günlerin ve gecelerin her birinin bir ismi olmasaydı ve her biri belli saatlerden oluşmasaydı, acaba randevu anını nasıl bekleyecektim. Randevunun yaklaştığını nasıl öğrenecektim. En önemlisi de, Eylem bana o anı nasıl tarif edecekti. İşte bunların hepsi, önce doğa, sonra insanoglunun parça parça doğurduğu veya keşfettiği bir bütün olan ve hiç durmayan, durmadan yürüyen, yorulmayan, ZAMANIN parçacıklarında gizlidirler.”

Fakat randevuyu haber veren mektuptan sonra, ya zaman yavaşlamıştı, ya da Miro hızlanmıştı. Artık zamanın yolunda değil, zamanla birlikte yürüyordu. Adımlarını zamanın adımlarına denk düşecek şekilde atıyor ve bütün saniyelere, saatlere, günlere, gecelere, zamanla birlikte baslıyordu.

Zaman günü bitirip, geceyi ilan ederken, o, elleri cebinde hemen oracıkta, zamanla birlikte ilk adımını geceye atıyordu. Zaman tarafından gecenin bitiş düdüğü çalınırken ve o saatlerde herkes uykuda mışıl mışıl uyurken, o, giyinmiş ve açılan gündüz penceresine zamanla eş zamanlı olarak balıklama dalıyordu.

Çarşambayı bekliyordu. Yola düşmüş, daha ona kavuşamamış olan o kadim günü. Ama o çarşamba, zamanın belleğinde duruyor ve zaman ona doğru yol alıyordu. Miro ise zamanla birlikte yürüyordu.

Miro, o gün havalandırmaya çıkarken kafasındaki bütün mevsimlere zamanla ilişkili kavramları yerleştirmişken, Raman’ı duvar dibinde, sigara dumanıyla sarılmış halde bulmuştu. Raman kendini dumana kaptırmış ve Mevlana gibi kafasını çevreleyen dumanların arasında dönüyordu.

Miro, karşısında duranın kafasını örtmüş dumanlara aldırmadan sabırsızlıkla ortaya atılmıştı. Konuşurken, Raman’ın, dumanlar arasında ıslanmış gözlerine bakıyor, O’nu, başı dumanlı bir dağa benzetip, geçmişini tekrar hatırlıyordu.

O başı dumanlı dağı, geçmişinde duman tutmuş ovanın hemen yanı başına koyuyordu. Dumanla kaplanmış genç adamın geçmişte kaldığını hüznü içinde düşünüyordu.

Raman’a “çarşambayı bekliyorum” diye söze başlayan Miro;

“Şu anda beklediğim günün sadece ismini biliyorum. İsmi ise bugüne kadar yaşadığımız bütün çarşambalardan esinlenerek verilmiştir. Zamanın içinde yapılan bir programdır bu. Birbirlerini takip eden zaman dilimine denk düşen bir kelimedenden ibaret de olsa çarşamba. O gün Eylem beni ziyarete gelecek. Fakat kafam hiç de rahat değil. Heyecanlıyım, heyecanım sadece bu zaman diliminde karşılaşacağım olaylardan. O yüzden korkuyorum. Yalvarırım bana bir şeyler söyle! Beklediğim çarşamba gelecek mi?” diye sordu.

Raman etrafını saran sigara dumanını, bir pencere açar gibi gözlerinin önünden araladı ve ağzında tuttuğu sigarasıyla ona;

“gelecek” dedi. “Göreceksin mutlaka gelecek”

Miro, karşısındakinin ağzındaki sigaraya rağmen bir anda çıkıveren bu kelimenin hangi anlamda kullanıldığını anlayamadı. Acaba kelimeyi Eylem için mi kullanmıştı, yani “Eylem gelecek” mi demek istemişti, yoksa “Çarşamba gelecek” mi demek istiyordu.

O daha bu iki anlam arasında kafa yorarken, Raman’ın acı kokan sesi tekrar başını sarmış sigara dumanına karışıyordu. Daha o ses kulaklarını çınlatıp, tırmanmamışken, onu ilk önce sigara dumanına dolandığını fark etti. Ses dumana dolanıyordu. İlk defa kulakları duymadan önce, gözleriyle bir sesi görüyordu.

Raman:

“Biliyorum, gelecek geçmiş gibi değil” dedikten sonra:

“Gelecek geçmiş gibi insana sadık kalmaz. Olumsuzluklarını, ihanetlerini insana göstermeden, bildirmeden, onları insanın kafasına birer balyoz gibi indirir. İnsana bağlı değildir ve tam tersine, insan ona bağlıdır. Acımasızdır, merhametsizdir. Bazen de bir kapandır. Önceden kurduğu kapanına insani kısıtırmaktan zevk alır. Geçmişinde yaşadıklarını o gün yaşamayacaksın ve yıllardır ettiğin bin bir tecrübe ise belki de hiç bir işe yaramayacak. Geçmişini dilediğin gibi yaşamana karşılık, geleceğe bir çocuk gibi bakıyor ve o çocuğun masum düşünceleriyle bir bilinmeyene doğru yol alıyorsun. Sana mektupta yazılan gün gelecektir ve o günün ismine çarşamba diyecekler.

Dört gözle bekleyip, iple çektiğin “çarşamba gününe” sen de herkes gibi “yeni zamanı” keşfetme merakıyla başlayacaksın. İşin diğer günlere nazaran daha da zor olacaktır o gün. Çünkü sizin için, sen ve Eylem için, o güne damga vuracak olayı önceden kararlaştırmışsınız. Günün bütün bilinmeyenlerine karşın, sadece randevuyu biliyorsunuz aslında. Randevu ise bütün o bilinmeyenlere bağlıdır ve bilinmeyenlerin bir parçasıdır. Eğer bilinmeyenlerde bir aksilik çıkmazsa ve onlar bildiğimiz ki aslında hiç bir şey bilmiyoruz, gibi yürürlerse, çarşamba beklediğin çarşamba olacaktır” cümlelerini ekledi.

Raman’ın anlattıklarıyla, Miro’nun gelecek korkusu tırmanmaya başlıyordu. Bu korku çok geçmeden yükseklik korkusu gibi, başını döndürüyordu. Önünde bir mayın tarlası gibi duran gelecekten tiksinti duyuyor ve istemeden tekrar yüzünü geçmişine çeviriyordu.

Geçmişî hâlâ duman sarmış bir ova gibi hemen bir adım arkasında duruyordu. Onu takip ediyordu. Dumanlı ovanın yani başına yerleştirdiği başı dumanlı dağ da orada hâlâ dikiliydi.

Çarşambanın ayak sesleri yaklaştıkça her iki sevgilinin de etekleri tutuşuyordu. Ayrı yerlerde olsalar da, ayrı şartlarda yaşasalar da, elleri ayakları aynı heyecanla birbirine dolanıyor, kalpleri aynı özlemle çarpıyordu. Çarşambaya söz kesmişlerdi. İşte enselerinde hissedecekleri o günün sıcak nefes atışları yaklaşıyordu.

Eylem, sevgilisini her düşündüğünde, nedense onun o son talihsiz günde çekilmiş bir dizi fotoğrafları gözlerinde canlanıyordu. Kara gözleri; önce karelere bölünüyor ve her karesinde talihsiz adamın birer fotoğrafı yer alıyordu.

İlk karedeki fotoğrafta, Miro gülümsüyordu. Yüzüne düşmüş o umutsuz ve korku rüzgârına rağmen, gözlerinin içi hala gülüyordu.

İşte o meşhur eylem gününde, Eylem ilk olarak bu karede sevgiliyle karşılaşıyordu. Genç adamın gülümsemesine karşın o “biji serhildan” diyordu. Bir Türk olarak Kürtlerle dayanışmaya geldiğini ifade ediyordu. Bununla gönlünü okşuyordu. Çünkü Miro, Eylem’in kendisi için endişelendiğini biliyordu ve sırf o endişelerinden dolayı eylemde olmasını istemişti.

Eylem, daha sonra diğer kareleri de bir bir incelemeye koyuldu. İkinci ve üçüncü karelerde Miro polisle tartışıyor ve çaresiz görünüyordu. Çaresizlik, korku ve umutsuzluğun

yanında o yemyeşil gözlerinde görünüyordu. Çaresizliğin resmine bakınca, hüzünleniyordu Eylem.

Sonraki karelerde genç kız kendini tutamıyor ve ağlıyordu. Kara gözlerinden akan yaşlar, bir anda karelerin içindeki fotoğraflara düşüyor, fotoğraflar, kristal bir deniz altında görünür gibi oluyordu. Bulanık görünüyorlardı. Gözyaşlarında kırılan ışık, fotoğraftakileri olduğundan büyük ve farklı gösteriyordu.

Altıncı karede, iri yarı bir polis Miro'ya yaklaşıyordu. Polis yaklaşırken, genç adam ondan habersiz, şaşkın şaşkın önündeki halka bakıyordu. Polis onun kolunu arkadan büküp, beton zemine yüz üstü yatırıyordu. Sonra, ellerini arkadan kelepçeleyip, sağ ayağıyla sırtına basıyordu. Miro hiç tepki vermeden uslu uslu alnını ıslanmış beton zemine koyup gözlerini kapatıyordu.

Sonraki karelerde, polis Miro'yu yerden kaldırıp minibüse bindiriyor ve minibüs içindeki genç adamla birlikte gözden kayboluyordu.

Son kare boştu. Bomboştu. Gri boşluk sadece bir kaç yağmur damlasıyla ıslanıyor, yağmur damlalı bir kareye dönüşüyor orda hayat.

Her seferinde Eylem'in gözyaşları son karedeki yağmur damlalarına karışıp, onları alıp götürüyordu.

Son gece de çekilip gidince, çarşamba rap diye korkunç bir gömültüyle çıkıp geldi. Takvimlerde o günün ismi yazılıydı ve aynı isim yüzlerce dilde milyarlarca insanın ağzında durmadan telaffuz ediliyordu...

Çarşambanın ilk ışıklarıyla Eylem, yolculuk için hazırladığı çantasına okşar gibi dokunup, onu bir an önce sırtlayıp birazdan başlayacağı yolculuğuna alel acele başlamak istiyordu.

Genç kız az sonra o çantayı sırtlayacağı gibi, kapıdan çıkacaktı ve tam 1 saat 45 dakika sonra hareket edecek trene kendini can havlıyla atacaktı. Tren, onu günlerdir ayrı kaldığı rüyasındaki sevgiliye kavuşturmak için canını dişine takıp dur durak bilmeden karnını kızgın demirlere süre süre ilerleyecekti.

Annesi, bir köşede oturmuş dalgın dalgın onu izliyordu. Babası ise, her zamanki gibi erkenden kalkıp, inşaat yolunu tutmuştu. Eskinin devrimci öğretmeni şimdinin inşaatçısını herkes "hoca" diye çağırıyordu. Fakat onun hocalığı Türkiye'de kalmıştı ve burda vasıfsız bir işçi olarak hayatın peşine düşüp yuvarlanıyordu.

Sürgünün ciğerini söker gibi akademik kimliğini de söküp götürmesi epey zaman olmuştu. Söküp aldığı kimliğin yerine yakasına inşaat işçisi rozetini yapıştırmıştı.

Eylem, yavaşlayıp geçmeyen 1 saat 45 dakkikalık zamanı, annesi ile annesinin tam üstünde duvara çakılmış saate bakarak harcıyordu. Kara gözleriyle zamanı anne ile saat arasında kovalarken, akli sevgilisinin peşindeydi. Miro'yu düşünüyordu.

Miro ise, dudağında akşamdan kalan şiirle, yeşil gözlerine baharların yeşilliklerini sürerek küçücük hücrelerinde durmadan dolanıyordu.

Geride kalan son gecede ne uyku düşmüştü gözlerine nede uyuyamamaktan hayıflanmıştı. Sabaha kadar hücrelerini bir gül bahçesine çevirmiş ve rengârenge gülleri koklamıştı. Her birini gözlerindeki yeşil göletlerde sulamış ve aynı yeşilliklerle boyamıştı.

Sabaha erkende, hatta sabah penceresinin açıldığı ilk dakikalarda, Miro yine zamanla birlikte açılan pencereye ilk adımını atarken, bir anda Eylem'in ona, tanıştıkları günlerde okuduğu şiirleri hatırlamıştı. Her şiirin her dizesini birer birer düşünmüştü ve kutsal birer dua gibi okunmuş bütün şiirleri ezberinde hatırladığını hayretle fark etmişti.

"Bunca zaman sonra" demekten kendini alamamıştı.

Bir nefeste, ezberindeki dizeleri hücrelerinde okudu. Saatine bakarken;

"Eylem'in gelmesine hala epey zaman var" diyordu.

"Sevgilim şimdi o liman şehrinin tren istasyonunda, treni bekliyor olmalı" diye geçiriyordu içinden.

Miro bütün bunları düşünürken, sevgilisi bir hamlede sırtladığı çantasıyla, tren istasyonunun yolunu tutalı bir kaç dakika oluyordu. Birazdan kan ter içinde gara vardığında, trenin bir yılan gibi kıvrılarak, perona yanaştığını seyredecekti uzun uzun...

Trenin kalkmasına beş dakika kalmıştı. Bu zaman zarfında, yüzlerce yolcu, hiç şaşırmadan, sessiz sedasız o mavi trene binecek ve çalınan son düdükle de, o şekilenmiş demir yığını uykusundan uyanan bir canavar gibi irkilip, hızla uzaklaşarak gözden kaybolacaktı.

Peronda uysal bir resim gibi uyuyan dev trenin, birazdan bir yolcusu eksik hareket edeceğini kimse bilmiyordu.

Kalkışa doğru giden dakikalar azalınca, koşuşturmalar hızlanıyor, son yolcular da trenin merdivenlerine tırmanıyorlardı. Son düdüğü çalıp, treni uyandıracak görevliler ise düdüklarını ağızlarına götürmüş ve yanaklarını şişirmişlerdi. Birazdan şişkin yanaklardan düdüğe boşalan nefes ile tren kalkıp gidecekti.

O dev canavarın uyanışı, avurtları şişmiş adamların son nefesine bağlanmıştı. Eylem, ondan önce trenin merdivenlerine tırmanmış yaşlı adamın hareketlerini izliyordu. Birazdan yaşlı adamdan boşalacak merdiven basamağına adımını atmak için fırsat kolluyordu. Fakat o fırsat bir türlü gelmiyordu. Adamın iki basamağı tırmanışı sanki saatleri alıyordu. Adam biraz acele edip, önündeki basamakları bir anda tırmanıp trene binseydi, her şey değişebilirdi.

Adamın dermansız bacaklarının halsizliğine kaderleri bağlanmıştı. Uzayan zaman, genç kızın trene binmesine yetmemişti.

Trene binmesine saniyeler kalmışken vazgeçmişti. İşte o saniyelerde telefonu çalmış ve ortalığa yayılan ses onu önce tereddütte zorlamış, sonra yolculuğunu orada kesmesine neden olmuştu.

Hâlbuki yaşlı adam bir an önce basamakları tırmanıp, trene binmiş olsaydı, o da hemen peşinde giriverecekti ve belki de davetsiz çalan telefonunu trende cevaplayacağı için, bir daha geri inmeye fırsat bulmayacaktı. Ve tren onu içindeki kötü haberle sevgilisine götürecekti.

Kim bilir belki de kaderleri de değişecekti ve Miro biraz sonra yürüyeceği yolda değil de başka bir yolda yürüyüp, sonunda birbirlerine kavuşacaklardı. Kader yine oynamıştı oyununu. Bazen yaşlı bir adamın dermansız dizlerine bile dolanıyordu. O yaşlı adamın dizlerindeki halsizliğin bir çift gencin hayatına mal olabileceği kim düşüne bilirdi ki?

Genç kız, zamanında boşanmayan önündeki merdivene adımını atmaktan vazgeçmiş, çantasından telefonunu çıkarmaya çalışıyordu. Telefon görüşmesi kısa sürüyor ve bir kaç cümleye sığdırılan haber kendisine iletiliyordu. Kendisine iletilen haberin ardından yerinde donup kalıyordu. Donmuş haliyle önünde kapısı kapanmak üzere olan trene uzun bakıyordu. Sonra görevlilerle göz göze geliyor ve kafasını “vazgeçtim bu yolculuktan” dercesine sallıyordu. O artık günlerdir sabırsızlıkla beklediği randevusuna gitmeyecekti.

Avurtları sismiş görevliler, önce heykel gibi dikilmiş genç kızın kısa bakışlarıyla süzdüler, sonra bir süredir ağızlarında tutukları düdüklarına şaşkın şaşkın üfürdüler.

Acı acı öten düdükle birlikte, koca tren bir canavar gibi, heykel kesilmiş genç kızın önünden uzanıp karın üstü raylara sürünmeye başladı. Sonra bir yılan gibi küçülerek gözden kayboldu.

Kara gözlü kızın başı dönüyordu. Önünden ansızın rüzgâr gibi geçen trenden mi, yoksa telefonda söylenen o bir kaç cümleden mi döndüğünü kimse bilmiyordu.

Genç kız, görevlilerin meraklı bakışları arasında kömür gözlerinden akan yaşları, elinin tersiyle silip, istasyonu terk etti.

Biraz önce geldiği yoldan geri dönerken yol uzuyordu. Giderek yoruluyordu. Gözyaşları nisan yağmurları gibi etrafını sarmıştı. Bardaktan boşalırcasına yanaklarına yağıyorlardı.

Miro, olanlardan habersiz, akşamdan hücreğine ektiği güllerin arasında gezinmeye devam ediyordu. Dudaklarında ise hâlâ geceden kalmış şiirin dizeleri duruyordu.

Dudaklarını süslemiş dizlerle zamanın üstüne yürüyor ve adeta ona meydan okuyordu. Koşar adım ilerleyen zamana aman vermiyordu. Zamanı kovalayan eski bir avcı gibi durmadan koşuyordu.

Zaman ilerledikçe, avcı huysuzlanmaya başladı. Huysuzluk önce onu yüreğinden yakalayıp, ciğerlerini söktü, sonra boğazına bir yılan gibi dolandı.

Bir anda kuş konmaz kervan geçmez dağları, tepeleri geçerken, kendini nefes nefese buldu. Çıplak ayak, dikenli yollarda durmadan ilerliyordu. Her adımında, ayak tabanlarına onlarca diken batıyor ve arkasında kan izleri bırakarak, ha bire koşuyordu.

“Ha bu tepenin arkasında, ha o tepenin arkasında” diye onlarca dağ tepeyi aşarken, lime lime olmuş ayaklarının acısı yüreğini parçalıyordu. O durmak nedir bilmeden ölümüne hâlâ o bilinmez yolculuğun kucağına doğru yol alıyordu.

Sonra adımlarını küçültüyor ve yavaşlayıp küçülen adımlarını avuçluyordu. Yokuş yukarı yuvarlanmış bir taş gibi ağırlığı artıyor, hız kaybediyordu. Çok geçmeden geceden içmiş bir sarhoş gibi sağa sola sallanarak duruyordu.

Durur durmaz eğilip avuç içleriyle diz kapaklarını avuçluyor ve üst üste binmiş onlarca nefesiyle bir kutsal bir dua okuyordu.

Sesi, duman tutmuş dağların doruklarına bir mermi gibi dokunup dönüyordu. Kanatları donmuş bir güvercin sürüsü dorukları vuran merminin sesinde irkilip açılmayan kanatlarıyla birer birer kendilerini boşluğa bırakıyordu. Her biri buzdan kristalleşmiş birer kartopu gibi kayalara çarpıp, parçalanıyordu. Kayaların yarıkları güvercin parçalarıyla doluyordu.

Talihsiz mahkûm, o gün akşama kadar, demir çerçeveli koridorda yankılanan seslere kulak kabartıp pür dikkat kesilmişti. Hücresinin önünden geçen her ayak vuruşunun, kendisine yöneleceğini düşünüp, her seferinde göğsünü o koca kapıya dayayarak, demiri göğüs atışlarıyla ısıtıyordu.

Fakat gün boyunca hücresinin kapısını açan olmadı. Kızılkanatlı kelebek ortalıkta görünmedi. Üzerine kapatılmış demir kapı, o gün akşama kadar önünde geçenlere yalvarır gözlerle bakıp, ziyaretçisinden haber bekledi. Ama haber gelmedi.

Bir yanlışlık olmalıydı. Ya bugün beklediği çarşamba değildi, ya da onu çağırmayı unutmuşlardı. Eğer bugün çarşambaysa ki çarşambaydı; Eylem kucağında güllerle o tek pencere limanda sevgilisini bekliyor olmalıydı. Görevlilerin bir an önce bu dar hücreden bu talihsiz adamı çıkartıp o tek pencere limana gülleri kucaklayan kıza götürmeleri gerekiyordu. Çünkü Eylem sabırsızdı, nazikti, öyle onsuz orda bekleyemezdi. Yoksa küser, küser solardı.

Kafasını çimdikleyen bütün bu olur olmazların arasında, gözlerini, akşamdan hücreğine ektiği gül bahçesine dikti. O rengârenk güllerin her birinin boyunlarının bir bir büküldüğünü gördü. Etrafı, boyunları kırılmış güllerle sarıldı. Kırmızı, sarı, pembe ve beyaz bütün güller bu öksüz çocuğa bakıp bakıp ağlıyorlardı.

O an, tek pencere limanda bekleyen Eylem’in kucağındaki güllerinde solduğunu düşündü. Etraftaki boynu bükük bir gül gibi boynunu bükerek onlarla birlikte ağlamaya başladı.

Sonra gözlerine kilitlenmiş onlarca öksüz yaşlı gözden gözlerini kaçırarak, etrafına bakmaya koyuldu. Belki de yardım bekliyordu. Onu çerçeveleyen beton hücrede, acısına, kederine ortak olacak birinin ortaya çıkıp, etrafını saran onlarca boynu bükük çocuğu yatıştırıp, birer nazlı ırmak gibi akan gözyaşlarını silmesini istiyordu. Fakat hiç kimse yardımına gelmiyordu.

Gelmeyen yardımın yolunda umutları birer birer tükendi ve tükenen umutlarında özgürlüğün önünü kesen koca demir kapıya sığındı. Demirlere tutunarak hüngür hüngür ağlamaya başladı. Kısa bir sürede nefesi demirin soğukluğunda dondu. Kendini denizin

ortasında azgın dalgaların ipinde sallanırken görüyor ve son çığlıklarını atmaya hazırlanıyordu.

Hiç farkında olmadan, her iki eli kendiliğinden önce yumruk oldu, sonra yumruk olan küçük elleriyle kapıyı dövmeye başladı. Kapıyı dövrken, avazı çıktığı kadar bağırdı. Acılı çığlıklar tek tek duvarlara çarpıp yankılandılar.

Çoktandır ikindi vaktinin uykusuna dalmış demir çerçevesi koridor, mahmur gözleriyle kopartılan gürültüden uyandı ve kulaklarını, yeşil gözlü çocuğun hücreğine dikti. Hücre kapısından damlayan damlaların kimisi parmaklıkları ıslatıyor kimisi soğuk betona düşüyordu.

İşte o an ağlayan bir çift yeşil göz uykudan yeni uyanmış demir koridorun gözlerine doldu. Koridor gözlerine dolan bu yeşil ve tuzlu sularla hüznüldü.

Bir kaç görevli koşar adımlarla gelip, dövülen kapının önüne biriktirler ve mazgal deliğinde olup bitenleri meraklı gözlerle anlamaya çalıştılar.

Geldiğinden beri, hikâyesiz ve uslu yatan genç mahkûma ne olmuştu da hücrelerinden çığlıklar yükseliyordu?

Görevliler ilk önce, aylardır susmuş olan bu genç mahkûmun kafasını üşüttüğünü düşündüler. Hatta bazıları içten içe bu yeşil gözlü çocuk için hayıflandılar. Hayıflandıklarını arkadaşlarına gösterdiler. Üzüldüklerini demir kapı, soğuk beton duvarlar ve çerçevesi koridorun kulaklarına fısıldadılar.

Görevliler açılan demir kapının arkasında genç mahkûmu nefes nefese buldular. Sonra yeşil gözleriyle onlara yalvarır gibi bağırdığını duydular:

“Ziyaretçim beni bekliyor. Lütfen beni ona götürün”

Zavallı mahkûmun sanki beyni silinmiş ve aklında sadece o söz kalmıştı. Durmadan o sözü tekrarlıyordu.

Adamlar, önce tekrarlanan bu sözlerden bir şey anlamadılar. Anladıklarında ise yeşil gözlü mahkûmu yatıştırarak seslerle;

“ziyaretçiniz henüz gelmedi” dediler.

Bir türlü ikna olmayan genç tutsağın üstüne demir kapıyı tekrar kapattılar ve geldikleri gibi geri dönüp gittiler.

Son umutları da tükenen mahkûm, ilk geldiği gün gibi ranzasına uzandı. Uzandığı ranzada bunca zamandan sonra yabancıydı. Ellerini göğsünün tam üstünde birleştirerek, parmaklarını birbirlerine geçirip, gözlerini boyası dökülmüş tavana dikti. Bir süre tavandaki kırık dökük çizgiler arasında gidip geldi. Ansızın lime olmuş ayak tabanlarındaki acıyı tekrar hissetti. Acı giderek göğsüne doğru tırmanıyordu ve bütün vücudunu kaplıyordu.

İlk defa ölümü düşündü.

“Nasıl bir ölüm?” diye kendi kendine sordu. Ardından bütün düşüncelerini “ölüm ve nasıl bir ölüm” üzerine yoğunlaştırdı. Düşünceleri aç kurtlar gibi, o anlamı büyük kelimelerin etraflarını sardı:

“Ölüm, nasıl bir ölüm? Ölüm, nasıl bir ölüm?”

Eylem, sırtında taşıdığı yolculuk çantasıyla kan ter içinde eve vardığında, annesi onu kapıda bekliyordu.

Bir yolculuktan, yolun basından geri dönmüştü. İkinci bir yolculuğa çıkacaktı. Hiç beklemeden, hemen başladı ve yolculuklara giden yolları birbirine bağladı. Daha işin başında döndüğü birinci yolculuğun ip gibi uzamış yollarını, annesiyle çıkacak yeni yolculuğun yollarına elleriyle bağladı. Böylece yolculuğu, ters istikamete de olsa devam ediyordu.

Sabah ilk başladığı yolculukta yalnız olmasına karşın, yüzünü döndüğü bu yeni yolculukta yalnızlığından kurtulmuş, şimdi annesiyle devam ediyordu. Annesi sadece yol arkadaşı değil aynı zamanda kader arkadaşıydı da.

Hüzün, bu sefer dönüp dolaşıp, annesinin yüzüne konuk olmuştu. Hiç beklenmedik ve davetsiz bir konuk gibi gelip o güzelim gözlere sinmişti.

Annenin sınırsız suratı hüznün soğuşundan donmuştu. Ağlayan yüzüne kırağı konmuş beyaza boyanmıştı. Beyazlaşmış yanaklarında canlılık ve neşenin dili korkudan tutulmuş ve çok geçmeden ikisi de göçüp gitmişlerdi. Nereye gittiklerini kimse bilmiyordu. Onların yurtlarında artık hüznün atları koşturuyordu.

Neşenin ve umudun terk ettiği surat, hüznün ağırlığından yaralı bir kus gibi çırpınıyordu. Üzerine düşmüş kırağının beyazlığından giderek şekil değiştiriyor, başka bir surata bürünüyordu. Hatta başka bir surattan ziyade kar çöllerinde yapılmış bir kardan adama benziyordu şimdi.

Zavallı kadının gücü tükeniyor direnci kırılıyordu. Önce iki ince damar, her iki gözünün çeşmelerinde iki soğuk pınar gibi kafalarını kaldırıp yavaş yavaş, hiç kimseyi incitmeden, gürültü çıkartmadan, birer hırsız gibi, gizlice yanaklarına doğru süzülüyordu.

Kar yağmış ve birer kartopu gibi yuvarlak yanaklarda kayan o iki nazlı pınarı, ilk önce Eylem fark etmişti. Bu yaşların sahibi anne, gözlerinden ziyade, yüreğinde kopan fırtınalara kendini kaptırmıştı. Kalbindeki fırtınalar onu umutsuz denizlerin azgın dalgalarında yüzdürüyordu.

Şaha kalkmış o sonsuz okyanusta, talihsiz kadın, yağmurla öpüşüp sevişen dalgalarla boğuşuyordu. Kadının feryatları, yağmurun dudaklarını ısırarak ve dilini bütün gücüyle emen dalgaların umurunda bile değildi. O uçsuz bucaksız okyanusta sadece o kadın değil, onlarca kadın, erkek, çocuk, genç yaşlı, aynı çığlıkları atıyordu. Hiç bir çığlık, aşka gelmiş okyanus tarafından duyulmuyor ve bu su deryası insafsızca kabarmaya devam ediyordu.

Eylem bir an için hareketlendirdiği küçük ellerinin marifetleriyle, dertli kadının kartopu yanaklarında nazlı süzülen yaşlara engel olmak istedi.

İnce, zarif ve her biri birer divit ucu gibi çizilen parmaklarından ikisini annesinin kireç kesilmiş yanaklarına götürüp, yavaş ve sessizce akan pınarlara set çekti. Fakat başaramadı. Hemen ardından vazgeçti. Belki de nazlı nazlı akan iki pınara kıymadı. Onların günahlarına girmek istemedi. Sonra, annesinin yanaklardan yuvarlanıp kayan o güzelim göz pınarlarını seyre daldı. Gölgesinin düştüğü yüzdeki ince damarlara bakarken tutunduğu acıların kendisine ağır bir yorgunlukla beraber garip bir haz verdiğini hissetti. Ve kendini sere serpe acılarının koynuna bıraktı.

Epey zamandır süren yolculukları hastanenin kapısında bitmişti. Yolculuğun son bulunduğu noktada, bir kaç tanıdık yüz, kendi etraflarında çizdikleri bir dairede onları bekliyorlardı. Bu tanıdık yüzler, onlardan önce kötü haberi alıp hastaneye koşanlardan oluşuyordu. Bu yüzlerden biri çemberin dışına çıkarak ağır adımlarla anne, kıza yaklaştı.

Anneye bir şeyler söylemek için yutkundü. Boğazı bir an söylemek istedikleriyle tıkanmış. Tıkanan kelimeler yan yana dizilip bir zincir oluşturdu ve sesi yerlerde bir yılan gibi kıvrılan zincire dolandı. Ve söyleyeceklerini söyleyemedi. Her biri zincirin birer halkasına tutunarak intihar etti.

Aslında annenin kederli yüzü ve yanaklarından süzülen yaşlar, adamın söylemek istediklerini birer birer zincire vurup, onları boğmuştu.

Adam onlarla karşılaşmaktan bin pişman olmuştu. Fırsatını bulsa, biraz önce yaklaştığı anne kıza doğru atmış olduğu adımları birer birer geri alıp, oradan uzaklaşacaktı. O sadece anne ve kızı değil, hastaneyi, hatta o şehri bile terk etmeye hazırdı.

Ama maalesef o adımları artık geriye almak imkansızdı. Geriye açılan bütün kapılar birer kör kilitle kapanmışlardı. Bütün gemiler yakılmış ve adam bir av hayvanı gibi kapana kısılmıştı. O artık kararsızlığın birer mayın gibi döşeli olduğu dolambaçlı yollarda yürüyordu.

Talihsiz haberci, kararsız bir beynin yönetiminde görevini tamamlamak zorunda kalmıştı. Kararsız beyin, önce kontrolden çıkmış bir araba gibi sağa sola yalpaladı, sonra önüne açılmış düzlükte giderek hızlanmaya başladı.

Adam, annenin korkunç yüzünden ansızın gözlerini çevirdi. Hayır, çevirmedi, kaçırdı. Gözleri, kararsız beyinden sinyal beklemeden ve arkalarına bile bakmadan kaçıp gittiler.

Haberci, ürkütölüp kaçan gözlerini artık geri gelmeyecek sanıyordu ve gözden kaybolan gözlerinin arkasında bakıyordu. Eğer o zaman boğazında düğümlenen yüzlerce kelime birer çocuk gibi susturulmasalardı, kaçan gözlerinin kederinde öyle bir ağıt yakacaktı ki, bütün şehir titreyip aman diyecekti.

Bir rüzgâr gibi geçip giden gözler, Eylem ile karşılaşmışlardı. Geçerlerken, belki de tesadüfen bu genç kız'a takılmışlardı.

Adam, artık talihsiz kızın üzerine dikilen gözlerinden bakıyordu ve beynine her şey o bakışlarda resmoluyordu. Derin bir nefes alıp, içinden bildiği bütün duaları sıralıyordu. Kaybolduğunu sandığı gözlerinde yeniden bakabilmenin heyecanını yaşıyordu.

Gözleri yeni konuk olduğu yüzde tutunuyorlar ve tutundukları yerde kendilerine gelip canlanıyorlardı.

Gözleri saran cesaret, söyleyeceği haberin sesine serseri bir dalga gibi vuruyordu.

Haberci, Eylem'in yüzüne bakıp, anneye söyler gibi iki cümleyi dudaklarının arasından bıraktı. O iki cümle anne kız daha somut olarak hiçbir şey görmeden ortalığı velveleye çevirdi. Adam dudaklarını oynatıyordu, anne kız onun dudakları arasından çıkan kelimelerle acıya boğuluyorlardı.

"Hoca'yı kaybettik. Başınız sağ olsun" demişti haberci. Bu iki cüce cümle karşısında, anne bir çığlık atmış, çığlığı, cümlelerin aksine uzun uzun akmıştı. Çığlıklar, tepeye kurulmuş o çok katlı hastaneyi sallar gibi duvarlarına çarpıp, camlarda yansımış, sonra iki hatta üç çıkmış ve bunu hıçkırıklar korusu takip etmişti.

Dertli kadının korkunç çığlığına diğer adamlar yetişmişti. Çok geçmeden, annenin çığlıkları sinir krizlerine dönüşmüş ve ister istemez beyaz ünlüklü bir kaç hastane personeli olaya el koymuştu. Olay artık beyaz ünlüklülerin kontrolünde devam ediyordu.

Çığlıkların ve bir süre devam eden hıçkırıkların ardından Eylem donup kalmıştı. Boş gözlerle söylenenleri sanki boş vermişti. Belki de hayatı boş vermişti o anda. Genç kız boş ve kuruyan sesiyle;

"Hocayı kaybettik. Başınız sağ olsun" cümlesini tekrarlayıp durdu sonra. Sanki o cümleyi tekrarlayan kendisi değildi de bir başkasıydı.

Başkaları o sihirli cümleyi birer dua gibi kızın yüzüne okumuştı. Yani o sesler, etraflarını sarmış olan bir kaç tanıdık yüzden çıkmıştı. Her bir tanıdık yüzün ağzından aynı cümlelerin ikinci yarısı çıkıvermişti:

"Başınız sağ olsun."

Kızın annesi o sabah evde tek başına beklerken, gelen ilk haber ona olayın başlangıcını sunmuştu. Eylem yolculuk çantasını sırtlayıp evden çıkmışken, günler önce verilmiş çarşamba randevusuna gitmek için alelacele sokakları dönüp tren istasyonuna ulaşmışken, hatta treni peronda beklemiş ve gitmesine sadece saniyeler kalmışken, evlerinin telefonu çalıp, kara haber verilmişti.

Uzun uzun çalan telefon, evde yalnız başına oturan annesini çağırıyordu. Çağrıya tereddütsüz koşan anne, yalnızlık içinde çalan telefonda önce irkilmiş ve korkmuştu. Telefonda çıkan ses, evin üstüne çökmüş kulakları sağır eden sessizliği bozuyordu. Hatta yırtıyordu.

O yırtılan sessizlik içinde telefona uzanan annenin, karşıdaki sesin tedirginliğinden, korkusu kat be kat artmıştı. Belki de korkusundan korktuğu için, tanıdık sesi tanımamıştı. Ama ses ona "Hoca inşaatta kaza geçirdi. Durumu biraz ağır. Onu hastaneye kaldırıyoruz" demişti.

Başka hiç bir şey söylemeden, kesilmişti. Kendiliğinden kesilmiş gibi kaybolup gitmişti. Sanki doğal olarak yok olmuştu. Belki de kesilen ses değil, telefon hatları olmuştu.

Kadın, belki başka bir ses duyar umuduyla, kulağında tuttuğu telefon ahizesine sımsıkı sarılmış ve kulağına yapıştırılmış telefonla adeta put kesilmişti. Boş ahizeyi tuttuğu sırada, boş

gözlerle duvara bakmış, sonra biricik kızı Eylemi aramıştı. Adamın söylediği cümleleri değiştirerek ona aktarmıştı:

“Baban ağır hasta. Hastaneye kaldırmışlar”.

Aslında, genç kızın önünden bir yılan gibi kıvrılıp giden tren değil, onun başını bu cümleler döndürmüştü. Bu cümleler, Eylemi de heykel yapıp, tren istasyonun ortasına eski bir demir yolu emekçisi gibi dikmişti. Genç kız, bu cümlelerle sersemleşmiş ve görevlilerin şaşkın bakışları arasında geri dönmüştü.

Bir türlü gün yüzü görmeyen zavallı Hoca böyle sürgünde, ardında yapayalnız gözleri yaşlı ailesini bırakıp gitmişti.

Hoca boynundan büyük işlere kalkışmış, demokrasi ve insan haklarından bahsetmişti. Böyle tehlikeli kavramları kafasına yerleştirmiş ve onları olur olmaz yerlerde savunmuştu. Hatta daha da ileri gidip, tam 12 Eylül askeri cuntasının arifesinde milli eğitime rapor yazıp, “Kürt çocuklarına, Kürtçe eğitim verilmesini önermişti”

İşlediği suçlar, önce onu işkencelerde inletmiş, sonra cezaevlerine tıkmış ardından da canını kurtarmak için sürgüne yollamıştı. O, J.P Sartre’e hayran olduğu için, onun memleketinin yolunu tutmuş ama bu memlekette J.P.Sartre’in mezarını bile ziyaret etmeye fırsat bulamamıştı. Kimse onun gördüğü işkenceleri, yattığı hapisleri, savunduğu insan haklarını, demokrasiyi, beş para değer vermemişti. Birçoğu söylediklerini boş laf olarak görüp;

“Buda memleketinde aç kalmış ve kapağı buraya atmış” diyerek ona hakaret etmişlerdi. Bir süre sonra Hoca, gerçekten aç kalmış ve başka çaresi olmadığı için de, mecburen diğerleri gibi inşaatın yolunu tutmuştu. Kendi ülkesinden binlerce kilometre uzakta yapılan binaların inşaatında çalışmaya başlamıştı.

O güne kadar mürekkep yalamaktan başka iş görmemiş talihsiz öğretmene inşaat zor gelmişti. Önce çıplak elleriyle tuttuğu ağır ve dikenli betonlar, o kalem tutmuş parmaklarını kanatmışlar, sonra da kürek avuç içlerini patlatmıştı. Ama çalışmak zorunda olduğu için, olanlara katlanmaktan başka da bir yol bulamamıştı.

Aradan yıllar geçmesine rağmen o çalıştığı işe bir türlü alışamamıştı. Her günün sabahında, işkenceye gider gibi inşaatın yolunu tutmuştu. Bütün günleri iple çekip, akşamı getirmişti. Geceleri ise, rüyasında çocuklara ders vermişti. Yıllar sonra bile olsa öğretmen mesleğinden hiç bir şey kaybetmemiş ve bir gün memlekete dönüp, bıraktığı yerden tekrar devam edeceğini umut etmişti. Umudunu son güne kadar da içinde saklamıştı. Düşüp öldüğünde, umudu önce kötü kaderine lanet okumuş, sonra da kafasından akan kıvılcık kanlarda kendini boğup, intihar etmişti.

Talihsiz öğretmen, düşüp öldüğü günün sabahında da hayata sitemler sıralayarak evden çıkmıştı. Her zaman olduğu gibi o günde, Türkiye’ye dönüp öğretmenliğe tekrar başlayacağını hülyasıyla hüznlerini dağıtmaya çalışmıştı.

Fakat o gün hüznleri dağılmamıştı. Kendini zorlaya zorlaya çalışmaya koyulmuştu. Bir zamanlar, kucağına doldurduğu kitaplar yerine, kırmızı kiremitleri taşımıştı. Bir sihirbaz gibi önünde yükselen merdivene ikide bir tırmanıp durmuştu. Bir türlü elleri ayakları inşaata alışamamış bu acemi amele, taşıdığı kiremitlerle birlikte sonunda merdivenlerden düşmüştü. Kırmızı kiremitlere kan sıçramış, her taraf kızıla boyanmıştı. Çağrılan ambulansın sirenleri arasında, daha hastaneye yetiştirilemeden Hoca sürgünde gözlerini yummuştu.

Onunla aynı sonu paylaşan Kürt ve Türklerin sayıları, o liman şehrinde son iki yılda yediye bulmuştu. Kimisi onun gibi merdivenden düşerek ölmüş, kimisinin başına gökten taş yağmıştı. Üstüne duvar çökenler ve açılan çukurda toprak altında kalıp can verenler de vardı.

Zavallı Miro’nun bütün bu olup bitenlerden haberi yoktu. Olanlardan habersiz, kendine farklı bir dünya kurmuş habire ızdırap çekiyor, kıvranıp duruyordu.

Yeşil gözlü mahkûm, gerçekleşmeyen çarşamba randevusu ile yıkılmıştı. O günün akşamında, son umutları da uçup gitmişti. Yemekten içmekten kesilmiş, yatağa düşmüştü.

Görevliler onun açlık grevine başladığını sanıyorlardı. Çünkü getirilen yemekler, el sürülmeden geri götürülüyordu. Son günlerde, benzi sararmış, gözleri çukurlara gömülmüş ve incelen burun direği durmadan titriyordu.

Genç tutsak, hayattan beklentilerini birer birer yitirmişti. Yitirdiklerinden dolayı, ölümü yakalamak istiyordu.

Uzandığı demir ranzada, kaç gündür içine okuduğu ölüm duasını hâlâ durmadan tekrarlıyordu:

“ölüm, nasıl bir ölüm?”

Sonunda dudaklarında tekerlemeye dönüşen cümlelerin üçüncü gününde, artık gitmeye karar verdi. Üzerine çöken yaşamın ağırlığına dayanamayıp, kaçır adım ölümün kucağına sığınmak için çabalamaya başladı.

Aynı gecede, koynuna dolanan tesadüfe dudak büktü. Aylardır uğramayan uykusu davetsiz bir misafir gibi gece yarısı hücrenin kapısını çaldı. Acelesi vardı ve kısa bir süre için hücreye uğruyordu. Genç tutsağa hiç bir şey sormadan, isimsiz bir fahişe gibi koynuna girip, gözlerine dolandı.

Miro o rüyayı o zaman gördü. Rüyasında, ülkesinin topraklarını adımlayarak dağa çıkmış ablasını arıyordu. Sonra bir dağın yamacında, elinde silahıyla nöbet tutarken gördü onu. Ablası, ondan habersiz, ayaklarının hemen dibinde bir ırmak gibi akan o uçsuz uçuruma gözlerini dikmiş, durmadan uçuruma bakıyordu. Bir yandan nöbet tutarken diğer yandan nöbetini bitirir bitirmez kendini uçuruma bırakmaya hazırlanıyordu.

Bu nöbetin hiç bitmemesi için dua eden Miro, birazdan kulaklarını patlatan çıgıllıklarla feryat figan ona doğru koşuyordu. Genç gerilla nöbetini bitirmeden ansızın kendini uçurumdan bıraktı ve bir uğultu gibi uçurumun görünmez dibinden sesi yankılandı. Miro yetişememiş, durmadan bağıırıyordu. Ama sesi bir türlü çıkmıyordu. Dili tutulduğu için, ancak sessiz bir çıgık atabildi. Uçurumdan yansımayan sessiz çıgığının ıssızlığında ay ışığında bir heykele dönüştü.

Taşlaşmış vücudunu, uçurumun asi kayalarından atıp, ablasının peşinde kendini parçalara ayırmaya niyetlendi. Atıp atmamak arasında karar kılmak için çabalamaya başladı ve en sonunda, atıp kendini parçalamaya karar verdi.

Uçuruma tam adımını atıp, kendini parçalamak için bırakmaya hazırlanmışken, bir el onu arkadan çekti. Sağ omzunun üzerinde cenaze namazını kılan bir mümin gibi selam verdiğinde, bir anda Raman’la göz göze olduğunu gördü.

Gözleri, karşısındakinin gözlerine dikilmiş, nefesleri birbirine karışmıştı. İncelmiş burun direkleri ise, karşılıklı durmadan titriyorlardı.

Raman, giydiği peşmerge elbiseleri ve tıraşlı yüzüyle bir ay parçası gibi parlıyordu. Dudaklarında görülmemiş bir gülümseme, bir ırmak gibi şarkı söyleyerek akıp gidiyordu. Sonra Miro’yu yan tarafa çekti ve biraz önce atlayanın ablası değil de Eylem olduğunu söyledi ona.

Bu genç peşmergenin söyledikleri, Miro’nun kafasında bir anda çelişkiler yumağına dönüştü ve durmadan;

“Eylem’in bu dağlarda ne işi var” diye soruyordu.

Raman ellerini havaya kaldırarak;

“Biraz önce uçurumdan atlayan ablan değil Eylem’di. Çünkü ablan bir grup savaşçıyla bir ay önce ta şu karşıda gördüğün tepenin arkasında kısıtırıldı. Çevreleri askerler tarafından sarılmıştı. Küçük bir gruptular. İki bayan üç erkek, toplam beş kişiydiler. Öğleye kadar çatıştılar. Daha öğle güneşi enselerini ısıtmaya devam ederken, mermileri bitti. Askerler, cephanesi biten gerillaları sağ yakalamak istiyorlardı. Fakat bir elin parmakları kadar olan grup, direnmeye devam ediyordu. Sonra üzerlerine yağdırılan mermilerle dört

beden delik deşik oldu. Yalnızca ablan sağ kalmıştı. Askerler, barut dumanında kasları yanmış bu yaralı gerillaya yavaş yavaş yaklaşıyorlardı. Onu çembere almışlardı ve çember giderek daralıyordu. Genç gerilla, önce çemberin ortasında kendi etrafına bir daire çizdi, sonra barut sürülmüş kirpiklerini kaldırarak etrafını saranları birer süzdü. Kendisine yaklaşan askerlerin şaşkın bakışları arasında sağ elini koynuna götürdü ve bir çığlıkla birlikte bir cümle haykırdı;

“Biji Azadi”

Etrafta yankılanan sloganın ardından bombanın pimini çekti ve tufan koptu. Dağ taş sallandı. Her taraf sessizliğe büründü. Parçalara ayrılan cesede şaşkın gözlerle bakan askerlerin yüreklerinden ince bir sızı yaralı bir kuş gibi çırpınmaya başladı. Bazıları ağız dolusu küfürlerle savaşa lanet okudu”

Anlattıklarından sonra, Raman’da hüzünlenmişti. Az önce şarkı söyleyen gülümseme, dudaklarından uçup gitmişti.

Hüzün dolu gözlerle Miro’ya bakan Raman, ona sakın sakın bakan arkadaşını ikna etmeye çalışıyordu;

“Biraz önce uçurumdan atlayan Eylem’di. Ablan değil. Söylediğim gibi ablan çoktan öldü. Bombayla kendini vurdu. Bombayı yüreğine tuttuğu için, önce yüreği parçalandı. Aslında Eylem erken atladı. Kendi sırasını beklemedi. Sırasını beklemeden atladı. İlk önce ben atlayacaktım, o sonra atlayacaktı. Fakat o bir kere atladı. Benim Eylem’den önce atlamam lazımdı.”

Raman, güçlkle sarf ettiği son sözlerinin ardından, tekrar Miro’nun gözlerine bakışlarını dikti. Son bakışlarında gülümseme geri gelmişti. Gülen gözlerle kader arkadaşına bakıyordu. Sonra adımlarını uçuruma sürdü ve onun üzerine yürüdü. Miro’nun şaşkın bakışları arasında kendini ansızın uçurumun derinliklerine bıraktı. Bir çığlık oldu. Hayır, sadece bir çığlık değil, çığlıkla birlikte bir slogan oldu ve derinliklerde uzun yankılandı:

“Biji Azadi”

Miro o kâbus dolu rüyadan uyandığında, hâlâ kulaklarında o sloganların tiz sesleri duruyordu. Kan ter içinde kalmıştı. Bir an avazı çıktığı kadar bağırarak istedi. Sonra vazgeçti. Ablasını düşünüyordu ve onun kendini bombayla parçalamasını hayal ediyordu.

Gözlerinde canlanan ablasının parçalanmış cesedi üzerine önce iki damla yaş aktı. Sonra bu damlalar hüngür hüngür ağlamaya dönüştü. Gözyaşlarını, üzerini örten kirlenmiş battaniyeyle kapatarak saklamaya çalıştı.

Miro, günlerdir düşündüğü ölüm kararını, rüyasında uyandığı o talihsiz günün sabahında verdi. Kendi kendini ölüme mahkûm etti. Önce, suçlarını, birer birer kafasında sayarak itiraflarda bulundu. Sonra hayatının kısa bir bilançosunu çıkartarak, bir savcı gibi ölüm kararını açıkladı.

Kararı açıkladığında, yüzü kıpkırmızı kesildi. Hemen karşısında ölüme çarptırılmış mahkûmun, yani kendi yüzünü gördü. Yüzü giderek soğuyordu ve çok geçmeden her iki yanağından buz gibi terler akmaya başladı. Ne de olsa bir idam mahkûmuydu artık. Birazdan idamın yağlı ipini boynuna geçirmek için zamanın içine doğru adımlarını atacaktı.

Kendisi için verdiği ölüm kararının ardından yüzündeki hüzünler giderek artmaya başladı. Ve son saatlerini yaşayan mahkûmun psikolojisiyle düşüncelere daldı.

Önce Eylem’i, sonra da çileli annesini düşünmeye koyuldu. Annesinin çileli yaşamı, silik bir film şeridi gibi kesik sahnelerle gözlerinin önünden bir süre geçti ve çok geçmeden film koptu. Kopan filmin şeridinde her taraf karanlığa büründü.

İdamdan önce her mahkûmun yaptığını, harfiyen yapmaya çalıştı. Hatta bunun için özel bir çaba bile harcadı. Eylem’e ve annesine birer mektup yazmayı düşündü.

Önce sevgilisi için kâğıdı eline aldı ve hiç beklemeden, küçük küçük harflerle yazmaya başladı. Uzun uzun yazdı. Yazdıklarını dönüp tekrar okudu. Önce yavaşça içinden okudu, sonra da sesli bir şekilde demir kapıya, zemin betona, duvarlara, çatlamış tavana ve yatığı ranzaya bir şarkının sözleri gibi okudu.

Olan bitenlerden yaşamını paylaştıklarını da haberdar etmek istiyordu. Onlar bütün olan biterlerin şahitleri olarak geleceğin hafızasında kalacaklardı.

Eylem'e yazdığı mektubun içeriği, fazla anlaşılmıyordu. Bir düz yazıdan çok, bir şiire benziyordu. Belki de O'na bir şiir yazmıştı. Şiirin mısralarından, acı, kan, hüzn, gözyaşı, keder, korku, hasret, yalnızlık, kimsesizlik, tutsaklık, ölüm ve aşk damlıyordu. Mısralar ağzından döküldüğünde ortalığı garip bir koku sarmıştı. Belki de tutsaklığın mekânında, ölümün aşk ile buluşma kokusuydu bu. Renkli bir kokuydu. Hem kömür karası, hem de yemyeşil renklere sarılmıştı. Keskindi, insanın genzini yakıyordu.

Ortalığı sarıp sarmalayan bu ağır kokunun eşliğinde, annesine de bir mektup yazmaya başladı.

"Çilekeş annem" diye bir başlık attığı mektubunda uzun uzun cümlelerini sıraladı. Kelimeler birbirlerinin kollarına girerek, halaya tutmuş bir düğün alayı gibi bütün kağıdı kapladılar.

Eylem'e yazdığı mektubun aksine, annesine yazdıklarını okuyamadı. Tek kalemde yazdığı mektubu alelacele dörde katlayarak, zarfın içerisine öznele yerleştirdi. Yerleştirirken gözlerinden akan iki damla yaşın beyaz zarfa düşmesine engel olamadı.

Yeşil çiçeklerden renk almış gözlerinden akan yaşlara bakılırsa, annesine acıklı bir mektup yazmış olmalıydı. Fakat mektubu bir daha okuyamadı. Belki de kırılmış gönlü okumaya el vermedi. Cesaret etmedi.

Demir kapı, beton zemin, ranza, duvarlar ve dökülmüş tavanın meraklı bakışları arasında zarfın ağzını kapatıp, tanıklara hiç bir şey fısıldamadan, onu yastığının altına özenle yerleştirdi.

Köşede mahzun gözlerle ona bakan ve şimdiye kadar adı anılmadığı için küskün duran demir dolaba uzandı ve içinde bir kaç parçadan ibaret özel eşyalarını çıkartıp, ranzanın üzerine birer dizdi. İçtimaya durmuş bir kaç parçanın içinden, mavi kalemini ve saatini ayırdı. Her ikisi de çok değerli olup, sevgilisinden armağandı.

O iki parça eşyayı, birazdan havalandırmada buluşacağı Raman'a yadigâr bıraktı. Hazırlıklarını tamamlamıştı ve geri sayım başlıyordu. Zaman onu verilmiş idam kararının kucağına itiyordu. Hatta boynuna ipi geçirecek saati bile biliyordu. Birazdan üzerlerine çökecek bir ikinci vaktinde yitip gideceklerdi.

Saat tam 16.30'da hayatına son verecekti. Nasıl son vereceğinin planlarını da yapmış, malzemelerini hazırlamıştı.

Havalandırma saatiydi, havalandırmaya çıkıyordu. Havalandırmaya adım atar atmaz, Raman'la yüzleşiyordu. Raman elleri cebelerinde onu bekliyordu. Diğer günlere nazaran o gün arkadasını'ı daha canlı ve diri buluyordu. Hatta ilk defa onun yüzüne inmiş bir umut ışığını da fark ediyordu.

Gecede gördüğü o kâbuslu rüyayı arkadaşına anlatmaktan vazgeçiyordu. Belki de onun yüzüne konuk olan umut ışığını kaçırtmak istemiyordu. Son defa göreceği kader arkadaşıyla, yoldaşıyla, iyi bir zaman geçirmek için çabalıyordu. Fakat içinde kopan fırtınalar, onun iyi bir zaman geçirmesine izin vermiyordu. Giderek tedirginleşiyordu. Tedirginliği yüzünü bir maske gibi kaplamış, onu giderek tanımadık bir çehreye boyatıyordu.

Raman'ın diriliği karşısında, Miro giderek soluyordu. Kıracıta susuz kalmış bir çiçek gibi rengi sararıyor, boynu bükülüyordu.

Raman dudaklarının alışık olmadığı bir gülümsemeyle, yoldaşını, kader arkadaşını yanına çekti. Az sonra o kısa mesafeli havalandırmada uzun sürecek voltalarına başlayacaklardı.

Miro, Raman'la attığı son voltaları meraklı bakışlarla izlemeye dalmışken, Raman hayatın çelişkilerini anlatıyordu. Sonra ağır ağır atılan voltaların hızını keserek yavaş adımlarını durdurdu. Dili tutulmuş gibiydi. Yutkunuyordu. Bir adım öne geçerek, Miro'yla burun buruna geldi. Çevik bir hareketle cebinden çıkarttığı not defterini karşısındakine uzattı:

“Bu benim hatıra defterimdir” diyordu.

“Belki geçmişimin ipuçlarını burada bulabilirsin” diye ekliyordu.

Miro henüz şaşkın gözlerle, elindeki yıpranmış deftere bakarken, Raman kolundaki saatini ve boynundaki sarı, kırmızı, yeşil atkısını da çıkartıyordu. Atkıyı Miro’nun boynuna, saati de koluna takıyordu:

“Bunlar yanında hatıra kalsınlar. Özgürlüğüne kavuştuğunda, bunlara bakıp beni hatırlarsın” diye kesik cümleleri bir dua gibi karşısında donmuş yüze okuyordu.

Miro şaşıyordu. Şaşkın bakışlarla bir ona bir de kolundaki saate, boynundaki atkıya ve elindeki deftere bakıyordu.

“Hayır! Aslında ben sana hatıra getirdim. Benim hatıralarım senin yanında kalsınlar. Sen özgür günlerde onlara bakıp beni hatırla” diyemiyor, susuyordu. Dili tutulmuştu. Kendini rüyada hissediyordu. Bir türlü konuşamıyordu. Elini ceplerinde gezdiriyor ve Raman için ayırdığı saatini ve kalemını çıkarıyor ama onları bir türlü karşısındakine uzatıp:

“Bunlar da senin yanında hatıra kalsınlar” diyemiyordu.

Kader arkadaşı için getirdiği hatıralara anlamsız anlamsız bir daha baktı ve onları yeniden cebine koydu. Üzerine çökmüş olan ağırlık, dakika artıyordu. Çöken o koca ağırlığın altında giderek eziliyordu. Artık zamanın kucağında büyüyen soluk atışlarını dinliyordu.

Havalandırma saati bitip, hücreğine döndüğünde, ölümüne tam bir buçuk saat kalmıştı. Bir buçuk saat sonra bu dünyadan ayrılacaktı.

Her zamanki gibi ranzaya uzanmış, gözlerini boyaları dökülmüş tavanda sabitleştirmişti. Artık hiç kimseyi düşünemiyordu. Sadece isimler kafasından geçiyordu. İsimler, birer çıplak insan gibi kafasında gidip geliyorlardı. İsimler çıplak ayaklarıyla sünger gibi yumuşak belinine basa yürüyorlardı. Bunlar; Eylem, annesi, babası, ablası Berivan, kız kardeşi Dilan, denizde kaybolan kardeşi Azad, Nur, Nur’un Afganistan’da ölen kardeşi, kocası, kurşunlarla babası tarafından delik deşik edilen üniversiteli Hasret, Eylem’in babası (onun ölümünden haberi yoktu), annesi, kardeşi ve daha sayamadığı onlarca insanın isimleriydi...

Sonra kendini son katıldığı eylemde buldu. Bu sefer eylemciler beynine hücum ediyordu. Bir anda binlerce insanın o küçük beyinde dolaştıklarını gördüğünde tekrar saatine baktı.

Raman’ın biraz önce kendisine hediye verdiği saatle bir anda göz göze kaldı ve arkadaşını hatırladı. Bakışlarına düşen görüntüde, ölüm anının yaklaştığını fark etti. Artık uzandığı yerden kalkıp, ölümün kucağına doğru yürümek zamanı geldiğini bir daha hatırladı.

Uzandığı yerden, metanetle kalktı. Ölümüne de başı dik yürümek istiyordu. Son defa yastığının altına bıraktığı mektupları çıkartarak baktı, sonra avuçlarına alarak bir süre okşadı.

Gözlerini önce demir kapıya, sonra her zaman unuttuğu demir dolaba dikti. Ardından sırasıyla lavaboyla, beton zeminle, duvarlarla ve boyası dökülmüş tavanla yüz yüze geldi, sessizce başını eğerek selamlaştı.

Bütün bunlar, birazdan o hücrede gerçekleşecek olan intiharın tanıklarıydılar ve bu intihar tanıkları hüznü içinde kıvranıyorlardı. Ranzasının altına özenle bıraktığı ipi çekip çıkartı ve peşinden ayağa kalkıp, lavaboya doğru yürüdü. Elindeki ipe bir daha baktı. Aslında bu bir ip bile değildi. Naylon gömleğini ince ince doğrayıp, önce bir kaç ince ip oluşturmuş, sonra bu ince ipleri örerek intihar aletini yapmıştı.

Sağ elinde duran mavi idam ipine bakışlarını dikerek, adımını atıp kendini ölümün kucağına teslim ediyordu ki, içinden bir daha saate bakmak geldi. O hatıra saate bir daha baktı. Ve saati “16.30” diye dudaklarında okuduğunda, Raman’ı tekrar hatırladı.

Zaman tamamı. Sadece yürüyüp idam ipini boynuna geçirmesi kalmıştı. Şimdi onu yapmak için hareketleniyordu.

Ölümün o soğuk kucağına ilk adımını attı mı, yoksa atmadı mı? O da hatırlayamıyordu. Sadece adımı için hamle yaptığını biliyordu. İşte bütün olanlar o an birden bire olmuştu. Önce bir gürültü kopmuş sonra o uzun koridorda koşuşmalar başlamıştı. Bağırma, çağırma, arda arkası kesilmiyordu. Ölüm, intihar kelimeleri durmadan susmuş duvarlarda yankılanıyordu.

Miro, koşanların kendi hücrelerine geleceklerini ve bütün yaygaraların kendisi için koparıldığını düşünürken bir anda yerinde donup kaldı. Ne ileri, ne de geri adım atabildi.

Heykele kesilmiş haliyle, koridorda olup bitenlere kulak kabartmıştı. Sonra, kendisinin hâlâ ayakta olduğunu ve ölümün daha gelmediğini kavradı.

Hücrenin bir adım önünde olanların kendisi için olmadığını anladı ve giderek bütün dikkatlerini koridorda koşuşan insanların ayaklarının ve ağızlarının çıkardığı seslere kilitledi. Kendi ölümünü bir anda unutup, ölüm saatinin gelip geçtiğinin farkına bile değildi artık.

Hâlâ bir put gibi ayakta bekliyordu ve neden beklediğini de bilmiyordu. Bir yandan da elindeki ipe bakıyordu. İpi çıkardığı yere geri koymakla ve elinde tutmak arasında tereddüt ediyordu. Mavi idam ipi elinde bir ay parçası gibi parlıyordu. Bir ona bir de kendine baktı.

Daha ortalık sakinleşmeden, hücrenin mazgal deliği hızla açılmış, mazgalın ötesindeki görevli onu suç aletiyle birlikte, suçüstü yakalamıştı. Mazgal deliğinden sonra hücre kapısı da ardına kadar açıldı ve aceleyle iki iri yâri adam üzerine atladı.

Genç adam üzerine saldıran insanların ağırlığı altında, neye uğradığını şaşırmıştı. Takatsiz kalan bedeni kurumuş bir ağaç gibi bir anda yere devrilivermişti. Görevliler, kaşla göz arasında mahkûmun elindeki ipi çekip almışlardı. Birbirlerine durmadan;

“aynı ip, o diğeri de böyle bir iple kendini boğmuş” diyorlardı.

Miro, konuşulanları tam olarak anlayamıyordu. Fakat koparılan yaygaralardan, birisinin intihar ettiğini tahmin ediyordu ve intihar edenin kim olduğunu bir türlü bulamıyordu. Hatta kendisinden bile şüpheleniyordu. Acaba gerçekten intihar eden kendisi olabilir miydi?

Çok geçmeden Miro iki iri yâri görevli arasında ağır adımlarla demir koridoru adımlıyordu. Adımlarının onu cezaevi revirine götüreceğini bilmiyordu.

Cezaevinde panik başlamıştı. Ölümle gelen panik demirlerin vicdanlarını bile sıplatmıştı. Bir kaç görevli, demir koridorun karşısında içtimaya dizilmiş hücrelerdeki tutsakları tek tek muayene ediyorlardı.

Cezaevine intihar bulaşmıştı. Sanki bütün mahkûmlar birbirleriyle sözleşmiş o gün, intihar ediyorlardı. Bir tutsak intihar etmiş, biri de son anda ip elindeyken fark edilmişti. Bunların her ikisi de Kürt'tü. Kürtler intihar ediyorlardı. Cezaevine Kürt intiharı bulaşmıştı. Görevliler diğer hücreleri arıyorlar, Kürt intiharının bütün cezaevine bulaşıcı bir hastalık gibi yayılmasından korkuyorlardı. Cezaevi ellerine geçmişti.

Miro cezaevi revirinde, psikolojisi bozulmuş mahkûmlar arasında yerini almıştı. Psikolojik tedavi görüyordu. O, hala ondan bir kaç dakika önce intihar edenin Raman olduğunu bilmiyordu.

Raman'la birbirlerinden habersiz aynı günde intihara karar vermişlerdi. Yarım saat arayla intihar edeceklerdi. Raman saat 16'da intihara karar vermiş, Miro'da 16.30'da fermanını imzalamıştı.

Onun için o gün havalandırmada birbirlerinden habersiz, bir iki parça özel eşyalarını birbirlerine yadigâr bırakmayı düşünmüşlerdi. Miro intiharda olduğu gibi hediyelerde de geç kalmıştı. Raman ondan önce davranmış ve bir saat, bir not defteri ve bir de sarı, kırmızı, yeşil renkli atkısından oluşan özel eşyalarını Miro'ya bırakmıştı.

Miro ise, Raman'a hatıraları vermekte geç kalmıştı. Bugünkü intihar gibi gecikmişti. Ve bir süre elinde tuttuğu hatıralarına baktıktan sonra utana utana onları tekrar geri cebine yerleştirmişti.

Raman, intiharına günler önce karar vermişti. Belki de Miro'nun geçmişinin bittiği gün o kararı kılmıştı. Kendi idamını kendisi açıklamış ve Miro gibi kendini idama mahkûm etmişti. Aldığı karardan hiç kimsenin haberi olmamıştı. Peşinden “Kürt halkına ve kendisine karşı uygulanan haksız zulmü protesto ediyorum” başlıklı bir mektup bırakarak ipi boynuna geçirmişti.

Bir ikinci vaktinde idam ipini boynuna geçirip, yitip gitmişti. Boynunda parlayan ipe sadece zulmü ve adaletsizliği düşünmüştü. Bu dünyada, mensubu olduğu mazlum halkın uğradığı zulüm ve adaletsizlik, onun ölümüne neden olmuştu...

Taliksiz Raman... Hayatı çalınmış kara gözlü, kara bahtlı Kürt genci. Dünyanın duymak ve görmek istemediği kalabalık Kürt illerinden birinde işçi çocuğu olarak gözlerini açmıştı bu kirletilmiş dünyaya. Daha ortaokul sıralarında babasının zorlu ekmek kavgasını tanımış, henüz bir çocukken, kendini illegal yürüyüşlerin peşinde bulmuş ve yüreğinde yanan alevleri sloganlarla yatıştırmıştı. Çok geçmeden o ince boyuyla kucakladığı “legal” gazeteyi “illegal” olarak o kadim şehrin sokaklarında dağıtmaya başlamıştı. Gün gelmiş arkadaşlarından kimisi kendi topraklarında kendi soyundan olanlar tarafından satırlarla doğranarak, öldürülmüş, kimisi sokak ortasında bir kurşunla can vermişti. O çoğu zaman şans eseri her olayda kıl payı kurtulanlardandı. Sonra gözaltılar, işkenceler, tutuklamalar derken ülkeyi terk etmek zorunda kalmış, sürgünün yolunu tutmuştu.

Geldiği bu ülkede de cezaevine düştüğü güne kadar hep dudaklarında aynı şarkının sözleri yankılanmıştı. Sürgündeki hayatı da metrolarda, sokaklarda, caddelerde, afiş asmakla, bildiri dağıtmakla sürüp gitmişti.

İntiharı irili ufaklı gazetelerde bir kaç satırlık haber olarak yer almıştı. Fransız cezaevlerinde sürüp giden intiharlara sadece bir intihar daha eklenmiş ve intihar bilânçosu bir sayı daha artmıştı.

Diğer intiharlarda olduğu gibi, Raman'ın intiharının ardından da, cefakâr insan hakları savunucuları harekete geçip, sınırlı imkânları ile kamuoyunun dikkatlerini cezaevlerine çekmek için, çeşitli basın açıklamalarında bulunmuş, bazı yerlerde bildiriler dağıtmışlardı.

Maalesef sesleri de güçleri gibi sinirli kalmıştı. Çığlıkları, adı devrim ve demokrasi mücadelesi ile anılan ülkede bile duyulmamıştı. İnsanlar kulaklarını tıkamışlardı ve giderek kabarıklaşan cezaevi bilânçosunu duymak istemiyorlardı.

İnsan haklarının çilekeş temsilcileri, meydanlarda “cezaevlerinde intihar salgını var. Mahkûmlar peş peşe intihar ediyorlar!” dediklerinde, hiç kimse dönüp onlara bakma tenezzülünde bile bulunmuyordu.

Ülkeyi sağır bir rüzgâr sarmıştı. Aslında kendisi sağır değildi ama estiği diyarları sağırlaştırıyordu. Okyanuslar ötesinden gelen bu rüzgâr, sadece bu ülkeyi değil, bütün dünyayı kasıp kavurmaya başlamıştı. Her kes bu rüzgârdan nasibini alıyordu. Direnen o bir avuç insan ise kurumuş diken gibi bu rüzgârın önünde sallanmaya devam ediyordu.

İnsanlık düşmanı sağır rüzgâr, ona karşı direnen o bir avuç insanı önüne katmış, okyanusa dökmeye hazırlanıyordu. Ama onlar hâlâ direniyorlardı. Kim ne derse desin, hâlâ meydanlarda “yaşasın insanlığın onurlu direnişi” sloganını dillendirenler az da olsa varlar. Her şeye rağmen o ses susmuyor ve dünya patronlarının gücü o sesi susturmaya yetmiyordu.

O bir avuç insan, bütün dünyayı dize getirmiş sağır rüzgârın barbarlığına meydan okuyor ve elleriyle, dişleriyle insanlığı tutup, bırakmak istemiyorlardı. Yürelerinde insanlığın umudu ve aşkı olduğu sürece vefalı insanlar yorgunluk, bezginlik, nedir bilmeyeceklerdi.

İntiharın üçüncü gününde Raman'ın tahliye ediliyordu. Yani Raman suçsuz bulunmuştu ve tahliyesine karar kılınmıştı. Maalesef birçok defa olduğu gibi, bu sefer de adalet gecikmişti. Gecikerek geldiği için veya gecikerek yerine getirildiği için de bir işe yaramamıştı.

Raman dört duvar arasına düştüğü günden, ipi boynuna geçirip intihar ettiği güne kadar suçsuz olduğunu ve bu işte bir yanlışlık olduğunu söyleyip durmuştu. Ne suçu vardı ki? Tarihi, özgürlükler mücadelesi olan bu ülkede afiş asmak suç mu sayılıyordu? Yoksa yürüyüş düzenlemek mi? Kim suçu neye göre hazırlıyordu ve kimi suçluyordu?

Türkiye ile yapılan bir dizi ekonomik antlaşmanın ardından, Kürtler arasında suç oranı mı artmıştı? Yoksa bu antlaşmalarla birlikte, bir bulaşıcı hastalık gibi Kürtler suça mı bulaşmışlardı?

Kimse bu tür soruların cevabını bilmiyordu. Bilmedikleri gibi, bu sıra dışı sorularla ilgilenmek de istemiyorlardı.

Bilmeme ve ilgilenmeme iki garip kelime. Bu kelimeler insanların kaderleri üzerine oturuyor onları hapselere tıkayıp öldürüyordu. Dünyayı saran çılgınlıkları, feryat figanları, korkuları, işkenceleri, haksızlıkları, tecavüzleri, yasakları, açlığı ve ölümleri bilmemek hangi bahaneyle açıklanabilirdi.

Dünyanın öbür ucunda, insanlardan uzak adalarda yaşayan ünlülerin kedilerinin, köpeklerinin adını dahi bilen insanlar bu insanlık dramlarını bilemeyebiliyorlar ve insanları suçsuz yere hapselere gönderip onlara intihar ettirebiliyorlardı.

Çok geçmeden doktorlar Miro'nun kafasının silindiğini fark etmişlerdi. Genç tutsak, hafızasını kaybetmişti. Bütün olanlara dayanmamış güçlü hafızası, onu terk edip gitmiş, onu yalnız bırakmıştı.

Miro, ilk revire götürüldüğünde, doktora;

“Ben intihar ettim” demişti. İntihar ettiğini sanıyordu.

Doktor;

“Neden intihar ettin?” diye sorduğunda ise;

“Çarşambanın randevusuna Eylem gelmediği için” diyerek cevaplamıştı onu. Sadece bu iki cümle hafızasında kalmıştı ve hafızasında kalan bu son cümlelerle doktorla konuşmuştu.

Kafası, içi dumanlarla kaplı bir yanardağa dönüşmüş, durmadan yanıyordu. Kendi kendini yakıyordu. Yıllardır hafızasına resmettiği yüzlerce yüz ve binlerce olay, anı, hatıra, kızgın ateşlerde cayıp cayıp yanmıştı. Külleri yıllar önce bir gece vaktinde yakılan köydeki evlerinin külleri gibi rüzgârlarda savrulmuştu. Zülüm ve işkence görmüş, sürgüne yolanmış genç bir beyin acıların yakıcılığına yenik düşmüştü.

Belki bir çaresi olur diye beyni tutuşmuş, yeşil gözlü çocuğu psikoloji hastanesine yollamışlardı. Miro artık psikolojik tedavi gören bir mahkûmdu.

Artık tamamen kimsesizdi. Hikâyesi kimseyi ilgilendirmediği gibi, ilgilenen kimse de bulunmuyordu. Doktorlar bu suçlunun psikolojisini inceleyip, ona çare bulmak için uğraşıyorlardı.

Hastane günleri uzun sürmüş, hasta yorulmuştu. Onu kurtarmak için, bütün ekipler toplanmıştı. Fakat bu yetmemişti. Durmadan takviye kuvvetler devreye giriyordu. Yeşil gözlerde çıkan yangını kontrol altına alıp, en azından yanan o yeşillik deryasının bir kısmını da olsa kurtarmak istiyorlardı. Doktorlar, müdahalede gecikmişlerdi. İş işten geçmişti.

Yeşil gözlü mahkûm yüzlerce belayla karşılaşmış, onlarca ölümden sıyrılarak bu ülkeye ayak basmıştı. Sorunlu ve çileli bir ailenin içinde bu yabancı memlekette hayatın o çelik dişlerine tutunup, yaşam mücadelesine başlamıştı.

Okula başladığı ilk günde, ilk önce bu göçmen çocuğun yemyeşil gözleri öğretmeninin dikkatini çekmiş ve öğretmeni karşısında sonsuzluğa bakan o gizemli yeşillığe bakarken, büyük bir baharın bütün müjdelelerini tek tek okumuştur. İlk günlerde onu “yeşil gözlü” diye çağırılmış ve böylece bu onun takma adı olmuştu.

Çok geçmeden parlak zekâsı yeşil gözlerinin ününün önüne geçti. Bu kadar sorunlarla boğuşan nefessiz kalmış bu göçmen ailesinin çocuğuna herkes gıpta ile bakıp, parmak ısırıyordu.

Gece gündüz çalışarak kısa sürede Fransızca'yı öğrendikten sonra hızla okuyarak okulun parlak öğrencileri arasına giren bu yeşil gözlü göçmen çocuğu kafasına avukat olmayı koymuştu. Avukat olup, bütün dünyaya karşı, dünyanın yetim evlatlarını savunacaktı. Onun için ilerde müvekkili olacak yetimleri her gün kafasında sayıp duruyordu. Müvekkilleri bazen çıplak denizleri aşmaya çalışan yaralı yürekli esmer Kürtler, bazen yıllardır sömürüye ve haksızlığa uğrayan Afrikalılar oluyordu. Zamanla bir kılıç gibi keskinleşen azminin yolunda ilerleyerek birer birer hedeflerine ulaşmaya başladı. Önce o bin bir türlü dert, cefa, çile, sıkıntı dolu hayatıyla liseyi bitirip BAC'ını (lise diplomasını) başarıyla alarak hukuk fakültesine girmeyi başardı.

Bir yandan hukuk öğrenimini sürdürürken diğer yandan da adaletin ağır işlediği bir alanda da tercümanlığa başladı. Her gün onlarca insanın acılarını tercüme etti. Avukat olmasına bir sene kalmışken, o talihsiz yağmurlu günde elleri kelepçeye vurularak, gözaltına alındı ve hapse atıldı.

Böylece düşünce suçlusu ve siyasi tutsağı olmadığını iddia eden bir ülkede, sadece çizmeler altında ezilen bir halkın özgürlük talebini dile getiren bir bildiri okuduğu için kendini demir parmaklıkların arkasında buldu. Diğer felaketlerde birbirini izleyerek bu dramı bu korkunç noktaya getirdi.

Babasının o beklenmedik ani ölümünden sonra, Eylem'in kara gözleri giderek solmaya başlamış, her biri, artık yüzünü süsleyen solmuş birer elmas gülüydüler. Açılan güller zamansız solup, rüzgârlarda kurumuşlardı. Babasının vasiyeti üzerine cenazeyi memlekete götürmüşlerdi. Hoca'yı doğup büyüdüğü topraklara gömmüşlerdi. Hoca, artık hayatın kendisine yasaklandığı toprakların altında sırt üstü uzanıp, sonsuzluk uykusuna dalmıştı. Hasretiyle öldüğü toprağı, kendine döşek, yastık yapıp, açtığı yorgun gözleriyle "ülkesindeki insan manzaralarını" izliyordu.

Eylem yıllar sonra memleketine yaptığı o mecburi ziyaretin dönüşünden hemen sonra, sevgilisinin hastaneye düştüğünü onun annesinden öğrenmişti. Zavallı anneye bir kaç gün önce oğlunun durumuyla ilgili haber salınmıştı. Yıllardır çektiği bütün dertlere, çilelere artık yenik düşüp, günlerdir hasta yatakta yatan Miro'nun annesi, üzerlerine çullanan bütün bu zulüm yığınına karşı artık hasta yatağından ancak ağıt yakabiliyordu.

Alkolün dozunu iyice arttıran baba ise girdiği komalardan karısının ağıtlarını bile duyamıyor, bazen "bu kadın niye böyle sayıklayıp duruyor" diye sayıklıyordu.

Eylem Miro'yu hastanede ziyaret etmenin hazırlıklarını sürdürürken, hastane heyetinin verdiği rapor doğrultusunda, savcı onun tahliyesine karar vermişti. Zaten kafası yanmış bir adamı tahliye etmeyip de ne yapacaklardı? "Şimdi birde elin delisine mi bakacaklardı".

Tahliye kararı kendisine bildirildiğinde, Miro ne sevinmiş, ne de üzülmişti. Belki de olayın farkına bile varamamıştı. Kafasını zorluyor, ama maalesef hiç bir şey hatırlayamıyordu. Haberi duyduğunda gözlerini uzaklara dikerek, hafifçe gülümsemişti. Neye gülümsediğini de kimse bilmiyordu.

Miro çarşamba yangından sonra, perişan bir durumda yaşıyordu. Bir deri bir kemik kalmış vücuduyla hala yaşamın izlerinden yürüyordu. Avurtları çökmüştü. Çökmüş avurtlarını seyrek sakallarıyla örtmüştü. Elleri titriyordu. Saçları uzamış ve kirlilikten birbirlerine yapışmışlardı.

Sigaraya alışmıştı, günde bir paket sigara içiyordu. Sigaraya cezaevinde başlamıştı. Raman onu bulaştırmıştı. Önce içmek istememişti, fakat Raman;

"Boş ver sigara, efkârı sıkıntıyı dağıtır" diyerek ısrar edince bir tane tüttürmüş derken arkası gelmişti.

Artık o gün, bu gündür sigara içiyordu. Daha önce ara sıra içtiği sigaraya, özellikle de çarşamba yangınlarından sonra, aralıksız devam ediyordu. En değme sigara tiryakileri bile onun gibi içmiyorlardı. Sağ elinin işaret ve ortanca parmağı, dişleriyle birlikte sararmaya başlamışlardı. Her tarafı sigara kokuyordu.

Miro'yu hayatlarında ilk görenler için mesele yoktu. Onu “delirmiş” biri değil de doğuştan deli biri olarak düşünebilirlerdi. Çökmüş avurtlarını, bakışlarını, yürüyüşünü, bir deri bir kemik kalışını, boşluğa bakan yeşil gözlerini, doğuştan deliliğin çerçevesine yerleştirip, komik hareketlerine bakıp eğlene biliyorlardı.

Fakat eskiden tanıyanlar için durum bambaşkaydı. Tanıyan her kes, yeni halini gördüğünde, şok oluyordu. Bir insanın nasıl bu kadar değişebileceğini anlayamıyor, ona bakarak parmaklarını ısırıyorlardı. O'nu görenler onu tanıyıp da görmeyenlere durumu anlatıyorlardı. Hatta talihsiz genç adamın yeni durumunu görenler, tanımayanlara bile anlatıyorlardı. Bir insanın ne kadar değişebileceğinin en inanılmaz örneğini, yanmış yeşil gözleri göstererek veriyorlardı.

Genç kız habersiz bir yolculuğa çıkıyordu. Sevgilisinin bundan haberi olmaması canını sıkıyordu. Aylar önce cezaevinde ziyaret ettiği sevgilisini bu hasta yatağında görmeye gidiyordu. Neden hastalanıp, hastaneye düştüğünü de bilmiyordu. Nasıl bir hastalığa tutulduğunu da bilmiyordu üstelik. Sadece ona hasta olduğunu söylemişlerdi. O kadarını biliyordu.

Kafasında dolaşan bir sürü soruya cevap arıyor ama sorularına cevap bulamıyordu. “Gerçekten Miro ne yapıyor? Bilinci yerinde mi? Hastalığının dermanı var mı? Ya kurtulmayıp ölürse ben ne yaparım?” soruları giderek bir zincirin halkaları gibi çoğalıyordu kafasında.

Çok geçmeden bütün bu sorular dağlardan inip, ovada tek sıra dizilmiş bir “kervan” gibi uzanıp gitmeye başladılar. Eylem, ovaya inen kervanın önünü önce bir korsan gibi tutup, onları birer birer sorgulamayı düşündü. Fakat kervanın sonu gelmeyeceğini anladığında, vazgeçerek, başıboş bırakarak olup biteni kenardan seyretmeyi tercih etmek zorunda kaldı. O upuzun kervan, bir ip gibi incelmış, artık ovada bayırda engelsiz yürüyordu.

Genç kızın yolculuğu öğleden sonraya konuk olacak bir ikinci vaktine sarkmasına rağmen, o gün sabah erkenden kalkmıştı. Gözlerini açar açmaz, önünde duran sıkıntılı yolculuğu hemen fark etti. Üzerini sıkıntı çadırıyla örtülmüş uzun bir yol önünde asi bir ırmak gibi akıyordu. Bir kaç saat sonra bu ırmağa atlayıp, yolculuğuna başlayacaktı.

Saatler birbirine dolanıp, öğle güneşi batıya uzanan denizi yatay ışıklarıyla vurmaya hazırlandığında, talihsiz kız çıplak ayaklarını yolculuğun buz gibi akıntısına bırakırken, artık bir yolcu olduğunu hüznle hatırladı.

Daha önce teşebbüs edip de yapamadığı yolculuğa tekrar çıkmıştı. Yarı yolda kalmış bir yolu tamamlamak için asi ırmağın akıntısına karşı yürüyordu. Suyun sesini dinliyordu. Kulaklarını o gizemli sese kaptırmıştı. Yüreğinde ise bir gariplik vardı. Çıplak ellerini göğüslerine götürerek, o ilk yolculuğun heyecanını aradı, fakat elleri heyecan yerine sıkıntının canavar dişlerinin arasına takılıp kaldı.

Her tarafını sıkıntı basmıştı. Önce yüreğini sonra da bütün bedenini işgal etmişti. Sıkıntıların kara çarşafı altında yürüyen Eylem daha çıkıp gitmeden, kapıyı vurup çıkmadan önce, annesinin kendisine bakan meraklı gözlerini yanıtlıyordu. O gözleri yanıtlarken, onlardan birkaç damla yaş akacağını biliyordu.

Vereceği cevaptan sonra, artık karşısında duran bir çift ıslanmış göze bakacak ve o ıslanmış gözlerin sessizliğinde çantasını bir önceki sefer ki gibi sırtlayıp, tren istasyonunun yolunu tutacaktı. Sessizce yürüyecekti.

Yürürken, gözlerinden gözyaşları akıtacaktı. Gözlerinden düşen incilere aldırmaıyıp, sıkıntının diyarında habire Miro'yu düşünecekti. Daha doğrusu, ona yapacağı bu keder dolu yolculuğa kafa yoracaktı. Yolculuğu düşünürken, içi gümbür gümbür atıyor ve içinden bir ses ona yeni sıkıntılarla karşılaşacağını fısıldıyordu.

Yüreği hep elindeydi. Gelen her sese kulak kabartıp, giden her insana dikkatle bakıyordu. Talihsizlik ha geldi ha gelecek diye, aslanlardan kaçan bir ceylan yavrusu gibi tedirgindi.

Zaten o artık bir sıkıntılar yumağına dönüşmüştü. Ne kadar yuvarlanıp yol alsaydı, yumak o kadar büyüyecekti. Sıkıntılar, zamanla alacağı yola orantılı olarak durmadan büyüyeceklerdi...

Sonunda tahminleri doğrulanmıştı. Annesinin gözyaşları eşliğinde evi terk ederken annesini düşünmüştü.

Dertli kadının da içini bir sıkıntı kaplamıştı. Onun için gidenin arkasında, gözyaşları sel olmuş, dur durak bilmeden akmıştı.

Eylem, nefes nefes'e o yüksek tepedeki tren istasyonuna çıkacak ilk görüşte insanı asla çıkamayacakmış gibi ürküten merdivenlerin dibine kadar yürüdü. Birazdan önünde duran bu heybetli tepenin karnına dayanmış uzun beyaz merdivenleri de tırmandığında, istasyona varmış olacaktı. Onlarca merdiven üst üste binmiş sessiz sessiz genç kıza bakıyorlardı. Belki de bu talihsiz yolcunun, onlara bir an önce tırmanıp, gideceği yolculuğa erkenden gitmesini istiyorlardı.

Eylem, kutsal bir tapınağın huzurunda durur gibi merdivenlerin önünde ellerini birbirine bağlamış hâlâ bekliyordu. Sıkıntıdan kurumuş dudakları hafiften hafife kıpırdanıp duruyorlardı. Sanki içinden bir dua okuyordu.

Sonra, eğilmiş kafasını yavaş yavaş kaldırdı ve onlarca merdivenle göz göze geldi. Her basamak masum gözlerle ona bakıyordu.

Önce basamakları birer birer gözleriyle çıkmaya başladı. Ne kadar çok basamak vardı. Gözleri son basamakları tırmandıklarında, nefes nefese kalmışlardı. Yorulmuşlardı.

Yorulmuş gözleri, en son basamağın sol üst köşesinde oturan adamın üzerine ansızın kaydılar. Yorgunlukta birer sarhoş gibi birbirlerine tutunup bakan gözler, oturanla göz göze geldi ve bir süre karşılıklı bakiştılar. Göz göze geldikleri adam durmadan sigara içiyordu.

Gözleri genç adamı uzun uzun incelemeye başladılar. O'nu birine benzetiyorlardı. Ama kime? Kime benzettiler?

Tanrım bu adam Miro'ya ne kadar benziyordu. Miro'nun çok tuhaf bir haline benziyordu ama, sigara içmeseydi, o kadar zayıf olmasaydı ve öyle halsiz, boş bakmasaydı, Miro diye bağırp boynuna atılacaktı.

Gözlerinin peşinde Eylem de ağır ağır merdivenleri tırmanmaya başladı. Her bir basamakta ağırlığını tartarak, bir üstekine basıyordu. Bir iki derken, onlarca basamağı bastığı yerlerin gerisinde bırakıp yükseliyordu. Nefesi tükeniyordu ama o yine de tırmanmaya devam ediyordu. Son basamakta iyice nefes nefese kalmış, kalbi küt küt diye atıyordu.

İşte tam son basamağı çıkarken, önüne eğdiği kafasını korkuyla bir daha kaldırıyor. Ağır kaldırıyor. Sanki bir felaketle karşılaşacağını önceden sezmiş gibi, yüreğinin atışlarını ellerinde tutarak kaldırıyor.

Beklediği felaket karşısındaydı. Önce gözlerine inanamadı. Merdiven başında oturamı uzun uzun inceledi. Kendini rüyadaymış sanıyordu. Avurtları çökmüş bu yeşil gözlü adam, bomboş bakışlarla ona bakıyordu.

Kendisine bakan boş bakışların altında önce afalladı ve ne diyeceğini şaşırdı. Sonra elleriyle ağzını kapatarak, kömür gözlerini yanan birer petrol kuyusu gibi açtı. Nefesi giderek büyüyordu. Büyüyen nefesi bir çılgılık olup, öyle bir patladı ki, sağa sola koşuşan yolcular dönüp uzun ona baktılar.

Miro'nun hemen yanına çöküp, boynuna sarıldı. Talihsiz genç hiç bir tepki vermeden, sadece hafifçe gülümsedi. Genç adam kurumuş bir ağaca dönmüştü. Eğer Eylem biraz daha saksaydı sıcakların gazabından çatlamış bedeni kırılacaktı. Özlediği tenin kokusunu arıyordu, fakat bulamıyordu. Koku çoktan uçup gitmişti. Onun yerinde yeller esiyordu. Miro gitmiş, yerine başkası gelmişti. Konuşmuyordu, sadece karşısındakine aval aval bakıyordu.

Durmadan ağlamaya başlayan genç kız, adamın ellerinden tutarak onu ayağa kaldırmaya çalıştı. Zar zor ayakta duruyordu. Titriyordu. Bir sarhoş gibi sallanıyordu.

Genç kız karşısındakinin uzamış saçlarına elini götürdü ve birbirlerine yapışmış saç tellerinin arasında parmaklarını gezdirerek ona:

“Miro benim Eylem. Yalvarırım konuşsana”

Miro bomboş gözlerle uzaklara bakıyordu. Belki de bir şeyler hatırlamaya çalışıyordu. Yanmış kafasında durduğu yeri ve üzerinde durduğu tepenin altından asi bir ırmak gibi akan şehri hatırlamaya çalışıyordu.

Şimdi hatıralarının külleri rüzgârlarda savrulmasaydı, yıllar önce yine böyle bir ikinci vakti annesiyle babasıyla, artık nerde olduğunu kimsenin bilmediği kız kardeşi Dilan’la bu şehre yorgun argın attıkları ilk adımlarını hatırlayacaktı belki de.

O günde bu gün gibi kızgın ikinci güneşinin ısıttığı bu merdiven taşlarının üzerine oturmuş, yorgun hasta ve aç halleriyle ayaklarının altından akan bu liman kentini uzun uzun seyretmişti. Sonra annesi bayılıp, kırmızı bir ambulansa sirenler eşliğinde hastaneye götürülmüşlerdi. O zaman bu ülkeyi asacak kadar paraları olsaydı, mutlaka şimdi burada olmayacaktı. Kim bilir belki de Almanya’da Kürtlerin yoğunlukta yaşadığı bir kasabada, nerde olacağını bilemeyeceğimiz çok farklı bir Miro olacaktı.

İşte belki de bugün kafasını zorlayıp, yıllar öncesini hatırlamaya çalışıyordu. Fakat beyninin bütün bahçeleri tutuşup kül olduğundan ve külleri hapishane havalandırmalarına savrulduğundan o bütün bunları hatırlamayacaktı.

Sonra yutkundü, zorlandı ve bir şeyler söylemek istedi. Uzun bir uğraşın ardından ağzından bir kaç anlaşılmaz kelime çıkıverdi.

Eylem talihsiz adamın ağzından çıkanları önce anlayamadı. Fakat genç adam söylemeye çalıştıklarını bir kaç defa daha tekrarladı.

Aynı kelimelerin benzerlerini daha önce doktora da söylemişti. Günler sonra ağzını tekrar açıyordu ve aynı kelimeleri bu sefer Eylem’e söylüyordu;

“Ben intihar ettim. Eylem çarşamba randevusuna gelmedi, ben intihar ettim”

Ağzında çıkan bu ilk ve son kelimelerle, Eylem gerçeği bütün çıplaklığıyla görmüştü. Artık anlamıştı meseleyi. Emin olduktan sonra yeni bir hıçkırık dalgasıyla hüngür hüngür ağlıyordu. Uzun süren ağlamasının ardından bir sessizlik kapladı ortalığı.

Güzel kız, uzaklara bomboş bakışlarla bakan iki yeşil ormana kara gözlerini dikmiş susuyordu. Yeşil gözler, sonbaharlarını yaşayan bir ovaya dönüşmüşlerdi. Sararmaya başlamış dümdüz ve bomboş bir ova karşısında uzayıp gidiyordu.

Kara gözlü kız bu hüznü ovaya adımını atar atmaz, içini bir korku sardı. Başı sonu olmayan bu ova onu korkutuyordu. Her taraf kurumuştu ve sararmıştı. Sarılıktan insanın gözleri titriyordu. Kuruyan yapraklara dokunuyor, dokunduğu yaprakların donduğunu hayretle fark ediyordu. O, artık donmuş bir ovada sonsuzluğa yürüyordu.

Ardında, bir çocuğun ellerini tutar gibi sevgilisinin ellerini tutmuştu. Talihsiz genç bu duruma hiç itiraz etmeden onun peşine takılmış yürüyordu.

Yürüyüşleri, dolambaçlı yollardan geçiyordu ve sonunda yorgun argın, nefes nefese, o ilk birbirlerine aşklarını gözleriyle, tenleriyle ilan ettikleri, kayaya varıyorlardı. Asırlardır denizi göğüslemiş olan bu kutsal kaya onları bekliyordu.

İlk günkü gibi oracıkta diz çöküp, denize baktılar. Mevsimin kış olmasına rağmen, mavi sularda hayatlarını hep batıya doğru sürükleyen bir ikinci vaktinin güneşi parlıyordu. Deniz güneşe teslim olmuş gibiydi. Sessiz ve berrak sularda balıklar oynaşıyorlardı.

Eylem, kara gözlerini denizden ayıramıyordu. Gözleri boşalmış, sulularda yüzüyor, denize dalıp gidiyordu. Sonra göğüs kafesindeki son çırpınıları sessizce dinlemeye koyuldu. Hiç bir umut kalmadığını anladı. Son umudunu da yitirmişti. Güneşin o cömert ışıklarının altında, karanlık içerisinde yaralı bir kuş gibi çırpınıyordu. İşte o an intihar eden genç kızları düşündü. Karanfil’i hatırladı. Daha önce uzun uzun araştırdığı intiharları bir bir kafasında geçirdi. İntihar eden birçok genç kızın hayatını ezbere biliyordu. O araştırmaları yaparken bir

gün kendisinin intihar edebileceğini ya da en azından buna teşebbüs edebileceğini nasıl düşünmediğine hayret etti.

İntihara hep zayıflık demiş ve bu zayıflığı aşmanın yollarını aramıştı. Öğütler vermiş, perspektifler sıralamıştı. Uzun uzun yazılar yazmıştı. Bunalımlı toplumu bir veba hastalığı gibi saran bu meret hastalıktan kurtulmanın yollarını aramıştı. Zaman zaman umutlanmış, zaman zaman umutsuzluğun kollarında çırpınmış ama hiç bir gün kendisinin de sürüp giden bu olayların bir parçası olduğunu fark edememişti.

Bu bunalımlı toplumda kendisinin de yaşadığını ve bu bulaşıcı hastalığın bir gün dönüp dolanıp, onun yakasına da yapışabileceğini kestirememişti.

Ama şimdi kendi ruhunu, beynini, yüreğini ve bedenini intihar duygusu sarmıştı. Bu duygu gittikçe onu istila ediyor bütün iradesini esir alıyor ve beyni ile yüreğinde ruhunda taht kuruyordu.

“Demek intihar edenlerin son anları böyle oluyor” diyerek kurumuş dudaklarını kımıldattı. Daha önce intihar için geçerli saymadığı nedenleri geçerli saydı. Anlamsız bulduğu olayların her birine koca bir anlam yükledi. Sonra denize bakıp, kocaman açılmış kara gözleriyle, sahile vuran bir kaç dalgayı saydı. Gözlerini dalgalardan ayırıp, bütün denizin üzerine yaydı. Sanki koca deniz onun gözlerinin içine sığınmış onu kendine çağırıyordu. Belki de kömür karası gözlerinde denizi hapsediyordu. Denizin rengi de giderek kararıyordu. Görenler artık bu denize Akdeniz değil de, Karadeniz diyebilirdi.

Ardından denize göz kamaştırıcı yatay ışınları gönderen ikinci güneşle göz göze geldi ve avuçlarını güneşe karşı açtı. Uzaktan onu izleyenler onu güneşe duaya durmuş bir Zerdüştü sandılar.

Açılmış avuçlarının birine yaşamı, diğerine ise ölümü yerleştirdi. Yaşamı yerleştirdiği sağ avucunda onlarca akıl, mantık, bilgi kavramları üst üste binmiş ona yalvaran gözlerle,

“Ne olur bizi terk etme” diye yalvararak bakıyorlardı. Her biri onun avuçları arasından ellerini açmış,

“Lütfen yapma” diye yalvarıyorlardı. Sol avucunda yakınan kahırlar, acılar, çileler ve haksızlıklar üst üste binmiş inim inim inliyorlardı. Her birinin bezgin gözlerini kan bürünmüştü. Yaşama lanet okuyorlar ve biran önce çekip gitmek istiyorlardı. Dünyayı bütün rezilliğiyle bırakıp, göç etmek için acele ediyorlardı.

Eylem sağ avucundaki bütün bağırışlara rağmen sol avucunu esen rüzgarla kabaran gömleğinin altında dimdik duran göğsünün üzerine yapıştırdı. O an Miro ile ilk öpüştüğü anı hatırladı. Miro’nun kalın dudakları kızıl dudaklarını emerken göğsünün memelerini ağır ağır bastırıldığını hissetti. Sonra rüzgârın kalçalarına çarpıp çarpıp bıraktığı eteğinin üzerinde Miro’nun büyük ellerini, parmaklarını hissetti. Bütün varlığıyla geçmişin o zevkle uğuldaya tatlı akşamına doğru uçarken, sevgilisinin onun için okuduğu dizeler yolculuğunda ona eşlik etti.

Dudaklarında dolanan dizeleri bir iki defa şarkı söyler gibi hıçkırıkları arasından tekrarlamaya çalıştı;

“Sen mi yıkadın Akdeniz’i gözlerinle,
Yoksa gözlerinden mi aktı Akdeniz,
Söyle esmer kız!”

Dudaklarında aynı dizelerle, ayağa kalktı. Bir daha Miro’ya sarıldı ve ardından ağır adımlarla uçurumda az önce yarım bıraktığı yolculuğuna doğru yöneldi.

Az ilerde yol çalışmaları yapan işçilerin meraklı bakışları arasında kendini kayadan boşluğa bıraktı. Önce kayaya çarptı nazlı bedeni, sonra denize düştü. Boynundaki kırmızı eşarp, geleneksel bir Kürt gelininin duvağı gibi denizin üstünde yüzüyordu. Kırmızı gelinlik.

Yelken açmış kızılar gemisinde bir ikinci güneşinin altında yitip giden bu bahtı kara kız, sürgünle cezalandırılmış annesi ve babası tarafından ne zahmetlerle büyütülmüştü.

Talihsiz babasının sürgünde vatan hasretiyle yanıp tutuşan kalbinin acıları daha çocuk yaşta ona da bulaşmış ve onun için hayata hep gri pencerelerden bakmıştı.

Daha Ortaokul ve Lise yıllarında dünyanın kahrını anlatan bir sürü kitapla tanışmış ve onun etrafında sürüp giden “boş hayatlara” lanetler okuyarak elini eteğini çekmişti. Kafasını dünyanın çelişkileriyle doldurup, onlara yormuş ve sonunda intiharlara merak sarmıştı. O olağanüstü olayı incelemeye başlamıştı. Miro, onu ilk olarak bir intihar kitabını okurken fark etmişti. Miro’yla tanışmasından sonra hayatı değişmiş ama dertleri giderek artmıştı. Ve şimdi üzerinde sallanan bu kızıl bayrağın eşliğinde dertleri bu ikinci güneşinin şahitliğinde birer birer Akdeniz’e gömülüp kayboluyordu...

Yol çalışmasını yapan işçiler koşar adım olay yerin vardılar. Geldiklerinde nefes nefesydiler. Önce korkunç bakışlarla hiç bir tepki vermeden, bir heykel gibi oturan, bir deri bir kemik kalmış genç adama baktılar. Sonra genç kızın kendini attığı kayaya doğru yürüdüler.

Biraz sonra, olay yerine çağrılan ambülâns ve polisler de ulaşmışlardı. Telsiz hışırtıları arasında, polisler ilk bilgileri olayın tanıklarından alıyorlardı. Olayın tanıkları, koparılan yaygaraya rağmen, hiç bir tepki vermeden oturan genç adamı gösteriyorlardı.

Polisler, bir köşede heykel gibi hâlâ oturan genç adama yaklaştılar ve onun donmuş bakışları arasında, aradıkları cebinde kimliğini çıkartılar.

Genç adam hâlâ hiç bir tepki vermiyordu. Sadece bir ara “ben intihar ettim. Çarşamba randevusuna Eylem gelmediği için, intihar ettim” dediyse de, kimse o keşmekeş cenderesinde onun ne dediğini anlayamadı.

Polisler, kafası yanmış adamın kimliğini araştırmaya koyuldular. Genç adam sabıkalı çıkmıştı ve hemen ellerini arkadan kelepçeleyip, arabaya bindirdiler.

Miro hâlâ hiç bir tepki vermeden, ölü gibi oturtulduğu yerde bekliyordu. Yeşil gözlü mültecinin bindirildiği polis arabası, sirenler eşliğinde o liman şehrinin içinde geçiyordu. Talihsiz mülteci, çalınan sirenleri daha önce de duymuştu. Fakat onları hayal meyal de olsa bir türlü hatırlamıyordu.

Kanatlarında binlerce mültecinin ahını taşıyan rüzgâr tozu dumana karıştırıyor, kulaklarda bir uğultuya dönüştürüyordu. Bir ikinci vakti yitip gidenlerin ağıdı; “Dilan” diye bağırırken; genç bir kız çıkıp geliyor, biraz önce Eylem’in kendini bıraktığı kayadan tereddütsüz, güneşin batışına yönelerek, sonsuz bir soğukluğa doğru atıyordu kendini. Sonra sırasıyla, Hasret, Karanfil, Hakan, Kınalı Gelin, Raman, Berivan ve tekrar Eylem, herkes peş peşe o uçurumdan atlayıp giderken, Miro hala orada, o intiharın yanı başında oturmuş olup bitenleri anlamaya çalışıyordu.